

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇEVİRİBİLİM ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE’DE MAHKEME ÇEVİRMENLİĞİNİN
DURUMU VE ÇEVİRMEN MESLEK STANDARDI
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Enise ERYILMAZ

2501180101

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ Neslihan DEMEZ

İSTANBUL - 2020

ÖZ

TÜRKİYE’DE MAHKEME ÇEVİRMENLİĞİNİN DURUMU VE ÇEVİRMEN MESLEK STANDARDI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Enise ERYILMAZ

Bulunduğu ülkenin dilini bilmeyen ancak o ülkenin kamu kuruluşunun sunduğu hizmetten faydalanmak isteyen kişiler, işlerini yürütebilmek adına toplum çevirmenlerinin yardımına başvururlar. Bu kamu kuruluşlarından ve ortamlardan biri mahkemelerdir. Herhangi bir nedenden dolayı yargılamaya mağdur, tanık, şüpheli veya sanık olarak dahil olan ve ilgili ülkenin resmi dilini bilmeyen kişiler, mahkemede veya adli süreçlerde dil engeliyle karşılaşabilirler. Bu engelin ortadan kalkması ve çeviri hizmeti alıcılarının savunmalarını/ifadelerini bildikleri dilde yapabilmeleri, ilgili mevzuatlarda adil yargılanma, eşitlik hakkı, bir başka deyişle insan hakkı olarak tanımlanır. Bu hizmet, ülkenin yargılama dilini bilmeyenlerin muhakemenin adil yargılama kapsamında sonuçlanmasını sağlayacaktır. Türk mahkemeleri adil yargılanma hakkının yerine getirebilmek için mahkemelerde çevirmen görevlendirirler. Mahkeme çevirmenlerinin hızlı ve etkili bir şekilde görevlerini yerine getirebilmeleri için, Adalet Bakanlığı tarafından çevirmenlerin sağlanması gereken koşulları içeren listeler oluşturur. Listeler incelendiğinde çevirinin niteliğini ve işlevselliğini etkileyecek birtakım eksiklerin olduğu saptanmış, bunların da bir çevirmen meslek standardının gerekliliğini işaret ettiği gözlemlenmiştir. Türkiye’de mahkeme çevirmenliğine hizmet eden bir standart bulunmadığı için, çalışmamız bağlamında çeviri öncesi ve sonrası gibi birçok aşamayı kapsayan Çevirmen Ulusal Meslek Standardı’ndan yola çıkılmıştır. ÇMS’de bulunan ölçütler mahkeme çevirmenliği açısından işlevsel ve süreç odaklı yaklaşımları temsil eden Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı ile Skopos Kuramı ışığında betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. İnceleme sonucunda ÇMS’de belirtilen standartların mahkeme çevirmenliğinde çeviri kalitesini arttırmayı amaçlayan ve uygulanabilecek nitelikteki işlemleri içerdiği görülmüştür.

Anahtar Kavramlar: toplum çevirmenliği, mahkeme çevirmenliği, adil yargılanma, çevirmen ulusal meslek standardı, meslek standardı, işlevsel kuramlar

ABSTRACT

COURT INTERPRETING IN TURKEY AND EVALUATION IN TERMS OF OCCUPATIONAL STANDARDS FOR TRANSLATION

Enise ERYILMAZ

People who do not know language of the country where they are present get help from community interpreters to use public services in the country. One of the public institutions is court. They could face with language barrier during legal procedures if they are included in a trial for any reason as victim, witness, suspect or defendant. Defending/testifying in language of the user of interpreting services is defined as fair trial in the relevant regulations. This service ensures fair trial for those who do not know language used in the jurisdiction of the country. Turkish courts assign court interpreters for fair trial. Ministry of Justice prepares lists on requirements for court interpreters, so they do their tasks fast and effectively. It is observed on lists that there are some deficiencies which would affect quality and functionality of interpretation, and there is a requirement for occupational standards for translation. Occupational Standards for Translation are used in this study due to the lack of occupational standard for court interpreting. Criteria in these standards are analyzed within the context of court interpreting in the light of Theory of Translational Action and Skopos theory with descriptive analysis method. As a result, it is observed that occupational standards for translation include applicable conditions aiming to develop translation quality in court interpreting.

Key Words: community interpreting, court interpreting, fair trial, national occupational standards for translation, occupational standard, functional theories

ÖNSÖZ

Mahkeme çevirmenliği, akademik çeviri eğitimi sürecimde bir sözlü çeviri dersinde sunum konusu olarak araştırmaya başladığım bir alandı. Bu süreçte belirli adliyelere gidip mahkeme çevirmeninin çalışma koşullarını araştırma ve duruşma salonunda sözlü çeviri hizmetini sunarken gösterdiği performansı bizzat gözlemleme fırsatını yakalamış oldum. Bu süreçlerden sonra mahkeme çevirmenliği benim için profesyonel olarak çalışmaya başladığım bir alan oldu. Bu süreçteki deneyim ve gözlemlerimden hareketle, mahkemede sunulan çeviri hizmetinde en ufak bir ayrıntının muhakemenin seyrini yönlendirecek etkiye sahip olduğunu söyleyebilirim. Dolayısıyla bu tez ile birlikte mahkemede görevlendirilen çevirmenin kaliteli bir çeviri hizmeti sunmasına referans olacak standartların incelenmesi amaçlanmıştır.

Tez sürecinin ne kadar zor ve yorucu bir süreç olduğu ve bu süreçte birçok kişiden alınan desteğin ne denli önemli olduğu bilinmektedir. Tez sürecinde bana destek olan kişiler arasında sevgili tez danışmanımın benim nezdinde yerinin çok ayrı olduğunu belirtmek isterim. Başta tez danışmanlığımı tereddütsüz kabul edip çalışmanın odağını oluşturmama aracı olduğu, eleştirileriyle yolumu aydınlatıp her daim her türlü desteği verdiği, zorlukları aşmama yardımcı olarak sürecin keyifli geçmesini sağladığı ve bu süreçte her zaman yapıcı davranarak beni motive ettiği için çok kıymetli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Neslihan Demez'e en içten sevgilerimle teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili Prof. Dr. Necdet Neydim'e; değerli katkıları için tez izleme komitesi üyesi Dr. Öğr. Üyesi Filiz Şan'a; çeşitli konularda bilgi ve görüşlerine başvurduğum Prof. Dr. Alev Bulut'a; tez çalışmamı bütüncül bir bakış açısıyla sorgulamama yardımcı olan Arş. Gör. Asuman Karakaya'ya; değerli katkılarıyla çalışmama destek olan Av. Fatma Nur Uzun'a; çeşitli kaynaklara erişmeme yardımcı olan Prof. Dr. Aymil Doğan'a, Arş. Gör. Dr. Ensa Filazi'ye ve Öğr. Gör. Erkan Çotuk'a; tez sürecime tavsiyeleri ve bilgileriyle destek olan başta Dr. Öğr. Üyesi Yeşim Tükel Kanra olmak üzere İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Bölümü'ndeki tüm hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Bu süreçte maddi manevi desteğini esirgemeyen kıymetli arkadaşlarım Tuğçe Ören, Semanur Ağca, Av. Filiz Menevşe Hamamcı ve Öğr. Gör. Cansu Şahin'e; uzakta olsalar da bana her daim yanımda olduklarını hissettiren aileme çok teşekkür ederim.

Son olarak hayatımda çok kıymetli yere sahip olan, bana gösterdikleri inanç ve sabırlarıyla tez çalışmamı yürütebilecek ortamı ve zamanı oluşturan sevgili eşime ve canım kızıma çok teşekkür ederim.

Enise ERYILMAZ

İstanbul, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞLEVSEL KURAMLAR AÇISINDAN TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİNİN BİR ALT ALANI OLARAK MAHKEME ÇEVİRMENLİĞİ

1.1. Kuramsal Çerçeve: İşlevsel Yaklaşımlar Açısından Mahkeme Çevirmenliği	11
1.1.1. Skopos Kuramı	11
1.1.2. Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı.....	15
1.2. Toplum Çevirmenliği.....	20
1.2.1. Toplum Çevirmenliğinin Alt Alanları	28
1.2.1.1. Mahkeme Çevirmenliği	28
1.2.1.2. Sağlık Çevirmenliği.....	41
1.2.1.3. Afet ve Acil Durum Çevirmenliği.....	44
1.2.1.4. Diğer Alanlar	49
1.2.1.4.1. Spor Çevirmenliği.....	49
1.2.1.4.2. İşaret Dili Çevirmenliği	52
1.2.1.4.3. Eğitim Çevirmenliği	56

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNUN YAZILI KAYNAKLARINA GÖRE MAHKEME ÇEVİRMENLİĞİ

2.1. Mahkeme Çevirmenliğinde “Tercüman” ve “Bilirkişi” Kavramları	60
2.2. Türkiye Cumhuriyeti Mevzuatları Uyarınca Mahkeme Çevirmenliği.....	66
2.2.1. Adil Yargılanma Kapsamında Çeviri Hizmeti Hakkı.....	68

2.2.2.	Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu Uyarınca Mahkeme Çevirmenliği	72
2.2.2.1.	Adli Tercüman Listesi	83
2.2.3.	Bilirkişilik Kanunu Kapsamında Mahkeme Çevirmenliği	90
2.2.3.1.	Bilirkişi Listesi	93
2.2.4.	Mahkeme Tarafından Mahkeme Çevirmeninin Görevlendirme Süreci ..	99
2.3.	Mahkeme Çevirmenliğinde Bir Meslek Standardın Gerekliliği	105

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MAHKEME ÇEVİRMENLİĞİ AÇISINDAN ÇEVİRMEN ULUSAL MESLEK STANDARDI'NIN İNCELENMESİ

3.1.	Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği ve Çevirmen Ulusal Meslek Standardı’nın Önemi.....	109
3.2.	Çevirmen Ulusal Meslek Standardı	116
3.2.1.	Çevirmen Ulusal Meslek Standardının Yapısı ve Başlıklarının İçeriği.	121
3.3.	Mahkeme Çevirmenliğine Hizmet Eden Standartlarının İşlevsel Kuramlar Işığında Değerlendirilmesi	124
3.3.1.	Mesleki Yeterlilik Seviyesi.....	125
3.3.2.	Çevirmenlik Faaliyetine İlişkin Tanımlar	127
3.3.3.	Çalışma Ortamı ve Koşulları	130
3.3.4.	Çevirmenin Güvenliği.....	133
3.3.5.	Yazılı Çeviri Süreci	137
3.3.6.	Sözlü Çeviri Süreci	149
3.3.7.	Çeviri Hizmetine Yönelik Kalite Faaliyetleri	160
3.3.8.	Mesleki Gelişim Faaliyetleri.....	162

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	165
------------------------	-----

KAYNAKÇA	170
----------------	-----

EKLER.....	190
------------	-----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Adli Tercüman Listesi'ne Başvuru Süreci.....	84
Şekil 2: Bilirkişi Listesi'ne Başvuru Süreci.....	94
Şekil 3: Ulusal Meslek Standardı'nın Yapısı	123
Şekil 4: Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı'nın Meslek Profiline Yer Alan Başlıklar (bkz. EK).....	124

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Tercüman ve Bilirkişi (Mütercim-Tercüman) Kavramlarının İnceleneceği T.C. Hukuk Kaynakları	67
Tablo 2: Tercümanların 2013-2018 Yıllarına Göre Beyan Ettikleri Meslek Grupları	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

KISALTMALAR LİSTESİ

AFAD	:Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AİHM	:Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	:Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Akt.	:Aktaran
ARÇ	:Afette Rehber Çevirmenliği
AYÇ	:Avrupa Yeterlilik Çerçevesi
Bkz.	:Bakınız
CEF	:Common European Framework
CMK	:Ceza Muhakeme Kanunu
ÇMS	:Çevirmen Ulusal Meslek Standardı
HMK	:Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İŞKUR	:Türkiye İş Kurumu
Karş.	:Karşılaştırınız
md.	:Madde
MYK	:Mesleki Yeterlilik Kurumu
SEGBİS	:Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi
T.C.	:Türkiye Cumhuriyeti
TCK	:Türk Ceza Kanunu
TÇ	:Toplum Çevirmenliği
TDK	:Türk Dil Kurumu
TYÇ	:Türkiye Yeterlilik Çerçevesi
UMKE	:Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi
UMS	:Ulusal Meslek Standardı
UYAP	:Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

GİRİŞ

Hukuk sistemleri ülkeden ülkeye değişiklik gösterir ve bu sistemler doğrultusunda belirlenen kurallar, ilgili ülkede bulunan herkes için geçerlidir (Bilgili/Demirkapı, 2019: 76). Hukuk alanında bu durum, yasaların “yerselliği” ilkesi şeklinde tanımlanır. Bu ilkenin uygulanabilmesi için kişide, ilgili ülkenin vatandaşı olma şartı aranmamaktadır (Bilgili/Demirkapı, 2019: 76). Ancak hukuk sisteminde milletlerarası geçerli olan hukuk kuralları da bulunur. Fakat her iki durumda da mahkemeyi o ülkenin yargılama organı yürütmektedir. Burada ön plana çıkan husus, mahkemenin yürütüldüğü ülkenin vatandaşı olma zorunluluğunun aranmamasıdır. Dolayısıyla herhangi bir nedenden dolayı başka bir ülkede bulunan kişiler, herhangi bir sebepten dolayı sanık/şüpheli/mağdur/tanık olarak belirli adli süreçlere dahil olduklarında, bulundukları ülkede yargılamaya tâbi tutulurlar. Nitekim bu husus da yargılama dilini bilmeyenlerin, yargılamanın yürütülebilmesi adına bir çevirmene ihtiyaç duyacakları gerçeğini gösterir. Ancak bu ihtiyaç, ayrıca ilgili ülkenin vatandaşı olup ancak baskın dili, bir başka ifadeyle yargılama dilini bilmeyen kişiler için de geçerlidir.

Konuya ilişkin Aymil Doğan, çokuluslu demografik yapıya sahip olan ülkelerde mahkeme dilini konuşamayan kişilerin iletişim sağlayabilmeleri için mahkeme çevirmenlerinin görev aldığını belirtmektedir (Doğan, 2004: 2). Bu göreve, günümüzde küreselleşme ve teknolojinin ilerlemesiyle kolaylaşan ülkelerarası insan hareketi ile daha fazla gereksinim duyulduğu söylenebilir (Yücel, 2018: 2). Bihter Esin Yücel, bu hareketin nedenlerini şu sözlerle ifade eder:

“Bu insan hareketlerinin çok çeşitli nedenleri sayılabilir. Bunlardan akla gelen başlıcaları ulusalüstü yapıların vatandaşlarına sağladıkları serbest dolaşım hakkından doğan insan hareketleri; savaş, iç karışıklık, açlık, işsizlik gibi nedenlerle zorunlu olarak ülkelerini terk eden mültecilerin hareketleri; turistik veya ticari geziler için yapılan turist hareketleri olarak sıralanabilir.” (Yücel, 2018: 2)

Türkiye, coğrafi konumu gereği insan hareketinin yüksek olduğu bir ülkedir. Bu hareketlilik hukuki yargılamaların yapılmasını da beraberinde getirir (Yücel, 2018: 2). Bunu Adalet Bakanlığı'nın Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından 2018 yılında yayımlanan Adalet İstatistik verilerinde de görmek mümkündür. Konuyla ilgili yapılan araştırmaya göre 2018 yılında Türk Ceza Kanunu (TCK) ve özel kanunlar uyarınca ceza mahkemelerinde açılan davalar gereğince 59.838 erkek ve 10.401 kadın olmak üzere toplam 70.239 yabancı uyruklu kişinin suç işlediği tespit edilmiştir.¹ Her ne kadar bu verilerden her muhakemede tercümanın bulunduğu bilgisine ulaşılamasa da yabancı uyruklu kişilerin (Türkçe konuşabilen ve mahkemede kendini Türkçe dilinde ifade etmek isteyenler hariç) kendilerini etkin biçimde ifade edebilmek adına tercümandan faydalandıkları söylenebilir. Söz konusu toplam yabancı uyruklu suçlu sayısı, oldukça büyük bir veriyi temsil eder ve bu nedenle dikkatleri mahkeme çevirmenliği mesleğine çeker.

Belirli nedenlerden dolayı yargılama dilini bilmeyen ancak farklı sıfatlarla yargılamaya katılan kişilerin kendi anadillerinde veya kendilerini daha iyi anlatabilecekleri dilde ifadelerini verme/savunmalarını yapma hakkına sahiptirler (AİHS, md.6/3). Bu haklar hem uluslararası hem de ulusal düzeydeki mevzuatlarda açıklanmaktadır (Kılıç, 2016: 2102). Yargılama sürecine dahil olan eyleyenlerin her birinin mahkemede bulunma amacı farklı olsa da aşağıda yer alan bir sanığın sözleri, çevirmenin bu süreçteki rolünü açıkça ortaya koyar:

“Elbette bir avukat istiyorum. Ancak daha da önemlisi, iyi bir tercümana sahip olmaktır.”² (Gaiba, 1998: 5)

Söz konusu çevirmen ihtiyacı, mahkemede veya mahkeme sürecindeki bir evrede çıkan dil engeli sonucunda oluşur. Bu durumda ilgili çevirmenden sözlü veya

¹ Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan Adli Sicil İstatistikleri için bkz.: (Çevrimiçi) http://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1792019103654adalet_ist_2018.pdf , 07.04.2020, s. 91

² Aksi belirtilmedikçe çeviriler tarafıma aittir.

yazılı olarak çeviri hizmeti sunması beklenir. Böylece muhakemenin yürütülmesinin aksamasına neden olan dil engeli aşılmış olacak ve muhakemenin yürütülmesiyle dava konusu bir karara bağlanabilecektir. Buna göre mahkeme çevirmenliği “[...] bilfiil mahkemenin seyri sırasında ya da davanın farklı aşamalarında taraflar arasında yapılan [çeviri]” (Doğan, 2015: 143) olarak tanımlanabilir. Mahkeme çevirmeninin, çeşitli süreçlerde karmaşık olaylarla karşılaşılabilceği, özellikle toplumsal duyarlılık gerektiren konularda çeviri yapmak durumunda kalabileceği hususu, mahkeme çevirmenliğinin çalışma alanlarının boyutunu ortaya koyar. Örneğin çeşitli süreçlerde görev alan çevirmen, yeri geldiğinde tecavüz etmekle suçlanan şüphelinin/sanığın savunmasını, yeri geldiğinde bu konuda mağdur olan veya buna tanıklık etmiş olan kişilerin ifadelerini çevirmek durumundadır. Bu noktada söz konusu çeviri sürecinin sadece çeviri eyleminin gerçekleştiği süreçten ibaret olmadığının altı çizilmesi gerekir.

Her ne kadar yazılı çeviri ile sözlü çeviri sürecinin dinamikleri birbirinden farklı olsa da genel anlamda çeviri sürecinin, çeviri öncesi ve sonrası gibi birçok aşamayı içerdiği söylenebilir. Şüphesiz çeviri sürecinde sunulan yazılı veya sözlü çeviri hizmetinin kalitesi, yargılamanın adil bir şekilde sonuçlanabilmesine hizmet edecektir. Bu nedenle çeviri sürecinde iletinin yanlış çevrilmesi, eksiltilmesi veya özetlenmesi muhakemenin yürütülmesini büyük ölçüde etkileyebilecek güce sahiptir. Adil yargılamanın yapılamaması durumunda kişiler bunu özgürlük haklarıyla ödemek durumunda kalabilirler. Bu bağlamda mahkeme çevirmenliğinde insani hakların ön planda olduğunu ve mahkeme çevirmenliğinin birtakım riskler taşıdığını söylemek yanlış olmayacaktır. Mahkemelerde görevlendirilecek olan çevirmenlerin belirli niteliklere sahip uzmanlar olmaları, çeviri sürecinin etkin ve doğru bir biçimde yürütülmesini sağlayacaktır.

Türkiye’de mahkeme çevirmenlerini görevlendirmeyi sağlayan iki liste bulunmaktadır. Bunlar Ceza Muhakemesi Kanunu’na göre oluşturulan Tercüman Listesi ve Bilirkişi Listesi’dir. Tez çalışmasının odağında bu iki liste doğrultusunda yapılan incelemeler bulunur. Fakat Adalet Bakanlığı tarafından belirli dönemlerde Adalet Bakanlığı’nın merkez teşkilatında görevlendirilmek üzere İngilizce, Almanca ve Fransızca olmak üzere üç dilde Mütercim-Tercüman alımları yapıldığı bilgisini de

eklemek, bu bağlamda anlamlı olacaktır.³ Kurum bünyesinde çalışan çevirmenlerin görevleri, yabancı ülkelerle yapılan adli işbirliği için yazışmaları ve sözleşmeleri yabancı dilden Türkçeye veya Türkçeden yabancı dile çevrilmesini kapsamaktadır (Acar, 2015: 159). Söz konusu bu görevler, tez çalışması kapsamında değerlendirilecek olan listelerde kayıtlı olan mahkeme çevirmeninin göreviyle örtüşmemektedir.

Mahkeme çevirmenliği alanında çalışmaları bulunan Aymil Doğan, Ebru Diriker ve Şehnaz Tahir Gürçağlar, bilimsel çalışmalarıyla mahkeme çevirmenliğinin işleyişi hakkında bilgi sunarlar. Doğan, kaleme aldığı “Mahkeme Çevirmenliği Alanı ve Eğitimi” başlıklı makalesinde, Adalet Bakanlığı’na bağlı olarak 1997 yılında Adalet Teşkilatı Güçlendirme Vakfı’nın kurulmuş olduğunu ve bu kurum bünyesinde tercüme bürolarının işletildiğini belirtmektedir (Doğan, 2015: 144). Kurulan tercüme bürolarının işlevi “[...] mahkemelere çeşitli dillerde çeviri hizmeti [...]” (Diriker/Tahir-Gürçağlar, 2004: 81) sunmaktır. Ankara’da ve Bursa’da iki bürosu bulunan vakfın görevi, bilirkişi listesi oluşturmaktadır (Doğan, 2004: 4; Doğan, 2015: 144; Diriker, 2015: 98; ayrıca bkz. Diriker/Tahir-Gürçağlar, 2004: 81, 82). Bununla birlikte 2015 yılında Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı tarafından düzenlenen “Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği” başlıklı araştırma raporunda, Ankara’da bulunan adliyede bir çeviri bürosunun bulunduğu ve hâkimlerin büroda kayıtlı tercümanları görevlendirdikleri açıklanmaktadır; ancak tercümanın bulunamadığı zamanlarda ihtiyaç duyulan dili bilen bir kâtibin de tercüman olarak görevlendirilebildiği vurgulanmıştır (Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2015: 44). Ebru Diriker ve Şehnaz Tahir Gürçağlar “Community Interpreting in Turkey” [Türkiye’de Toplum Çevirmenliği] başlıklı çalışmalarında, tercüman hizmetinden faydalanma hususuna, kanunların önceki versiyonlarında çok yer verilmediğini vurgulamışlardır (Diriker/Tahir-Gürçağlar, 2004: 78). Söz konusu bu versiyonlarda tercümandan faydalanma hakkı ile tercümana ödenecek olan giderlere ilişkin açıkça bir hükmün yer almadığı ifade edilmektedir (Diriker/Tahir-Gürçağlar, 2004: 78). Bu tespitler kayda

³ (Çevrimiçi) <http://www.pgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/sozlesmeli-mutercim-2-alim-ilani26112019013830> , 07.07.2020

değerdir ve mevzuatların önceki versiyonlarını kapsadığı için mahkeme çevirmenliğinin güncel mevzuatlardaki yeri merak edilen bir konuya dönüşmüştür.

Ne yazık ki Türkiye’de mahkeme çevirmenlerinde “[...] mahkeme tercümanlığı veya hukuk tercümanlığı gibi [...]” (Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2015: 44) bir uzmanlaşmaya gidilmemiştir. Ayrıca ülkemizde “[...] mahkeme çevirmenliği henüz profesyonel bir meslek olarak kendini var etmiş değildir” (Doğan, 2010: 49). Bu nedenlerden dolayı tez çalışmasında, özellikle mahkeme bağlamında görevlendirilen profesyonel çevirmenlerinin taşıması gereken nitelikleri belirleyecek ve sunulan çeviri hizmetinin kalitesini artıracak bir standardın gerekliliği düşüncesi ile yola çıkılacaktır.

Dört yıldır faaliyet gösterdiğim mahkeme çevirmenliğinde, oluşturulan listeler ve çevirmenin alım koşulları konusunda edindiğim bilgiler, beni bu konuyu çalışmaya itmiştir. Çeviri sürecindeki deneyimlerim ve gözlemlerim, özellikle yargılama sürecinde çeviri kalitesinin kilit bir role sahip olduğunu bana göstermiştir. Mahkeme çevirmenliğindeki çeviri kalitesini sorgulamaya başlamamla birlikte Türkiye’deki mahkeme çevirmenliğinin güncel durumu nedir? Mahkeme tarafından yapılan görevlendirme süreci ilgili mevzuatlara göre nasıl işlemektedir? Mahkeme çevirmenliğinde hangi bileşenler ön plana çıkmaktadır? Mahkeme çevirmenliği için mesleki standartlaşma çalışmaları mümkün müdür? Türkiye’de mahkeme çevirmenliğinde kilit rol oynayan çeviri kalitesine rehber olacak bir standart bulunmakta mıdır? Bulunuyorsa bunun uygulanabilirliği nedir? gibi sorular sorgulama sürecime eşlik etmiştir.

Tez çalışmasını mahkeme çevirmenliği konusu üzerine yapma nedenlerim ise 1) Mahkeme çevirmenleri için ilkökul eğitiminin yeterli bir ölçüt olarak görülmesi ve başta çeviri edinci olmak üzere dil edincinin dahi ölçülmemesi; 2) Sunulan dil beyan formu ile kişilerin beyan edebileceği dilde bir sınırlama olmaması ve her yıl gerçekleşen toplu yemin töreninde listeye kayıtlı olan çevirmen sayısının artması; 3) Türkiye’deki mahkeme çevirmenliğine yönelik akademik çalışmaların oldukça sınırlı sayıda olması; 4) Adil yargılanmanın gerçekleşebilmesi için karşılaşılan dil engeli

durumlarında görevlendirilen çevirmenin yargılama sürecine dahil olan diğer eyleyenler kadar önemli bir noktada bulunması; 5) Mahkeme çevirmenliği bağlamında sunulan çeviri hizmetinin kalitesinin adil yargılanma için kilit rol oynaması olarak sıralanabilir.

Mahkeme çevirmenliğine yönelik verilen bilgilerden yola çıkarak, Türkiye’de mahkeme çevirmenliğinde sunulan çeviri hizmetinin kalitesini artıracak faktörlerin iyileştirilmesi ve geliştirilmesi için bir standartlaşmaya gidilmesi gerektiğinin kanısındayım. Araştırmalarımız mahkeme çevirmenliği ile ilgili bir mesleki standardın olmadığını ortaya koymuştur. Bu durum doğal olarak çevirmenlik mesleğinin Türkiye’deki konumuna da işaret etmektedir. Çevirmenlik mesleğine ilişkin Osman Kaya’nın ifadesi bu bağlamda dikkat çekicidir:

“Yıllardır sektördeki sorunlara temel teşkil eden, tanımsızlık, belgesizlik, meslek ve kalite standartlarının eksikliği, meslekleşmeye engel olmuş ve denetimsizliği de beraberinde getirmiştir.” (Kaya, 2012: 44)

Bu ifadeden yola çıkarak meslekleşmenin önemli bileşenlerinden birinin meslekle ilgili bir standardın bulunması olduğu ileri sürülebilir. Bu bağlamda Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından 2013 yılında yayımlanan Çevirmen Ulusal Meslek Standardı (ÇMS) ile Türkiye’deki çevirmenliğin meslekleşmesi yolunda önemli adımlardan biri atılmıştır. MYK tarafından çevirinin tüm türlerini ve alanlarını kapsayacak şekilde hazırlanan ÇMS, mahkeme çevirmenliğindeki mesleki standartlaşmaya rehber olabilecek niteliktedir. Söz konusu standart “[ç]eviri öncesi ve sonrası görevleri de içermesi itibari ile [...] süreç odaklı bir bakış açısı ile çevrinin tüm aşamalarını kapsayacak şekilde [oluşturulmuştur]” (Bildik, 2015: 140). Bu nedenle tez çalışmasında, *ÇMS’de belirtilen tüm hususların mahkeme çevirmenliğindeki mesleki standartlaşmaya uygulanabilir nitelikte olduğu* hipotezinin izi sürülecektir.

Tez çalışmasının odağını mahkeme çevirmenlerinin görevlendirilmesini amaçlayan Ceza Muhakemesi Kanunu’na göre oluşturulan Tercüman Listesi (Adli

Tercüman Listesi)⁴ ve bilirkişilik müessesinde tüm meslek gruplarını kapsayan Bilirkişi Listesi'ne ilişkin koşullar ve buna yönelik görevlendirmeler oluşturmaktadır. İlgili mevzuatlar Türkiye Cumhuriyeti'ndeki tüm bölgelerde geçerlidir. Ancak Türkiye'deki mahkemelerde tercümanların görevlendirmeleri bölgeden bölgeye belirli sınırlar içerisinde değişiklik gösterebilir (Diriker, 2015: 97). Bu nedenle listelerle ilgili yapılan ilanların yayımlandığı bölgelere göre farklılık gösterebileceği gerçeğinden hareket edilerek, çalışma kapsamında ilgili ilanlar sadece İstanbul ili ile sınırlandırılacaktır. Bu bağlamda İstanbul İl Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyon Başkanlığı ve İstanbul Bilirkişilik Bölge Kurulu'na ait web sitelerinde yayınlanan ilanlar ve koşullar dikkate alınacaktır.⁵

Ayrıca tez boyunca ele alınacak olan “yargılama dilini bilmeyen/anlamayan” ifadesi sadece yargılama dili kendileri için bir yabancı dil olan kişileri değil, aynı zamanda azınlık dilleri mensubu olan kişileri de kapsamaktadır. Nitekim azınlık dili mensubu olan kişiler için de mahkemede çevirmenin görevlendirilmesi mümkündür (Diriker/Tahir-Gürçağlar, 2004: 82). Okumayı kolaylaştırmak ve tekrara düşmemek adına iki farklı grup, yukarıda belirtildiği gibi anılacaktır.

Yüksek lisans tezimiz bağlamında tercüman, bilirkişi (mütercim-tercüman) ve mahkeme çevirmeni gibi birbirine benzeyen ancak jargon olarak çeviribilim açısından tanımları farklı olan kavramlar kullanılmıştır. Tercüman kavramı sadece sözlü çeviri hizmeti sunan çevirmeni; Bilirkişi Listesi'nden görevlendirilen bilirkişi mütercimi, yazılı çeviri ve bilirkişi tercüman, sözlü çeviri eylemini gerçekleştiren çevirmenleri; mahkeme çevirmeni ise hem sözlü hem yazılı çevirinin geçerli olduğu kısımları kapsayacak şekilde kullanılacaktır. Nitekim kanunlarda tercüman sadece sözlü çeviri eylemini gerçekleştiren kişi olarak ele alınmamıştır.

⁴ İlgili liste, 28578 sayılı “Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik” kapsamında oluşturulan listeye atıf yapmaktadır. Okumayı kolaylaştırmak adına tez çalışmasının devamında bu liste “Adli Tercüman Listesi” şeklinde adlandırılacaktır.

⁵ Diğer bölgelerdeki ilanlar için bkz. “Bilirkişilik Bölge Kurulları”: (Çevrimiçi) <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/sayfalar/bilirkisilisteleri.html> , 07.07.2020

Türkiye’de mahkeme çevirmenliğine hizmet edecek olan standartlaşmaya odaklanan tezin **birinci bölümündeki** “İşlevsel Kuramlar Açısından Toplum Çevirmenliğinin Bir Alt Alanı Olarak Mahkeme Çevirmenliği” başlığında, öncelikli olarak tezin kuramsal çerçevesi ele alınacaktır. Bütüncüyü oluşturan ÇMS’de yer alan hususların çeviri sürecinin tamamını kapsaması nedeniyle, kuramsal çerçevede süreç odaklı kuramların irdelenmesi uygun görülmüştür. Bu nedenle belirli bir amaç doğrultusunda ve bir işbirliği içerisinde gerçekleştiren çeviri hizmetini vurgulayan ve işlevsel kuramlara hizmet eden Justa Holz Mänttari’nin “Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı” ile Hans Vermeer’in “Skopos Kuramı” tanıtılacaktır. Ayrıca mahkeme çevirmenliğinin çeviribilim literatüründeki yerini incelemek amacıyla TÇ tüm alanlarıyla birlikte ele alınarak genel bir bakış açısı sunulacaktır. Çünkü mahkeme çevirmenliği, TÇ’nin alt alanlarından biridir ve bu kısım mahkeme çevirmenliğinin bir bütün olarak anlamlandırılabilmesine hizmet edecektir (karş. Doğan, 2015: 141).

İkinci bölümde ise çalışmanın odak noktasında bulunan mahkeme çevirmenliğinin Türkiye’deki durumu konu edilecektir. Türkiye’deki mahkeme çevirmenliğini ayrıntılı biçimde ele alan bilimsel çalışmaların sınırlı olması nedeniyle, bu bölümde mahkeme çevirmenliği ile ilgili olan Türk hukukunun yazılı kaynakları ele alınacaktır. İncelenecek olan ilgili mevzuatlar, ikinci bölümde ayrıntılı bir biçimde açıklanacaktır. İncelemeler doğrultusunda mahkeme çevirmenliği için oluşturulan tercüman listeleri, bu listelere alım koşulları, mahkeme tarafından yapılan çevirmen görevlendirilmesinin ve çeviri sürecinin nasıl şekillendiği gibi bilgilerin edinilmesi hedeflenmiştir. Elde edilen tespitler doğrultusunda Türkiye’de mahkeme çevirmenliğine hizmet edecek olan standartlaşmanın gerekliliği konusuna da değinilecektir.

“Mahkeme Çevirmenliği Açısından Çevirmen Meslek Standardı’nın İncelenmesi” başlığını oluşturan **üçüncü bölümde** ise mahkeme çevirmenliğine doğrudan hizmet eden bir standardın olmaması nedeniyle referans alınan ve MYK tarafından yayımlanan ÇMS’nin Türkiye’deki çevirmenlik mesleğine yönelik önemi vurgulanacaktır. Türkiye’de çevirmenlik mesleğine ilişkin doğrudan bir kanun bulunmaması bir eksiklik olarak görülse de 2013 yılında MYK tarafından ÇMS,

mahkeme çevirmenliğinin standartlaşmasında ele alınabilecek tek bir kaynaktır. Bu nedenle öncelikle bütüncenin tanıtıldığı, bir başka ifadeyle ÇMS'nin yapısının anlaşılacağı kısım ele alınacaktır. Ardından sözlü ve yazılı çeviri olmak üzere mesleki yeterlilik seviyesi, çevirmenlik faaliyetine ilişkin tanımlar, çalışma ortamı ve koşulları, çevirmenin güvenliği, çeviri hizmetinde kalite kavramı ve mesleki gelişim faaliyetleri başlıkları altında bütünce, mahkeme çevirmenliği açısından birinci bölümde ele alınacak olan kuramlar ışığında betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilecektir.

Değerlendirmeyi **sonuç ve öneriler** bölümü izleyecektir. Bu bölümde tezin amaç ve kapsamı doğrultusunda ilgili saptamalar yorumlanacak ve genel bir değerlendirme yapılarak konuya ilişkin öneriler sunulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞLEVSEL KURAMLAR AÇISINDAN TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİNİN BİR ALT ALANI OLARAK MAHKEME ÇEVİRMENLİĞİ

Sözlü çeviri türünün en yaygın yapıldığı alanlardan biri olan toplum çevirmenliği (TÇ), çeviribilimde bir alt olan olarak yer edinmesiyle daha fazla incelenmeye başlanmış ve hak ettiği değeri kazanmıştır (karş. Pöchhacker, 2015: 66). Bu gelişmeyi sağlayan çalışmalar, başlıca TÇ'nin tanımı, yapıldığı durum, çevirmenin görev alanı ve görev sınırlarına yönelik konulardan oluşmaktadır. Buna yönelik kaynaklar incelendiğinde TÇ'nin yapıldığı durum ve ortam açısından mahkeme çevirmenliğinin, TÇ'nin bir alt alanı olarak sınıflandırıldığı görülür. Tez çalışmasının odağında bulunan mahkeme çevirmenliğini bir bütün olarak değerlendirebilmesi için TÇ'nin çeviribilim literatüründeki yerinin sorgulanması uygun görülmüştür.

Ancak tez çalışmasının bütüncesini oluşturan ÇMS'nin süreç odaklı bir yaklaşımla hazırlanmış olması nedeniyle, bütüncede yorumlanacak olan standartların işlevsel ve süreç odaklı kuramlar ışığında incelenmesi uygun görülmüştür. Öncelikle kuramsal dayanağın tanıtıldığı bölüm ele alınacaktır. Bu kısmı ise TÇ ve başta mahkeme çevirmenliği olmak üzere diğer alt alanlarının anlatıldığı bölüm izleyecektir. TÇ ve diğer alt alanlarının ele alınma nedeni daha önce de ifade edildiği gibi, mahkeme çevirmenliğinin TÇ'nin bir alt alan olmasıdır. Böylece çalışmamızın bu bölümü bu şekilde sonlandırılacaktır.

1.1. Kuramsal Çerçeve: İşlevsel Yaklaşımlar Açısından Mahkeme Çevirmenliği

Mahkeme çevirmenliğinin çeviri sürecine hizmet edeceği varsayılan ve tez çalışmasının bütüncesini oluşturan ÇMS, Hans Josef Vermeer'in 1978 yılında çeviribilim alanına kazandırdığı “Skopos Kuramı” ile Justa Holz Mänttari'nin 1984 yılında ortaya koyduğu “Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı” ışığında incelenecektir. Çeviri sürecini mercek altına alan bu kuramlar, işlevsel çeviri yaklaşımları arasında yer almaktadır. Bu iki kuramın bütüncenin yorumlanmasında seçilmesinin nedeni, bu kuramların günümüzde işlevselliğini koruması ve çeviri sürecinin betimlenmesine yardımcı olmalarıdır. Çünkü bu çalışma kapsamında ele alınacak olan ÇMS, süreç odaklı yaklaşımla oluşturulmuştur. Değerlendirmenin etkin bir biçimde yapılabilmesi için, birinci bölümünün bu kısmında Skopos Kuramı ile Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı tanıtılacaktır.

1.1.1. Skopos Kuramı

Alman çeviribilimci H. J. Vermeer tarafından ilk kez 1978¹ yılında ortaya koyulan ve 1983² yılında geliştirilen Skopos Kuramı, adını “hedef, amaç, gaye, kasıt, erek, niyet” anlamlarına gelen Yunanca skopos sözcüğünden almıştır (Vermeer, 2007: 3). İşlevsel kuramlar arasında yer alan Skopos Kuramı, her eylemin bir amacı olduğu ve çeviri de bir eylem olduğuna göre, onun da bir amacı olması gerektiği gerçeğinden yola çıkar (Ammann, 2008: 58). Dolayısıyla kuram, “[...] çeviri sürecini doğrudan amaca yönelik bir süreç olarak tanımlamaktadır” (Tahir-Gürçağlar, 2014: 123). Bu süreçte “[...] erek metin, erek ülkede göreceği işleme göre oluşturulur (Eruz, 2003: 54). Bu bilgilerden yola çıkarak, Skopos Kuramı'nın *amaç*, *eylem* ve *işlev* kavramları üzerinde şekillendiği söylenebilir.

¹ Hans J. Vermeer, “Ein Rahmen für eine allgemeine Translationstheorie”, **Lebende Sprachen: Zeitschrift für interlinguale und interkulturelle Kommunikation**, yay. haz. Peter A. Schmitt ve Hannelore Lee-Jahnke, De Gruyter, 1978, sayı 23, s. 99-102

² Hans J. Vermeer, **Aufsätze zur Translationstheorie**, Heidelberg: Selbstverlag, 1983

Yukarıda da ifade edildiği gibi, bir eylem olarak görülen çeviride sonuca ulaşılmasında belirleyici olan amaçtır, bir başka deyişle “skopos”tur (Berk, 2005: 149, 150). Erek kitle için belirli amaçla üretilen erek metnin başlıca işlevi, erek kitlenin kültüründe anlaşılır olmasıdır (karş. Berk, 2005: 150, Kadric, 2009: 14). Bir başka ifadeyle, metnin erek dil ve kültür dizgesinde işlemesidir. Bu nedenle çeviri eyleminden önce erek metnin hedef kitlesinin kim olduğu, çevirinin amacının ne olduğu, kaynak kültürden uzak farklı bir kültürde, bu bağlamda erek kültürde nasıl bir işleve sahip olduğu veya sahip olması gerektiği sorgulanmalıdır (bkz. Ammann, 2008: 61). Dolayısıyla çevirmenin belirleyeceği çeviri stratejisinin de bu hususlara bağlı olarak şekilleneceği söylenebilir. Sorgulanması gereken bir diğer unsur ise amacın neye hizmet ettiği konusudur. Bu bağlamda Dilek Dizdar “Skopostheorie” [Skopos Kuramı] başlıklı makalesinde skopos bağlamında söz edilen amacının, çeviri süreciyle ve aynı zamanda çeviri ürünüyle ilgili olabileceğini vurgular (Dizdar, 1999: 104). Buna ek olarak Işın Bengi-Öner, Skopos Kuramı’nda ayrıca çeviri yönteminin de bir amacı olduğunu dile getirir (Bengi-Öner, 2008: 164; ayrıca bkz. Berk, 2005: 150). Dolayısıyla çevirinin amacı, çevirmenin yöntemini ve çeviri ürünün amacı ise, ürünün erek kültürde işlevini belirler (Dizdar, 1999: 105).

Yukarıda Skopos Kuramı bağlamında ele alınan amaç, eylem ve işlev kavramları haricinde kuramda çeviri sürecinde rol alan eyleyenlere ilişkin bilgiler de sunulmaktadır. Çeviriyi bir amaç doğrultusunda gerçekleşen ve birçok eyleyenin rol aldığı bir uzmanlık edimi olarak gören Skopos Kuramı, Justa Holz Mänttari’nin “Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı” ile ciddi benzerlik gösterir (Demez, 2014: 87). Vermeer’e göre çeviri eylemi, erek metin ile son bulur ve genelde çeviri sürecini başlatan kişi işveren veya kurumdur (Vermeer’den akt. Tahir-Gürçağlar, 2014: 124). Çeviriyi başlatan kişiden/kurumdan, çevirinin amacını ve istenen çeviri yöntemini ayrıntılı olarak açıklaması beklenir (Tahir-Gürçağlar, 2014: 124). Ancak bu doğrultuda uzman kişi olarak adlandırılan çevirmenin işlevsel bir erek metin oluşturabileceği düşünülür. Çevirmen sadece uzman olarak değil, aynı zamanda erek metnin belirlenen amaca göre biçimlendirilmesinden sorumlu kişi olarak da görülür (Vermeer’den akt. Tahir-Gürçağlar, 2014: 124). Bu sorumluluk bilinci, çevirinin amacına ve yöntemine yönelik bilgi verilmemesi durumunda, çevirmenin bu bilgiyi

talep etmesi gibi birtakım yollar izlemesini sağlar. Dolayısıyla bir uzman olarak çevirmenin, çeviri sürecini yöneten kişi olduğunu söylemek mümkündür. Muharrem Tosun da “[...] çevirmen çeviri sürecinde, çoklu amaç doğrultusunda, çevirinin erek kültürde göreceği işlev konusunda karar almak zorundadır [...]” (Muharrem Tosun’dan akt. Yücel, 2007: 130) sözleriyle anlatılanları desteklemektedir. Vermeer’e göre çevirmen uzman konumunda olduğu için neyi, neden ve nasıl yaptığını açıklayabilecek düzeyde olmalıdır (Vermeer’den akt. Bengi-Öner, 2008: 164). Sakine Eruz ise, çevirmenin “uzman” olarak nitelendirilmesini “çeviri edinci” bağlamında değerlendirir ve çevirmenin bu edince sahip olması gerektiğini belirtir (Eruz, 2003: 54). Ona göre çeviri edinci “[...] çeviribilimsel bilgiyi, çeviribilimsel bilgi ise araştırma yöntemleri, metin çözümleme, metin oluşturma, uzmanlık alanları bilgisini, geniş bir kültür yelpazesini ve gözlemlene, yorumlama becerilerini içermektedir” (Eruz, 2003: 54). Söz konusu bu görüşler nedeniyle çevirinin, uzmanlık gerektiren bir meslek olduğu ve bu mesleğe profesyonel olarak yaklaşıldığı söylenebilir (bkz. Kuran-Burçoğlu, 2008: 181). Skopos Kuramı’na ilişkin ilk düşünceler, yukarıda belirtilen düzlemlerde şekillenirken, konuyla ilgili kaynaklar incelendiğinde sonraki yıllarda kuram üzerine çalışmaların devam ettiği görülmektedir.

Bu çalışmalardan biri, Vermeer’in 1984 yılında Katharina Reiß ile birlikte kaleme aldığı **Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie** [Genel Bir Çeviri Kuramının Temeli] başlıklı yapıttır. Bu yapıt, Skopos Kuramı’nın genel bir kuram iddiası olarak görülmesine ve bunun ötesinde bu kuramın işlevsel yaklaşımlar arasında yer almasına katkı sunmuştur. Buna istinaden Jeremy Munday, Skopos Kuramı’nın altı temel kuralını şu şekilde özetlemiştir:

- “1) Erek metni belirleyen çevirinin amacıdır.
- 2) Kaynak metin, kaynak dilde bir bilgi aktarımıdır. Erek metin de benzer bir aktarımı erek kültürde gerçekleştirir.
- 3) Ancak erek metnin gerçekleştirdiği bilgi aktarımı kaynak metne yansımaz.
- 4) Erek metnin kendi içinde bağdaşık olmalıdır.
- 5) Erek metin, kaynak metinle bağdaşık olmalıdır.

6) Yukarıda anılan kurallar hiyerarşik bir düzende verilmiştir ve skopos (amaç) kuralı hepsinden önde gelir.”
(Munday’dan akt. ve çev. Tahir-Gürçağlar, 2014: 124, ayrıca bkz. Stolze’dan çev. Durukan, 2013: 210-211)

Yukarıdaki temel kurallarda da görüldüğü üzere, çeviri bir amaç doğrultusunda gerçekleştirilir ve erek metin tıpkı kaynak metin gibi bir bilgi aktarımında bulunur. Ancak her iki metnin de amacı bir olmayabilir ve erek metin her seferinde başka bir amaç doğrultusunda çevrilebilir. Dolayısıyla değişen koşullara, bağlama ve talebe göre erek metnin üretilmesi beklenebilir. Bağdaşıklık kavramı ise erek metnin erek dil ve kültür dizgesinde tutarlı ve anlaşılır olması gerektiği hususuna dayanır. Kaynak ve erek metin arasındaki bağdaşıklık ise, sadakat kavramıyla örtüşmektedir (Tahir-Gürçağlar, 2014: 125). Schäffner’e göre Skopos Kuramı’nda sadakat kavramı, erek ve kaynak metin arasında bir ilişkinin bulunması gerektiği anlamını taşır (Schäffner’dan akt. Tahir-Gürçağlar, 2014: 125). Ancak bu ilişki her iki metnin aynı amaca hizmet etmesi zorunluluğunu ortaya koymaz. Aksine kaynak ve erek metin farklı hedef kitle ve kültür bağlamında değerlendirildiğinde, bunların amaç ve işlev açısından farklı olması doğal kabul edilebilir. Tüm bu bilgilerden hareketle Skopos Kuramı’nın “[...] çeviriyi kaynak metnin özelliklerine göre değil, öngörülen işleve uygun biçimde oluşturulan bir metin olarak [...]” (Tahir-Gürçağlar, 2014: 125) ele aldığı vurgulanmalıdır. Skopos Kuramı’na göre işlevin, erek kültür bağlamında ele alınması, çevirinin salt bir dilsel aktarım olmadığını gösterir (Uyanık, 2015: 55). Neslihan Demez’in de belirttiği üzere Skopos Kuramı’nda çeviride aranan başarı, belirlenen amaca uygunlukla sağlanmış olur (Demez, 2014: 88). Uygunluk, ise erek metnin işlevine göre yapılmasıyla tanımlanır (Tahir-Gürçağlar, 2014: 125). Böylece Skopos Kuramı’nın kaynak ve erek metin arasındaki eşdeğerliğin ötesinde bir işleve hizmet ettiği söylenebilir (Tahir-Gürçağlar, 2014: 125, Stolze, 2013: 211). Sonuç olarak çevirinin kültüre özgü bağlamı, erek metnin kaynak metinle arasındaki yakınlıktan daha fazla önemsenir (Stolze, 2013: 2016).

Yukarıda yer alan bilgilerden hareketle, Vermeer’in Skopos Kuramı bağlamında çeviriyi, çeviri sürecinin başından itibaren belirlenen amaçtan yola

çıkarak, çeviri eyleminin sonucunda erek kültür ve dil dizgesini göz önünde bulundurarak oluşturulan işlevsel bir ürün olarak tanımladığı sonucuna varılabilir. Geniş bir perspektiften ele alınan Skopos Kuramı'nda, çeviri sürecini şekillendiren birkaç etmenden bahsedilir. Bunlar, “[...] çevirmen-işveren; çevirmen-kaynak metin yazarı ve çevirmen-okur [...]” (Yazıcı, 2001: 60) arasında gerçekleşen ilişkilerdir. Bu ilişkileri iletişimsel bağlamda yöneten ve erek ürününü belirlenen amaca hizmet edip edemeyeceğini öngörebilen uzman kişi, çevirmendir (Yazıcı, 2001: 60). Genel bir kuram olduğu iddiasıyla ortaya çıkan Skopos Kuramı'nın daha öncesinde de bahsedildiği gibi Holz Mänttəri'nin Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı ile benzerlik göstermektedir. Bu nedenle sonraki bölümde Justa Holz Mänttəri'nin Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı incelenecektir.

1.1.2. Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı

Yukarıda ayrıntılı olarak açıklanan Skopos Kuramıyla benzerlik gösteren Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı, Justa Holz-Mänttəri tarafından 1984 yılında kaleme alınan **Translatorisches Handeln: Theorie und Methode** [Çeviriye İlişkin Eylem: Kuram ve Yöntem] başlıklı yapıtta tanıtılmıştır. Çeviribilim alanındaki kaynaklarda Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı'nın bir önceki bölümde ele alınmış olan Skopos Kuramı'na benzerlik taşıdığı ileri sürülmüştür (karş. Stolze, 2013: 222; Prunc, 2002: 185; Yazıcı, 2005: 145). Bunun nedeni ise Skopos Kuramı'nda da olduğu gibi işlevsel çeviri “[...] bir amaç doğrultusunda gerçekleştirilen bir eylem [türü]” (Holz-Mänttəri'den akt. ve çev. Eruz, 2003: 53; Yücel, 2007: 131) olarak görülür ve bu süreçte kaynak metinden çok erek kültürün normları dikkate alınır. Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı açısından daha ayrıntılı tanımlanacak olursa çeviri “[...] tümce veya sözcük düzeyinde değil, çeviri sürecine dahil olan eyleyenlerin üretimiyle, özellikle eyleyenlerle işbirliğini koordine eden ve uzman olarak nitelendirilen çevirmenin yönetimi sonucunda kültür bariyerleri aşarak ortaya konulan işlevsel bir üründür” (Kadric/Kaindl/Kaiser-Cooke, 2005: 49, ayrıca bkz. Holz-Mänttəri, 1984: 7-8). Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı'nda işlev de içinde yaşanan *iş bölümüne dayanan*

toplum tarafından yönlendirilir (Eruz, 2003: 53). Holz-Mänttari'ye göre çeviri sürecinde aktarım bileşenleri ve işlev, karar verme yetkisine sahip eyleyenler arasında belirlenmektedir ve çeviri kararı sadece kaynak metne değil aynı zamanda grup kararlarına dayanmaktadır (Holz-Mänttari'den akt. Stolze, 2013: 221). Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı ile Holz-Mänttari, çeviriye iş yaşamında sosyo-kültürel bir boyutta ele almış ve buna ilişkin modeller dizisinde işveren, uzman, gibi terimleri kullanarak çeviriye profesyonel bir bakış açısı kazandırmıştır (Yazıcı, 2005: 144). Genel anlamda amaç, erek kitle için iletişim işlevini yerine getirecek bir metnin ortaya çıkmasını sağlamaktır. Ancak eylemler, bir üst amaca hizmet etmektedir (Kadric, 2009: 16). Bu tanımlardan hareketle Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı'nda *uzman eylemi*, *eylem rolleri*, *işbirliği*, *eyleyen*, *amaç*, *işlev*, *iletişim* gibi kavramlarının ön planda olduğu görülür.

Yukarıda da belirtildiği üzere çeviri bir amaç doğrultusunda erek kültürün normları dikkate alınarak kültürlerarası iletişimi sağlamak amacıyla gerçekleştirilir (Eruz, 2003: 53; Tahir-Gürçağlar, 2014: 121). Çeviri eyleminde bulunan çevirmen ise, salt dilsel aktarımı yapan kişi değildir (Risku, 1999: 108). Uzman olarak görülen çevirmen bu süreçte kaynakları ekonomik bir biçimde kullanarak erek metni üretir (Eruz, 2003: 53). Özellikle amatör çevirmenlere göre profesyonel çevirmenler, çeviri gereksinim duyulan durumu bütünüyle analiz edebilir, mevcut kurallara göre değil duruma göre eylemde bulunabilir, çeviri engelini aşmak için teorik ve uygulama alanına ilişkin bilgilerini harmanlayabilir ve eylemin tümüyle sorumluluğunu üstlenir (Kadric/Kaindl/Kaiser-Cooke, 2005: 49-50). Kuramın özellikle bu yanı, çeviri eylemine profesyonel bir meslek olarak yeni bir boyut kazandırmıştır (Risku, 1999: 108). Çevirmene atfedilen bu roller, çevirmenin çeviri sürecinde karar merci olduğu görüşünü de destekler niteliktedir. Artık çevirmen yabancı dil bilgisiyle salt dilsel aktarım yapan kişi değil, aksine çeviri sürecinde tüm sorumlulukları üstlenen uzman kişidir. Bu sorumlulukların, eyleyenlerle belirlenen üst amaca hizmet etmek üzere işlevsel kararlar alabilme, bunları açıklayabilme, sorun oluştuğunda duruma göre çözüm üretebilme ve dolayısıyla çeviri ürününü ortaya koyabilmek adına olası aksaklıkları giderme gibi eylemlerinden oluştuğu söylenebilir.

Çevirmenlik mesleği, daha öncesine kadar “yalnız” icra edilen bir meslek olarak görülmekteydi (Kadric/Kaindl/Kaiser-Cooke, 2005: 50). Ancak Holz-Mänttari bu algıyı, uzmanlarla işbirliği içerisinde gerçekleştirilen iş bölümüne dayalı toplum anlayışıyla değiştirmiştir (Kadric/Kaindl/Kaiser-Cooke, 2005: 51). Bu anlayış ile birlikte Holz-Mänttari, Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı’nda özellikle profesyonel çeviri ortamları için geliştirilen modeller kapsamında çeviri sürecine dahil olan eyleyenleri tanımlamıştır (karş. Tahir-Gürçağlar, 2014: 121). Eyleyenler, bir başka ifadeyle aktörler aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır (Holz-Mänttari, 1984: 109, ayrıca bkz. Kadric/Kaindl/Kaiser-Cooke, 2005: 51; Prunc, 2002: 182; Tahir-Gürçağlar, 2014: 121; Berk, 2005: 106):

1. Çeviriyi başlatan/ihtiyaç sahibi (Initiator/Bedarfsträger/in)
2. Çevirmene işi/görevi veren (Besteller/in)
3. Kaynak metnin yazarı (Ausgangstext Produzent/in)
4. Çevirmen (Translator/in)
5. Erek metin kullanıcısı (Zieltext Aplikator/in)
6. Erek metnin alıcısı (Zieltext Rezipient/in)

Yukarıda bir üst amaç doğrultusunda hareket eden eyleyenler verilmiştir. Bu modele göre *çeviriyi başlatan* iletişimsel eylem için çeviri talebinde bulunan kişi, *işi veren* ise çevrilecek olan metni çevirmene ileten kişidir. Üçüncü sırada ise *kaynak metnin yazarı* ve dördüncü sırada *çevirmen* yer almaktadır. Çeviri işleminden sonra, *erek metin kullanıcısı* metni gözden geçirebilir, buna bağlı olarak düzenlemelerde de bulunabilir. Son aşamada çeviri metni, *çeviri metnin alıcısına* ulaşmaktadır.³ Genel anlamda bu şekilde anlatılabilecek bu modelde yukarıda belirtilen rollerin hepsinin farklı eyleyenler tarafından üstlenilmesi bir zorunluluk değildir (Kadric/Kaindl/Kaiser-Cooke, 2005: 49-51). Duruma göre çeviriyi başlatan ile çevirmene işi veren kişi aynı kişi olabilir veya çeviri sürecini başlatan kişi arada işi veren olmadan doğrudan çevirmenle iletişime geçebilir. Ancak ne olursa olsun bu

³ Görev tanımlamalara ilişkin ayrıntılı bilgin için bkz.: Justa Holz-Mänttari, **Translatorisches Handeln: Theorie und Methode**, Academia Scientiarum Fennica, 1984, s.109-111

model çevirmenin çeviri sürecinde yalnız olmadığı gerçeğini yansıtır. Çevirmen, işlevsel bir çeviri ürünü ortaya koymak adına eyleyenlerle üst amaca hizmet eden bir işbirliği içerisinde çalışmalıdır. Üst amaç, çeviri sürecinin başında belirlenen ve eyleyenlerin eylemlerini işbirliği içerisinde gerçekleştirdikleri amaçtır (karş. Holz-Mänttari, 1984: 24). Üst amacın tanımlanmasının nedeni ise eyleyenlerin kendi içinde de ayrı ayrı hizmet ettikleri alt amaçların bulunmasıdır. Bunlar; işverenin çeviriyi gerçekleştirebileceğini düşündüğü çevirmeni bulması ve çeviri işini vermesi, çevirmenin çeviriyi gerçekleştirmesi, çeviri metnin kullanıcısının metni düzenlemesi gibi sıralanabilir. Eyleyenler arasında işbirliği ve iş bölümüne dayalı amaçlı eylem sonucunda işlevsel bir ürün ortaya çıkabilir (Holz-Mänttari, 1984: 164).

Yukarıda yapılan tanımlar çeviri sürecine işaret etmektedir. Bir talep doğrultusunda başlayan çeviri sürecinde, kaynak metnin analiz edilmesi, metnin erek kültürde kullanım amacının tespit edilmesi, hedef kitlenin belirlenmesi gibi aşamalar dikkat çekicidir. Söz konusu bu tespitler, çevirmenin vereceği çeviri stratejilerini de belirleyeceğinden önemli bir aşamayı temsil eder. Buna ilişkin Holz-Mänttari, çeviri sürecine dahil olan eyleyenlerinin çeviri sürecinde üstlendikleri görevi ayrıntılı biçimde tanımlamıştır. Bunlar (Holz-Mänttari'den akt. Kadric/Kaindl/Kaiser-Cooke, 2005: 52-53):

1. Erek metni belirleme: Bu aşamada hangi eyleyenin, hangi iletişim aracıyla hangi amaca ve hangi hedef kitleye yönelik çevirinin gerçekleştireceği ayrıntılarıyla netleştirilmektedir. Ayrıca erek metnin biçimsel özellikleri, son teslim tarihi gibi hususlar da kararlaştırılmaktadır.
2. Kullanım durumunu analiz etme: Bu aşamada kaynak metinden hareketle erek kitlenin hangi bilgiye ihtiyacı olduğu tespit edilir ve çevirmenin çeviri sürecinde hangi araştırma yöntemlerine ihtiyacı olacağı düşünülür.
3. Erek metni oluşturma sürecini planlama: 2. maddede yer alan çalışmalar aracılığıyla yalnızca çevirmenin çeviri stratejisi dahil edilerek bir planlama yapılır.
4. Erek metni biçim ve içerik olarak tasarlama ve bu tasarımı gerçekleştirme

5. Sonuçları değerlendirme: Nihai olarak ilk aşamada belirlenen hususlar doğrultusunda ürün üzerinde bir değerlendirme gerçekleştirilir.

Ayrıntısıyla açıklanan her aşamanın işlevsel biçimde işlemesi, ortaya çıkacak ürünün eylem dizgesinde işlemesini de etkileyecektir. Genel anlamda “[ç]evirmen uzman davranışı olarak ‘çeviriye yönelik eylem’ yoluyla, diğer türleriyle birlikte mesaj ileten bir ‘metin’ oluşturur; bu metin belirlenen durum özelinde, kültür bariyerlerini aşarak toplumsal işbirliğinin iletişim yoluyla yönlendirmesini sağlar” (Holz-Mänttäri’den akt. ve çev. Karakaya, 2001: 14, 15). Bir iş bölümünün oluşması için çeviri sürecine dahil olan eyleyenler arasında bir işbirliği gerçekleşmesi gerekir. Ancak iş bölümü, yapılması gereken görevlerinin sınırları kesin olarak çizildiği takdirde mümkün olur. Bir başka ifadeyle, eyleyenler arasında hangi görevlerin yerine getirileceği ve görevin sorumluluğunun alındığına ilişkin bir anlaşma yapılır (Prunc, 2002: 178, 179).

Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı ile Skopos Kuramı’nı incelediğimizde, bu kuramlarının birbirine benzer yönlerinin olduğunu yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda doğrulamak mümkündür. Çevirinin bir eylem olarak görülmesi ve bir amaç doğrultusunda oluşturulması, çeviri ürününün iş alındığında belirlenen işlevini yerine getirmesi için çeviri sürecine dahil olan eyleyenlerin (buna çevirmen dahil) işbirliği içerisinde çalışmaları, profesyonel bir çeviri anlayışı nedeniyle çevirmenin bir uzman olarak görülmesi ve gerektiğinde eyleyenleri yönlendirmesi ve bilgilendirmesiyle kuramların benzer yönleri ortaya koyulabilir. Dolayısıyla çevirinin salt bir dilsel aktarım ve kaynak odaklı yaklaşım biçimlerinden uzak olarak, erek kitlenin ve kültürün önemsendiği biçimde gerçekleştirilmesinden bahsetmek doğru olacaktır. Çevirinin amaca göre şekillenebileceği hususu “[...] çevirinin doğruluğunu ya da yanlışlığını kaynak metin üzerinden değil de belirlenen amaç üzerinden sorgulamayı [...]” (Demez, 2014: 98) da ön plana çıkarmaktadır. Çeviri sürecini konu alan bu kuramların, uygulama alanına hizmet ettiği ve erek odaklı olduğu, bu bağlamda işlev odaklı kuramlar arasında yer aldığı söylenebilir. Bütüncenin incelenmesinde ve yorumlanmasında bu iki kuramdan faydalanılacağı için, bu aşamada öncelikle mahkeme çevirmenliğinin yeri sorgulanmalıdır ve bununla ilgili ayrıntılı bilgi

edinilmelidir. Bu nedenle gelecek bölümde çeviribilim alanındaki literatür referans alınarak TÇ başlığı altında ele alınan mahkeme çevirmenliği incelenecektir.

1.2. Toplum Çevirmenliği

Tarihsel açıdan bakıldığında farkı dillere mensup toplulukların birbirleriyle iletişime geçmeleri için çevirmenlere ihtiyaç duydukları görülür. Bu ihtiyacı karşılamak adına çevirmenler sadece çeviri eylemini yerine getirmemiş, aynı zamanda sosyal farklılık gösteren toplumlarda aracılık da yapmışlardır (Angelelli, 2004: 8). Özellikle çeşitli dinlerin tanıtılması ve yayılması, sömürgeci akımları, savaş ve barış görüşmeleri, mahkemeler ve hastaneler gibi çeşitli aşamalarda ve alanlarda sözlü çeviri önemli bir faaliyet olmuştur (Diriker, 2018: 13). Bu alanlardaki sosyal, bir başka deyişle toplumsal boyut, TÇ'nin sözlü çeviri kapsamında değerlendirilmesini sağlamıştır. Böylece TÇ'nin savaş ve göç ortamlarında varlığını göstermiş olduğu ancak bu hizmetin son otuz yıldır TÇ olarak adlandırıldığı alandaki kaynakları referans alarak ileri sürülebilir (karş. Diriker, 2018: 15). Özellikle 1960'lı yıllarda yoğun olarak göçmen nüfusunun yer aldığı İsveç, Almanya, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde TÇ'nin diğer ülkelere göre daha fazla önemsendiği görülür (Schuttleworth/Cowie, 1997: 23, 24; Duman, 2018: 7; Ross, 2018: 284; Pöchhacker, 2004: 15).

Yukarıdaki bilgilerde de görüldüğü gibi TÇ, tarihsel süreçte sözlü çeviri türü altında farklı bağlamlarda varlık göstermiştir. Göç hareketiyle birlikte son otuz yılda birtakım sosyal olaylar aracılığıyla gündeme gelen bu alanın, bu aşamadan sonra araştırılmaya başlandığı söylenebilir (Duman, 2018: 1; Doğan, 2017: 66). Özellikle Kanada'da 1995 yılında ilki gerçekleştirilen ve günümüzde devam eden "Critical Link" konferanslarının, TÇ konusunda hem bilimsel olarak araştırma yapılmasına hem de bu alanın uygulama ayağının gelişmesine katkı sağladığından söz edilebilir. Bu konferansların başlıca amacı, çok kültürlü bir ulusta ülkenin sunacağı birtakım hizmetlerden faydalanacak olan bireylerin, bu hizmetleri TÇ alanında faaliyet gösteren

profesyonel çevirmenlerden almasıdır (Ross, 2018: 284; Duman, 2018: 7; Pöchhacker, 2004: 41-45). TÇ'deki çeviri faaliyetinin **Ad Hoc** şeklinde tanımlanan sistemle ilerlediği vurgulanır. Bu sistemle gerçekleştirilen çeviri faaliyeti, “[f]arklı dilleri konuşan ya da iki ya da daha fazla kişi arasında iletişimi sağlayan çevirmenlik görevini[n] bir defaya mahsus [...]” (Kahraman, 2003: 16) sunulmasını içermektedir. Bir başka ifadeyle, çeviri ihtiyacının oluşması durumunda ilgili ortamda bulunan ve yabancı dili bilenler TÇ görevini üstlenmektedirler. TÇ daha önceleri sadece salt dil bildiğini beyan eden kişiler tarafından gerçekleştirilmekteyken, bugün artık bu kişilerin yanı sıra alanında eğitimli uzmanlar tarafından yerine getirilmektedir.

Çeviribilimin özerk bir disiplin olarak varlığını göstermesine koşut olarak TÇ'nin bu disiplinin literatüründe yer edindiği görülür. TÇ, görünürlük kazanarak ayrı bir çeviri türü olarak ele alınmaya başlanmıştır. Bununla birlikte yapılan bilimsel çalışmalarda TÇ alanında, çeviri ve mesleki edinci gelişmiş olan toplum çevirmenlerinin istihdam edilmesi gerekliliğine dikkat çekmiştir. Günümüzde çokdillilik ve çokkültürlülük olguları, TÇ'yi daha fazla gündeme getirerek TÇ faaliyetine olan ihtiyacı arttırmıştır. Bu ihtiyacın artmasıyla birlikte TÇ alanında hizmet sunacak olan profesyonel çevirmenlerin çalışmasında da artış görülmüştür. Bu gelişmelere katkı sunan önemli unsurlardan biri akademik çeviri eğitiminde TÇ faaliyetine ilişkin uygulamalara yer verilmesidir (Schuttleworth/Cowie, 1997: 23, 24).

TÇ, çevirinin bir alt alanı olarak yer alsa da yapılan çalışmalarda TÇ kavramının tarihsel süreçte farklı şekillerde karşılandığı görülür. Buna göre TÇ “Community Interpreting” kullanıldığı bağlama göre “Dialogue Interpreting” (Diyalog Çevirisi), “Public Service Interpreting” (Kamu Kurumu Hizmeti Çevirisi), “Linguistic Mediation” (Dilsel Aracılık), “Liaison Interpreting” (Eşlik Çevirisi), “Ad hoc Interpreting” (Geçici/bir defaya mahsus çevirmenlik) veya “Cultural Interpreting” (Kültürel Sözlü Çeviri) şeklinde adlandırılmıştır (Schuttleworth/Cowie, 1997: 23,24; Pöchhacker, 2004: 15; Duman/Ataseven, 2018: 194; akt. Alimen, 2018: 253). Almandada ise TÇ kavramı “Kommunaldolmetschen” [Yerel Sözlü Çeviri], “Sprach- und Kulturmittlung” [Dil ve Kültür Arabuluculuğu], “Laiendolmetschen” [Amatör Çevirmenlik] gibi terimlerle karşılanmıştır (Ahamer ve Meyer/Steinke'dan akt.

Arslan; 2018: 14). Türkiye’de “Community Interpreting” terimin karşılığı olarak “Toplum Çevirmenliği” kullanılır (Alimen, 2018: 253). Bu adlandırmalar, TÇ’nin bir alan olarak çeşitliliğini ortaya koyar. Adlandırmalarda çeşitlilik gözlemlense de önemli olan adlandırmadan ziyade çevirmenlerin sundukları çeviri faaliyetidir.

Franz Pöchhacker TÇ’yi “[...] aynı toplum, topluluk veya ülkede yaşayan ancak ortak dili paylaşmayan insanlar arasında [...]" (Pöchhacker, 2015: 65, 66) gerçekleşen çeviri türü olarak tanımlar. Roda P. Roberts ise TÇ’nin “[...] devletin resmi dil(ler)ini konuşamayan kişilerin kamu hizmetleri ile devletin sağladığı hizmetlerden ve sosyal hizmetlerden tam ve eşit olarak yararlanmasını [...]" (Roberts’ten akt. ve çev. Ross, 2018: 284) sağladığını ifade ederken Ebru Diriker, TÇ’yi “[...] genelde bir ülkenin resmi dilini bilmeyen kişilerin resmi dilde sağlanan kamu hizmetlerinden yararlanmaları için yapılan [...]" (Diriker, 2018: 15) bir çeviri faaliyeti olarak görür. Margareta Bowen ise TÇ’yi tek bir kişiye veya küçük gruplara (ailelere) yönelik gerçekleştirilen bir sözlü çeviri türü olarak tanımlar ve çeviriye ihtiyaç duyanların ağırlıklı olarak göçmenler, sığınmacılar, mevsimlik işçiler olduğunu ve çevirinin kurumlarda veya sosyal hizmet merkezlerinde, okullar veya sağlık alanıyla ilgili merkezlerde gerçekleştiğini belirtir (Bowen, 1999: 319). Alev Bulut ve Turgay Kurultay yukarıdaki tanımlara bütüncül bakarak, TÇ faaliyetinin “[...] insan hakları açısından çeşitli yoksunluklar içinde bulunan bütün bireylere ve gruplara [yönelik olduğunu ve bu faaliyetin] [...] birey ve gruplar, göçmenler, mülteciler, sığınmacılar, engelliler, hastalar, yabancı ziyaretçi ve öğrenciler, dinsel, kültürel ve etnik azınlık [...]" (Bulut/Kurultay, 2012: 79) gruplarını kapsadığını belirtirler. Ayrıca dil ve ifade hakkı gibi insan haklarının TÇ’nin odak noktasında bulunduğunu vurgulayarak, bu alanın toplumsal boyutuna dikkat çekerler (Bulut/Kurultay, 2012: 79). Tüm bu tanımlar incelendiğinde genel anlamda TÇ’ye olan ihtiyacın, bireyin içinde yaşadığı toplumun dilini bilmemesi ve kamu hizmetine erişmeye çalışmasıyla ortaya çıktığı söylenebilir. Tanımlarda ayrıca TÇ kapsamında sunulan çeviri hizmetinin odak noktasında insan haklarının bulunduğu görülür. Bu husus, çeviri hizmetinin sunulduğu ortamlara dikkat çeker.

Cecilia Wadensjö'nün TÇ'nin gerçekleştirildiği ortamları ön plana çıkaran tanımını ise aşağıdaki gibidir:

“Toplum Çevirmenliği, kurum yetkilileriyle halk arasındaki iletişimi kolaylaştırmak amacıyla kamu hizmeti alanında; polis merkezlerinde, göçmen bürolarında, sosyal hizmet merkezlerinde, sağlık ve psikiyatrik tedavi merkezlerinde, okullarda ve benzeri kurumlarda verilen sözlü çeviri hizmetidir.” (Wadensjö, 1998: 43)

TÇ'nin yapıldığı ortamlara ilişkin bilgi sunan bir diğer isim Małgorzata Tryuk'tur. Tryuk, “Community interpreting in Poland” [Polonya’da Toplum Çevirmenliği] başlıklı makalesinde, Polonya’da toplum çevirmenlerinin mahkemelerde, polis merkezlerinde, sınırdaki polis teşkilatlarında, hastanelerde, psikoterapi seanslarında, noterlikte, avukatlık bürosunda, mülteci merkezlerinde, çeşitli mezheplerin dini ortamlarında (kiliselerde), belediye binalarında, savcılık, bankalar ve acil servisler gibi ortamlarda görev aldıklarını dile getirmektedir (Tryuk, 2004: 97). Sonuç olarak TÇ'nin polis merkezlerinde, mahkeme salonlarında veya mahkeme salonları haricindeki hukuki durumlarda ve alanlarda, okullarda, sağlık merkezlerinde, kısaca toplumsal ve kamusal alanlarda gerçekleştirildiği söylenebilir. Dolayısıyla TÇ faaliyetinin yerine getirildiği ortamları göz önünde bulundurarak TÇ'yi bir üst kavram olarak kabul edip, mahkeme çevirmenliği, sağlık çevirmenliği, göç çevirmenliği, afet ve acil durum çevirmenliği, işaret dili çevirmenliği, spor çevirmenliği ve eğitim çevirmenliği gibi alt alanlara ayırmanın olanaklı olduğu ifade edilebilir (ayrıca bkz. Pöchhacker, 2015: 65; Wadensjö, 1998: 43; Bowen, 1999: 319). Nitekim Ebru Diriker de TÇ'yi mahkeme çevirmenliği, iltica çevirmenliği, polis çevirmenliği, hastane çevirmenliği gibi alt alanlara ayırır (Diriker, 2018: 15).

TÇ'deki toplumsal boyut, sözlü çeviri bağlamında ele alınan TÇ'nin diğer sözlü çeviri türlerinden özellikle bağlamsal olarak konferans tercümanlığından ayrı bir noktada bulunduğunu gösterir (Diriker, 2018: 15). Bu ayrım doğal olarak her iki sözlü

çeviri alanının birbiriyle kıyaslanmasına neden olur. Buna ilişkin Roberts, TÇ'nin diğer çeviri türlerinden ayrılan noktalarını şu şekilde sıralar:

- “1- Toplum çevirmenleri, temel olarak kamu hizmetlerine erişimi sağlarlar. Bu açıdan, daha çok kurumsal ortamlarda çalışırlar;
- 2- Konuşma metinlerinden ziyade, diyalog benzeri etkileşimlerde çeviri yaparlar;
- 3- Çalıştıkları tüm dillerde rutin olarak iki yönlü çeviri yaparlar;
- 4- İletişim sürecinde toplum çevirmeni, konferans çevirmenine göre daha görünür bir konumdadır;
- 5- Konferans ve eşlik çevirmenlerinin [uluslararası] diplomasi ve ticaret alanında çalıştıkları sınırlı sayıdaki dile karşılık toplum düzeyinde, ülkelerin resmi dili olmayan ve birçoğu da azınlık dili olan çok sayıda dilde çeviri yapılmaktadır;
- 6- Toplum çevirmenleri, genellikle çevirmenin geleneksel tarafsız rolünün ötesine geçerek savunucular veya "kültürel aracılar" olarak görülmektedir;
- 7- Konferans çevirmeni için kültür, çeviriyi etkileyen çok sayıda etmenden yalnızca biri iken, toplum çevirmeni hem kültürel hem de dilsel etmenlere eşit ölçüde ağırlıklı öneme sahiptir.” (Roberts'ten akt. Kahraman, 2010: 31)

Yukarıdaki ifadeler TÇ alanına ilişkin tanım ve görev gibi konularda bilgi sunarken TÇ'nin sosyal boyutunun diğer çeviri türlerine göre daha ön planda olduğunu gösterir. Konuya ilişkin Sandra Beartiz Hale **Community Interpreting** [Toplum Çevirmenliği] başlıklı çalışmada, TÇ'nin konferans tercümanlığından ortam gereği farklılık gösterdiğini vurgulayarak toplum çevirmenlerinin, mesleki koşullar haricinde bireylerin ulaşılamayacak özel bilgilerinin paylaşıldığı ve bu bağlamda gizli bilgilerin konuşulduğu ortamlarda faaliyet gösterdiklerini belirtir (Hale, 2007: 25, 26). Bu ortamlar ise, ameliyathane, doktor görüşmesi, sosyal hizmetler, avukatlık bürosu, polis merkezleri, mahkeme salonları, vb. gibi ortamlardır (Hale, 2007: 26). Bu nedenle TÇ “doğruluk”, “gizlilik” ve “tarafsızlık” gibi birtakım mesleki etik kurallarla kuşatılmıştır (Hale, 2007: 26). Ancak toplum çevirmenin görevini tarafsız bir şekilde kaynak metni erek dilde yeniden üretmesi gerektiği bakış açısına karşın, çevirmenin kültürel aracı, savunucu, arabulucu veya uzlaştırmacı gibi rolleri de üstlenmesi beklenebilir (Kahraman, 2010: 31). TÇ'nin diğer sözlü çeviri türleriyle karşılaştırılmasına ilişkin görüş bildiren Nathan Garber ise, TÇ'de yer alan koşullar gereği TÇ'nin konferans çevirisinden daha fazla risk ve sorumluluk barındırdığını

belirtir. (Garber, 1998: 19). İletinin içeriği yeterli ölçütte çevrilmediğinde çeviri hizmeti alıcısı için oluşan riskin boyutunu azaltmak adına, çeviri hizmetine ilişkin birtakım standartlar belirlenmesi gerekmektedir (Garber, 1998: 17). Standartlara ve etik kurallara yönelik dünya genelinde birçok dernek faaliyet göstermektedir.⁴ Bu dernekler temel olarak “doğruluk, gizlilik, tarafsızlık, saygı, profesyonellik ve mesleki gelişim” gibi etik kurallar belirlemişlerdir (Erarslan/Şener, 2018: 217, 218). Bu gelişmeler TÇ’nin **Ad Hoc** sisteminin ötesinde, alanında uzman kişilerin birtakım koşulları yerine getirme şartıyla yapmasına rehber olacak niteliktedir. Ayrıca bu çalışmaların TÇ’nin mesleki olarak görünür hale gelmesine de katkı sağladığı söylenebilir.

TÇ ile ilgili merak edilen bir diğer konu, TÇ hizmetinde kullanılan çeviri türleridir. TÇ’de en sık kullanılan çeviri türü ardıl çeviri ve diyalog çevirisidir (Tahir-Gürçağlar, 2014: 73). Ardıl çeviri “[...] konuşmacının yaptığı konuşmayı dinleyen çevirmenin, gerektiği yerde not alması, konuşma bitiminde de belleğinde tuttukları ile aldığı notları birleştirerek dinleyicilere diğer dilden aktarması [...]” (Doğan, 2011: 48) ile gerçekleşen bir sözlü çeviri türü olarak tanımlanır. Burada ön plana çıkan husus, herhangi bir teknik donanım gereksizsin çevirmenin, önce konuşmacıyı dinlemesi ve ardından çeviri eyleminin gerçekleştirmesidir. Bu süreçte de çevirmenin belirli yöntemlerle not alması bir gereklilik olarak görülebilir. İkili görüşme çevirisi veya konuşma çevirisi olarak da bilinen diyalog çevirisi ise, iki farklı dili konuşan kişi/grup arasında genelde çok uzun olmayan konuşmalarının çevrilmesi anlamına gelir (Doğan; 2011: 49). Diyalog çevirisi ile ardıl çevirinin farkı, özellikle metnin içeriğine ve uzunluğuna bağlıdır (Doğan, 2011: 49).

Ardıl çevirinin ve diyalog çevirisinin yanı sıra TÇ’de fısıltı çevirisi de gerçekleştirilmektedir (Tahir-Gürçağlar, 2014: 73). Fısıltı çevirisi “[ç]eviriye gereksinim duyanların bir-iki kişi olduğu ve anında çeviri teknik sisteminin bulunmadığı durumda, çevirmen, dinleyicinin kulağına fısıldayarak anında [...]”

⁴ TÇ alanına ilişkin derneklerin belirledikleri etik kurallar ve standartlar için ayrıca bkz.: (Çevrimiçi) <https://inboxtranslation.com/resources/professional-associations-translators-interpreters/> , 23.01.2020

(Doğan, 2011: 53) çeviri eylemini gerçekleştirdiği çeviri türüdür. Bu bağlamda fısıltı çevirisinin andaş çeviri türünün bir alt türü olduğu söylenebilir. Andaş çeviride konuşmacıyla birlikte eşzamanlı çeviri gerçekleştirilir (Doğan, 2011: 50). Çeviri hizmeti alıcısına fısıldayarak gerçekleştirilen fısıltı çeviri sürecinde, ciddi bir ortamda gerçekleştiğinde diğer katılımcıların fısıltıdan rahatsız olabilecekleri durumlarla karşılaşılabilir (Doğan, 2011: 53).⁵ TÇ’de bu çeviri türlerinin çok sık karşımıza çıktığı ileri sürülebilir. Dolayısıyla toplum çevirmeninden bunlara hakim olması ve bunları uygulayabilecek beceriye sahip olması beklenir.

İncelenen kaynaklarda TÇ’de ağırlıklı olarak sözlü çeviri türünün uygulandığı görülse de TÇ uygulamalarında yazılı çeviri de gerçekleştirilir (Bulut/Kurultay, 2012: 79; Arslan, 2018: 14, 41, 42, 88). Nitekim bazı durumlarda yazılı bir çeviri eylemi gerektiren durumlar doğabilir. TÇ’nin profesyonelce organize edilmiş olması nedeniyle eylem türlerini de önceden planlamak mümkün değildir (Arslan, 2018: 14). Ayrıca uygulamalarda özellikle yazılı metinden sözlü çeviri (sight translation) gibi çeviri türleri de görülür (Bulut/Kurultay, 2012: 79; Arslan, 2018: 14). Mira Kadric mahkeme çevirmenliği üzerine yapmış olduğu **Dolmetschen bei Gericht** [Mahkemede Sözlü Çeviri] başlıklı çalışmada, TÇ alanında hem sözlü hem de yazılı çeviri eylemi gerçekleştirildiğinden, hatta bazı durumlarda görsel-işitsel metinlerinin de çevrilmesi gerektiğinden bahseder (Kadric, 2009: 38). Her ne kadar bu ifade mahkeme çevirmenliği çalışmada bahsedilmiş olsa da mahkeme çevirmenliğinin TÇ’nin bir alt alanı olması nedeniyle TÇ için de temsil edici niteliktedir.

Yukarıdaki bilgilerden hareketle TÇ’nin kapsam ve alan olarak geniş bir yelpazeye sahip olmasına rağmen genelde Ad Hoc sistemiyle ilerlediği görülür. Ancak bahsedildiği gibi bu faaliyete ilişkin yasal düzenlemeler veya mesleki kuruluşlarının standart çalışmaları TÇ’nin profesyonel bir faaliyet olmasına katkı sunmaktadır. Dünya çapında özellikle Avusturya, Avustralya, Kanada, Güney Afrika, Birleşik Krallık ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde TÇ mesleğinin standartlaşması yönünde ilk çalışmalar yapılmıştır (Diriker/Tahir-Gürçağlar, 2004: 77). Bu konuya ilişkin Marina

⁵ Sözlü çeviri türlerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz.:

Aymil Doğan, **Sözlü Çeviri Çalışmaları ve Uygulamaları**, Ankara, Siyasal Kitabevi, 2011

Rabadán-Gómez “Professionalisation and Standardisation of Public Service Interpreting” [Kamu Hizmeti Çevirmenliğinin Profesyonelleştirilmesi ve Standartlaştırılması] başlıklı çalışmasında, 1996-98 yıllarında TÇ’nin profesyonel çevirmenler tarafından yapılmasına ilişkin standartlaşma çalışmalarının yapılmaya başlandığının ancak QUALITAS Raporu’na göre 2014 yılında hala durumun değişmediğinin altını çizmektedir (Rabadán-Gómez, 2016: 47). İngiltere özelinde yapılan bir araştırma, çeviride yapılan hataların genelde çevirmenin niteliğine bağlı olduğunu göstermiştir. TÇ’nin, alanında uzman olmayan sadece dili bilenler tarafından gerçekleştirildiğine yönelik toplumda bir algı oluştuğu söylenebilir (Rabadán-Gómez, 2016: 48). Bu bağlamda profesyonelleşmenin önemi vurgulanır ve bu konuyu ele alan kişilerden biri Tseng’tir. Tseng, gerekli adımları şu şekilde sıralar:

- “1. Aşama: Piyasanın karmaşıklığı
 2. Aşama: Mesleğin bütünleşmesi ve uygulayıcının istekleri hakkında bir fikir birliğinin geliştirilmesi
 3. Aşama: Mesleki derneklerin ortaya çıkışı, etik standartlar ve mesleğe alınma koşullarının belirlenmesi
 4. Aşama: Mesleğin kamusal ve yasal olarak tanınması”
- (Tsengs’den akt. Rabadán-Gómez, 2016: 48, 49)

Yukarıda belirtilen aşamalara ek olarak, Avrupa ülkelerinde TÇ ile ilgili akademik çeviri eğitiminin uygulanması ve mesleki kursların açılması TÇ’nin meslekleşmesine ciddi katkı sağladığı ileri sürülebilir.⁶

⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz.: Rabadán-Gómez, Marina (2016) “Professionalisation and Standardisation of Public Service Interpreting”, **Challenges and Opportunities in Public Service Interpreting**, yay. haz. Théophile Munyangeyo, Marina Rabadán-Gómez, Graham Webb, Palgrave Macmillan Publishing, London, s.47-85

Ayrıca QUALITAS projesi kapsamında Avrupa ülkelerinde çevirmenlik mesleğine ilişkin yapılan araştırma raporu için bkz.: Cynthia Giambruno, **EU Member State Profiles: The Current State of Affairs in Europe**, Qualitas Project, (Çevrimiçi) http://qualitas.old.ogpi.ua.es/sites/qualitas-project.eu/files/Final%20Country%20Profile%20Report_0.pdf , 17.07.2020

1.2.1. Toplum Çevirmenliğinin Alt Alanları

Önceki başlıkta ele alınan tanımlardan yola çıkarak TÇ'nin yapıldığı ortamlara göre mahkeme, hastane, acil ve afet durumları, eğitim, spor ve işaret dili olmak üzere alt alanlara ayrıldığı görülmektedir (bkz. Wadensjö, 1998: 43; Bowen, 1999: 319; Diriker, 2018: 15). Her ne kadar TÇ bir üst başlık olarak ele alınıp alt alanları belirtilmiş olsa da Diriker, TÇ'nin alt alanlarının birbirilerinden uygulama ve etik kurallar açısından farklı beklentilere sahip olabileceğini belirtmiştir (Diriker, 2018: 15). Tez çalışmasında amacımız mahkeme çevirmenliğine dair bir bakış açısı sunarak TÇ'yi ve TÇ'nin alt alanlarını ele almaktır. O yüzden TÇ'nin tüm alanlarını ayrıntılı bir biçimde ele almak çalışmamızın sınırlarını aşacaktır. Bu nedenle bu bölümde alt alanlara ilişkin genel bilgiler sunulacak ancak tez çalışmamızın odağında bulunan mahkeme çevirmenliği ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

1.2.1.1. Mahkeme Çevirmenliği

Sözlü çevirinin toplumsal yönünün en çok baskın geldiği alanlardan biri mahkeme çevirmenliğidir. TÇ'nin alt alanında yer alan mahkeme çevirmenliğinin “[...] Hanibal ve Sezar döneminden, 1935 ve 1945 yılları arasında Alman Ordusu’nda subay rütbeli çevirmenlerin yaptığı çevirilere kadar yargı sistemlerinin uygulama süreçlerinde [...]” (Kahraman, 2010: 32) hem kültürel hem de dilsel boyutta faaliyet gösterdiği görülür. Ancak modern anlamda mahkeme çevirmenliğinin 1945-1946 yılları arasında gerçekleştirilen Nürnberg Mahkemeleri çerçevesinde oluştuğunu ve bu oluşumun öncelikle uluslararası mahkemelerde uygulandığını söylemek mümkündür (Baker/Saldanha, 2008: 63; Driesen, 1999: 312). Aslında yüzyıllardır ülkelerin kendi hukuk sistemleri bulunmaktadır ve uygulanmaktadır. Ancak mahkeme çevirmenliği 20. yüzyılın sonlarına doğru görünürlik kazanmıştır. Konuya ilişkin mevzuatların yayınlanmasıyla birlikte bu mesleğe yönelik standartlaşma ve kural dizinleri oluşturulmuştur. Bu gelişmeler, mahkemelerde profesyonel çevirmenlerin görevlendirilmesine katkı sağlamıştır. Çünkü 20. yüzyıla kadar çeviri, ağırlıklı olarak

dili bildiğini beyan eden ancak çeviri eğitimi almamış çevirmenler tarafından yürütülmüştür. Bu gelişmelerle birlikte mahkeme çevirmenliği, salt dil bildiğini beyan edenlerin yanı sıra profesyonel ve eğitilmiş çevirmenler tarafında da gerçekleştirilmektedir (Pöchhacker, 2004: 30, 162).

İlgili yasal düzenlemelerde sadece insan hakları bağlamında mahkeme dilini bilmeyen bireylerin kendilerini anadilde ifade etme hakkına ilişkin hükümlere yer verilmemiştir. Bu hükümlerin yanı sıra mahkeme çevirmenliğinin işleyişine ilişkin hükümler de açıklanmıştır (karş. Hale, 2004: 239). Bireylerin kendileri bildikleri dilde ifade edebilme biçimi dillerarası olacağı gibi göstergelerarası (işaret dili) da olabilmektedir (Doğan, 2004: 3).⁷ Söz konusu yasal düzenlemeler, yargılanan tüm kişilere “adil yargılanma hakkı” sunmaktadır. Şüpheli/sanık hangi dili konuşursa konuşsun kendisine isnat edilen suçu eşzamanlı öğrenebilmeli, tanıkları dinleyebilmeli ve duruşmayı takip edebilmelidir (Baker/Saldanha, 2008: 64). Buna göre herkes kanun önünde eşittir ve eşit haklara sahip olmalıdır. Bu hak, ancak ülkenin dilini bilmeyen bir kişinin yargılandığı mahkemede çevirmenin yeterli ve kaliteli bir çeviri hizmeti sunmadığında ya da iletiyi özetleyerek veya eksik çevirdiğinde ihlal edilmiş olur (Kadric, 1998: 164). Yanlı çeviriden dolayı haksız bir yargılamanın oluşmaması için mahkeme çevirmenlerine önemli rol düşmektedir. Çünkü mahkemede gerçekleşen her eylem, sanık/şüpheli için mahkemenin yürütülmesine katkı sunmaktadır (Kadric, 1998: 162).

Sorumluluk bilincinin yüksek olduğu mahkeme çevirmenliği de TÇ gibi tarihsel süreçte farklı adlarla tanımlanır. Bunlar “Judicial Interpreting” (Hukuk Tercümanı), “Forensic Interpreting” (Adli Tercüman) ve “Court Interpreting/Tribunal Interpreting” (Mahkeme Çevirmeni) şeklindedir (bkz. Pöchhacker, 2015: 91, 230; Alimen, 2018: 256). Adlandırma konusundaki çeşitlilik ve mahkeme çevirmenliğinin hukuk alanıyla ilgili yakın ilişki içerisinde olması, bazı kaynaklarda mahkeme

⁷ Dillerarası, göstergelerarası ve diliçi çeviri türleri Roman Jakobson tarafından tanımlanmıştır. Bu bağlamda diliçi çeviri, aynı dile ait ancak farklı göstergelerle yapılan çeviriyi; dillerarası çeviri ise farklı dillere ait göstergelerle yapılan çeviriyi; göstergelerarası çeviri ise dilsel göstergelerin dilsel olmayan göstergelerle yapılan çeviriyi kapsar. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Roman Jakobson, “On Linguistic Aspects of Translation”, **On Translation**, Harvard University Press, 1959, s. 232 - 239.

çevirmenliğinin TÇ altında sınıflandırılmasına engel olur (bkz. Tahir-Gürçağlar, 2014: 73; Sauerwein, 2007: 11). Ancak çeviribilim alanındaki çalışmalar referans alındığında, insan haklarının ön planda olduğu ve toplumun baskın geldiği dili bilmeyenlerin faydalandığı kamu kuruluşlarındaki çeviri hizmeti, genel olarak TÇ başlığı altında ele alınır ve “Mahkeme Çevirmenliği” (Court Interpreting/Gerichtsdolmetschen) kavramıyla karşılanır. Çeşitli adlandırmalar, mahkeme çevirmenliğinin nasıl tanımlandığına ilişkin fikir de sunar.

Hukuk alanındaki literatürde mahkeme bağlamında görevlendirilen “[...] tercüman duruşma dilini bilmeyen ya da anlamayan veya sağır dilsiz olması sebebiyle iletişimi kuramayan, sanık veya tanık ile mahkeme arasında çeviri şeklinde bir belirlemeyi yapan, iletişimi kuran [kişi]” (Tezcan, 1997: 699) olarak görülür. Çeviribilimdeki çalışmalarda ise mahkeme çevirmenliği “[...] genellikle çokuluslu ülkelerde vatandaşların mahkeme ortamlarında iletişim gereksinimini sağlamak için [...]” (Berk, 2005: 136) yürütülen bir sözlü çeviri türü olarak tanımlanır. Buna göre mahkeme çevirmeni “[...] mahkemenin dilini bilmeyen davalı, davacı ya da tanıkların duruşma sürecini anlamalarını ve kendilerini ana dillerinde ifade edebilmelerini [...]” (Tahir-Gürçağlar, 2014: 73) sağlayan uzman kişidir. Ayrıca çevirmenin verdiği hizmet, ilgili hizmet alıcısının durumuna göre işaret dili bağlamında da gerçekleşir (Kadric, 1998: 156). Bu tanımlardan hareketle mahkeme çevirmenliğinin genel anlamda yargılama sürecine yürüten ve dahil olan eyleyenler (hâkim, savcı, avukat, adli personel, tanık, vb.) ile yargılama dilini bilmeyenler arasında, dillerarası ve göstergelerarası gerçekleştirilen çeviri faaliyeti olarak tanımlanabilir.

Tanımlarda her ne kadar “mahkeme” ortamından söz ediliyor olsa da mahkeme çevirmenleri sadece duruşma salonunda değil, diğer adli süreçlerin yürütüldüğü ceza infaz kurumları veya polis merkezleri gibi ortamlarda da çalışırlar (Shuttleworth/Cowie, 1997: 32, 33). Dolayısıyla mahkeme çevirmenlerinin adli soruşturmalarda suçun tespitinden, ilgili kişilerin dinlenmesine ve olayın sonuçlanmasına kadar kapsamlı bir süreçte yer aldıkları söylenebilir. Franz Pöchhacker ise bu alanları açıklayarak mahkeme çevirmenlerinin “[...] hukuk bürolarında, polis merkezindeki sorgu odasında, polislerin baskın ve ilgili yeri arama

sürecinde, iltica yargılamalarında, asliye ve çocuk mahkemelerinde, denetim serbestlik biriminde, ceza infaz kurumlarında, [...]” (Pöchhacker, 2015: 230) çeviri faaliyetini yerine getirdiklerini belirtmiştir. Ancak mahkeme çevirmenlerinin bu ortamların ve süreçlerin ötesinde uyuşturucu kaçakçılığı, terör, insan ticareti gibi suç teşkil eden konularda sınır ötesindeki ülkelerle işbirliği yapabilmek adına iletişime aracılık etmeleri gerekebilir (Pöchhacker, 2015: 230, 231).

Mahkeme çevirmenlerinin sertifika alma sürecindeki çalışmalarda bulunan Viyanalı bir hâkim, mahkeme çevirmeninin bir veya birden fazla dil bilen bir uzman olduğunu belirterek, çevirmenin “[...] dava dosyasına ilişkin delil toplama sürecinde ve tarafların/tanıkların/yetkin kişilerin dinlenmesinde görev [...]” aldığına vurgu yapar (Kadric, 1998: 163). Bu bilgiler, çeviri sürecine dahil olan önemli ve yetki sahibi olan bir eyleyenin, mahkeme çevirmenini bir “uzman” olarak tanımladığını gösterir. Söz konusu mahkeme çevirmeni, konferans tercümanı gibi kabinde değil aksine fiziksel olarak iletişim taraflarının arasında yer alır. Bu nedenle mahkeme çevirmeni “[...] tüm delegasyon taraflarıyla iletişim halindedir ve konuşmacı ile mahkeme sürecini yönetenlerle fısıltı çevirisi yapabilecek kadar yakın temasta olan ekibin üyesidir” (Grünberg, 1999: 316). Mahkeme çevirmeni, sadece adliyede görevli olan kişiler tarafından önemli bir paydaş olarak değerlendirilmez, aynı zamanda çeviri hizmeti alıcılarından biri olan sanık/şüpheli/tanık/mağdur tarafından da önemsenir. Konuyu somutlaştırmak adına Nürnberg Mahkemeleri kapsamında yürütülen davadaki sanığın şu sözleri örnek olarak verilebilir:

“Elbette bir avukat istiyorum. Ancak daha da önemlisi, iyi bir tercümana sahip olmaktır.” (Gaiba, 1998: 5)

Yargılama aşamasından önce listeden bir avukat seçmesi istenilen sanık Hermann Göring, bir avukat istediğini ancak daha önemlisi çeviri hizmeti sunmak üzere iyi bir tercüman talep ettiğini belirtir (Gaiba, 1998: 5).

Fakat her örnekte çeviri sürecini uzmanlık unvanıyla yönlendirmek ve yürütmek isteyen çevirmene ilişkin görüşler aynı değildir. Avusturya’da mahkeme çevirmenlerine yönelik yapılan bir haberde savunma avukatı Rudolf Mayer, yazılı çeviri yapmak üzere görevlendirilen çevirmenin sadece çevrilecek olan metni değil, sanığın daha önceki ifadesini görebilmek adına tüm dosyayı talep ettiğini söyler.⁸ Ancak kendisi çevirmenin talebini geri çevirmiş ve çevirmenden sözcü sözcüğüne çeviri yapması gerektiğini ileterek anlama dayalı bir çeviri yapılmaması gerektiğini savunmuştur. Bu örnekte çeviri sürecinde çevirmenin talebi dikkate alınmadığı ve her ne kadar çevirmenin, avukat ile konuşmasının devamında ne söylediği bilinmese de bir eyleyenin, çevirmenin çeviri öncesi hazırlıklarını yapmasına engel olduğu görülür. Ayrıca bu örnekte bir eyleyen olarak avukatının, talep ettiği çeviri hizmetine ilişkin beklentisini de ortaya koyar. Dolayısıyla bu husus, mahkeme çevirmeninin çeviri sürecinde uygulayacağı yönteminin kendisine verilen iş tanımındaki amaca göre şekillendirmesi gerektiğini gösterir.

Konuyla ilgili kaynaklarda mahkeme çevirmenliğinin daha çok ardıl çeviri yöntemiyle gerçekleştirildiği görülür (Diriker, 2018: 14). Ancak kimi zaman eşzamanlı çeviri yöntemi, bu bağlamda fısıltı çevirisi şeklinde veya metinden sözlü çeviri (sight translation) yöntemiyle de çeviri faaliyeti yerine getirilir. Diriker, özellikle yerel mahkemelerde çevirmenlerin ardıl çeviri veya fısıltı çeviriden faydalandıklarını belirtir (Diriker, 2018: 14, 15). Fakat Uluslararası Ceza Mahkemeleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Adalet Divanı gibi uluslararası niteliği olan mahkemelerde gerekli teçhizatlarının da sağlanmış olmasıyla eşzamanlı çeviri yöntemi de kullanılır (Diriker, 2018: 14-16; Tahir-Gürçağlar, 2014: 74). Ayrıca mahkeme çevirmenliği üzerine bilimsel çalışmaları bulunan Mira Kadric, bu alanı sadece sözlü çeviriyle kısıtlamamak gerektiği düşüncesindedir ve mahkeme çevirmenlerinin ihtiyaç durumunda yazılı çeviri de yaptıklarını belirtmiştir (Kadric, 2009: 38). Buna ek olarak günümüzde teknolojinin gelişmesi ve toplumun teknolojiyi daha fazla kullanmasından doğan görsel-işitsel metinlerinin çevirisine de mahkeme çevirmenliği alanında ihtiyaç duyulduğu görülür (Kadric, 2009: 38). Ancak mahkeme

⁸ Avusturya’daki mahkeme çevirmenlerinin gerçekleştirdiği çeviriye yönelik haber için bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.youtube.com/watch?v=6CoT7D0IDVw> , 06.03.2020

çevirmeninin her zaman çeviri ihtiyacı duyulan ortamda fiziksel olarak bulunması zor olabilir. Bu gibi durumlarda mahkeme çevirmeninden, yeri geldiğinde telefon üzerinden video konferans görüşmesiyle çeviri hizmetini sunması beklenebilir (Pöchhacker, 2015: 230).

Tüm çeviri türlerinde yargılamanın adil bir şekilde sonuçlanabilmesi için mahkeme çevirmenine önemli bir rol düşmektedir. Bu nedenle çevirmen, çeviri sürecinde genel olarak sözcü sözcüğüne çeviri stratejisini uygulamaktadır (Tahir-Gürçağlar, 2014: 74). Bunun nedeni ise hukuki olarak adil bir sonuca ulaşmak adına sanığın veya şüphelinin ifadesinin en yakın karşılığıyla anlaşılması gerekmesidir (Tahir-Gürçağlar, 2014: 74). Bu bağlamda Kurt, “[...] çevirmenin tek sorumluluğu ve zorunluluğu elindeki metni, ya da sözlü konuşmayı kendi yorumunu katmadan asıl metne veya söze sadık kalarak doğru, mükemmel ve eksiksiz olarak [çevirmek]” (Kurt, 2012: 49) olduğunu belirtir. Mahkemede gerçekleşen çeviride hataya yer verilmemesi gerektiğine dikkat çeken Yılmaz Düzen “Türkiye ve İngiltere’de Mahkeme Çevirmeni Olmak” başlıklı makalesinde, İngiltere’de aylarca süren bir böbrek davasında tercümanın “kidney” kelimesini böbrek değil karaciğer (liver) olarak çevirmesi sonucunda görevinden alınmış olmasından bahseder. Böylece mahkeme çevirmeninin birincil görevinin kaynak metni aslına uygun ve doğru olarak çevirmesi gerektiğinin altını çizerek (Düzen, 2015: 153). Ancak bu eylemin gerçekleşmesinde kültürel boyutun işlevi de sorgulanmalıdır.

Dil ve kültürün birbirinden ayrılmaz bir parça olduğu düşünüldüğünde, bazı durumlarda kültürden ayrı olarak yapılan doğrudan çevirilerde birtakım unsurlar anlamsız hale gelmektedir. Bu noktada çevirmenden bu hususları mahkemeye açıklaması beklenebilir (Düzen, 2015: 155). Ancak mahkemede gerçekleşen çeviride “[...] konuşanın ağzından hangi kelimeler çıkıyorsa hepsi birebir [...]” (Düzen, 2015: 156) objektif ve tarafsız olarak çevrilmesi gerekir. Bir ifadedeki en ufak bir ayrıntı mahkemenin seyrini ciddi anlamda etkileyebilecek niteliktedir. Ancak bu ayrıntının duruşma için önemli olup olmadığı kararı, mahkemeyi yürüten hâkime aittir. Ayrıca mahkeme ortamlarında zaman zaman gerginliğin arttığı durumlar oluşabilir. Burada yargılamaya dahil olan kişiler hem fiziksel hem de sözel eylemde bulunabilirler

(Düzen, 2015: 156). Bu gibi durumlarda mahkeme çevirmeninden bu hususları da çevirmesi gerektiğini belirtmekte fayda var.

Kültürel farklılıkların bireylerin vücut diliyle de oluşabileceğini ifade eden Bihter Esin Yücel, konuya ilişkin De Jongh'un aşağıdaki örneğini sunar:

“De Jongh'un örneğinde de açıkça görülebileceği gibi, kimi zaman hâkim soru sorduğunda yere bakmak, Amerika'daki çoğunluk kültüründe dürüst olmama olarak algılansa da, Haiti [kültüründe] hâkime saygılı davranmanın bir göstergesi olarak tezahür etmektedir.”
(De Jongh'dan akt. Yücel, 2018: 44, 45)

Söz konusu örnekteki kültürel unsurlar, yargılamayla yetkili olan eyleyenler tarafından bilinmemektedir. Bu nedenle mahkeme çevirmenin kültürel farklılıkları çeviri hizmeti alıcılarına açıklaması iletişimsel eylem açısından bir ihtiyaç olarak görülebilir (karş. Driesen, 1999: 314). Erek metnin işlevselliğinde kültürel boyutunun sahip olduğu kilit rol, Nürnberg Mahkemelerinde gerçekleşen çeviri sürecinde Almanca konuşan sanıklarının “ja” sözcüğünün İngilizcede sürekli “yes” olarak çevrilmesine örnek gösterilebilir. Böylece ilgili sanıklarının suçlamayı kabul ettikleri düşünülmüştür. Halbuki Almancada “ja” sözcüğü boşluk doldurma işlevine de sahiptir (Francesca, 1998: 105, 106).

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda çevirmenin iletiyi özetlemesi, yorumlaması, eksik çevirmesi veya kültürel unsurları aktarmaması gibi durumlarda yanlış ve yanlış bir yargılama oluşabileceğini söylemek olanaklıdır. Bu duruma dikkat çeken Pöchhacker, mahkemede gerçekleştirilen çeviride tarafların beyanlarının ve ifadelerinin tam ve doğru çevrilmesi gerektiğini belirtir (Pöchhacker, 2015: 231). Çünkü çevrilen metinler resmi kayıtlara geçmektedir ve çeviri faaliyeti sırasında gerçekleşen her söylem, duruşmanın seyrini belirlemektedir (karş. Pöchhacker, 2015: 231). Bu nedenle çevirmenden sözcüğü sözcüğüne çeviri yapması beklenir. Adil

yargılanmanın yapılabilmesi için tarafsızlık ilkesi ön plana çıkartır. Dolayısıyla çeviri türleri ve stratejisi tanımlanırken özellikle “tarafsızlık” kavramı ön plana çıkmaktadır.

TÇ’nin de temelinde bulunan “tarafsızlık” ilkesi, mahkeme çevirmenliği için de önemli bir normdur. İletişim tarafları arasında bulunan çevirmen asla bir taraf tutmamalıdır. Bazı durumlarda taraflar kendi çevirmenlerini mahkemeye getirseler de genelde mahkemede sadece bir çevirmen görevlidir ve bu çevirmenden özellikle objektif ve tarafsız olması beklenir (Grünberg, 1999: 316). Çevirmenin duruşu ve konumu açısından Mireia Vargas-Urpi, TÇ’yi bir üçgen metaforuna benzetmektedir (Vargas-Urpi, 2017: 140). Bu üçgen metaforunda hizmet sağlayıcısı, tercüman ve tercümeden faydalanan taraf yer almaktadır. Metafor eşkenar olarak resmedilerek özellikle çevirmenin tarafsızlığını ön plana çıkartmayı amaçlanır. Vargas-Urpi, mahkeme çevirmenliğinde tarafsızlık ilkesini yerine getirmenin taraflar (savcı, avukat, görevliler, tanıklar, vb.) ile hukuk diline sınırlı veya hiç hakim olmayan kişilerin katılması nedeniyle çok zor olduğunu altını çizmektedir (Vargas-Urpi, 2017: 140). Her ne kadar yasal işlemler kendi içinde karmaşık bir iletişim dinamiğine sahip olsa da mahkeme çevirmeni, çeviriyi belirli bir hedefe yönelik gerçekleştirdiğini ve etik kuralları göz önünde bulundurması gerektiğini unutmamalıdır (Kadric, 1998: 162). Ancak çevirmenin tarafsız kalmasının yanında iletiyi yorumlama rolünden uzak durması ve çeviri sürecine dahil olan eyleyenlere (hâkim, savcı, sanık, avukat, tanık) eşit mesafede olması oldukça önemlidir (İbrahim, 2004: 205). Tarafsızlık ilkesini ve mesafeni eşit seviyede korunmanın önemini vurgulayan Colin ve Morris de mahkeme çevirmenlerine bu ilkeleri koruyabilmek adına mahkeme salonunun içinde veya dışında avukatlara, sanıklara, tanıklara veya diğer taraflara gereksiz konuşmalardan kaçınılmalarını tavsiye etmişlerdir (Colin/Morris’ten akt. İbrahim, 2004: 205, 206).

Günümüzde devlet yetkilileri, yüksek sınıflandırılmış olan görevleri yerine getirmek için iyi eğitilmiş çevirmenler talep etmektedir (Angelelli, 2004: 12). Yanlış bir çeviri sonucunda sanığın/şüphelinin bunu özgürlük hakkıyla ödemek zorunda kalma olasılığı nedeniyle, mahkeme çevirmeninden talep edilen görevler de yüksek sınıflandırmış görev olarak görülebilir. Buna verilebilecek en iyi örneklerden biri, Yılmaz Düzen’in yaptığı araştırmada görülür. İngiltere’de yargılanan ve mahkeme

dilini bilmeyen zanlı için bir tercüman görevlendirilir. Davanın konusu kısaca, eşinden şiddet gören kadının nefsi müdafaa kapsamında kendini korumaya çalışırken eşini öldürmesidir. Ancak duruşma esnasında tercümanın, zanlının ifadelerini doğru çevirmemesi sonucunda zanlı hapis cezasına çarptırılmıştır. Doğru bir çevirinin yapılmaması durumu ise davanın temyize gitmesi ile anlaşılmıştır. Bu araştırmada zanlının Urduca dilini kullandığı ancak mahkemede görevlendirilen tercümanın Urduca diline benzerliği bulunan Panjabi (Pencapça) dili üzerinden çeviri yaptığı ortaya çıkmıştır. Ancak dillerin birbirine benzerlik gösterse bile iletişimde aksaklıklara ve anlaşmazlıklara yol açabileceği gerçeği, mahkeme tarafından çok geç anlaşılmıştır; kadın hapishanede yaşadıklarına daha fazla dayanamayarak intihar etmiştir. Bu husus, mahkemede gerçekleşen çevirinin ne denli önemli olduğu, bir başka ifadeyle kişilerin hayatını haksız yere ne denli olumsuz yönde etkileyebileceğinin göstergesidir (Düzen, 2015: 153).

Mahkemedeki görevlendirmelerin hizmet alıcılarının özgürlük haklarını etkileyebilecek derecede riskli olması, mahkeme çevirmenlerinin niteliklerine dikkat çekmektedir. Bu niteliklere ilişkin çeviribilim alanında araştırmalar yapılmış ve birtakım öneriler sunulmuştur. Christiane J. Driesen “Gerichtsdolmetschen” [Mahkeme Çevirmenliği] başlıklı makalesinde, mahkeme çevirmenlerinin çeviri faaliyetini gerçekleştirdiği her iki dili de yeterince bilmesinin ötesinde iki tarafın kültürüne de hakim olması gerektiğini belirtmiştir. Devamında adli/hukuki bilgiye sahip olmanın önemini vurgulayarak, çevirmenin çeviri sürecinde başvurduğu çeviri türlerine de hakim olması gerektiğini belirtir. Bunlar daha önce de ifade edildiği gibi iletişim durumuna göre değişkenlik gösteren ardıl çeviri, yazılı metinden sözlü çeviri, eşzamanlı çeviri (fısıltısı çevirisi veya kabinde eşzamanlı çeviri) türleridir (Driesen, 1999: 314).

Aymil Doğan “Mahkeme Çevirmenliği” başlıklı makalesinde mahkeme çevirmeninin hem kaynak dili hem de erek dili özümsemesinin önemine dikkat çeker. Bu bağlamda çevirmenin “[...] farklı kültürlerle, kesimlere, hatta kişisel kullanımlara ait dilin inceliklerini, söylem özelliklerini [...]” (Doğan, 2004: 8, 9) ayırt edebilecek ve bunları çözümleyerek erek kültürdeki karşılıklarının bilincinde hareket edecek bilgi

ve becerilere sahip olması gerektiğini vurgular. Dolayısıyla mahkeme çevirmeni sadece çeviri sürecine dahil olan hâkim, savcı, avukat, adli personel gibi eyleyenlerin uzmanlık diline değil, aynı zamanda sanığın/şüphelinin/tanığın olaya ilişkin ifadelerindeki günlük dile de hakim olmalıdır (Doğan, 2004: 9). Bu noktada çeviri süresince mahkeme çevirmeninden, dilsel boyutlar arasında hızlıca geçiş yapması beklenir (Yücel, 2018: 44). Çeşitlilik sadece dilsel düzlemde değil aynı zamanda da karşımıza çıkan bir unsurdur.

Buna ilişkin Türk Ceza Kanunu'ndaki özel hükümler kısmında düzenlenen suçları incelenmek üzere oluşturulan aşağıdaki başlıklar, dava konularının ne deneli çeşitli olabileceğini gösterir:

“Soykırım, göçmen kaçakçılığı, adam öldürme, yaralama, organ ve doku ticareti, işkence, terk, çocuk düşürme, cinsel saldırı (ırza tecavüz), çocukların cinsel istismarı, cinsel taciz, tehdit, şantaj, cebir, kişiyi hürriyetten mahrum bırakma, konut dokunulmazlığını ihlal, haksız arama, kişilerin huzur ve sükununu bozma, hakaret, haberleşmenin gizliliğini ihlal, hırsızlık, yağma, mala zarar verme, hakkı olmayan yere tecavüz, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflas, taksirli iflas, çevrenin kasten kirletilmesi, gürültüye neden olma, imar kirliliğine neden olma, uyuşturucu madde imal ve ticareti, sahtecilik, mühür bozma, yalan beyan, suç işlemek amacıyla örgüt kurma, hayasızca hareket etme, fuhuş, dilencilik, kötü muamele, ihaleye fesat karıştırma, tefecilik, bilişim sistemine girme, zimmet, irtikap, rüşvet, iftira, yalan tanıklık, devletin egemenlik alametlerini aşağılama, devletin ülke bütünlüğünü bozmak, düşmanla işbirliği yapmak, savaşa tahrik, anayasayı ihlal, silahlı isyan, silahlı örgüt, halkı askerlikten soğutma, askerleri itaatsizliğe teşvik, casusluk, vs.” (Gözler, 2015: 81, 82)

Cinsel suçlardan, adam öldürmeye, hakaretten iftiraya, kişinin mal varlığına zarar vermekten devletin ülke bütünlüğünü bozmaya kadar oldukça kapsamlı konuların olduğu görülür. Duruşmanın işleyişi bakımından her ne kadar tekrar eden birtakım kalıplar olsa da yukarıda bahsi geçen başlıkların kendine özgü bir alan olduğu söylenebilir. Bu husus, duruşmanın konusuna göre özel alana ilişkin terimlerin çevirisinin gerekliliğini ortaya koyar. Özel alana ilişkin terminolojiye gereksinim duyulan dilleri, Eruz uzmanlık dilleri olarak tanımlar (Eruz, 2000: 54). Uzmanlık

alanının yanı sıra hukuk metni geleneği de ön plana çıkan etmenlerdendir. Altay'ın Türk hukukunun temel özelliklerini “[...] 1) uzun ve karmaşık tümceler, 2) olağandışı tümce yapıları, 3) kişisiz ve edilgen tümce yapıları, 4) belirsiz dil, 5) eski dil kullanımı, 6) sözcüklerin bilinen anlamlarının dışında kullanılması, 7) eş anlamlı sözcükler, 8) hukuk dilinde zaman, 9) teknik terimler, 10) yinelemeler [...]” (Altay’dan akt. Yücel, 2018: 59) şeklinde nitelendirilmesiyle, hukuk alanında da bir uzmanlık alanı olduğu gerçeğini desteklemektedir. Ayrıca bu uzmanlık alanına özgü terminolojinin varlığının da çeviri açısından önemli bir rol oynadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Tüm bu bilgiler mahkemede görevlendirilecek olan çevirmenlerinin sağlamaları gereken koşullara dikkat çekmektedir.

Avrupa Komisyonu’nun “Reflection Forum” başlıklı raporunda, eyleyenlerin taleplerine cevap vermek adına mahkeme çevirmenlerinin birtakım şartları sağlaması gerekir (akt. Driesen/Petersen, 2011: 10). Bunlar;

- “İlgili dile yeterince hakim olmak
- İlgili kültürü yeterince bilmek
- Yeterli hukuk bilgisine sahip olmak (ilgili ülkelerin mahkeme usulü/kurumları)
- Uzmanlık konuları üzerine ön çalışma yapabilecek beceriye sahip olmak (bilirkişilik)
- Eşzamanlı çeviri becerisine sahip olmak (fısıltı çevirisi)
- Ardıl çeviri becerisi (akılda tutma yöntemi veya not alma teknikleri), yazılı metinden sözlü çeviri becerisine sahip olmak
- Mesleki etik anlayışı ve özgüven” (Driesen/Petersen, 2011: 11)

Bu koşullar ışığında mahkeme çevirmeninde çeviri ve kültür edinci, uzmanlık bilgisi ve mesleki etik kuralları gibi nitelikler arandığını söylemek mümkündür. Bir akademik araştırma sonucunda hâkimin, çeviri sürecinde çevirmenin yeterince anadil edincine sahip olmamasını tespit etmesi veya çeviri yapamadığına ilişkin kişisel kanaatte bulunması durumunda oluşturulan listede başka bir yeminli tercümanı göreve çağırdığı görülmüştür (Kadric, 1998: 156-163). Bu da çeviri sürecine dahil olan eyleyenin (hâkimin) kanaatinin ne kadar yaptırım sahibi olduğunu göstermektedir. Bu

nedenle mahkeme çevirmenin mesleki görünürlüğünü artıracak olan husus, sadece çevirmende belirli niteliklere sahip olma şartının aranması değil, aynı zamanda çeviri sürecine dahil olan eyleyenlerin de çevirmenin rolü ve çevirinin “doğruluğu” hakkında bilgi sahibi olmalarıdır (Arslan/Durdağı, 2018: 372).

Çevirmenin rolüne ilişkin çalışmaları bulunan Ariene M. Kelly “Cultural Parameters for Interpreters in the Courtroom” [Mahkeme Salonundaki Tercümanlar için Kültürel Parametreler] başlıklı çalışmasında, mahkemede çeviri sürecine dahil olan eyleyenlerle görüşmeler gerçekleştirmiştir ve bu görüşmeler sonucunda hâkimlerin ve savcılarının, ihtiyaç durumunda şüphelinin/sanığın/tanığın mutlaka bir tercümanın çeviri hizmetinden faydalanma hakkını desteklediklerini belirtmiştir (Kelly, 1998: 144). Fakat dikkat çekici husus hâkimlerin/savcılarının, çevirmenlerin bazı durumlarda kendi görevlerinin dışına çıktıklarını belirtmiş olmalarıdır. Aynı çalışmada görevdeki çevirmenlerin birtakım mesleki kurallardan habersiz ve yabancı dil bilgilerinin sınırlı olduğu söylenir. Burada dikkat çeken nokta, aslında hâkim ve savcılarının ifadelerinde yer alan ikilemdir. Bir taraftan çevirmenlerin görev tanımlarının dışına çıktıkları söylenirken bir taraftan çeviri hizmeti haricinde işlemler de talep ederler. Bu işlemler, çevirmenin sanığa haklarını açıklaması gibi taleplerden oluşabilir. Çevirmenlerin hâkim/savcı eyleyenleri tarafından oluşan beklentileri de yerine getirmeye çalıştıkları bu çalışmada ortaya çıkmıştır. Ancak çevirmenin, çeviri hizmeti haricindeki beklentileri yerine getirip getirmeme hususunun çevirmene bağlı olduğu söylenmiştir (Kelly; 1998: 146, 147). Bu örnek bize mahkemede çevirmenin gerekliliğini tüm taraflarca onaylandığını ancak hâkim/savcı eyleyenleri tarafından yeri geldiğinde çeviri hizmeti haricinde oluşan beklentileri çevirmenin karşılamak zorunda olmadığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla mahkeme çevirmenliğinin mesleki görünürlüğünü artıran bir diğer unsur, çevirmenin kendisinin üstlendiği görevlerdir ve sergilediği tutumdur. Bu bilgiler ışığında mesleki edinci gelişmiş olan çevirmenlerin bu tür talepleri geri çevirerek, çeviri sürecine dahil olan eyleyenleri de bilinçlendirmiş olacağı söylenebilir.

Mahkeme çevirmeninin rolüne ilişkin çalışmaları bulunan bir diğer isim Mira Kadric’dir. Kadric “Interpreting in the Austrian Courtroom” [Avusturya’nın Mahkeme

Salonunda Sözlü Çeviri] başlıklı makalesinde, mahkemede gerçekleşen sözlü çeviride, sanığın ifadesinin tutanağa yeri geldiğinden kelimesi kelimesine, yeri geldiğinde hâkimin iletiyi özetlemesi veya yorumlaması şeklinde geçtiğini belirtmektedir (Kadric, 1998: 156). Bir örnekte ise hâkim, sanığa kimlik bilgilerini sorar ve yasal haklarını açıklar. Bu süreç bir tercüman aracılığıyla sanık ve hâkim arasındaki diyalogun çevirisi üzerinden gerçekleşmektedir. Ancak zaman kazanmak için, hâkimin onayıyla tercüman bu işlemi doğrudan kendisi yürütür ve yasal hakları hakkında sanığı bilgilendirir. Çevirmenin bu rolü, yine çeviri hizmeti dışında gerçekleşen bir eylem olarak kabul edilebilir. Ayrıca bu örnekte hâkim çevirmenden, savcılık tarafından okunan iddianameyi özetleyerek sanığa çevirmesini talep eder. Kadric, araştırmasının sonucunda iddianamenin tamamının çevrildiği durumların nadir olduğunu ve çoğu zaman sanığa sadece isnat edilen suçların çevrilmesi istendiğini vurgulamaktadır (Kadric, 1998: 156-163). Bu örneklerden de anlaşılacağı üzere mahkeme çevirmeninden beklentiler birbirinden farklı olabilmektedir. Bu beklentilerin çevirmene iş tanımında açıklandığı söylenebilir. Dolayısıyla çeviri sürecindeki üst amaç ve buna bağlı olarak gerçekleştirilen alt amaçlar değişkenlik göstermektedir.

Yukarıdaki mahkeme çevirmenliği ile ilgili tanımlardan ve çeviribilim alanında yapılan araştırmalardan yola çıkarak mahkeme çevirmeninin zaman zaman çeviri hizmeti haricinde birtakım roller üstlenmesi gerektiği bu bölümde ortaya koyulmuştur. Ancak bu rollerin çeviri sürecine dahil olan eyleyenler tarafından bir beklenti niteliğinde olması, bir başka ifadeyle mahkeme çevirmenin bunları yerine getirme zorunluğu başka bir çalışmada ayrıntılı olarak tartışılabilir. Fakat genel olarak mahkeme çevirmeninin çeviri hizmeti sunarken tarafsız olması, iletiyi mümkün olduğunca yorumlamadan, özetlemeden ve eksiltmeden çevirmesi gibi birtakım etik kuralları göz önünde bulundurması gerektiği söylenebilir. Aynı zamanda çevirmenin çeviri sürecinde dil yeterliliği haricinde başka niteliklere de sahip olması gerektiği tespit edilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda çevirmen alımlarında aranan nitelikler arasında, çeviri kalitesini artıracak koşulların aranmasının önemli olabileceği sonucu da çıkartılabilir (karş. Pöchhacker, 2015: 230).

1.2.1.2. Sağlık Çevirmenliği

TÇ'nin en tanınan alt alanlarından bir diğeri de sağlık çevirmenliğidir. Göç hareketi, günümüzde ülkeler arası kolaylaşan seyahatlerde oluşan acil durumlar veya sağlık turizm nedeniyle yabancı bir ülkeye giden bireylerin, dil engeliyle karşılaşmaları sonucunda iletişim sorunu yaşanmaktadır ve dil engelinin ortadan kalkması için de çevirmenlere ihtiyaç duyulmaktadır (Duman/Ataseven, 2018: 195; Erarslan/Şener, 2018: 246; Doğan, 2011: 69). Çevirmenin görünür olduğu alanlardan birinin sağlık çevirmenliği olduğunu belirten Duygu Duman ve Füsun Ataseven, sağlık çevirmenliğini “[...] kişilerin doğru anlaşılmasının son derece ciddi ve hayati risklere yol açabileceği hastane bağlamında, dil düzeyinde sorun yaşama olasılığı bulunan bireyler için [...]” (Duman/Ataseven, 2018: 194, 195) yapılan bir çeviri faaliyeti olarak tanımlarlar. Sağlık çevirmenliği bazı çalışmalarda, hastane çevirmenliği olarak da adlandırılır (Duman/Ataseven, 2018: 195; Erarslan/Şener, 2018: 215). Ancak her iki adlandırmanın aynı çeviri türünü tanımladığından, çalışmada bu alan sağlık çevirmenliği şeklinde ifade edilecektir.

Sağlık alanındaki çalışmaların özellikle insan sağlığında hayati önem taşıması nedeniyle, kültürlerarası iletişim ihtiyacını karşılamakla yükümlü olan sağlık çevirmenlerine önemli rol atfedilmektedir. Bu konuyla ilgili olarak, özellikle sözlü çevirideki konuşmaların karşılık ve anlam yapılarını inceleyen Brad Davidson, iletişim sürecinde yer alan eyleyenlerin çevirmenin rolü hakkında farklı görüşlere sahip olduklarını belirtmiştir (Davidson’dan akt. Angelelli, 2004: 17). Doktorlar, çevirmeni hastayla gerçekleştirilen konuşmayı sağlayan kişi olarak görürken hasta, tercümanı bu konuşma çemberinde konuşmanın taraflarından biri olarak değerlendirir (Davidson’dan akt. Angelelli, 2004: 17, 18). Buradan hareketle tarafların çevirmeni farklı konumlandırmaları sonucunda, çevirmenden beklentilerinin de farklı olacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Angelelli, İngilizce-İspanyolca dil çiftindeki sağlık çevirmenlerine ilişkin iki yıllık bir veri toplama sürecinden sonra sağlık çevirmenlerinin “görünmez” olması görüşünü reddederek çevirmenin görünür olmasını sağlayan aktif roller üstlendiğini belirtmiştir (Angelelli’den akt.

Eraslan/Şener 2018: 220). Bu rollere ilişkin M. Jalbert, sağlık çevirmeninden beklenen beş farklı rolden bahseder:

1. Çeviri sürecinde çevirmen müdahalede bulunmayarak görünürliğini en az seviyeye indirdiği ve iletişim sürecini kolaylaştırmak amacıyla gerçekleştirdiği **çevirmen rolü (translator)**,
2. Çevirmenin, kültür bilgisini etkin hale getirerek sağlık çalışanının hastayı daha iyi anlamasını sağlamak amacıyla gerçekleştirdiği **kültür bilgisini devreye sokma rolü (cultural informant)**,
3. Kültürlerarası iletişimi sağlamak amacıyla ihtiyaç durumunda birtakım açıklamalar, eklemeler yaparak veya içeriği özetleyerek taraflar (sağlık çalışanı ve hasta) arasında **kültürel arabulucu rolü (cultural broker veya cultural mediation)**,
4. Çevirmenin, taraflar arasında değer çatışması yaşanması durumunda hastayı kuruma karşı **savunma rolü (advocator)**,
5. Çevirmen, sağlık alanında uzmanlaşarak **iki dilli profesyonel rolünü (bilingual perofesyonel)** üstlenir ve hastanın dilinde görüşmeyi sürdürdükten sonra sağlık çalışanına bir rapor sunar. Bu rolü, ya sağlık alanında mesleki eğitimi sayesinde ya da uygulama yaparak zamanla sağlık alanında edinmiş olduğu bilgiler doğrultusunda gerçekleştirir. (Jalbert'ten akt. Leanza 2007: 13, 14)

Ancak bu rollerin dışında çevirmenlerin kültürlerarası iletişimi sağlarken mesleki sınırlarını aşmadan çeviri faaliyetini yürütmesinin beklenmesi gerektiğini savunan görüşler de bulunmaktadır (bkz. Duman, 2018: 18). Sağlık çevirmeninin rolü, bu mesleğin nasıl görüldüğüne ilişkin bilgi de sunar.

Sağlık çevirmenliği, mahkeme çevirmenliği gibi yasalara çok bağlı değildir, ancak belirli mesleki standartları geliştirmek için güçlü ve yapılandırılmış kurumlarla muhataptır (Pöchhacker, 2018: 162, 163). Uzun yıllardır **Ad Hoc** şeklinde adlandırılan, iki dili bilenler tarafından ve kurumun talepleri üzerine gerçekleştirilen bu meslek, çeviri perspektifinden değil tıbbi kurumlar açısından ele alınmaktaydı

(Pöchhacker, 2018: 162, 163). Diğer çeviri ortamlarına göre enfeksiyon kapma gibi kişisel güvenlik hususlarında risk altında olan sağlık çevirmeninin Türkiye’deki mesleki konumu da oldukça dikkat çekicidir (karş. Pöchhacker, 2004: 173).

Sağlık çevirmenine sadece hastane veya sağlık kuruluşlarında değil, sağlık personeli ile hastanın temas ettiği ve iletişim sağlamak zorunda kaldığı tüm ortamlarda ihtiyaç duyulmaktadır. Söz konusu insan sağlığı olduğunda, öngörülemeyen durumlarda hızlı ve etkin bir biçimde hareket edilmesi gerekebilir. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı tarafından 15 Ağustos 2003 tarihinden yayımlanan Sağlık Turizm Genelgesi’ne göre ülkemizde üç basamaktan oluşan bir sağlık kurumu ve kuruluşu sistemleri mevcuttur. Birinci basamakta sağlık ocakları ve dispanserler; ikinci basamakta özel muayenehaneler ve eğitim araştırma hastanesi olmayan devlet hastaneleri; üçüncü basamakta eğitim ve araştırma hastaneleri ile üniversite hastaneleri yer alır. Duman/Ataseven’in “Türkiye’de Sağlık Çevirmenliği: Mevzuattan Sahaya” başlıklı makalesinde bu üç basamaktaki sağlık çevirmeninin görevlendirilmesi aşağıdaki gibi aktarılmıştır:

“Birinci basamak sağlık merkezlerinde yabancı dilde iletişim desteği, Göçmen Sağlığı Merkezi adıyla hizmet veren kuruluşlarda mevcut iken, ikinci ve üçüncü basamak sağlık kurumu ve kuruluşlarında kurum içi çevirmen istihdamı veya yine Sağlık Bakanlığı tarafından sunulan telefonda çeviri hizmeti ile kültürlerarası iletişimi sağlamak üzere çözümler üretilmiştir.” (Duman/Ataseven, 2018: 195)

2011 yılında Sağlık Turizm Daire Başkanlığı olarak yapılandırılmış olan kurum, yurtdışında ikamet eden kişilerin Türkiye’de sağlık alanında hizmet görmelerini düzenlemek amacıyla kurulmuştur. Bu hizmetler hastane, klinik, kaplıca, yaşlı hizmeti gibi sağlık ve bakım alanındaki hizmetlerdir. Ayrıca Uluslararası Hasta Destek Birimi Tercümanlık ve Çağrı Merkezi de Türkçe konuşamayan yabancılar için 7 gün 24 saat kesintisiz sunulan 6 dilde oluşturulmuş önemli hizmetlerden birisidir (Duman/Ataseven, 2018: 196). Ancak sağlık çevirmenliğiyle ilgili genelgelerde sağlık çevirmeni, “çevirmen” kimliğinden ziyade “uluslararası hasta ilişkileri uzmanı”,

“rehber” veya “uluslararası hasta danışmanı” olarak tanımlanır (Duman/Ataseven, 2018: 198; Eraslan/Şener 2018: 216). Bu husus, çeviribilim alanında yapılan araştırmalardaki sağlık çevirmeninin rolüne ilişkin fikir ayrılıklarını destekler niteliktedir. Bir yandan sağlık çevirmenliğinde profesyonel çevirmenlerin istihdam edilmesi ve bu çevirmenlerden görev sınırlarını bilmeleri beklenirken bir diğer yandan da çevirmenlerden çeviri hizmeti haricindeki görevleri de yerine getirmeleri beklenebilir (bkz. Leanza 2007: 13, 14; Eraslan/Şener 2018: 220; Angelelli, 2004: 17, 18).

Özellikle psikiyatri alanındaki çeviri faaliyetlerini inceleyen Abdelhak Elghezouani, psikiyatri biriminde ülkenin dilini bilmeyen kişilere yönelik yapılan çeviride, çevirmenden salt çeviri faaliyetinin ötesinde farklı beklentilerin söz konusu olduğunu tespit etmiştir. Elghezouani, tam bir “köprü” vazifesi gördüğü bu işlem için, sağlık çevirmeninin tanımının yapılması gerektiğini vurgular. Çevirmenin mesleki olarak profesyonelleşmesi ve tanımlanması için kurumsal olarak psikiyatri birimlerinin amacı ve hizmetlerinin incelenmesi, ülkenin dilini bilmeyen ancak bu hizmetten faydalanmak isteyen hastaların (mülteci, sığınmacı) düşüncelerinin ve beklentilerinin göz önünde bulundurulması gerektiği ortaya koyulmuştur (Elghezouani, 2004: 223, 224).

Sağlık çevirmenliğine dair incelenen kaynaklarda ele alınan tüm bu araştırmalar sonucunda, sağlık çevirmeninin kendisi için de büyük risk oluşturabilecek ortamlarda bulunarak hayati önem taşıyan konularda doktor/hastane personeli ile hasta/hasta yakınları arasında çeviri faaliyetini gerçekleştirdiği ancak çeviri faaliyeti yanı sıra başka görevler de üstlendiği görülür.

1.2.1.3. Afet ve Acil Durum Çevirmenliği

Afet kavramı TDK’nın Türkçe Sözlüğü’nde “çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2011: 33). Doğal afetler arasında deprem, tsunami, sel, kuraklık, fırtına, çığ gibi doğa olayları yer alır. Ancak bu

kavramı sadece doğanın sebep olduğu afetlerle sınırlandırmamak gerekir. İnsanın yol açtığı birtakım girişimler sonucunda da afet durumları gerçekleşmektedir, örneğin yangın, terör, savaş, “[...] nükleer, biyolojik, kimyasal kazalar, taşımacılık kazaları, endüstriyel kazalar, aşırı kalabalıktan meydana gelen kazalar, göçmenler ve yerlerinden edilenler vb.”⁹ Bu bilgilerden hareketle acil durum ve afet gibi olaylar çatışma ortamıyla da (iç savaş, savaş, bombalama eylemleri) bağlanabilir ve bu çatışma sonucunda oluşan acil durum ve afetler de bu başlık altında ele alınabilir (Bulut/Kurultay, 2012: 81). Ayrıca trafik kazası, uluslararası bir tehdide dönüşen salgın hastalıklar gibi acil durumlar, afet ve acil durum çevirmenliğinin kapsamına dahil edilebilir (karş. Şan/Koçlu, 2020:800).

Bu bilgilerden hareketle göç ve göçmen kavramları, “[...] insan ya da doğa kaynaklı bir afet neticesinde ortaya çıkabilecek doğal bir [sonuç]” (Kahraman-Duru, 2015: 165) olarak görülebilir ve bu bağlamda çevirmenlerin afet ve acil durumlarda göçmen, mülteci, afetzede, mağdur ile kamu kuruluşu çalışanları/memurları arasında iletişimi sağladıkları söylenebilir (karş. Pöchhacker, 2015: 66). Bu tanımlar, afet ve acil durum çevirmenliği ile ilgili çalışmalara dikkat çekmektedir.

Ülkemizde afet bölgelerinden biri olan Marmara Bölgesi’nde 1999 yılında merkez üssü Gölçük’te meydana gelen 7.2 şiddetindeki depremten sonra afet ve acil durumlarında bir gönüllü çeviri hizmetinin gerekliliği anlaşılmıştır. İstanbul Üniversitesi’nin girişimiyle Çeviri Derneği ve İstanbul Sivil Savunma Müdürlüğü arasında imzalanan protokol doğrultusunda “Afette Rehber Çevirmenliği” (ARÇ) projesi oluşturulmuştur. Projenin amacı, afet durumlarında çevirmenlerin organize ve hızlı bir şekilde çeşitli yardım ekiplerine veya sivil toplum kuruluşları ile depremzedeler arasında çeviri hizmetini gönüllü olarak sağlamalarıdır (Berk, 2005: 87, 88; Bulut/Kurultay, 2012: 81). Bir proje ile başlayan ancak daha sonra bir organizasyon olarak faaliyet gösteren ARÇ grubundan beklenti “[...] yabancı arama ve kurtarma ekiplerinin ülkeye giriş yaptıkları andan itibaren iletişimle ilgili

⁹ AFAD (Afet ve Acil Durum Başkanlığı): (Çevrimiçi) <https://www.afad.gov.tr/afadem/dogal-afetler> , 13.02.2020

gereksinimlerini karşılamak ve arama kurtarma sürecinin iletişim açısından aksamadan yürümesini sağlamak üzere hem yurt içinde hem de yurt dışında ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde çalışmalarını [...]” (Berk, 2005: 88) sürdürmeleridir. Bu organizasyonun oluşumunda ve yürütülmesinde önemli rol üstlenmiş olan Çeviri Derneği’nin resmi web sayfasında ise ARÇ, aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

“ARÇ (Afette Rehber Çevirmenlik), bir afet durumunda Türkiye’ye gelecek yabancı arama kurtarma ekiplerine ve diğer yardım kuruluşlarına çeviri hizmeti vermek üzere kurulmuş gönüllü bir organizasyondur.”¹⁰

ARÇ çeşitli konularda gönüllü çevirmenlere eğitim vererek onları acil durumlarda ve afet koşullarında hizmet verebilecek koşullara ve organize olma adına işbirliğine hazırlamaktadır.¹¹ ARÇ kapsamında ayrıca ‘Kızılay Toplum Merkezleri – Toplum Çevirmeni Eğitim Programı’ adı altında Kızılay Toplum Merkezi’nde görev yapan çevirmenlere yönelik TÇ eğitimi de düzenlenmektedir (Şan/Koçlu, 2019: 234, 235). Afette rehber çevirmenliğinin kısaltılmış hali olan ARÇ kavramının Türkçede kullanımı hızlı bir şekilde kabul görürken bu kavram, İngilizce çevirisinde “Interpreters-in-Aid at Disasters”, “Disaster Interpreting”, “Voluntary Relief Interpreting” ve “Emergency Interpreting” gibi farklı şekillerde karşılanmaktadır (Bulut/Kurultay, 2012: 84). Fakat sonraki çalışmalarda özellikle AFAD¹² kurumunun adıyla uyumlu olan “[...]“Emergency and Disaster Interpreting” (Acil Durum ve Afet Çevirmenliği) [...]” (Bulut/Kurultay, 2012: 84) kavramı kullanılmaya başlanmıştır.

Her ne kadar afet ve acil durum çevirmenliği için bu tür çalışmalar bu alanın meslekleşme konusuna hizmet etse de Van depreminde olduğu gibi **Ad Hoc** diye adlandırılan, bölgede bulunan ve dili bilenlerin gönüllü olarak çeviri hizmeti sağladıkları bilinmektedir (Bulut/Kurultay, 2012: 85). Konuya 24 Ocak 2020 tarihinde

¹⁰ Çeviri Derneği’nin “Afette Rehber Çevirmenliği nedir?” başlıklı yazısı için bkz: (Çevrimiçi) <http://www.ceviridernegi.org/arc.html> , 14.02.2020

¹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz.: (Çevrimiçi) http://webb.deu.edu.tr/arc/index.php?option=com_content&task=view&id=47&Itemid=1 , 14.02.2020

¹² T.C. İçişleri Bakanlığı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Elâzığ'ın Sivrice ilçesinde meydana gelen 6,8 şiddetindeki depremde UMKE¹³ ekibinde görevli olan Emine Kuştepe'nin, enkaz altında bulunan Azize Çelik ile gerçekleştirdiği telefon görüşmesi örnek verilebilir. Bu görüşmede UMKE görevlisi, henüz enkaz altında bulunan Azize'yi sakinleştirmeye çalışmış ve mental olarak güçlü kalmasına yönelik söylemlerde bulunmuştur. Bu noktada dikkat çekici bir durum vardır: Enkaz altında bulunan Azize, çevresinde sesini duyan başka bir enkazda daha olduğunu bildirir. Ancak bu kişinin Türkçe bilmediğini, Kürtçe bildiğini anlayan Azize kendisiyle iletişim kuramaz. Tam da burada UMKE ekibi üyesi, Azize aracılığıyla o kadını da sakinleştirmek ve ne yapması gerektiğine ilişkin doğru yönlendirmek adına Kürtçe konuşur ve Azize'ye söylediklerini ilgili enkazda iletmesini söyler. Azize ve Kürtçe konuşan diğer enkazda 17 saat sonra enkazdan kurtarılır.¹⁴

Bu örnek afet ve acil durum çevirmenliğinin henüz enkazdan çıkarılmamış olan enkazda 17 saat sonra enkazdan kurtarılır. Bu örnek afet ve acil durum çevirmenliğinin henüz enkazdan çıkarılmamış olan enkazda 17 saat sonra enkazdan kurtarılır. Bu örnek afet ve acil durum çevirmenliğinin henüz enkazdan çıkarılmamış olan enkazda 17 saat sonra enkazdan kurtarılır. Bu örnek afet ve acil durum çevirmenliğinin henüz enkazdan çıkarılmamış olan enkazda 17 saat sonra enkazdan kurtarılır.

“Afet çevirmeninin duruşunu belirleyen davranış kodları buyrukçu değil, birleştirici ve bütünleyici olduğu ölçüde esnek yapıda olmak ve farklı durumlarda farklı işlevlere karşılık gelmek zorundadır. Burada toplumbilimin “norm”, “birey”, “ben” ve “öteki” kavramları kadar “grup”, “toplumsal sorumluluk”, “insani değerler”, “insanlığın ortak değerleri”, “işbirliği” ve “etkileşim” gibi kavramlarından da destek almak gerekecektir.” (Bulut/Kurultay, 2012: 87, 88)

¹³ T.C. Sağlık Bakanlığı'na bağlı “Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi” oluşumdur ve afet durumlarında hayat kurtarma ve tıbbi müdahale amacıyla gönüllü olarak sağlık çalışanlarından oluşmaktadır, bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.umke.org/> , 14.02.2020

¹⁴ Habere ilişkin ayrıntı bilgi için bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.bbc.com/turkce/live/haberler-turkiye-51248104> , 15.02.2020

İnsani değerlerinin ön planda olduğu, afet ve acil durum çevirmenliği altında değerlendirilen mülteci veya göç çevirmenliği de TÇ'nin mesleki olarak görünürlüğünü artıran bir diğer alandır. Bu alan özellikle TÇ'nin sözlü çeviri içerisinden ayrı bir alan olarak adlandırmasına da katkıda bulunmasıyla önemli alanlardan sayılabilir (bkz. 1.2. "Toplum Çevirmenliği"). Özellikle fazla göç alan ülkelerde paralel olarak TÇ'ye yönelik çalışmaların da daha fazla olduğu ileri sürülebilir (Schuttleworth/Cowie, 1997: 23, 24; Duman, 2018: 7; Ross, 2018: 284).

Göç çevirmenliği, özellikle bir zorunluluk ile ortaya çıkan göç ettikleri ülkenin dilini bilmeyenler ile ilgili ülkenin kurumları arasında iletişimi sağlamak amacıyla gerçekleştirilen çeviri hizmeti olarak tanımlanabilir. Ülkemizde buna en yakın örnek 2011 yılında iç savaş sonucunda Türkiye'ye göç etmek zorunda kalan Suriyeli göçmenlerdir (Bulut/Kurultay, 2012: 80). Mülteciler Derneği'nin yapmış olduğu araştırma sonucunda 2011 yılından itibaren toplam 3 milyon 571 bin 175 kişinin Suriye'den ülkemize göç ettiği görülmüştür.¹⁵ Bu göç hareketi, her bir göçmen için çeşitli ortamlarda yeni bir çeviri hizmeti anlamına gelmektedir.

Çeviri hizmeti sunulan kişilerin söylediklerinin çevrilmesine alışkın olmamaları, göç bağlamında sunulan çevirinin diğer çeviri türlerinden ayrılan en önemli özelliğidir (Bowen, 1999: 320). Çünkü söz konusu kişiler genelde çocuklar, yaşlılar veya zor şartlar altında ülkesini terk eden göçmenlerdir. Bu kişilerin mental olarak zor bir durumda oldukları düşünüldüğünde onların gözünde çevirmen, güvenilir ve irtibata geçilen kişidir (Bowen, 1999: 320). Dolayısıyla çevirmenden beklenti sadece çeviri hizmeti sunmak değil yeri geldiğinde kişileri sakinleştirmek, onlara rehberlik etmek, eşlik etmek olabilir.

¹⁵ Mülteciler Derneği'nin web sitesinde yayınlanan "Türkiye'deki Suriyeli Sayısı Ocak 2020" başlıklı yazısı için bkz.; (Çevrimiçi) <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> , 16.02.2020

1.2.1.4. Diğer Alanlar

Çalışmanın bu kısmında yukarıda belirtilen TÇ'nin alt alanları kadar önem arz eden ve toplumsal boyutta karşımıza çıkan spor, işaret dili ve eğitim çevirmenliği alanları ele alınacaktır.

1.2.1.4.1. Spor Çevirmenliği

Spor, dünya tarihinde eski Mısır'dan, İran'dan ve Asur uygarlığı döneminden başlayarak Roma ve Yunan uygarlıklarında gelişerek olimpiyatların düzenlenmesiyle birlikte önemli bir noktaya ulaşmıştır (Hiçyılmaz'dan akt. Bulut, 2018-b: 246, 247). Spor başlığı altında yer alan türlerin çeşitliliği, diğer ülkelerin etkileşimiyle birlikte tüm uluslarda spor faaliyetlerinin yapılmasına katkı sağlamıştır. Dolayısıyla spor çevirmenliğinin, spor alanının uluslararası bir boyutta ivme kazandığı dönemlerde gündeme gelmeye başlamış olduğu söylenebilir. Sporun herhangi bir dalında müsabakaya katılan, yabancı bir teknik direktör veya oyuncu, bilmediği bir dilin ülkesinde mesleğini icra etmesiyle oluşan iletişim ihtiyacında bir tercümanın yardımından faydalanmaktadır. Bu ihtiyaç tarihsel açıdan incelendiğinde, spor çevirmenine uzun zamandır ihtiyaç duyulmuş olduğu ancak mesleki olarak görünür olmasının uzun yıllar aldığı görülür.

Spor çevirmenliğinin bir alt alanı olan futbol çevirmenliği 10-15 yıl öncesine kadar “takım tercümanı”, “x teknik direktörün tercümanı”, “oyuncunun tercümanı” gibi kişiyi belirten adlandırmalarla karşılanmıştır (Bulut, 2018-b: 246). Bu adlandırmalar, çevirmenin çeviri hizmeti sunduğu ortam ve alanına ilişkin bilgi de sunmaktadır. Buna göre spor çevirmeninin gerek basın toplantısında, gerek antrenmanlarda, gerek takım içi toplantılarda çeviri hizmetini sosyal bir boyutta yerine getirdiği söylenebilir (Uyanık, 2015: 22). Gözde Begüm Uyanık, spor çevirmenliğini “[...] spor kulüplerinde ve spor organizasyonlarında bir takım, antrenör veya bir oyuncu için çalışan bir sözlü çevirmen tarafından verilen ardıl çeviri [hizmeti]” (Uyanık, 2015: 22) şeklinde tanımlar. Bulut ise, Uyanık'ın 30 spor çevirmeniyle yapmış olduğu anketin

değerlendirilmesi sonucunda spor çevirmeninin tanımına ilişkin aşağıdaki sonuca varılabileceğini belirtmiştir:

“Spor çevirmenliği saha içi ve [saha dışı] durumlarda yapılan toplantı durumlarında ikili görüşme veya diyalog çevirisinin yanında saha içi ve dışı eşlik çevirisine yakın özellikle gösteren bazen kulüp çevirmenliği, bazen yaşam asistanlığı veya rehber çevirmenlik olarak adlandırılabilir bir sözlü çeviri (eşlik sırasında fısıltı çevirisi kullanımı dışından ağırlıklı olarak ardıl çeviri) görevidir.” (Bulut –a, 2018: 30)

Bulut’un yukarıdaki ifadesinde, spor çevirmeninin genel olarak saha içi ve saha dışı ortamlarda, bunun ötesinde kişinin günlük yaşamını kapsayan alanlarda da çeviri yaptığı vurgulanır. Bir spor çevirmeni, kurumun veya ilgili spor takımının kadrolu çevirmeni olacağı gibi **Ad Hoc** ile de çeviri hizmetini yerine getirebilmektedir. Ancak her iki sistemde de spor çevirmeninden sadece yukarıda belirtilen durumlarda değil aynı zamanda ihtiyaç sahibine eşlik ederek, çeviri ihtiyacını karşılaması beklenir. Bu bağlamda spor çevirmeninden, ilgili kişiyi havalimanında karşılayarak ülkeden ayrılana kadar refakat etmesi istenebilir (Uyanık, 2015: 22).

Çok yönlü bir hizmet olarak karşımıza çıkan spor çevirmenliğinde, genel olarak ardıl çeviri yöntemi kullanılıyor olsa da bazı durumlarda eşzamanlı (buna bağlı fısıldayarak) çeviri de yapılmaktadır (Bulut, 2018 -b: 246; Bulut, 2018 -a: 30, 45). Tüm bu beklentiler dikkate alınarak kültürlerarası iletişimde çevirmenin aracı bir rol üstlendiği düşünüldüğünde, çevirmenden sadece spor ile bağlantılı konularda değil aynı zamanda toplumsal işlevi içeren tüm ortamlarda çeviri hizmeti sunması beklenir. Ancak bu işin profesyonel olarak değil amatör bir gönüllü tarafından da gerçekleştirilmesi işveren açısından talep edilebilir (Bulut, 2018-b: 250). Genel anlamda görevlendirilen spor çevirmeninin kulübün çıkarlarını gözetmesi gerektiğini söylemek yanlış olmayacaktır (Uyanık, 2015: 22).

Alev Bulut **Türkiye’de Futbol Çevirmenliği** başlıklı kitabında, futbol alanındaki çevirilere ilişkin haber metinlerinden örnekler aktarmakta ve spor

çevirmenleriyle yapmış olduğu görüşmelerden yola çıkarak çeviri faaliyetine ilişkin önemli veriler sunmaktadır (Bulut, 2018-a). Bu çalışmada yer alan bir örnekte spor çevirmeninden salt çeviri eylemini gerçekleştirmesini değil, yabancı teknik direktör ile yönetim arasında anlaşmazlıkları yönetmesi de beklenir. Başka bir örnekte ise spor çevirmeni, taraftarı kızdırabileceğini düşündüğü veya kulübün imajını zedeleyebileceğine inandığı söylemleri çevirmeme kararı almıştır. Çevirmenin, etkilemeye ve etkilenmeye açık olan erek kitlenin bilgilenmesinde özellikle siyaset ve spor gibi alanlarda vereceği çeviri kararları yönlendirici olabilir. Büyük bir fanatikle ve coşkuyla taraftarı olunan bir takımın çevirmeni olarak, çeviri sürecinde çevirmenin tüm boyutları göz önünde bulundurması gerektiği sonucuna varılabilir. Doğal olarak spor çevirmeni takımın taraftarı ve üyesi olarak görülür ve dolayısıyla çeviri sürecinde de “taraf” olması beklenir (Bulut, 2018-a: 19-68). Bu husus, TÇ’nin etik kurallarında yer alan tarafsızlık ilkesine aykırı bir beklentidir.¹⁶

Bu beklentiler mesleki profil açısından incelenecek olursa, spor çevirmenliğinin çevirmenlik mesleğine yeni eklendiği bilgisini çok kısıtlı kaynaklardan elde etmek mümkündür. Bu alanın yeni görünürlük kazanması, bu alanda bilimsel çalışmaların da henüz çok fazla olmadığı gerçeğini gösterir. Ancak yukarıda bahsedildiği gibi spor çevirmenliği günümüzde mesleki olarak görünür hale gelmeye başlamıştır ve UEFA gibi spor ajanslarında artık spor çevirmenliğine yönelik iş ilanlarının yayımlanması mesleki görünürlük konusunu destekler niteliktedir (karş. Bulut, 2018-a: 34, 35). Türkiye’de ise Türkiye Futbol Federasyonu tarafından kurumsal spor çevirmeni istihdam edilmektedir (Bulut, 2018-a: 34, 35). Bu bilgilerden hareketle spor çevirmenliği alanına duyulan ihtiyacın gelecek dönemlerde artış göstereceği varsayılabilir. Ayrıca spor çevirmenliği başlığı altında değerlendirebilecek çeşitli spor dallarındaki çeviri faaliyetine yönelik akademik çalışmaların çeşitlenmesiyle, bu alanlardaki çevirmenin rolüne ilişkin bilgilere ulaşılması da kolaylaşacaktır.

¹⁶ Derneklerin TÇ için oluşturmaya çalıştıkları etik kurallar için bkz.: Şeyda Erarslan, Olcay Şener, “Türkiye’de Hastane Çevirmeninin Rolüne Sosyolojik Bir Yaklaşım”, **Türkiye’de Sözlü Çeviri: Eğitim, Uygulama ve Araştırmalar**, yay haz. Ebru Diriker, İstanbul, Scala Yayıncılık, 2018, s.215-244

1.2.1.4.2. İşaret Dili Çevirmenliği

Dünya Sağırılar Federasyonu’nun (WFD) verilerine göre dünyada 700 milyon sağır birey bulunmaktadır ve 300’den fazla işaret dili kullanılmaktadır.¹⁷ Dünya Sağlık Örgütü ve Dünya Bankası öncülüğünde, Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın da dahil olduğu “Dünya Engellilik Raporu” çalışmasında engelli olarak tanımlanan bireylerin hayatlarını sürdürebilmek için birtakım engellerle karşılaştıkları saptanmıştır (Dünya Engellilik Raporu, 2011: 4). Bu engeller arasında yer alan çevresel faktörlerden biri, işitme engelli (sağır) bir bireyin işaret dili çevirmeni bulamamasıdır (Dünya Engellilik Raporu, 2011: 4). İnsan haklarının korunmasının ön planda olduğu 20. yüzyılda, engellilik alanında yapılan çalışmalarda en büyük engel, toplumda “eşitsizlik” unsurudur. Bu eşitsizliği ortadan kaldırmak için STK ve devlet kurumları işaret dili ile ilgili çalışmalar geliştirmiş, “[d]uyu yetersizlikleri bulunan insanların yararlanması için işaretleme çalışmaları [...]” gibi öneriler getirmişlerdir (Dünya Engellilik Raporu, 2011: 4). Ancak tam anlamıyla işitme engelliliği kavramının anlaşılması için engellilik ile ilgili tanımların incelenmesi anlamlı olacaktır.

Engellilik kavramı kendi içinde çok yönlü dinamiklere sahiptir. Toplumlarda genel olarak engelli dendiğinde tekerlekli sandalye kullanıcıları ve işitme engelli bireyler düşünülür. Ancak bu kavram çok daha geniş bir anlam yelpazesine sahiptir. Engellilik, serebral palsi gibi doğumsal durumla dünyaya gelmiş olan kişileri; askerlik görevi esnasında bir mayına basmış ve örneğin bacağını kaybetmiş olan askerleri; fiziksel, ruhsal, zihinsel gibi farklı çeşitlerden etkilenmiş olan kişileri kapsamaktadır (Dünya Engellilik Raporu, 2011: 8). Bu durumda engellilik için “[e]ngelliliğe yol açan sağlık durumları görünür veya görünmez, geçici veya uzun süreli, durağan, süreli, ağrılı veya önemsiz olabilir ya da kötüye [gidebilecek]” (Dünya Engellilik Raporu, 2011: 8) durumlar söz konusudur. Bu bölümde bahsedilen engellilikte kavramsal olarak “işitme engelli” veya “sağır” şeklinde tanımlarla karşılaşılır. Her ne kadar Türkiye’nin mevzuatlarında “işitme engelli” kavramı kullanılıyor olsa da literatür

¹⁷ WFD: World Federation of the Deaf, (Çevrimiçi) <https://wfdeaf.org/our-work/>, 25.01.2020

alışmalarında bu toplum, “sağır” toplum olarak adlandırılır. CODA kavramı ise, sağır anne ve babanın duyan çocuklarına verilen addır (Conker, 2018: 60). Bu ocukların özellikle işaret dili konusunda yetenekli oldukları söylenmektedir. Aile içindeki anlaşmaya ve anlaşılmaya bağı olan iletişimde, çocukların velileriyle kurdukları iletişim ve oluşturdıkları işaret dili bu bağlamda oldukça önemlidir (Conker, 2018: 61).

Dünya Engellilik Raporu’nda yer alan bilgilere göre, engelli bireylere yönelik yardım ve destek hizmetlerinin tek bir modelde sunulmasının mümkün ve işlevsel olmayacağı düşünülmektedir. Ancak işlevsel olacak en önemli unsurlardan biri, sunulacak olan hizmetlerin toplum haricinde değil toplum içinde birey merkezli gerçekleştirilmesidir. Bu husus Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme’de bir “ilke” olarak belirlenmiştir. İşitme engelliler bu hizmetlerden faydalanarak yaşamlarını sürdürebilmek, ekonomik ve sosyal olarak hayatın içinde bir birey olarak var olabilmek için yardım ve desteğe gereksinim duyarlar. Bu yardım ve destek bir işitme engellinin bir mesleğı icra edebilmesi, işaret dili öğrenmesi, işitme cihazlarının geliştirilmesi, tıbbi müdahalelerle engelinin ortadan kaldırılması veya hafifletilmesi kadar kapsamlı bir çalışmadır. Ayrıca bu yardımlardan biri de *iletişim desteğidir* (Dünya Engellilik Raporu, 2011: 151, 152). İşitme engeli bulunan bireyler, çeşitli koşullarda diğer bireyler gibi iletişim sağlayabilmek için işaret dili hizmetlerinden faydalanabilmelidir.

Birçok dilde olduğu gibi sağır bireyler iletişim kurmak veya yanlış anlaşılmaları engellemek için işaret dili kullanmak durumundadırlar. İşaret dili, her ülkenin sağır toplumu tarafından kullanılan dildir. Ancak bu uluslararası bir dil değil, aksine ulusal düzeyde lehçeleri de bulunan ve aynı dilsel toplulukta bulunan ama sosyal ve kültürel yapılaraya sahip olmaları nedeniyle farklı konuşma yapılarıyla bürünmüş (sosyolekt) bir dildir (Grbić, 1999: 322). Nesrin Conker “İşaret Dili Çevirmenliğinin Türkiye’deki Gelişimi” başlıklı makalesinde işaret dilinin, ülkeden ülkeye hatta toplumdan topluma farklılık gösteren görsel ve jest temelli birbirinden farklı yapı ve dilbilgisi kurallarından oluştuğunu belirtmiştir (Conker, 2018: 58). Bilinenin aksine, işaret dili kendine özgü bir dildir ve bu nedenle “[s]ağır toplumlar

kendilerini engelli topluluklar olarak değil; aksine özgün bir dile ve kültürel değerlere sahip azınlık gruplar olarak kabul etmektedirler” (Conker, 2018: 58). Buradan hareketle Conker, işaret dili çevirisini “[...] geleneksel anlamda bir işaret dili ile bir konuşma dili arasında ya da iki işaret dili arasında gerçekleştirilen [...]” (Conker, 2018: 58) çeviri olarak tanımlar. Bunun haricinde işaret diline özgü ayrıca “transliterasyon” diye adlandırılan bir çeviri türü bulunur (Conker, 2018: 58, Shuttleworth/Cowie, 1997: 154). Transliterasyon diye adlandırılan bu çeviri türünde ileti “[...] konuşulan bir dilin kelimesi kelimesine el işaretiyle kodlanarak [...]” (Leeson ve Vermerberger’den akt. Conker, 2018: 58) çevrilmesini içermektedir. Burada hem sağır hem de görme engeli bulunan bireylerde “dokunsal/taktil sözlü çeviri” (tactile interpreting) olarak adlandırılan çevirinin kullanıldığını belirtmekte fayda vardır. Bu çeviri türünde sağır ve görme engelli olan bireyin ellerine dokunarak ve birlikte işaret dili çevirisi gerçekleştirilerek iletişim kurulmaktadır (Pöchhacker, 2004: 18). Her ne kadar bu çeviri türünde ardıl ve eşzamanlı çeviri gerçekleştirilse de ihtiyaç durumunda yazılı metinden görsel çeviri (text-to-sign interpreting) eylemi de yapılabilir (Pöchhacker, 2004: 20; Grbić, 1999: 323).

İşaret dili, akustik olmayan tamamen görsel işaretler üzerinden birtakım dilsel kodlar içeren bir dildir. Bu nedenle medyada da işaret dili çevirmenliğinin önemi büyüktür. İşitme engeli veya bozukluğu bulunan bireylere yönelik medyada bilgi kısıtlılığı yaşanmaması adına işitme engellilere özgü alt yazılama, görsel işaret dili çevirileri uygulanır. Dünya İşitme Engelliler Federasyonu tarafından yapılan bir araştırmada engelli bireylere yönelik yapılan alt yazı çalışmalarının 93 ülke arasında sadece 21 ülkede uygulandığı tespit edilmiştir (Dünya Engellilik Raporu, 2011: 201). Türkiye’de ise 11 Ekim 2019 tarihli ve 30915 sayılı Sağırların, İşitme ve Görme Engellilerin Yayın Hizmetlerine Erişiminin İyileştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in¹⁸ 6. maddesinin 1. fıkrasının a bendi gereğince “[a]na haber bültenlerinden birini günlük olarak işaret dili ile yayınlaması” ile sağır bireylerin diğer insanlarla eş zamanlı olarak gelişmelerden haberdar olmaları sağlanmıştır. Buna göre

¹⁸ İşitme ve Görme Engellilerin Yayın Hizmetlerine Erişiminin İyileştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik için bkz.: (Çevrimiçi)
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/10/20191011-15.htm> , 22.05.2020

haber bültenlerinde görsel olarak işaret dili çevirisi uygulanmaktadır. Bu gelişmelerin hem sağır bireylerin eşitlik hakkından faydalanma konusuna hem de işaret dili çevirmenliğini mesleğinin görünür olmasına katkı sağladığı söylenebilir.

Tarihsel açıdan incelendiğinde sağır toplumların öncelikle aile içinde kendi geliştirdikleri dil işaretleriyle iletişim kurabildikleri ifade edilebilir. Ancak postmodern dönemde insan haklarına yönelik çalışmaların ivme kazanması nedeniyle bu alanda toplumsal olarak farkındalık artmıştır ve bu konuya yönelik çalışmalar mesleki olarak görünür hale gelmiştir (Conker, 2018: 59). Ayrıca ülkelerdeki yasal düzenlemelerle birlikte sağır toplumların toplum içinde yaşamlarını sürdürebilecek gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmelere ayrıca işaret dili çevirmenliğine ilişkin faaliyet gösteren mesleki örgütlerin ve akademik öğrenim bağlamında çeviribilim bölümlerindeki eğitimlerin de katkısı oldukça büyük olmuştur (karş. Conker, 2018: 59). Bu hususlar, bireylerin toplum içinde var olmalarına katkı sağlamıştır. Bu alandaki çalışmaların artmasıyla birlikte işaret dilindeki çeviri hizmeti sadece CODA bireyler tarafından değil, aynı zamanda alanında uzman olan çevirmenler tarafından da gerçekleştirilmeye başlamıştır (Conker, 2018: 60). İşaret dili çevirmenliğinde özellikle sağır bireylerin “[...] (a) “ev işaretleri” olarak tanımlanan ve bir aileye/kişiyeye özgü işaretleri kullandığı (b) yabancı bir işaret dilini kullandığı, (c) sınırlı iletişim yetkinliği gösterdiği, (d) hem görme hem işitme engelli olduğu, (e) belirli bir coğrafi bölge, etnik grup ya da yaş grubuna ait işaretleri kullandığı ve (f) duyan çevirmenin aşına olmadığı Sağır kültürüne has iletişim metotları [...]” (Conker, 2018: 61) kullandığı durumları belirtir ve sağır bireylerin iletişimde öngörülemeyen güçlükleri aşmasına katkı sağlar.

Çeviribilim alanındaki araştırmalar açısından değerlendirilecek olursak işaret dili çevirmenliği, konferans tercümanlığından ziyade TÇ başlığı altında incelenir. Bunun nedenlerinden biri TÇ’de mahkeme, hastane ve eğitim kurumları gibi faaliyet alanlarında işaret dili çevirmenine daha fazla gereksinim duyulmasıdır (Conker, 2018: 59-61; Shuttleworth/Cowie, 1997: 154). Sağır bireyler özellikle, devlet kurumlarında, ehliyet kurslarında, hastane ve doktor muayenesinde, sosyal hizmetlerde, danışma veya terapi görüşmelerinde, iş arama kurumlarında, okullarda (veli toplantılarında),

ekonomi alanlarında (banka kredisi alma, ev satış işlemlerinde), polis merkezlerinde, avukat bürolarında, mahkeme salonlarında işaret dili tercümanına ihtiyaç duymaktadırlar (Grbić, 1999: 322). Ancak bu durumlar haricinde işaret dili tercümanları, toplumsal alanlarda siyasi görüşmelerde, kutlama durumlarında (evlilik, bayram, yıldönümü şenliklerinde), spor etkinliklerinde, kurum içi konuşmalarda, sunumlarda, seyahatlerde, vb. alanlarda da faaliyet göstermektedirler (Grbić, 1999: 322). Faaliyet alanları açısından oldukça zengin olan işaret dili çevirmenliği, insani haklar açısından bir gereksinim olarak ortaya çıkmıştır ve yukarıda belirtilen TÇ'nin alt alanlarının hepsinde de karşımıza çıkmaktadır.

1.2.1.4.3. Eğitim Çevirmenliği

TÇ gerçekleştirilen bağlamlar açısından ele alındığında eğitim alanıyla da karşılaşılır (Wadensjö, 1998: 43; Bowen, 1999: 319). İngilizce “Educational Interpreting” ve Almanca “Bildungsdolmetschen” (Pöchlacker, 2004: 163) olarak adlandırılan bu alan, Türkçede “Eğitim Çevirmenliği” terimiyle karşılır.

Literatür taramasında eğitim çevirmenliği alanının, öğrencinin işaret dili hizmetine duyduğu ihtiyaç sonrası görülür. Özellikle sağır çocukların toplumda var olmalarını sağlamak amacıyla yapılan yasal düzenlemeler sonucunda eğitim çevirmenliği, sağır çocuklar için önemli bir işaret dili çevirisi haline gelmiştir (Pöchlacker, 2004: 163). Dünya Engellilik Raporu kapsamında sunulan verilere göre işaret dilini bilen öğretmenlerin sayısı yetersiz bulunmuştur (Dünya Engellilik Raporu, 2011: 71, 72). Eğitim sürecinde sağır olan bireyler ile diğer öğrenciler arasında oluşan eşitsizlik, çocukları olumsuz yönde etkilemektedir. Ancak Dünya Engellilik Raporu'nda dilin bir hak olduğu ve bu bağlamda sağır çocukların da eğitim haklarının gözetilmesi gerektiği açıklanmıştır. Çocukların çok erken bir yaşta işaret dilini öğrenmelerinin eğitimin başarılarını da oldukça olumlu etkilediği düşünülür (Dünya Engellilik Raporu, 2011: 246). Dünya İşitme Engelliler Federasyonu'nun aşağıdaki açıklaması bu durumu destekler niteliktedir:

“[...] öğrencilerin ve öğretmenlerin her türlü iletişim için işaret dilini kullandığı bir okul, işitme engelli bir çocuğun akademik ve sosyal gelişimi için en uygun ortamdır. Öğrencinin sınıf arkadaşlarıyla ve profesyonellerle anlamlı bir etkileşimden yoksun kalacağı normal bir okula yerleştirilmesinin İşitme engelli öğrenenin eğitimden ve toplumdan dışlanmasına neden olacağı düşünülmektedir.” (Dünya Engellilik Raporu, 2011: 230)

Ayrıca günümüzde göç olgusu sebebiyle de okul çağındaki çocukların eğitim süreçlerini başlatabilmek adına eğitim çevirmenlerine de ihtiyaç duyulabileceği söylenebilir. Eğitim çevirmenleri aynı zamanda veli toplantılarında da hizmet verirler (Pöchlacker, 2015: 66). Nilüfer Alimen eğitim çevirmenliğini “[...] eğitim alanında örgün veya yaygın eğitim verilen kuruluşlarda eğitimciler, veliler, idari görevliler ve diğer çalışanlar [...]” (Alimen, 2018: 258) için verilen bir sözlü çeviri olarak tanımlar. Bireyin eğitim haklarından, eğitim denklik işlemlerine kadar bilgilendirilmesi ve gerekirse yönlendirilmesi gerekmektedir. Buna göre çevirmenden sadece sınıf içerisinde çeviri hizmeti sunma görevinin ötesinde, eğitimle ilgili konularda bir uzman olarak yönlendirme ve rehberlik etme gibi görevler de beklenebilir. Toplumsal açıdan bakıldığında genel anlamda bir ülkenin dilini bilmeyen bireylerin eğitim alanındaki hizmet sağlayıcılarla iletişime geçmek için bir tercümana ihtiyaç duyabilecekleri söylenebilir.

Sonuç olarak TÇ başlığında ele alınan tüm alanlarının çoğu zaman birbirleriyle iç içe olduğu görülür; mahkeme çevirmenliği ayrı bir alt alan olsa da mahkeme de sunulması gereken göstergelerarası çeviri, bir başka ifadeyle işaret dili çevirisi de ayrı bir alt alan olarak ele alınır. Verilen bilgilerden hareketle bulundukları ülkenin dili bilmeyen ancak kurum ile bir nedenden dolayı iletişime geçmesi gereken kişilerin dil hakkı bağlamında TÇ hizmetinden faydalandıkları söylenebilir. Hizmet veren ile hizmet alıcısı arasında iletişimi sağlamakla görevlendirilen çevirmenler, iki kültür arasında bağ kurarak gizlilik hususu en üst seviyede bulunan ve risk oluşturabilecek ortamlarda çeviri hizmetini sunarlar. İnsan haklarının ön planda olduğu TÇ ve alt alanlarındaki çeviri hizmetlerinde çevirmenleri hizmet sundukları ortam (mahkeme, hastane, afet ve acil durum ortamları, vb.) gereği stres faktörüyle iç içedir. Çünkü genelde hasta/doktor, adli personel/sanık gibi uzmanlık alanı gerektiren ve uzmanlık

dilini konuşan kişiler ile günlük dilde konuşanlar arasında dengeyi oluşturabilmelidirler.

TÇ’de çevirmen, sadece dili bilmeyenlere yönelik değil aynı zamanda çeviri etkinliğine katılan tüm eyleyenlere yönelik çeviri eylemini gerçekleştirir. Bu bağlamda TÇ’nin bir alt alanı olan sağlık çevirmenliğindeki “[...] yalnızca hasta değil, hekim de çevirmenle iletişimin sağlanması için karşılıklı uyum içerisinde olmalıdır” (Arslan, 2018: 18) savı, mahkeme çevirmenliği için de geçerlidir. Burada ön plana çıkan ve önemsenmesi gereken hususlar, çeviri sürecine eyleyenlerin de dahil olması ve işlevsel bir çeviri için eyleyenlerin uyum içerisinde çalışma gereksinimleridir. Ancak bu şekilde mahkeme çevirmenliği özelinde çeviri sürecinin etkin bir biçimde yürütülmesi sağlanmış olacaktır. Çevirinin işlevselliği ise adil yargılanmaya hizmet etmesi nedeniyle oldukça önemlidir.

Dikkat çekici olan bir diğer husus ise, her ne kadar TÇ alanında çalışmalar ivme kazanmaya başlamış olsa da TÇ’nin tam anlamıyla profesyonel bir meslek olarak görülmemesidir. Çeviri ihtiyacının aniden oluşması ve ihtiyaç doğrultusunda çevirmenlerin görevlendirilmesi, **Ad Hoc** şeklinde adlandırılan sistemle ihtiyacın karşılanmasını beraberinde getirir. Bu durumda çeviri ihtiyacı o an ortamda bulunan ve dili bildiğini beyan eden kişiler tarafından karşılanır. Bu husus da doğal olarak toplum çevirmenlerinde bulunması gereken niteliklere dikkat çeker. Bu bağlamda hem ulusal hem de uluslararası standartlaşma çalışmaları oldukça önemlidir. Ayrıca TÇ’nin bir meslek olarak görülmesine katkı sağlayabilecek olan bir diğer husus ise, hizmet sunan kurumların da bu işbirliğine katılarak toplum çevirmenin görev sınırların net bir şekilde belirlemesidir. Özellikle kamu kuruluşu görevlilerinin çevirmenden daha fazla yetkiye sahip olmaları, çevirmenin süreci bir uzman olarak etkin bir biçimde yönetmesine engel olabilir.

Bu bölümde çalışmanın odak noktasında bulunan mahkeme çevirmenliğine ilişkin çeviribilim alanındaki çalışmalardaki bilgiler aktarılmıştır. Türkiye’deki mahkeme çevirmenliği durumu ise, bir sonraki bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNUN YAZILI KAYNAKLARINA GÖRE MAHKEME ÇEVİRMENLİĞİ

Toplumsal olgunun bileşenlerinden biri olan insanlardaki birlikte yaşama güdüsü, toplumun bir arada yaşamasını destekleyen unsurları beraberinde getirmiştir. Bu unsurların temelinde insan ilişkileri yer alır. Bireyler ve toplumlar arasında ortaya çıkan ilişkiler, sosyal ilişkiler bağlamında ele alınır ve bu ilişkiler kendilerine özgü birtakım özellikler taşır. Ancak tüm ilişkilerin bütününde bir dayanışma ve çatışma yapıları bulunur. Bir yandan insanlar, bir toplum içinde yaşamının nimetlerinden faydalanırken öte yandan bazı durumlarda bireysel menfaatler nedeniyle bir çatışma ortamında bulurlar kendilerini. Toplumsal düzene bir tehdit oluşturan çatışma ortamları nedeniyle sosyal ilişkilerin, belirli kurallarla donatılarak toplumsal düzeni sağlaması amaçlanır. Böylece kuralların dayanışmayı güçlendirici ve çatışmayı giderici gibi birtakım etkilere sahip olması beklenir (Bilgili/Demirkapı, 2019: 1-5).

Her ne kadar kurallarla emir ve yasaklar belirleniyor olsa da temelde kurallar, bireylerin özgürlüğünü güvence altına almaya hizmet eder. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda belirtilen “sosyal adalet” ilkesi gereğince “[...] çıkarların eşit korunması, bireysel ve toplumsal menfaatlerin dengelenmesi [...]” (Bilgili/Demirkapı, 2019: 7, 8) amaçlanır. Bu anlamda Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) hukukunun bir taraf seçmediği, bireysel ile toplumsal menfaatler arasında bir denge sağlamaya çalıştığı görülür. Tüm bu bilgilerden hareketle her insan topluluğunda, toplumsal düzeni sağlamak üzere “[...] toplumsal yaşama ilişkin düzenleyici, yasaklayıcı ve izin verici kurallar [...]” (Bilgili/Demirkapı, 2019: 9) belirlendiği söylenebilir.

Söz konusu bu kurallar, hukuk kuralları olarak tanımlanır (Bilgili/Demirkapı, 2019: 19). Arapçada “haklar” anlamına gelen hukuk, “toplumun genel yararını veya bireylerin ve toplumun ortak iyiliğini sağlamak amacıyla konulan kamu gücü ile desteklenen kurallar bütünü [...]” şeklinde açıklanır (Bilgili/Demirkapı, 2019: 19;

ayrıca bkz. Gözler, 2015: 57). Genel anlamda hukuk kuralları, soyut, genel ve sürekli olmakla birlikte düzenleyici bir niteliğe sahiptir ve değer yargılarına dayanır (Bilgili/Demirkapı, 2019). Daha önce de söylendiği gibi hukuk kuralları, toplumsal düzeni sağlamaya çalışır; ancak kurallara aykırılık halinde yaptırım da devlet, bir başka deyişle kamu gücüne dayanır (Bilgili/Demirkapı, 2019: 19).

Adil yargılama yapabilmeyi öngören hukuk düzeninde, her alana ilişkin düzenlemelerin yapılmış veya düzenleniyor olduğu bilinmektedir. Buna bağlı olarak her mesleğin belirli kanunu, tüzüğü, yönetmeliği, kuralları olduğu görülür (Kurt, 2012: 47). Tez çalışmasının konusu olan mahkeme çevirmenlerine yönelik de birtakım hukuki düzenlemeler mevcuttur. İlgili düzenlemeler çeviri hizmeti alıcılarının haklarına yönelik hükümleri açıklarken, mahkeme çevirmenlerinin faaliyetlerine ilişkin kurallar dizinini de ön plana çıkartır. Çalışmanın bu bölümünde hukukun yazılı olan kaynakları esas alınarak Türkiye’deki mahkeme çevirmenliğine yönelik kanunlar, yönetmelikler ve genelgeler incelenecek olup mahkeme çevirmenliğinin mesleki olarak konumu, bir başka ifadeyle çalışma koşulları ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

İlk incelemelerde mahkeme çevirmeninin “tercüman” ve “bilirkişi” kavramlarıyla tanımlandığı görülmüştür. Bu nedenle öncelikle tercüman ve bilirkişi kavramlarına açıklık getirilecektir.

2.1. Mahkeme Çevirmenliğinde “Tercüman” ve “Bilirkişi” Kavramları

Türkiye’deki mahkeme çevirmenliğine yönelik kanunlarda, yönetmeliklerde ve genelgelerde mahkeme çevirmeni, “tercüman” ve “bilirkişi” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu hususa dayanak oluşturan hukukun temelde dört yazılı kaynağı bulunur:

- 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu
- 30143 sayılı Bilirkişilik Yönetmeliği
- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
- 28578 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik

Yukarıda belirtilen kaynaklar incelendiğinde 2008 yılından 2013 yılına kadar bilirkişi ve tercümanların aynı listede yer aldığı, ancak 2013 yılından itibaren tercüman ve bilirkişi için ayrı havuzlar oluşturulduğu görülür (Yücel, 2018: 122, 123, 248; ayrıca bkz. Bilirkişilik Yönetmeliği, md.89/1). Bu bağlamda Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik’in 1. maddesinin 1. fıkrasının (a) ve (b) bendinde yönetmeliğin amacı ve kapsamı dikkat çekicidir:

“a) Soruşturma veya kovuşturma evresinde meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmeyen ya da engelli olan mağdur, tanık, şüpheli veya sanığın iddia veya savunmaya ilişkin beyanlarının,
b) Kovuşturma evresinde iddianamenin okunması ve esas hakkındaki mütalaanın verilmesi üzerine sanığın kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapacağı sözlü savunmasının, Türkçeye çevrilmesi için oluşturulacak tercüman listelerine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.”

Yukarıda yer alan hükümler incelendiğinde, ceza yargılaması kapsamında yargılama dilini bilmeyen kişilere yönelik bir tercüme hizmeti sunulduğu görülür. Ceza muhakemesinde verilen çeviri hizmetinin, bir sözlü çeviri faaliyeti olduğu “beyan, sözlü savunma, ifade” gibi tercüme faaliyetine işaret eden kavramlardan anlaşılır. Sonuç olarak yönetmeliğin adı ve ceza muhakemesindeki hükümler esas alındığında açık şekilde bir tercümanlık faaliyetinden söz edilir. Bu durum bilirkişilik yapısında başta çok net değildir. Ancak bilirkişilik ile ilgili esas ve usuller

incelendiğinde, bilirkişilik statüsünde birçok meslek grubunun yer aldığı görülür.¹ Bilirkişilik Daire Başkanlığı tarafından yayınlanan 2 no’lu ek doğrultusunda, bilirkişilik uzmanlık alanında “Mütercim-Tercümanlık (Çevirmenlik)” mesleği de bulunmaktadır (bkz. EK VII). Bu hususa istinaden, bilirkişi statüsünün çevirmenlik faaliyetini, bir başka ifadeyle hem yazılı hem sözlü çeviri faaliyetini içerdiği söylenebilir.

Ayrıca hukuk ve çeviribilim bölümlerince de tercüman ve bilirkişi kavramlarına ilişkin bilimsel çalışmalar yapılmış olup, bu iki statünün birbirinden neden farklı veya benzer olduğu gibi konular incelenmiştir. Bu çalışmalara göre iki görüşün ortaya koyulduğu söylenebilir:

1. Tercüman ve bilirkişi statüsü aynı değildir, yükümlülükleri birbirinden farklıdır.
2. Tercüman ve bilirkişi statüleri benzerdir, birbirinden farkı yoktur.

Bu görüşlerin nedenleri açıklanmadan önce, konunun açıklığa kavuşması için tercüman ve bilirkişi kavramlarının tanımlarına bakılması yerinde olacaktır. Ancak tercüman, çeviribilim alanında yer alan tanımlara göre temelde “[a]ynı dili konuşamayan iki ya da daha fazla konuşmacı arasında sözlü iletişimi sağlayan uzman” (Berk, 2005: 152) şeklinde ele alınır. Mütercim ise bu faaliyeti yazılı olarak gerçekleştiren kişiyken çevirmen kavramı, yazılı ve sözlü çeviri faaliyetine yerine getiren uzman kişi için kullanılır. Ancak kapsamlı bir tanım verilecek olursa çevirmenin, dillerarası ve göstergelerarası bir amaç doğrultusunda taraflar arasında iletişimi sağlamak için çeviri eylemini gerçekleştiren kültürlerarası bir iletişim uzmanı olduğu söylenebilir (bkz. Eruz, 2003, 2008; Holz-Mänttari, 1984; Tahir-Gürçağlar, 2014; Ammann, 2008;). Bilirkişi ise 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu’nun 2. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendi uyarınca “[ç]özümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için

¹Bilirkişilik statüsünde yer alan tüm meslek grupları için bkz.: (Çevrimiçi) http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/2018/ekim/EK_1.pdf , 28.04.2020

başvurulan gerçek veya özel hukuk tüzel kişi” şeklinde tanımlanmıştır. Başka bir tanım ise şöyledir:

“Özel ve teknik bilgiyi gerektiren konularda, uyuşmazlığın çözümüne katkı sağlamak üzere belirli bir konunun tetkiki için muhakeme makamlarınca görevlendirilen ve bilgisiyle, uzmanlığıyla yahut hayat tecrübeleriyle, görevlendirildiği konuya ilişkin olgu ve olayları değerlendirip sonuç çıkarabilen ve bu suretle delillerin değerlendirilmesinde muhakeme makamlarına yardımcı olan kimseye bilirkişi denir.”
(Akt. Yenidünya/İçer, 2013: 3)

Yukarıdaki bilirkişilik tanımlarından yola çıkarak temelde bilirkişiden beklenen, kendisine verilen görevi uzmanlık alanına göre değerlendirip sonuç çıkartarak muhakemenin yürütülmesine yardımcı olmaktır. Çalışmayı değerlendirip sonuç çıkarma hususlarından dolayı çevirmenin hukuki olarak bir bilirkişi olmadığı düşünülmektedir. Çevirmenlik mesleğini hukuki açıdan bilirkişi olarak adlandırmalarını eleştiren Kurt, konuya ilişkin görüşünü şöyle ifade eder:

“Çevirmen, bir dilde yazılmış bir yazıyı ya da bir söylemi, üzerinde inceleme yapmadan, sebep sonuç ilişkisi aramadan, bildiği başka bir dile çevirerek insanlar arası iletişimi sağlayarak kültürler arasında köprü görevini gören kişi olarak tanımlanabilir.” (Kurt’tan akt. Gılıç, 2019: 201)

Çevirmenin bir değerlendirme yapmadığı ve buna bağlı olarak görüş sunmaması nedeniyle bilirkişi olarak tanımlanmaması gerektiğini düşünen Kurt, çevirmenin asıl görevine dikkat çeker. Bu görüşün sözlü çeviri boyutunda desteklenebileceği ileri sürülebilir. Çünkü sözlü çeviri sürecinde çevirmenin görevi, çeviri yaptığı tarafların iletilerini değerlendirip bir sonuç çıkartması ve buna bağlı olarak görüş sunması değil; iletiyi eksiksiz ve yorumlamadan çevirmesidir. Ancak bilirkişi olarak görevlendirilen bir çevirmenin, yapılmış olan bir çeviriyi, çeviri kalitesi ve çevirinin doğruluğu yönünde değerlendirmesi ve buna bağlı olarak pekâlâ bir görüş sunması beklenebilir. Dolayısıyla bu söylemin yazılı çeviri sürecinde farklılık

göstermesi mümkündür. Kurt ile aynı görüşe sahip olan Faruk Erem, “[...] bilirkişi teknik bilgisiyle adalete katkıda bulunurken, tercüman sadece iletişimi sağlar. Bu yüzden tercüman statüsünün ayrı bir düzenleme yapılmaksızın bilirkişiye benzetilmesi yerinde olmamıştır” (Erem’den akt. Gılıç, 2019: 202) şeklindeki ifadesiyle bilirkişi ve çevirmenlik mesleğini ayrı tutar.

Yukarıda bahsedilen görüşlerin yanı sıra tercüman ve bilirkişi statülerinin eşit olduğunu savunan yaklaşımlar da bulunmaktadır. Ünver ve Hakeri, “[...] tercüman da aslında bir bilirkişidir [...]” (Ünver/Hakeri’den akt. Yücel, 2018: 124) sözleriyle tercümanlık faaliyetini bilirkişilik ile eşit tutmaktadır. Ahmet Caner Yenidünya ile Zafer İçer ise **Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik** başlıklı yapıtlarında konuya ilişkin şu yorumu getirirler:

“Tercüman, bilirkişi gibi muhakeme faaliyetine yardımcı olmaktadır. Bilirkişi, çözümü özel bilgi ve uzmanlık gerektiren konularda muhakemeye katkı sağlarken, tercüman da muhakeme dilini bilmeyen şüpheli, sanık, mağdur, katılan, tanığın beyanlarını ya da sağır ve dilsizlerin kullandıkları özel işaretleri veya yabancı dildeki bir belgeyi tercüme ederek muhakeme faaliyetine katkı sağlar.” (Yenidünya/İçer, 2013: 8)

Yukarıda yer alan ifadeye istinaden genel anlamıyla çevirmenliğin uzmanlık gerektiren bir görevden farklı olmaması nedeniyle, bilirkişilikten farklı olmadığı düşünülür. Ayrıca mahkeme çevirmeninin muhakeme faaliyetine de katkı sağladığı ortaya koyularak, bilirkişi ile benzer yönlerinin olduğu vurgulanır. 2015 yılında Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı tarafından düzenlenen **Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği** başlıklı araştırma raporunda “[y]eminli Tercümanlar da bilirkişi sayılmaktadır” (Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2015: 20) ifadesiyle tercümanların, bir bilirkişi olduğunun altı çizilmektedir. Bihter Esin Yücel, **Mahkeme Çevirmeninin Rolü ve Görünürlüğü** başlıklı doktora tezinde Adalet Bakanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü Bilirkişilik Daire Başkanı Hâkim İzzet Başara ile mülakat gerçekleştirmiş olup, bu mülakatta özellikle Türkiye’de mahkeme çevirmenlerinin bilirkişi olup olmadıklarını ve bilirkişilik ve tercümanlık için neden

iki ayrı liste düzenlendiğini sormuştur (Yücel, 2018: 346). Bu sorulara verilen cevap ise şu şekildedir:

“[...] her ne kadar 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununda açıkça tercüman zikredilmemiş ise de, yukarıda anılan hükümler çerçevesinde tercümanların da bilirkişiyle aynı hukuki statüye tabi oldukları düşüncesindeyim. Kaldı ki; Bilirkişilik Kanununun 2. maddesinde de bilirkişi: Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvurulmuş gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olarak tanımlanmıştır. Mütercim- tercümanlık veya diğer adıyla çevirmenlik mesleği de belli bir eğitimi gerektiren özel bilgi ile yapılabilen bir meslek olup şahsi kanaatim, tercüman/çevirmenin de kendisine yargı mercileri tarafından tevdi edilen görevin ifası sırasında yabancı dilde bir kelimenin Türkçe karşılığı ya da Türkçe bir kelimenin yabancı dildeki karşılığının belirlenmesinde özel bilgisini açıklamakta ve seçtiği kelimeye göre bir bakıma oy ve görüşünü açıklamaktadır. Bu bakımdan da bilirkişi ile aynı hukuki statüye sahip oldukları düşüncesindeyim.”² (Yücel, 2018: 346)

Yukarıdaki alıntıda hukukun yazılı kaynakları dikkate alınarak tercüman ile bilirkişi sıfatının aynı statüde olduğu belirtilmiştir. Tez çalışmasının bu bölümünde Türkiye’de mahkeme çevirmenliğinin durumu, hukukun yazılı kaynaklarına istinaden inceleneceğinden, İzzet Başara’nın tercüman ve bilirkişi statülerinin birbirinden farklı olmadığı görüşü desteklenmektedir.

² İzzet Başara’nın vermiş olduğu cevabında ayrıntılarıyla ele aldığı hükümler şunlardır:
- 5271 sayılı CMK, md. 202, 324,
- 5271 sayılı CMK, 202. maddesine dayanılarak hazırlanan Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik’in md. 10/2,
- 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu md.2,
İzzet Başara ile gerçekleştirilen mülakatın tüm soru ve cevapları için bkz.:
Bihter Esin Yücel, **Mahkeme Çevirmeninin Rolü ve Görünürlüğü**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış doktora tezi, 2018, s. 346-350

2.2. Türkiye Cumhuriyeti Mevzuatları Uyarınca Mahkeme Çevirmenliği

Türkiye’de mahkeme çevirmenliğine ilişkin literatürde kaynakların sınırlı olması nedeniyle, mahkeme çevirmenliği ile ilgili resmi prosedürlerinin T.C.’nin ilgili mevzuatları inceleyerek elde edilmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle bu bölümde mahkeme çevirmenliğine yönelik incelenecek olan T.C. hukukundaki tercüman ve bilirkişi kavramları, Bilirkişilik Daire Başkanlığı’nın resmi web sitesinde yer alan ve bilirkişilik ile ilgili güncel verileri içeren “mevzuat” başlıklı sekmeden alınmıştır.³ İlgili sekmede kanunlar, yönetmelikler ve genelgeler olmak üzere üç ana başlıkta birçok kaynak bulunmaktadır. İlgili kaynaklarda çalışmaya dahil edilebilecek, daha açık bir ifadeyle mahkeme çevirmenliği açısından tercüman ve bilirkişi (mütercim-tercüman) hususlarına ilişkin veri oluşturabilecek olan aşağıdaki mevzuatlar incelenecektir:

³ Bilirkişilik Daire Başkanlığı’nın resmi web sitesi için bkz.: (Çevrimiçi) <http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/> , 27.04.2020

Tablo 1: Tercüman ve Bilirkişi (Mütercim-Tercüman) Kavramlarının İnceleneceği T.C. Hukuk Kaynakları

Kanun	Yönetmelik	Genelge
6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu ⁴	30143 sayılı Bilirkişilik Yönetmeliği ⁵	Bilirkişilik Temel Eğitiminin Usul ve Esaslarına İlişkin 169 No'lu Bakanlık Genelgesi ⁶
6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ⁷	28578 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik ⁸	
5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ⁹		
5237 Türk Ceza Kanunu ¹⁰		

Web sitesinde yer alan diğer hukuki kaynaklar ise, tercüman kavramını içermediği ve bilirkişilik faaliyetinin mütercim ve tercüman uzmanlık alanıyla ilgili olmadığı tespit edildiğinden çalışmaya dahil edilmemiştir. Ancak yukarıda belirtilen kaynaklara ek olarak Türkiye'nin Avrupa Konseyi'nin kurucu üyelerinden ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemeleri (AİHM) taraf olması nedeniyle, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) hükümlerinin de ele alınması uygun görülmüştür. Tabloda yer alan mevzuatlarda benzer hükümlerinin içermesi nedeniyle tekrarlardan kaçınmak adına

⁴ Bilirkişilik Kanunu için bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6754.pdf> , 24.04.2020

⁵ Bilirkişilik Yönetmeliği için bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/08/20170803-2.htm> , 24.04.2020

⁶ Bilirkişilik Temel Eğitiminin Usul ve Esaslarına İlişkin 169 Nolu Bakanlık Genelgesi için bkz.: (Çevrimiçi) <http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/ddgenelgeler/Bilirki%C5%9Filik%20Temel%20E%C4%9Fitiminin%20Usul%20ve%20Esaslar%C4%B1na%20%C4%B0li%C5%9Fkin%20Genelge.pdf>, 27.04.2020

⁷ Hukuk Muhakemeleri Kanunu için bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf> , 24.04.2020

⁸ Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik için bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130305-6.htm> , 24.04.2020

⁹ Ceza Muhakemesi Kanunu için bkz.: (Çevrimiçi) <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/5271.htm> , 24.04.2020

¹⁰ Türk Ceza Kanunu için bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf> , 24.04.2020

tüm mevzuatlar için bir başlık açmak yerine, mevzuatların ilgili hükümleri kaynak göstererek belirtilecektir. Bu mevzuatlardan biri Hukuk Muhakemeleri Kanunu'dur (HMK).

6100 sayılı HMK 12 Ocak 2011 tarihinde kabul edilmiş olup 4 Şubat 2011 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmasıyla yürürlüğe girmiştir.¹¹ HMK ile ilk derece mahkemeleri arasında yer alan hukuk mahkemeleri kapsamındaki sulh hukuk mahkemeleri ve asliye hukuk mahkemelerinin yargılama usulleri düzenlenir (Gözler, 2015: 103, 104). Buna ek olarak ticaret mahkemeleri, aile mahkemeleri, tüketici mahkemeleri, kadastro mahkemeleri, iş mahkemeleri, fikri ve sınai haklar hukuk mahkemeleri gibi özel mahkemeleri içeren ihtisas mahkemeleri de “[k]endi özel kanunlarındaki hükümler dışında Hukuk Muhakemeleri Kanuna göre çalışırlar” (Gözler, 2015: 104, 105).

Sonraki bölümlerde mahkeme çevirmenliğine yönelik veriler, yukarıda belirtilen mevzuatlarda irdelenecektir. Bu süreçte ele alınacak olan mevzuatlara ilişkin bilgiler, ilgili bölümlerde sunulacaktır.

2.2.1. Adil Yargılanma Kapsamında Çeviri Hizmeti Hakkı

Tam adıyla “İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Koruma Sözleşmesi” olan AİHS, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanmış olup 04.11.1950 tarihinde Roma’da kabul edilmiştir.¹² Türkiye ise sözleşmeyi 04.11.1950 tarihinde imzalamıştır ve 6366 sayılı kanun ile onaylanan sözleşme 10.03.1954 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sözleşmede ilk yayımlandığı tarihten sonra dönem dönem değişiklikler yapılmış ve ilgili protokoller tarafların imzasına sunularak onaylanmıştır. Son değişiklik ise 14. protokol ile yapılmış olup Türkiye tarafından 06.10.2004

¹¹ Hukuk Muhakemeleri Kanunu: (Çevrimiçi)
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf> , 24.04.2020

¹² Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi için bkz.: (Çevrimiçi)
https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf , 12.04.2020

tarihinde imzalanmış ve 01.06.2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir.¹³ Avrupa Konseyi'ne üye olmak için sözleşmenin kabul edilmesi şartı aranarak sözleşme ile genel anlamda insan haklarının ve özgürlüklerinin devletlerce korunması ve geliştirilmesi amaçlanmıştır.¹⁴ Böylece her devletin kendi içerisinde düzenlenen hak ve özgürlüklerinin uluslararası düzeyde bir nitelik kazanmış olduğu söylenebilir (Kuyaksil, 2012: 7).

En üst düzey hukuksal değeri temsil eden insan hakları “[...] insan onur ve saygınlığının doğal bir sonucu olarak insanlığın yüzyıllar boyunca süren ve sayısız engellerin aşılmasını gerektiren çaba ve savaşımın ürünü olarak geliştirilmiştir”¹⁵ (karş. Çeçen, 2014: 809). Bu çabaların sonucunda bir kişinin sadece insan olması nedeniyle sahip olduğu en üst ahlak hakları olarak görülen insan hakları, evrensel bir yasal güvence olarak görülebilir.¹⁶ Genel anlamda insan hakları şu özellikleri barındırır:

- “a- İnsanın sırf insan olmasından kaynaklanan haklarıdır.
 - b- Dünyanın her yerinde, her insan için geçerli olan haklardır.
 - c- Doğuştan veya sonradan kazanılarak sahip olunan tüm hakları korumaya yöneliktir.
 - d- Yetkili otorite, yasalarla bu hakları tanıır, korur ve uygulanmasını sağlar.
 - e- Haklar, keyfi olarak sınırlandırılmaz.
 - f-Dokunulmaz, vazgeçilmez ve devredilmez tüm hakları kapsar.”
- (Aydın'dan akt. Çatal, 2018: 73)

Söz konusu haklar ve özgürlükler, başkalarının hak ve özgürlüklerini tehdit etmediği sürece bir anlam kazanır. Bu ikisi arasındaki ilişki ve uyum, hukuk kuralları

¹³ İnsan Hakları Derneği'nin web sitesinde Av. Hüsni Öndül tarafından sunulan bildiri yayını için bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.ihd.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi-ve-eki-protokollerde-yer-alan-haklar-ve-ozgurlukler/> , 12.04.2020

¹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz.: Düzce Valiliği web sitesi, (Çevrimiçi) <http://www.duzce.gov.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi> , 12.04.2020

¹⁵ İnsan Hakları Derneği tarafından yayımlanan **İnsan Hakları Eğiticileri İçin Başvuru Kitabı**: (Çevrimiçi) https://ihd.org.tr/images/pdf/insan_haklari_egiticileri_icin_basvuru_kitabi.pdf s. 9, 12.04.2020

¹⁶ Bkz.: (Çevrimiçi) https://ihd.org.tr/images/pdf/insan_haklari_egiticileri_icin_basvuru_kitabi.pdf , 12.04.2020, s. 9

ile düzenlenir (Çatal, 2018: 74). Dolayısıyla insan haklarının bir yandan hak ve özgürlükleri korurken diğer yandan başka insanların haklarının ihlal edilmemesi ve özgürlüklerinin sınırlandırılmaması gerektiği konusunda yol gösterici olduğu ileri sürülebilir. Yukarıda yer alan insan haklarının her insan için geçerli olma özelliği, AİHS'nin 14. maddesindeki “Ayrımcılık Yasağı” tarafından desteklenmektedir:

“Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.”

Bu maddeden de görüldüğü üzere insan haklarını ve özgürlüklerini korumayı amaçlayan AİHS'nin evrensel kuralları, herhangi bir şart aranmaksızın tüm bireyler için geçerlidir. Özellikle AİHS'nin 6. maddesinde yer alan “Adil Yargılanma Hakkı”nın 3. fıkrası dikkat çekicidir:

“3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:
a) Kendisine karşı yöneltilen suçlamanın niteliği ve sebebinden en kısa sürede, anladığı bir dilde ve ayrıntılı olarak haberdar edilmek;
b) Savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmak;
c) Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddi olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görüldüğünde, resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;
d) İddia tanıklarının sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;
e) Mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanmak.”

(a) bendinde belirtildiği üzere bir insana, kendisine itham edilen suçun niteliğini ve sebebini anladığı dilde en kısa sürede açıklanması gerekir. Bu husus ayrıca AİHS'nin 5. maddesinin 2. fıkrasında yer alan “özgürlük ve güvenlik hakkı” kapsamındaki “[y]akalanan her kişiye, yakalanma nedenlerinin ve kendisine yöneltilen

her türlü suçlamanın en kısa sürede ve anladığı bir dilde bildirilmesi zorunludur” hakkıyla da belirtilir. Bu hakka sahip olan kişilerin, Türkçe bilmemeleri durumunda bildikleri dilde bir tercümandan faydalandıkları söylenebilir. Ayrıca kişilerin mahkeme dilini anlıyor ancak konuşmıyor olmaları bile, ücretsiz bir tercüman hakkından faydalanmaları için yeterli bir nedendir (bkz. AİHS, md.6/3-e). Bu hususa ek olarak bir suçla itham edilen kişinin savunmasını yapmak veya müdafinin yardımından faydalanmak üzere bir avukat tutma hakkı ile Türkçe bilmeyen kişilerin tercümandan faydalanma hakkının eşit seviyede tutularak adil yargılanma kapsamında değerlendirildiği görülür. Bu bilgilerden hareketle çeviri eyleminin bir şüphelinin savunması kadar önem arz eden bir aşamayı temsil ettiği söylenebilir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 36. maddesinde¹⁷ yer alan “[h]erkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir” ifadesiyle, herkesin adil yargılanma kapsamında geçerli olan tüm haklara sahip olduğu vurgulanır.

Yukarıda da belirtildiği gibi sözleşmenin herhangi bir ayırım yapmaksızın her bir birey için geçerli olmasından yola çıkarak, tercümandan yararlanma hakkının eşitlik hakkına dayandığını söylemek olanaklıdır. AİHS’nin 3. fıkrasındaki hükümler incelendiğinde, tercümanın görev alabileceği ortam ve durumlara ilişkin bilgiler edinilebilir. Türkçe konuşamayan ve bir suçla itham edilen kişinin en kısa sürede suça ilişkin bilgilendirilmesinin gerekiyor olması, tercümanın tutuklama veya gözaltına alma evresinde yer alması gerektiğini gösterir. Ayrıca bu kişilerin müdafî ile görüşmelerinde de bir tercümandan faydalanma gereksinimi doğabilir. (d) bendi gereğince de tercüman, savunma veya iddialarını sunmak adına sorgulama sırasında da bulunması gerekir. Dolayısıyla tercüman yeri geldiğinde bir suçla itham edilen kişinin savunmasını tercüme etmekle görevlendirilirken, yeri geldiğinde bir suçu iddia eden kişiyi veya bir suça tanıklık eden kişinin ifadesini tercüme etmekle de görevlendirilebilir (bkz. AİHS, md.6/3-d). Bu hususlar mahkeme çevirmenliğinin ortamı ve çeviri sürecine dahil olan eyleyenler açısından çok yönlü bir alanı kapsadığının göstergesidir.

¹⁷ Türkiye Cumhuriyeti Anayasası: (Çevrimiçi) https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf , 24.04.2020

2.2.2. Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu Uyarınca Mahkeme Çevirmenliği

Hukukun temel amacı, bir toplum içerisinde yaşayan insanların hak, özgürlük, sağlık ve malvarlığı gibi haklarını koruyarak çatışma yaşanmayan güvenli bir ortamda yaşamalarını sağlamaktır (akt. Bilgili/Demirkapı, 2019: 200). Bu ortamı oluşturmak ve kişilerin hak ve özgürlüklerini korumak için birtakım hukuk kuralları düzenlenmiştir. Bunlardan biri olan ceza hukuku, suç oluşturan fiil ve davranışları tanımlayarak suç eyleminde bulunulması halinde ne gibi bir yaptırım, daha açık bir ifadeyle ceza uygulanacağına açıklandığı bir kamu hukuku dalını temsil eder (Gözler, 2015: 81). Suç unsuru oluşturan ve buna bağlı uygulanan cezanın açıklandığı kanun ise 26 Eylül 2014 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'dur (TCK).

TCK'nın düzenlenmesinin temel amacı, “[...] kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir” (TCK, md.1). Bu amacın gerçekleşmesi için TCK'da “[...] ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir” (TCK, md.1). Ceza usul hukuku ise bu düzenlemelerin, bir başka ifadeyle kanunda suç teşkil eden fiili işleyenlerin tespit ve takip edilmesinde, yargılanmasında ve TCK bağlamında cezalandırılmasında uyulması gereken usullerin açıklandığı kanundur. Türkiye'de “[...] ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülüklerini [...]” (CMK, md.1/1) içeren ceza yargılama usulü, 04.12.2004 tarihinde kabul edilmiş ve 17.12.2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'dur (CMK).

Türk hukukunun kamu hukuku çatısında değerlendirilen ceza hukukunda, yersellik ilkesinin uygulandığı görülür (Bilgili/Demirkapı, 2019: 79). Bu husus, TCK'nın 8. maddesinin 1. fıkrasında yer alan “Türkiye’de işlenen suçlar hakkında Türk kanunları uygulanır [ve] [f]iilin kısmen veya tamamen Türkiye’de işlenmesi veya

neticenin Türkiye’de gerçekleşmesi halinde suç, Türkiye’de işlenmiş sayılır” ifadesinden anlaşılır. Söz konusu Türkçe bilmeyen yabancı kişilerin, bir şekilde yargılamaya dahil olduklarında tercümanlık hizmetine ihtiyaç duymaları kaçınılmazdır. Bu hususa atıf yapan ve CMK kapsamında duruşmada “Tercüman bulundurulacak haller” başlığında düzenlenen 202. maddeyi incelemekte fayda var:

- “(1) Sanık veya mağdur, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa; mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir.
(2) Engelli olan sanığa veya mağdura,
(3) Birinci ve ikinci fıkra hükümleri, soruşturma evresinde dinlenen şüpheli, mağdur veya tanıklar hakkında da uygulanır. Bu evrede tercüman, hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından atanır.
(4) (Ek: 24/1/2013-6411/ 1 md.) Ayrıca sanık; (1)
a) İddianamenin anlatılması,
b) Esas hakkındaki mütalaanın verilmesi,
üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir.”

Yukarıda yer alan hükümlere göre, soruşturma¹⁸ ve kovuşturma¹⁹ evresinde bulunan sanık/şüpheli/mağdur/tanık olarak tanımlanan eyleyenlerin, yargılama dilini bilmemeleri durumunda, hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından atanan bir tercümanın yardımından faydalandıkları görülür.²⁰ Bu hususta ayrıca HMK’de özellikle Türk hukukunun resmi dili Türkçeyi bilmeyen tanıkların, bir tercüman aracılığıyla dinlenebileceği bilgisine de yer verilmiştir (HMK, md.252/1). Ancak CMK’nın 202. maddesinin 4. fıkrası gereğince iddianamenin anlatılması ve konu hakkında bilgi verilmesi sonucunda sözlü savunmasını yapmak üzere yargılama dilini

¹⁸ **Soruşturma**, suç şüphesinin oluşmasına ilişkin yetkili makamlar tarafından tespit edilmesiyle başlayan ve iddianamenin kabulüne kadar olan süreci tanımlar. Ayrıntılı tanım için bkz. Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Notları: (Çevrimiçi) <https://edb.adalet.gov.tr/e-book/7-CEZAMUHAKEMES%C4%B0HUKUKU.pdf> , 29.04.2020

¹⁹ **Kovuşturma**, iddianamenin kabul edilmesiyle başlayan ve hükmün kesinleşmesine kadar olan süreci tanımlar. Ayrıntılı tanım için bkz. Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Notları: (Çevrimiçi) <https://edb.adalet.gov.tr/e-book/7-CEZAMUHAKEMES%C4%B0HUKUKU.pdf> , 29.04.2020

²⁰ CMK’nın 202. maddesinin 3. fıkrasında sadece soruşturma evresinden bahsediliyor olsa da CMK’ye dayanılarak hazırlanmış olan 28578 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik’in 1. maddesinde soruşturma ve kovuşturma evresinden bahsedilmektedir. Bu nedenle bu hususlar, soruşturma ve kovuşturma evrelerini ayırmadan yorumlanmıştır.

anlayan ancak kendisini başka bir dilde daha iyi ifade edebileceğini beyan eden sanık da tercüme hizmetinden yararlanabilir. Burada dikkat çeken husus “duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir” ifadesidir. Bu ifadede yer alan “esaslı noktalar”, duruşma sırasında sanık veya mağdurun doğrudan söze katılmadığı kısımları tercümanın çevirmediği, bir başka ifadeyle hâkimin izni olmadan tercümanın çeviri yapmamasına işaret eder. Ayrıca 2. fıkra da sanığa veya mağdura “duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar, anlayabilecekleri biçimde anlatılır” ifadesinden, tercümandan iddia veya savunmaya ilişkin önemli kısımları aktarması beklendiği görülür. Ancak “tercüme edilir” ile “anlayacakları biçimde anlatılır” ifadeleri, tercümana tanımlanan görevin birbirinden farklı olduğunu destekler niteliktedir. Dolayısıyla çevirmenin çeviri sürecinde izleyeceği yöntemler de görevin tanımında belirlenen amaca göre değişiklik gösterecektir. Ayrıca “tercüme ve anlatır” kavramlarıyla da açıkça bir sözlü çeviri eyleminden bahsedildiği söylenebilir.

Daha öncesinde ifade edildiği üzere adil yargılanma kapsamında, hakkında yakalama kararı bulunan kişiye, isnat edilen suçun hemen bildirilmesi gerekmektedir (AİHS, md.6/3). Ancak bir davetiye ile ifadesi alınmak üzere sorguya çağrılan kişiye, davetiye metninde neden çağrıldığı konusu belirtilmelidir (CMK, md.145/1). Çağrı yapılan kişinin, resmi ve adli yazışma dili olan Türkçeyi bilmemesi durumunda çeviri hizmetine ihtiyaç duyacaktır. Her ne kadar ilgili maddede açıkça buna ilişkin bir hüküm yer almasa da çağrı metnine uymayan kişilerin ifadesi alınmak üzere adliyeye zorla getirilebileceği hükmü bulunur (CMK, md.145/1). Çağrıya uymayan ve bunun neticesinde zorunlu olarak getirilecek olan kişinin Türkçe bilmemesi durumunda, AİHS’nin 6. maddesinin 3. uyarınca bu süreçte tercümanın bulunması ve ilgili kişinin anladığı dilde durumun anında izah edilmesi gerekir.

Mahkeme çevirmenlerinin yoğun biçimde sözlü çeviri faaliyetini gerçekleştirdikleri sürecin, duruşmaların yürütüldüğü süreç olduğu söylenebilir. Sürecin başlangıç noktasını oluşturan duruşma gününün ve saatinin belirlenmesiyle CMK’nın 281. maddesinin 1. ve 2. fıkraları gereğince mahkemeye katılacak olan kişilere davet gönderilmektedir. Önceden belli olan duruşmaya bir tercümanın katılıp katılmaması gerektiği hususu mahkeme tarafından tespit edilmektedir ve yetkili kişiler

aracılığıyla ayarlanmaktadır (CMK, md.282/1-e). Duruşma, dava konusu olan sanığın/mağdurun, müdafilerinin ve tanığın/bilirkişinin hazır bulunup bulunmadıklarının tespiti ile başlar (CMK, md.191/1). Duruşmada sanığın/şüphelinin/mağdurun açık kimlik tespitinin yapılması, iddianamenin okunması, suçlandığı konunun kendisine anlatılması, buna bağlı olarak haklarının açıklanması ve ilgili kişinin savunmasının veya ifadesinin dinlenmesi²¹ gibi dava konusu fark etmeksizin her duruşmada tekrar eden bu aşamalar yer alır (CMK, md.191/1). Duruşmaya katılan kişinin yukarıda da ifade edildiği gibi yargılama dilini bilmemesi durumunda çevirmenden, tüm aşamalarda çeviri hizmeti sunması beklenir. Ayrıca duruşmanın açılmasıyla birlikte, duruşma hazırlığı sürecinde toplanan delillerin, keşif belgelerinin veya bilirkişi raporlarının “anlatılması” gerekmektedir (CMK, md.282/1-d). Yargılama dilini bilmeyen sanık/şüpheli/mağdur için önemli olabilecek olan bu belgelerin, bir çevirmen aracılığıyla açıklanması beklenebilir. Bu eylem, duruşmaya katılan çevirmenin sözlü çeviri faaliyeti dışında, yazılı kaynakların çevirisini de yapması gerekebileceğinin göstergesidir. “Anlatılır” ifadesine göre, çevirmenin sözlü çeviride izleyebileceği yönteme ilişkin bilgi verilse de bu anlatımın kimin tarafından yapılacağı hususu çok açık değildir. Ancak ilgili belge veya belgelerin çevirmene verilmemesi ve yetkili bir kişi tarafından anlatılması söz konusu olduğunda, çevirmenin sözlü çeviri eylemini gerçekleştirmesi gerekecektir. Duruşmada, hâkim olduğu kadar Cumhuriyet savcısı, müdafî veya vekil olarak katılan kişilerin de sanığa doğrudan soru yöneltme hakkı bulunmaktadır (CMK, md.201/1; ayrıca karş. HMK, md. 152/1). Bu bilgilerden hareketle duruşma esnasında tercümanın hem hâkimin hem de savcının yönelttiği beyanları/soruları hem de taraf vekillerin duruşma usulüne uygun olarak doğrudan yönelttiği soruları taraflara/tanığa çevirmek durumunda olduğu söylenebilir. Dolayısıyla duruşmada sözlü çeviri sürecine dahil olan eyleyenlerin, bir başka ifadeyle çeviri hizmeti alıcılarının iki kişiden fazla olabileceği görülür. Bu durum, mahkemede görevlendirilen tercümanın duruşmada gerçekleşen her aşamayı dikkatlice gözlemlemesi ve tarafları her an çeviri yapmak üzere dinlemesi gerektiği gerçeğini ortaya koyar. Ceza yargılaması kapsamında her yargılamada geçerli olduğu gibi, duruşmada bir belgenin okunmasından veya

²¹ Şüphelinin/sanığın ifadesinin alınma usulüne ilişkin ayrıca bkz.: CMK, md.147

yargılama sürecine katılanların beyanlarından sonra yargılanan kişiye bir şey söyleyip söylemeyeceği sorulur (CMK, md.215/1). Bu hususlara göre tercümanın, duruşma sürecinde gerçekleşen birçok aşamada etkin olarak rol alması gerekir.

Teknolojinin gelişmesiyle yaygın olarak kullanılması mahkeme ortamlarını da etkilemiştir. Duruşma esnasında Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi'nden (SEGBİS) faydalanılmaktadır. 20 Eylül 2011 tarihli ve 28060 sayılı Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmelik²² ile “[...] soruşturma ve kovuşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkemece dinlenilmesine gerek görülen kişilerin Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi kullanılarak dinlenilmesi, kayda alınması, saklanması [...]” (md.1/1) amaçlanmıştır.²³ Buna göre teknik donanımla kuşatılan mahkeme salonlarında, duruşmaya fiilen katılamayan kişilerin yüz ifadelerini, vücut hareketlerini ve davranışlarına gözlemlemeye olanak tanınarak muhakemenin yürütülmesi sağlanmaktadır (md. 4/2). Böylece herhangi bir nedenden dolayı duruşmada bulunamayan, özellikle ceza infaz kurumunda, tedavi kurumlarında veya yargı çevresi dışında bulunan kişilerin dinlemelerinde SEGBİS, muhakeme sürecini aksatmamak adına oldukça verimli bir sisteme işaret eder (bkz. md.13-17). Sistemin bu işleyişi, mahkemede görev alan tercüman açısından da önemlidir. Çünkü bu sistemin herhangi bir nedenden dolayı duruşmada bulunamayacak olan tercüman için de uygulanabilir (bkz. HMK, md.149/2). Ayrıca herhangi bir teknik aksaklıktan oluşabilecek aksamalar, çeviri sürecini de aksatacak veya etkileyecektir. Buna göre mikrofondaki bağlantı sorunları veya görüntünün alınamaması, sadece ses üzerinden çevirinin yapılması gibi çeviri sürecini olumsuz anlamda etkileyecek aksamalar meydana gelebilir.

²² Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmelik için bkz.: (Çevrimiçi)

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=15315&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> , 24.04.2020

²³ Diğer mahkeme türlerinde kullanılmak üzere geliştirilen SEGBİS'e ilişkin bkz.: (Çevrimiçi) https://www.adalet.gov.tr/Genelgeler/genelge_pdf/segbis.pdf , 21.04.2020

Duruşmanın önemli bileşenlerinden biri olan ve yıllar boyunca ilgili olayın tüm ayrıntılarını içeren resmi belge niteliğindeki tutanaklara ilişkin HMK'nın 154. maddesinde yer alan hükümler dikkat çekicidir:

- “(1) Hâkim, tahkikat ve yargılama işlemlerinin icrasıyla, iki tarafın ve diğer ilgililerin sözlü açıklamalarını, gerekirse özet olarak zabıt kâtibî aracılığıyla tutanağa kaydettirir.
(2) Taraflar veya diğer ilgililer sözlü açıklamalarını hâkimin izniyle doğrudan da tutanağa yazdırabilir.”

İlk fıkrada belirtildiği üzere hâkim, mahkeme salonunda duruşma esnasında geçen konuşmaları, beyanları, ifadeleri zabıt kâtibine dikte ederek tutanağa geçirilmesini sağlar. Bu işlemi yaparken hâkimin söylemleri, yukarıdaki ilk fıkrada da görüldüğü üzere gerekirse özetlenebilmektedir. Bu husustan hareketle tercümanın dillerarası gerçekleştirdiği çevirinin doğrudan tutanağa geçmediğini ve hâkimin erek metni, özetleyerek, daha açık bir ifadeyle diliçi çeviri yaparak tutanaklara geçmesini sağladığı söylenebilir. Hâkimin diliçi yöntemiyle bilgileri tutanağa işlemesi, muhakeme sürecinde mahkeme salonunda gerçekleşen tüm aşamalarda kontrol sağlamaya çalıştığı sonucuna varılabilir. Dolayısıyla Türkiye'deki mahkemelerde genelde ardıl çeviri yönteminin uygulandığı ve fısıldayarak çevirinin uygun görülmediği söylenebilir.²⁴ Ancak 2. fıkrada belirtildiği üzere hâkimin izni dahilinde sözlü beyanların doğrudan tutanağa yazılması da söz konusu olabilir. Yabancı dildeki sözlü beyanlarının Türkçe çevirisinin diliçi çeviri yöntemiyle değil, doğrudan tutanaklara geçmesi adil yargılanmanın gerçekleşmesi için önemli bir dayanak olabilir.

Duruşmanın nasıl yürütüldüğü, kanunda belirtilen düzenlemelere uygun olarak yapılıp yapılmadığının ispatı olarak görülen tutanaklarla ilgili bir diğer husus, CMK'nın 221. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre duruşmada sözlü

²⁴ Türkiye'deki mahkemelerde ardıl çevirinin ve bunun alt türü olan diyalog çevirisinin uygulandığı ancak fısıldayarak çeviriye mahkeme ortamlarında izin verilmediği konusuna ilişkin Dr. Öğr. Üyesi Jonathan Ross'un “Türkiye’de Toplum Çevirmenliği” başlıklı sunumu için bkz.: (Çevrimiçi) https://1drv.ms/x/s!Asw_zNCWIsPWeuULTpRnYScfr0w?e=IJBLT9 , 15.07.2020

çeviri eylemini gerçekleştiren tercümanın bilgilerinin tutanağa işlenmesi, tercümanın görünür olduğunun göstergesidir. Ayrıca aynı maddede ele alınan “sanık açıklamaları, tanık ifadeleri, okunan veya okunmasından vazgeçilen belge ve yazılar, istemler, reddi halinde gerekçesi, verilen kararlar, hüküm” gibi ifadeler, duruşmadaki aşamaları göstermekle birlikte tercümanın bu süreçte çeşitli aşamalarda çeviri yaptığı gerçeğini yansıtır. Duruşmaya mağdur sıfatıyla katılan kişi, dava konusu nedeniyle psikolojik olarak etkilenmiş ise veya mağdur durumunda olan kişi bir çocuksa, duruşmada tıp veya eğitim uzmanının da bulunması gerekir (CMK, md.236/3). Bu durumda yargılama dilini bilmeyen mağdurun dinlenmesi esnasında görevlendirilen uzman kişinin mağdurla iletişime geçeceği durumlar için, tercümanın sözlü çeviri hizmeti sunarak taraflar arasında iletişimi sağlaması gerekecektir.

HMK’nın 154. maddesinde yer alan hükümde “[b]eyanda bulunana okunmak kaydıyla taraf, tanık, bilirkişi veya uzman kişi [beyanının]” (HMK, md.154/3-d) da tutanaklara eklendiği belirtilmiştir. İlgili hükmün tercümanın da bir bilirkişi olması nedeniyle geçerliliği olsa da tercümanın, tarafların beyanlarına ilişkin bir kanaatte bulunması veya görüş sunması beklenmeyebilir. Çünkü tercümanın görevi, çeviri sürecine dahil olan eyleyenler arasında iletişimi *tarafsızlık ilkesi*²⁵ doğrultusunda sağlamaktır. Ancak çeviri sürecinde çeviriye ilişkin belirtilmesi gereken bir durum olduğunda, tercümandan bunu anında belirtmesi beklenebilir. Bu hususlar, dillerarası kültürel farklılıklardan kaynaklanabileceği gibi, açıklanması gereken farklı hukuk sistemleri ile ilgili olabilir. Dolayısıyla bilirkişi olarak tanımlanan tercümanın beyanı, sözlü iletinin içeriğinden çok çeviri sürecini etkileyecek bir hususun oluşmasıyla ilgilidir. Ayrıca (f) bendine göre tarafların mahkemeye sundukları belgeler de tutanağa işlenir. Yabancı dildeki belgeler, duruşma öncesinde yargılama diline çevrilmemişse, duruşma esnasında tercümandan içeriğinin tercüme edilmesi beklenebilir. Bu da tercümanın sadece sözlü değil, aynı zamanda gerekli görülen durumlarda yazılı metinden sözlü çeviri yapması gerektiği anlamına gelmektedir.

²⁵ Bilirkişi statüsünde görev alan kişilere ilişkin belirlenen tarafsızlık ilkesi için bkz.: HMK, md.271; Bilirkişilik Yönetmeliği, md.9

Yukarıda yer alan bilgiler doğrultusunda mahkeme çevirmeninin duruşmada çeşitli aşamalarda görev aldığı bilinmektedir. Ancak kanundaki hükümler incelenmeye devam edildiğinde, çevirmenin ceza yargılamaları kapsamında sadece duruşmada görev almadığı görülür. Keşif ve gerekli görüldüğünde tıbbi tahlil veya muayene gibi ceza yargılama aşamalarında çevirmenin yargılama dilini bilmeyen eyleyenlere de çeviri hizmeti sunması gerekebilir (bkz. CMK, md.75,84). Ayrıca ihtiyaç durumunda Adli Tıp kurumunda ölünün kimliğini belirleme sürecinde de mahkeme çevirmeninin yardımına başvurulabilir (Yücel, 2018: 217). Bu da hâkim veya savcı tarafından görevlendirilen çevirmenin mekânsal olarak sadece ilgili adliyenin duruşma salonunda değil, keşfin yapılacağı yerde ve tıbbi müdahale/muayene gerektiren hastanelerde çeviri yardımına ihtiyacı olan sanığa/şüpheliye/mağdura eşlik etmesi gerektiğini ortaya koyar. Keşif ile ilgili sürecin düzenlendiği HMK'nın 288. maddesinden buna ilişkin bilgi edinmek olanaklıdır. Maddenin 1. fıkrasında hâkimin, keşif sürecinde bilirkişinin de yardımına başvurabileceği belirtilir. Keşif sürecinde mahkeme dilini bilmeyen tarafların bulunması ve bizzat olay yerinde sözlü ifade verilmesi gerektiği düşünüldüğünde, çeviri hizmetine ihtiyaç duyulması kaçınılmaz bir sonuçtur. Bu husus ayrıca HMK'nın 290. maddesinde de görülür. Bu maddeye göre mahkeme, keşfin ne zaman, nerede yapılacağını ve bu sürece tanıkların veya bilirkişinin katılıp katılmayacağını belirler (HMK, md.290/1, 2). Temsili bir uygulama olarak da görülebilen keşif sürecinde, beyanlar tutanağa işlendiğinden, yabancı dildeki beyanların anlaşılması ve tutanaklara geçmesi için Türkçeye çevrilmesi gerekmektedir.

Ayrıca polis çevirmenliği gibi bir meslek dalının olmaması, bu alanda görevlendirilecek olan tercümanların bilirkişi statüsünde yer almaları gerektiğini gösterir (karş. Doğan, 2015: 142; Kahraman-Duru, 2015: 164). Polis merkezlerinde, özellikle tutuklama, ifade alma ve sorgulama aşamalarında çevirmenlere ihtiyaç duyulması kaçınılmazdır.²⁶ Buna yönelik 01.06.2005 tarihli 25832 sayılı Yakalama,

²⁶ Polis merkezlerindeki çeviri faaliyetine ilişkin için bkz.: Rana Kahraman Duru, "Polis Görüşmeleri ve Mahkemelerde Çeviri Süreçlerine Dair Örnekler" , **Genç Tercümanlar Çalıştayı**, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Proje ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Ankara, 2015, s.164-167

Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmelik'in²⁷ 12. maddesinde konu edilen “nezarethaneye alınanların kaydına ait defter” kapsamında tercüman ihtiyacının olup olmadığı, bunun temin edilip edilmediği ve tercümanın adı ile imzası gibi bilgilere yer verilmektedir. Böylece polis merkezlerinde gerçekleşen kimlik tespitinden çapraz sorgulamaya kadar önemli aşamalarda mahkeme çevirmeninin rol aldığı söylenebilir. Buna göre tercüman sözlü çeviri hizmeti sunduğu vakanın, mahkemeye intikal etmesiyle de çeviri faaliyetine mahkemedeki süreçte de devam edebilmektedir (Kahraman-Duru, 2015: 165). Ayrıca 17/8/2013 tarihli ve 28738 sayılı Tapu Sicili Tüzüğü'nün²⁸ 24. maddesinin 3. fıkrası gereğince tapu sicil müdürlüklerindeki işlemlerin yerine getirilmesinde Türkçe bilmeyen kişiler için “yeminli tercümanın” bulundurulması şart koşulmuştur. Buna bağlı T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Tapu Dairesi Başkanlığı'nın 20.02.2019 tarihli duyurusunda, tapu dairelerinde oluşabilecek çeviri ihtiyacı için tercümanların Bilirkişilik Bölge Kurulu tarafından oluşturulan listelerden görevlendirilmesi ve buna ilişkin belgelerin kontrol edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.²⁹ Bu bilgiler mahkeme çevirmeninin devletin diğer kurumlarında da resmi olarak görev alması gerektiği gerçeğini ortaya koyar.

Mahkeme çevirmenine ihtiyaç duyulabilecek bir başka süreç ise delil tespiti³⁰ bağlamındaki CMK'nın 135. maddesinde görülür. Bir suçun işlendiği şüphesine ilişkin somut delillere dayanarak ve başka bir yolla delile ulaşılamaması durumunda “Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi [...] dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir” (CMK, md.135/1). Kayıt altında bulunan ilgili kayıtlar ise CMK'nın 137. maddesinin 2. fıkrasında belirtildiği üzere Cumhuriyet savcılığınca görevlendirilen yetkili kişiler

²⁷ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği için bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8197&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> , 24.04.2020

²⁸ Tapu Sicili Tüzüğü için bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20135150&MevzuatTur=2&MevzuatTertip=5> , 24.04.2020

²⁹T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Tapu Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan “Tercüman Bilirkişileri İle İşlem Yapılması Hk.” duyuru için bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.tkgm.gov.tr/tr/icerik/tercuman-bilirkisileri-ile-islem-yapilmasi-hakkinda-duyuru> , 24.04.2020

³⁰Delil tespitine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz.: HMK, md. 400 – 403

tarafından bir metin haline getirilir. Bu kayıtların yabancı dilde olması halinde metnin, bir çevirmen aracılığıyla yargılama diline (Türkçeye) çevrilmesi talep edilebilir.

Daha önce de belirtildiği üzere CMK'nın 202. maddesinin 1. ila 3. fıkralarında yargılama dilini bilmeyen kişilerden söz edilir. Ancak aynı maddenin 4. fıkrası gereğince yargılama dilini anlayan ancak kendisini başka bir dilde daha iyi ifade edebileceğini beyan eden sanık da çeviri hizmetinden faydalanabilir. İki hususun birbirinden ayrı tutulma nedeni, çevirmenin görevlendirilmesi ve çevirmene ödenecek olan giderle ilgilidir. Soruşturma veya kovuşturma evrelerinde Türkçe bilmeyen veya engeli bulunan şüpheli/sanık/mağdur/tanık için mahkeme tarafından görevlendirilen çevirmenin ödeneği, davaya dahil olan taraflarca değil, Devlet Hazinesi'nden karşılanmaktadır (Adliye Personeli El Kitabı, 2013: 39; ayrıca bkz. CMK, md.324/5). Şüpheli/sanık/mağdur/tanık yargılama dilini bildiği halde kendini başka bir dilde daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiğinde, çeviri hizmeti sunacak olan çevirmeni kendisi bulmak ve görevlendirmek durumundadır. Burada aranan tek koşul, ilgili çevirmenin listede kayıtlı olmasıdır. Bu durumda çevirmene ödenecek olan gider, ilgili taraflara ait olur (bkz. CMK, md.202/4-b).

Mahkeme çevirmenliği açısından önemli olan bir diğer husus çevirinin doğruluğudur. Çevirmenin görevi kasti olarak yanıltıcı şekilde yerine getirdiği düşünüldüğünde, yargılamanın iadesinin yapılması mümkündür. Bu bağlamda “[b]ilirkişi veya tercümanın, hükme esas alınan husus hakkında kasten gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu sabit olması” (HMK, md. 375/1-f) bir iade sebebi olarak görülür. “Yanıltıcı” ifadesiyle, ilgili konuya ilişkin yanlış bir çeviriye atıf yapıldığını vurgulamak yerinde olacaktır. Ayrıca içeriğinin ayrıntıları eklemekten özetleyerek çevrilmesi, bir başka ifadeyle beyanın eksilterek veya kasti olarak ilgili kişinin lehine/aleyhine yönelik çevrilmesi sonucunda da bu hükmün geçerli olması büyük bir olasılıktır. Bu duruma ilişkin bir maddenin düzenlenmiş olması ise çeviri eyleminin etik kuralların gözetilmesi gereken ve birtakım standartlar kapsamında yapılması gereken faaliyet olduğunu düşündürmektedir.

Yargılamanın iadesi haricinde gerçeğe aykırı bir çeviri faaliyetinin sonuçları da TCK kapsamında düzenlenmiştir. Bu bağlamda 276. maddenin hükümleri geçerlidir:

“(1) Yargı mercileri veya suçtan dolayı kanunen soruşturma yapmak veya yemin altında tanık dinlemek yetkisine sahip bulunan kişi veya kurul tarafından görevlendirilen bilirkişinin gerçeğe aykırı mütalaada bulunması halinde, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.
(2) Birinci fıkrada belirtilen kişi veya kurullar tarafından görevlendirilen tercümanın ifade veya belgeleri gerçeğe aykırı olarak tercüme etmesi halinde, birinci fıkra hükmü uygulanır.”

Yukarıdaki hükümlere göre görevini doğruluk ilkesi gereğince yerine getirmeyen tercümanlara ve bilirkişilere, üç yıldan yedi yıla kadar hapis cezası uygulanabilir. 03.11.2016 tarihinden önce hapis cezasının süresinin bir yıldan üç yıla kadar olduğu görülür (CMK, md.276). Yanlış bir çeviri, muhakemenin etkin ve doğru bir biçimde yapılmasını da etkileyeceğinden, üç yıldan yedi yıla çıkarılan hapis cezasının, çevirmenin üstlendiği görevlerin yükümlülüklerinin ve sorumluluklarının ne denli ciddi ve yaptırım gücüne sahip olduğunu gösterir. Ayrıca Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik’in 13. maddesindeki hüküm gereğince, çeviri hizmetinden yararlanma hakkının yargılamayı uzatarak yargılama sonucunu geciktirmek amacıyla kötüye kullanılmaması gerektiği açıklanmıştır.

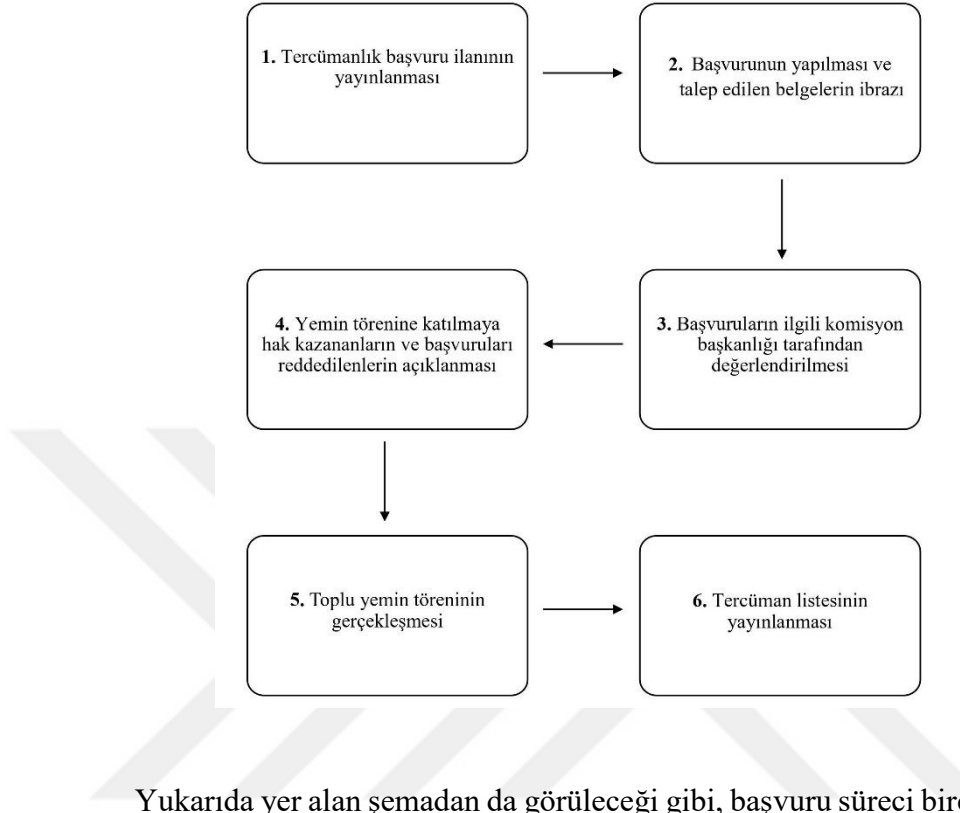
Yukarıda ele alınan hükümlerde mahkeme çevirmenliğine ilişkin birçok bilgi edinilmiştir. Sonraki başlıkta Adli Tercüman Listesi’nin düzenlenmesine ilişkin hükümleri içeren Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik incelenecektir. Bu nedenle öncelikle mahkemede görevlendiren tercümanlarda aranan nitelikler ve talep edilen belgelere ilişkin bilgiler edinilerek, Adli Tercüman Listesi’ne kayıt olma süreci ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2.2.2.1. Adli Tercüman Listesi

Bilindiği üzere soruşturma ve kovuşturma süresinde yargılama dilini bilmeyen sanık/şüpheli/mağdur/tanık olarak tanımlanan eyleyenler, mahkemede tercümana ihtiyaç duymaktadırlar. Bu ihtiyacın çeşitli dillerden yargılama dili olan Türkçeye olması ve ilgili tercümanların sadece ihtiyaç durumunda görevlendirilmesi nedeniyle, çeşitli dillerdeki tercümanlara erişmenin kolay olması için bir sistem oluşturulması gerekir. Tercümanların görevlendirilme işleyişinin etkin biçimde yapılabilmesi adına, özellikle ceza yargılamasında görevlendirilecek olan tercümanlar için bir liste düzenlenmektedir. Buna yönelik 05.03.2013 tarihli ve 28578 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik (bundan sonra sadece Yönetmelik olarak tanımlanacaktır) yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik ile soruşturma ve kovuşturma sürecinde yargılama dilini bilmeyen veya yargılama dilini anlayan ancak kendisini başka bir dilde daha iyi ifade edebileceğini beyan eden sanığın/şüphelinin/tanığın/mağdurun savunmaya veya iddiaya ilişkin sözlü beyanlarının Türkçeye çevrilmek üzere görev alacak tercümanlara yönelik bir listenin oluşturulması amaçlanmıştır (Yönetmelik, md.1). Bu nedenle yönetmelik, listeye kayıt olacak tercümanların “[...] uzman oldukları dillerin belirlenmesi ve nitelikleri, başvuru şekli, başvuruların değerlendirilmesi, kabulü ve listeden çıkarılma usul ve esasları ile tercümanlarca uyulması gereken ilkeleri kapsar” (Yönetmelik, md.1/2).

Yönetmelikte, “[...] soruşturma ve kovuşturma evresinde mağdur, şüpheli, sanık ve tanığın beyanlarını başka bir dilden veya işaret diliyle Türkçeye çeviren gerçek [kişi]” (Yönetmelik, md.3/1-e) şeklinde tanımlanan tercümanların, gerekli kabul şartlarını yerine getirmeleri durumunda listeye kayıt olmak için başvuru yapabilecekleri ifade edilir. Adli Tercüman Listesi’ne kayıt olma sürecinin tüm aşamaları aşağıdaki şemada gösterilmeyi çalışılmıştır:

Şekil 1: Adli Tercüman Listesi'ne Başvuru Süreci

Yukarıda yer alan şemadan da görüleceği gibi, başvuru süreci birçok aşamadan oluşur. Genel anlamda Adli Tercüman Listesi'ne kayıt olma işlemi, başvurunun ilanı ile başlayarak gerekli şartları yerine getiren kişilerin yemin etmeleri sonucunda tamamlanmaktadır. Şemada belirtilen aşamalar mahkemede görevlendirilen tercümanların alım şartları konusunda fikir sunacağı için sırasıyla incelenecektir.

Tercümanlar, kayıt olacakları bölgenin Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı tarafından her yıl yayınlanan ilandaki hususları dikkate alarak başvurularını gerçekleştirmelidirler. Tercüman ilanına ilişkin duyuru, ilgili ilin Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı'nın bulunduğu adliyenin resmi web sitesinde yayınlanır³¹ (ayrıca bkz. Yönetmelik, md.5). İlan metni, çeviri hizmeti için ihtiyaç duyulan dillere, başvuru tarihini, başvuru kabul şartlarına, başvuru için istenen belgelere ve yemin törenine ilişkin ayrıntılı bilgiler içerir (bkz. EK I). Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı tarafından

³¹ İstanbul ili Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığının bağlı olduğu İstanbul Adliye'sinin resmi web sitesi: (Çevrimiçi) <http://www.istanbul.adalet.gov.tr/index.php> 29.04.2020

yapılan ilana istinaden, İstanbul için aşağıda yer alan dillerde çeviri hizmetine ihtiyaç duyulduğu görülür:

“Afganca, Almanca, Arapça, Arnavutça, Azerice, Boşnakça, Bulgarca, Burma (Myanmar Urdu), Çeçence, Danca, Ermenice, Dari Dili, Estonca İşaret Dili, Farsça, Fince, Flemenkçe, Fransızca, Gürcüce, Hırvatça, Hintçe, Hollandaca, İbranice, İngilizce, İspanyolca, İsveççe, İşaret Dili, İtalyanca, Japonca, Kanada Dili, Karadağca, Kazakça, Kırgızca, Korece, Kürtçe (Farklı Lehçeleriyle), Leh dili, Makedonca, Malayca, Moğolca, Moldovca, Nijerya Dili, Norveççe, Osmanlıca, Özbekçe, Portekizce, Romence, Ruanda Dili, Rumca, Rusça, Sırpça, Soranice, Tanzania Dili, Tacikçe, Türki Cumhuriyetleri Dilleri, Türkmençe, Ukraynaca, Urbanca (Yurba), Urduca, Uygurca, Yunanca ve diğer tüm diller.” (EK I)

Yukarıda yer alan diller incelendiğinde, İngilizce gibi yaygın olarak bilinen dillere ek olarak nadir olarak konuşulan diller (azınlık diller) için de tercümanlara ihtiyaç duyulduğu görülür. İhtiyaç duyulan dillerin yanı sıra ilanda başvuru şartlarına da yer verilmiştir. Kabul şartları Yönetmelik’in 6. maddesinin 1. fıkrasında da ayrıntılı olarak ele alınmıştır:

- “(1) Listeye kayıt olabilmek için tercümanın;
- a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması,
 - b) Başvuru tarihinde fiil ehliyetine sahip olması,
 - c) En az ilkokul mezunu olması,
 - ç) Başvuru tarihinde onsekiz yaşını tamamlamış olması,
 - d) Affa uğramış ya da ertelenmiş olsalar bile Devlete ve adliyeye karşı işlenen suçlar, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda yer alan suçlar ile basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflâs veya kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma suçlarından hükümlü olmaması veya hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmemiş olması,
 - e) Disiplin yönünden meslektan ya da memuriyetten çıkarılmamış veya sanat icrasından yasaklanmamış olması,
 - f) Komisyonun bağlı bulunduğu il çevresinde oturması veya bir meslekî faaliyeti icra etmesi,
 - g) Başka bir komisyonun listesinde kayıtlı olmaması, gerekir.”

Yukarıda yer alan maddeler incelendiğinde birçok hususun resmi bir kurumda çalışmak için gereken şartlar ile örtüştüğü ileri sürülebilir (a, b, ç, d, e bentleri). A bendi ise, 19 Ekim 2018 tarihli ve 30570 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik³² yayınlanarak değiştirilmiştir. Bu değişikliğe göre, Adli Tercüman Listesi'ne sadece T.C. vatandaşı olan kişilerin değil “[...] 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesine göre düzenlenmiş olan Mavi Kart [...]” sahibi olan kişilerin de başvurma hakkı olduğu açıklanmıştır. Bir diğer şart ise tercümana sadece ikamet ettiği veya mesleki olarak faaliyet gösterdiği bölgedeki listeye başvurma hakkı tanınırken ve tercümanın başka bir komisyondaki listeye kaydı bulunmaması gerektiği belirtilir (f ve g bentleri). Dikkat çekici olan husus ise ilköğretim mezuniyetinin yeterli bir seviye olarak görülmesi ve çevirmenlik mesleğine ilişkin herhangi bir şartın bulunmamasıdır. Bu hususlar, başvuru dilekçesine eklenmesi gereken evrakların neler olması gerektiği konusuna da gönderme yapar.

Tercümanların, her yıl 31 Ekim tarihine kadar komisyona bir dilekçe ile başvurulmaları gerekmektedir³³ ve başvuru formu (bkz. EK II), T.C. kimlik veya Mavi Kart belgesinin kayıt örneği, adrese dayalı nüfus kayıt örneği, mezuniyet belgesi gibi birtakım belgelerin dilekçeye eklenmesi talep edilmektedir. İstenilen belgelerle ilgili aşağıdaki alıntıda yer alan husus dikkat çekicidir:

“Tercüman olmak istediği dil veya diller ile işaret diline ilişkin diploma, ruhsatname, sertifika gibi belgelerin aslı veya komisyonca onaylanmış örneği, (Onaysız belgelerin, aslı görülmek suretiyle Komisyonca onayı yapılacaktır) böyle bir belgenin olmaması durumunda tercümanlık faaliyetini yerine getirecek derecede bildiği her dil için ayrı ayrı yazılı beyan” (EK I)

³² Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik için bkz.: (Çevrimiçi)

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/10/20181019-1.htm>, 29.04.2020

³³ Komisyona bizzat başvurulamayan durumda başvurulabilecek kurum ve süreç ile ilgili bkz.: Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik'in 7. maddesi.

Yukarıda da görüleceği üzere tercümandan beyan edilen dile ilişkin bir belgenin veya sertifikanın ibraz edilmesi beklenir. Ancak böyle bir belgeye sahip olmayanların da dil beyan formunu doldurarak başvurma hakları bulunur (bkz. EK III). Dolayısıyla tercümanlarının, çevirmenlik mesleğine ilişkin bir belgeye sahip olma şartının aranmadığı söylenebilir. Bir tercümanın tercümanlık yapabilecek düzeyde bildiği her dil için ayrı bir dil beyan formu vermesi uygun görülmektedir; bu durum çeviri yapabilecek dillerde bir sınırlandırmanın olmadığına işaret eder. Buna göre bir tercümanın yaklaşık 15 dilde yetkin olduğuna dair beyan verebildiği ilgili listelerden görülmektedir (Yücel, 2018: 258). Bu nedenle Yücel, listelerdeki tercümanların sadece mesleki olarak çeviri yapanlardan oluşmadığını belirtir. Aşağıda yer alan tabloda, mahkemede çeviri hizmeti sunmak üzere listede kayıtlı olan tercümanların meslek grupları ortaya koyulmuştur:

Tablo 2: Tercümanların 2013-2018 Yıllarına Göre Beyan Ettikleri Meslek Grupları (Yücel, 2018: 264)

2013 – 2018 Dönemi Tercüman Listelerinde Yer Alan Tercümanların Beyan Ettikleri Mesleklerine Göre Sayısal Karşılıkları ve Ortalamaları		
Meslekler	TOPLAM TERCÜMAN SAYISI	YILLIK TERCÜMAN ORTALAMASI
Tercüman	1066	178
Avukat / Hukuk Müşaviri / Hukuk Danışmanı	272	45
Adliye Personeli	83	14
Emniyet Mensubu	73	12
Öğretmen / Akademisyen	285	48
Öğrenci	65	11
Diğer	871	145
Stajyer Avukat	6	1
Devlet Memuru	21	4

Tabloda yer alan bilgilerden hareketle, görevini tercüman olarak beyan edenlerin sayısının yüksek olduğu, ancak bu kişilerin çeviri eğitimi alıp almadıklarının anlaşılamadığı söylenebilir. Ancak mesleği tercümanlık olmayan kişilerin de

mahkemede çeviri eylemini gerçekleştirdikleri görülür. Diriker ve Tahir-Gürçağlar, TÇ ile ilgili yaptıkları çalışmalarda sağır ve dilsiz bireylerin, mahkemede işaret dili çeviri ihtiyacını karşılamak üzere bu alanda donanımlı tercümanların bulunmaması nedeniyle, işaret dili okullarındaki eğitimcilerden destek alındığını tespit etmişlerdir (Diriker/Tahir-Gürçağlar, 2004: 82, 83). Ki bu hususun diğer diller için de uygulandığını, bir başka ifadeyle ihtiyaç duyulan ilgili dillerdeki eğitimcilere başvurulduklarını, hatta azınlık dillerinde tercümanın bulunmasının zor olması nedeniyle, ilgili dilde tercümanın bulunmaması halinde mahkemede bulunan (örneğin adliye personeli, memur, duruşmaya katılan kişiler vb.) dili bilenler tarafından çeviri ihtiyacının karşılandığını ortaya koymuşlardır (Diriker/Tahir-Gürçağlar, 2004: 83). Ayrıca 10.09.2014 tarihinde medyaya yansıyan Türkiye'nin Kayseri ilinde bir şüphelinin tutuklanması sonrasında, şüphelinin yargılama dilini bilmemesi ve ifade alınamaması nedeniyle muhakeme aksamış ve tercümanın gelmesi beklenirken şüpheliyi duruşmaya getiren Jandarma erinin dili bildiği için duruşmada tercüman olarak görevlendirilmesi buna örnek gösterilebilir.³⁴ Bu bilgiler doğal olarak çevirmenin kimliğine ilişkin araştırma konusunu gündeme getirmektedir.

Adli Tercüman Listesi'ne kayıt olma şartlarını yerine getiren ve talep edilen belgeleri hazırlayan kişiler, ilgili komisyona başvurularını gerçekleştirirler. Başvurular, ilgili Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı tarafından değerlendirilir ve başvurusu kabul edilenler ile reddedilenlerin listesi açıklanır (bkz. EK IV). Son aşamada başvurusu kabul edilen adaylara yönelik yemin töreni düzenlenir. Tercümanlar, başvuru sürecinde evrak tesliminde verilen sıra numarasına göre aynı gün ancak farklı saatlerde toplu düzenlenen yemin törenlerine katılırlar. Toplu yemin töreni, belirtilen gün ve saatler haricinde tekrar etmez ve yemin törenine katılmaya hak kazandığı halde törene katılmayan kişilerin başvuruları tamamlanmamış sayılır ve bilgileri listeye işlenmez. Bu nedenle yemin törenine gününde ve saatinde katılmak oldukça önemlidir, çünkü CMK'nın 64. maddesinin 5. fıkrası uyarınca toplu yemin töreninde yemin etmiş olan tercümanlara sonraki

³⁴ Haberin detayı için bkz.: Milliyet Gazetesi, "Duruşmaya Tercüman Gelmeyince Jandarma Er Tercümanlık Yaptı" (Çevrimiçi) <https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/kayseri/durusmaya-tercuman-gelmeyince-jandarma-er-tercumanlik-yapti-10374513> , 14.05.2020

görevlerinde tekrar yemin ettirilmez. Yemin konusuna ilişkin Yönetmelik'in 10. maddesi, CMK'nın 64. maddesinin 5. fıkrasındaki maddede düzenlenmiş olan yemin metnin içeriği şu şekildedir:

“Görevimi adalete bağlı kalarak, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsızlıkla yerine getireceğime, namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim.”

Yemin metniyle toplu olarak yemin eden tercümanlar, matbu olarak aldıkları yemin metnini imzalayıp yetkili personele teslim ederler (bkz. EK V). Bu belgelerin de incelenmesi sonucunda listeye katılma hakkı tanınan tercümanlar açıklanarak tam anlamıyla başvuru süreci tamamlanmış olur. Listeye tam anlamıyla katılmaya hak kazananların isimleri 2019 yılına kadar Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı'nın İstanbul Adliyesi'nin resmi web sitesinde tercümanlara ilişkin birtakım bilgileri (ad/soyad, meslek, beyan edilen dil, vb.) içerecek şekilde liste olarak yayımlanmaktaydı (bkz. Yücel, 2018: 246). Ancak 2020 yılı itibarıyla Adli Tercüman Listesi yayımlanması kalkmış olup listede başvurunun sonuçlarına ilişkin sorgulama butonu oluşturulmuştur (bkz. EK VI). Bu değişikliğin, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na³⁵ dayanarak yapılmış olduğu ileri sürülebilir. Her ne kadar tez çalışmasının ikinci bölümündeki mahkeme çevirmenliği konusu İstanbul bölgesi ile sınırlı tutulmuş olsa da Samsun Adliyesi tarafından yayımlanan 2020 Adli Tercüman Listesi'nde, tercümanın adı, soyadı, mesleği, uzmanlık alanı ve iletişim bilgisi olarak cep telefon numaraları açıkça paylaşıldığı görülür.³⁶ Bu husus, tercümanın güvenliğini tehdit edebilecek niteliktedir.

Tercümanlar, CMK'nın 202. maddesinin 5. fıkrası gereğince, ilgili il adli yargı komisyonu tarafından düzenlenen listelerdeki isimlerden seçilmek suretiyle görevlendirilirler. Ancak Cumhuriyet savcıları ve hâkimler bulundukları il bakımından

³⁵ Kişisel Verilerin Korunması Kanunu için bkz.: (Çevrimiçi)
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6698.pdf> , 28.04.2020

³⁶ Samsun Adliyesi tarafından yayımlanan 2020 Tercüman Listesi için bkz.: (Çevrimiçi)
<http://www.samsun.adalet.gov.tr/duyurular/duyurular/TRC2020.pdf> , 08.06.2020

oluşturulmuş listelerden değil, diğer illerde oluşturulmuş listelerden de tercüman görevlendirebilirler (CMK, md.64/1; ayrıca bkz. CMK, md.202/5). Bu hüküm, özellikle ilgili bölgenin listesinde ihtiyaç duyulan dilde bir tercümanın olmaması durumunda, başka bir listedeki tercümanın görevlendirilmesiyle yargılamanın bir aksamaya uğramadan yapılmasına olanak tanır. Bu durumda görevlendirilen tercümanın mahkeme huzurunda yeminini gerçekleştirilmesi talep edilir (CMK, md.64/6). Listelerin oluşturulması ve tercümanların listelere kayıt edilmelerinin yanı sıra göreve aykırı bir eylemin sonucunda tercümanların isimleri askıya alınabilir veya listeden çıkartılabilir.³⁷

2.2.3. Bilirkişilik Kanunu Kapsamında Mahkeme Çevirmenliği

Yukarıda ele alınan başlıklarda çeşitli muhakeme usullerine değinilmiş olsa da temelde tüm muhakemelerin amacı, hukuki kuralları göz önünde bulundurarak adil bir yargılamanın yapılmasıdır (Yenidünya/İşçen, 2013: 1). Ancak dönemsel olarak sosyal, toplumsal ve ekonomik değişimler, bilimin ve teknolojinin gelişime ve sürekli değişime açık olmaları nedeniyle birtakım hususlarda uyuşmazlıkları meydana getirmiştir (Yenidünya/İşçen, 2013: 1). Dava konusu olan uyuşmazlıkların çözümü için, uyuşmazlık konularında incelemelerin ve tespitlerin yapılmasını gerektirmiştir (Yenidünya/İşçen, 2013: 1, 2). Daha önceki bölümlerde görüldüğü üzere çözüme ulaştırılmaya çalışılan uyuşmazlık konularında, konuyla ilgili alanında uzman olan bilirkişi/ler görevlendirilir. Bilirkişilerin seçimi ve görevlendirilmelerine ilişkin hususlar, 3 Kasım 2016 tarihli ve 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu'nda belirlenmiş ve bu yolla da bilirkişilik müessesenin kurumsal bir yapı oluşturulması amaçlanmıştır (Bilirkişilik Kanunu, md.1/1).

³⁷ Konuya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz.: Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik, md.14/1, md.15/1

Bilirkişilik Kanunu’nda, “[...] çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için başvurulacak gerçek veya özel hukuk tüzel [kişisi]” (2/1-b) şeklinde tanımlanan bilirkişinin, talep edilen konu hakkında inceleme ve tespit yaparak mesleki görüşünü ortaya koyduğu söylenebilir. Böylece bilirkişinin muhakemenin yürütülmesine yardımcı olduğu da bir gerçektir (Yenidünya/İşçen, 2013: 4). Bilirkişilerin çeşitli muhakemelerde görev almaları ve muhakemeye yardımcı olmaları nedeniyle icra ettikleri görevin ne denli önemli olduğu görülür. Bu nedenle bilirkişiler için Bilirkişilik Kanunu’nun 3. maddesi uyarınca birtakım temel ilkeler belirlenmiştir (ayrıca karş. Bilirkişilik Yönetmeliği, md.5). Bu ilkelere göre bilirkişi olarak görev alan uzman kişiden, “[...] görevini dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız, tarafsız ve objektif olarak [...]” (Bilirkişilik Kanunu, md.3/1) yerine getirmesi beklenir. Aynı maddenin 2. fıkrası gereğince bilirkişi, kendisine verilen görevin sonunda teslim edeceği raporunda “[...] çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışında açıklama yapamaz; hukuki nitelendirme ve değerlendirmelerde bulunamaz” ifadelerine yer verilmiştir. Bu hususlara istinaden bilirkişi statüsünde görevlendirilmiş olan mahkeme çevirmeninin, yargılamaya dair bir görüş sunmadan, sadece gerekli olan konu hakkında mesleki bilgisine dayanarak tarafsız, objektif ve doğruluk ilkesi gereğince görüşünü sunması gerektiği ileri sürülebilir. Ayrıca bilirkişi bu görevi bizzat kendisi yerine getirmekle yükümlü olup, görevi kısmen veya tamamen başka bir kişiye devredemez ve kendisine verilen bilgi ve belgeleri, görevi bittikten sonra bile kimseyle paylaşamaz (Bilirkişilik Kanunu, md.3/4,5).³⁸ Bu uygulamayla birlikte gizlilik ilkesinin dikkate alındığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Söz konusu bu ilkeler, bilirkişilik görevinin sorumluluklarını açıklayarak bilirkişinin görevlendirilmesine de dikkat çeker. Adli Tercüman Listesi’ne benzer bir uygulama bilirkişilik müessesinde de görülür. Muhakeme sürecini hızlandırmak adına bilirkişilerin görevlendirilmesinde Bilirkişi Listesi’nden faydalanılır (Bilirkişilik Kanunu, md.12/5). Türkiye’nin belirli illeri için ayrı ayrı oluşturulan listeler, Adalet Bakanlığı’na bağlı Bilirkişilik Daire Başkanlığı’nın resmi web sitesinde

³⁸ Bu paragrafta bahsedilen ilkeler için ayrıca bkz.: Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik, md.10/2.; Bilirkişilik Yönetmeliği md.6-14

yayınlanmaktadır.³⁹ Ayrıca bilirkişilik ile ilgili birçok hususun açıklandığı web sitesi incelendiğinde, bilirkişi olarak adlandırılan statüde birçok meslek grubunun bulunduğu görülür.⁴⁰ Temel ve alt uzmanlıklarına göre belirlenen bu meslek grupları, tıp, turizm, bankacılık, eğitim, sosyal hizmetler ve muhasebe gibi oldukça kapsamlı alanları içeren mesleklerden oluşur. Mahkeme çevirmeninin yer aldığı meslek grubu ise, 39 kod numaralı “Mütercim-Tercümanlık (Çevirmenlik)” ile adlandırılmış olan meslek grubudur (bkz. EK VII). Çevirmenlik mesleğine bağlı olarak aşağıda yer alan alt alanlar da belirlenmiştir:

- 39.01 kod numaralı yaygın diller (İngilizce, Almanca, Fransızca)
- 39.02 kod numaralı yaygın olmayan diller (İngilizce, Almanca, Fransızca dışındaki diller)
- 39.03 kod numaralı işaret dili

Alt alanlar incelendiğinde dillerarası çeviri hizmetinin yaygın olan diller ve yaygın olmayan diller olmak üzere iki ayrı grupta ele alındığı görülür. Göstergelerarası çeviri olarak nitelenebilecek işaret dili tercümanlığı için ise ayrı bir alt alan oluşturulmuştur. Bilirkişi Listesi’ne kayıt olacak kişilerde aranan nitelikler bu ayrımlara göre belirlenmiştir. Bilirkişi Listesi’ne kayıt olacak çevirmenlerde aranan nitelikler, başvuru süreci gibi bilgileri içeren şartlar ve hükümler, sonraki bölümde Bilirkişilik Yönetmeliği çerçevesinde ele alınacaktır. Ancak bu aşamada bilirkişi olarak görevlendirilen çevirmenlerin ücretlendirmesine ilişkin bilgi sunmak anlamlı olacaktır.

Bilirkişi olarak görev alan mahkeme çevirmeninin yapmış olduğu görevi karşılığında bir kazanç elde etmesi beklenen bir sonuçtur. Buna ilişkin HMK’nın 323. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendi gereğince, bilirkişi olarak tanımlanan çevirmene ödenecek olan ücret ve giderlerin yargılanma giderleri kapsamında değerlendirildiği

³⁹ Bölge Bilirkişi Listeleri için bkz.: (Çevrimiçi)

<http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/sayfalar/bilirkisilisteleri.html> , 28.04.2020

⁴⁰ Bilirkişi statüsünde yer alan tüm meslek grupları için bkz.: (Çevrimiçi)

http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/2018/ekim/EK_1.pdf , 28.04.2020

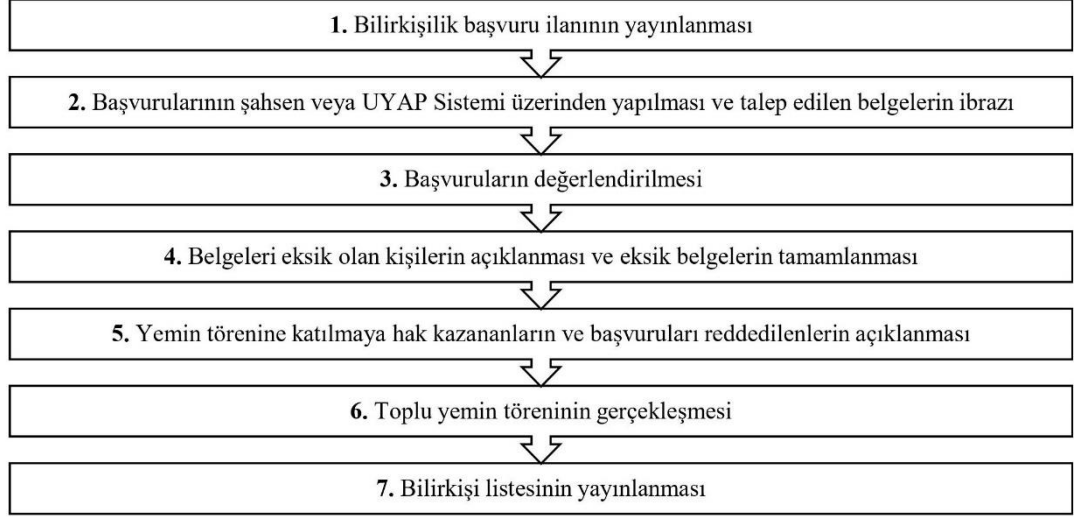
görülür. Ayrıca Bilirkişilik Yönetmelik'in 57. maddesinden bilirkişinin ücretlendirilmesiyle ilgili ayrıntılı bilgiye ulaşmak mümkündür. Buna göre başta bilirkişinin sarf ettiği emek ve harcadığı mesai olmak üzere inceleme, ulaşım ve konaklama gibi giderler Adalet Bakanlığı tarafından belirlenen tarifeye göre uygulanır (ayrıca bkz. HMK, md.283; CMK, md.72). 30 Mayıs 2019 tarihli ve 30789 sayılı 2019 Yılı Bilirkişilik Asgari Ücret Tarifesi'ne ilişkin tebliğde, bilirkişi ücretlerinin muhakemenin yapıldığı yargı türüne göre tayin edilmesi gerektiği görülür (bkz. EK XIII). Dolayısıyla ücret tarifesinde mahkeme çevirmeninin çeviri hizmetine (yazılı çeviri için kelime/karakter, sözlü çeviri için saat ücretlerine) yönelik bilgi yer almadığı ileri sürülebilir.

2.2.3.1. Bilirkişi Listesi

6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu'na dayanarak hazırlanan 3 Ağustos 2017 tarihli ve 30143 sayılı Bilirkişilik Yönetmelik'in (bundan sonra sadece Yönetmelik olarak tanımlanacaktır) amacı, "[...] bilirkişiliğe başvuru ve kabul şartları, bilirkişilerin nitelikleri, eğitimi, sicil ve listeye kaydı, görevlendirilmesi, uymaları gereken temel ve etik ilkeler, çalışma esasları, denetimi, sicil ve listeden çıkarılması ile Bilirkişilik Danışma Kurulu, Bilirkişilik Daire Başkanlığı ve bilirkişilik bölge kurullarının çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir" (Yönetmelik, md.1/1). Daha önce de ifade edildiği üzere muhakemenin yürütülmesinde uyuşmazlık konusunda uzmanlık bilgisine danışılan bilirkişilerin, isimlerinin, temel ve alt uzmanlıklarının ve mesleklerinin gösterildiği bir liste oluşturulmaktadır (Yönetmelik, md.4/1-i). Bu listeler, bilirkişilik bölge kurullarınca düzenlenmektedir (Yönetmelik, md.4/1-e).

Bilirkişi Listesi'ne kayıt olmak isteyen kişilerin, ikamet ettikleri veya mesleği icra ettikleri bölgedeki bölge kuruluna başvurmaları gerekir (Bilirkişilik Kanunu, md.11/1). Bilirkişi başvuru sürecine ilişkin düzenlemeler ise Yönetmelik'in 39. ila 48. maddeler arasında yer alır. Yapılan araştırmada Bilirkişi Listesi'ne kayıt olma hususlarının birçok aşamadan oluştuğu görülür. Bu süreçler aşağıdaki şemada gösterilebilir:

Şekil 1: Bilirkişi Listesi'ne Başvuru Süreci

Buna göre bölge kurulları tarafından Bilirkişi Listesi'nin oluşturulması veya güncellenmesi için listeye başvuru şartları, gerekli belgeler ile başvuru sürecinin nasıl işleyeceğine ilişkin bir ilan yayınlanır (EK IX; ayrıca bkz. Yönetmelik, md.39/1,3). Bu ilan, ilgili bölgenin bilirkişilik daire başkanlığı, bölge kurulları, bölge adliye ve idare mahkemelerinin resmi web sitelerinde yer alır (Yönetmelik, md.39/2). İlgili ilanda, Bilirkişilik Kanunu'nun 10. maddesinde ayrıntılarıyla açıklanan kabul şartları ile başvuru dilekçesine eklenmesi gereken belgelere ilişkin bilgiler verilir.

Bilirkişilik statüsüne kabul şartları, Bilirkişilik Kanunu'nun 10. maddesinde belirlenmiştir. Buna göre başvuruda bulunacak kişinin daha önce devletin güvenliğine veya Anayasal düzenine karşı, sahtecilik, dolandırıcılık gibi birçok suçtan, en önemlisi gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık yapma suçundan mahkûm olmaması ve terör örgütleriyle ilgili bir bağı bulunmaması gerekir (1-a,b). Ayrıca disiplin yönünden mesleğinden veya memuriyetten çıkarılmamış olması veya mesleki konudan geçici veya sürekli olarak yasaklanmamış olması aranan şartlar arasında yer alır (1-ç). Başka bir bölgenin Bilirkişi Listesi'ne kayıtlı olan veya kendi isteği dışında Bilirkişi Listesi'nden çıkarılmış olanların da bilirkişi olma hakları bulunmamaktadır (1-c, d). Sonraki şartlar ise mesleki açıdan dikkat çekicidir:

- “e) Bilirkişilik temel eğitimini tamamlamak.
- f) Bilirkişilik yapacağı uzmanlık alanında en az beş yıl fiilen çalışmış olmak ya da daha fazla çalışma süresi belirlenmiş ise bu süre kadar fiilen çalışmış olmak.
- g) Meslek mensubu olarak görev yapabilmek için mevzuat tarafından aranan şartları haiz olmak ve mesleğini yapabilmek için gerekli olan uzmanlık alanını gösteren diploma, mesleki yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi veya benzeri belgeye sahip olmak.
- ğ) Bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanlarına göre belirlenen yeterlilik koşullarını taşımak.”

Yukarıdaki şartlar incelendiğinde bilirkişi kabul şartları arasında bilirkişilik eğitimi almanın gerekli olduğu görülür. 11/08/2017 tarihli ve 169 No’lu Bilirkişilik Temel Eğitiminin Usul ve Esasları’na yönelik genelgeye göre bilirkişilik eğitimi, “[b]ilirkişilik faaliyetinin yürütülmesi ile ilgili temel, teorik ve pratik bilgileri [...]” içermektedir. Bu eğitim, mesleki alanda beş yıllık deneyime sahip olan kişiler tarafından alınabilir.⁴¹ Teorik dersler, hukukun yargılama usulünün bilirkişilik ile ilgili hükümleri, bilirkişinin görev sınırları gibi konulardan; uygulama dersleri ise Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) sisteminin kullanılması, örnek rapor düzenlenmesi gibi çalışmalardan oluşmaktadır (169 No’lu Genelge, md.4,5). Bu hususlardan hareketle bilirkişilik eğitimini alan kişinin, bilirkişiliğin etik ilkelerinden genel hukuk bilgisi ve bilirkişilik yapısının işleyişine kadar geniş bir eğitimden geçtiği ileri sürülebilir. Ayrıca başvurulacak olan uzmanlık alanında en az beş yıl bir çalışma deneyimi ve bilirkişilerin başvurdukları uzmanlık alanına ilişkin uzmanlık belgesi veya diplomaya sahip olmaları beklenir. Bunların haricinde bilirkişi, mesleki yetkinliğe de sahip olması gerekir. Yaygın olan diller için belirlenen nitelikler arasında, bilirkişi adaylarının başvuru sürecinde beyan ettikleri dilde ön lisans veya lisans çeviribilim veya dil bölümlerinden mezun olma şartı yer alır. Ancak ön lisans veya lisans diploması bulunmayanlarda YDS puanı veya “[...] Yüksek Öğretim Kurumu tarafından denk kabul edilen Avrupa Konseyi Ortak Dil (Common European Framework - CEF) kriterleri kapsamında yapılan yabancı bir sınavdan en az B

⁴¹ Bilirkişilik eğitime ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz.: (Çevrimiçi) <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/2017/agustos/Bilirki%C5%9Filik%20Temel%20E%C4%9Fitiminin%20Usul%20ve%20Esaslar%C4%B1na%20%C4%B0li%C5%9Fkin%20Genelge.pdf> , 28.04.2020

düzeyinde (80) puan almış olma [...]” şartı aranır (bkz. EK VIII). Yaygın olmayan diller için ilgili bölümlerden mezun olunmaması durumunda, yabancı ülkede beyan edilen dille ilgili eğitim almış olmak yeterli görülür (bkz. EK VIII). Tüm bu bilgilerden yola çıkarak, bilirkişilik statüsünde göreve alınacak kişilerin uzmanlık alanına hakim olduğuna ilişkin belge/diploma, belirli niteliklere sahip olma, ilgili uzmanlık alanında beş yıllık deneyim ve bilirkişilik eğitiminden geçmiş olma gibi koşullarla, bu yapının çerçevesinin profesyonel çizgilerle oluşturulduğu görülür.

Kayıt sürecinde talep edilen belgeler ise Yönetmelik’in 40. maddesinde düzenlenmiştir. Bilirkişilik sisteminde gerçek ve tüzel kişilerin başvurma hakkı bulunduğundan, talep edilen belgeler de gerçek ve tüzel kişi olmak üzere iki farklı başlıkta açıklanmıştır (md.40/1,2). Gerçek kişilerin başvurusunda dilekçeye eklemeleri gereken belgeler arasında şunlar öne çıkar: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ise T.C. kimlik numarası, yabancı uyruklu kişi ise pasaport/yabancı kimlik numarası/çalışma izni ve kayıtlı olmak istediği bölgede ikamet ettiğine veya çalıştığına dair belgeler. Ayrıca kabul şartlarında da görüldüğü üzere bilirkişi olmak için belirtilen meslek alanına ilişkin diplomaya/mesleki belgeye sahibi olmak gerekir. Bu nedenle aşağıda belirtilen belgeler, mesleki deneyim ve eğitim ile ilgilidir:

“c) Uzmanlık alanını gösteren diploma, mesleki yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi, ustalık belgesi veya benzeri belgelerin aslı veya onaylı sureti.

ç) Mesleğini icra edebilmek için herhangi bir meslek kuruluşuna kayıtlı olmak zorunda olanlar için, meslek kuruluşuna üye olduğuna dair son altı ay içinde alınmış oda faaliyet belgesi veya oda kayıt belgesi.

d) Daire Başkanlığı tarafından daha fazla bir süre belirlenmemiş olmak kaydıyla, bilirkişilik yapacağı uzmanlık alanında en az beş yıl fiilen çalıştığını gösterir belge.”

Yukarıda yer alan Yönetmelik’in 40. maddesinin 1. fıkrasının (c), (ç) ve (d) bentleri gereğince talep edilen evraklar arasında da bilirkişinin icra ettiği mesleğe ilişkin diploma/belge, mesleki yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi gibi mesleki eğitimini belgelendirebilecek belgenin aslı veya fotokopisi yer alır. Şayet kişinin icra ettiği mesleğe ilişkin kayıtlı olunması gereken bir kuruluş/oda bulunması halinde bu

kuruluştan/odadan üye olduğuna ilişkin son altı ay içinde alınmış oda faaliyet belgesi talep edilir. Çevirmenlik mesleği için bir mesleki kuruluş veya oda bulunmaması ve çevirmenlik faaliyetine ilişkin yeterlilik belgelerinin verilmemesi, meslekte bu alana ilişkin çalışmaların eksikliğini ortaya koyar. (d) bendi uyarınca kayıtlı olmak istenilen temel ve alt uzmanlık alanına ilişkin beş yıllık fiili çalışmanın belgelenmesi istenilir. Bu sayede eğitim ile sahip olunan mesleği, piyasada icra ederek uygulamaya ilişkin bilgilerin de pekiştirilmiş olduğu ileri sürülebilir. Ayrıca görevini icra etme hususunda mesleğe ait kuruluş/odadan veya çalıştığı kuruluştan yasaklı olmadığına ilişkin bir belge de istenmektedir (Yönetmelik, md.40/1-e). Son olarak ise bilirkişilik eğitiminin tamamlandığına dair belge ile banka hesap bilgilerinin başvuru dilekçesine eklenmesi gerekir (Yönetmelik, md.40/1-f,g).⁴²

Dilekçeye ek olarak verilmesi gereken belgelerin, bilirkişi adayları tarafından tamamlandıktan sonra teslim süreci başlar. Yönetmelik'in 41. maddesi uyarınca başvuru usulüne ilişkin sürecin daire başkanlığı tarafından yürütüldüğü belirtilir. Buna istinaden T.C. Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Bilirkişilik Daire Başkanlığı'nın yönlendirdiği UYAP-Bilirkişi Portal'ının (bkz. EK X) ve İstanbul Bilirkişilik Bölge Kurulu'nun ⁴³ resmi web siteleri incelendiğinde, bilirkişilik başvurularının ve dilekçeye eklenecek olan belgelerinin şahsen veya UYAP sistemi üzerinden⁴⁴, iki şekilde gerçekleştirilebileceği görülür (bkz. EK XI).

Başvuruların yapılması sonucunda bölge kurulları tarafından başvuruya ilişkin belgeler kontrol edilir ve bilirkişi adaylarının aranan koşulları taşıyıp taşımadıkları değerlendirilir (Yönetmelik, md.42,43). Değerlendirmeler neticesinde başvuru belgelerinde eksikler olduğu görülen kişilere, bunları tamamlamaları için isimleri ilan edilerek on beş gün süre verilir (Yönetmelik, md.42/2). Ardından Bilirkişi Listesi'ne kayıt hakkı reddedilenlerinin listesi bölge kurullarının, bölge adliye ve bölge idare

⁴² Tüzel kişiler için talep edilen belgelere ilişkin bkz.: Bilirkişilik Yönetmeliği, md.40/2

⁴³ İstanbul Bilirkişilik Bölge Kurulu'nun resmi web sitesi için bkz.: (Çevrimiçi)

<http://www.istanbulbbk.adalet.gov.tr/index.html> , 28.04.2020

⁴⁴ UYAP Sistemindeki başvuru adımlarına ilişkin ayrıca bkz: (Çevrimiçi)

<http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/basvurukilavuzu/bilirkisilikbasvurukilavuzu.pdf>, 28.04.2020

mahkemelerinin resmi web sitesinde yayınlanır (Yönetmelik, md.42/5). Kayıt olma hakkı kazananların ise listeye kayıt ve yeminlerine ilişkin süreç başlar. Bölge kurulu, bu değerlendirmeyi yaparken bilirkişi adayının mesleki deneyimi, alanında lisansüstü eğitimi alıp almadığı, meslek içi eğitimler gibi hususları da dikkate alır (Yönetmelik, md.43/1). Bölge kurulunun yapılan başvuruları değerlendirirken aralarından en “nitelikli” olanları seçmekte olduklarını belirtmekte fayda vardır (Bilirkişilik Kanunu, md.11/2,3). Bu durum, başvuru yapanların gerekli tüm şartları yerine getiriyor ve belirlenen nitelikleri taşıyor olsa dahi, başvurusunun reddedilebileceğini gösterir.

Listeye kayıt olmaya hak kazananların en son aşamada gerçekleştirmeleri gereken bir yemin söz konusudur. İlgili İlk Derece Mahkemesi Adli Yargı Adalet Komisyonu tarafından daha önce ilan edilen tarihte bilirkişiler, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 64. maddesinin 5. fıkrası ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 271. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen usule göre toplu olarak yeminlerini gerçekleştirirler (Yönetmelik, md.44/1).⁴⁵ Toplu yemin törenin saati, bilirkişilere kayıt esnasında verilen sicil numarasına göre belirlenmektedir (Yönetmelik, md.45). Bilirkişiler, kayıtlı olduğu bölgedeki bilirkişilik kurulu veya il adli yargı adalet komisyonu huzurunda aşağıda yer alan metinle yeminlerini gerçekleştirirler:

“Bilirkişilik görevimi sadakat ve özenle, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsız ve objektif bir biçimde yerine getireceğime, namusum, şerefim ve kutsal saydığım bütün inanç ve değerlerim üzerine yemin ederim.”
(HMK, md.271/1)

Listede kayıtlı olan kişilerin her işlemten önce tekrar yemin etmeleri beklenmezken, liste dışında bilirkişi olarak görevlendirilecek olan kişilerin, atanmış oldukları merci huzurunda yeminlerini gerçekleştirip yemin metnini imzalamaları gerekir (Yönetmelik, md.44/8,9). Yemin sürecini de tamamlamış olan adaylar,

⁴⁵ Yemin törenin nasıl gerçekleştirildiğine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz.: Bilirkişilik Yönetmeliği, m.44

herkesin erişime açık bir şekilde oluşturulan listelerin yayınlanmasıyla bilirkişi statüsünü kazanırlar. İlgili bölge kurulunca hazırlanan listeler, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulan Bilirkişilik Daire Başkanlığı'nın resmi web sitesinde yayınlanır.⁴⁶ İstanbul bölgesi için oluşturulan güncel liste 14.02.2020 tarihinde bilirkişiye ilişkin sıra no, sicil no, bilirkişinin adı/soyadı, T.C. Kimlik numarasının ilk ve son rakamı, mesleği, uzmanlık alanı ve ikamet/çalışma için beyan edilen il/ilçe gibi bilgileri içerecek şekilde yayımlanmıştır.⁴⁷ Ayrıca listeye kayıt olmaya hak kazananlara üç yıl geçerli olacak bir “bilirkişilik yetki belgesi” verildiği 43. maddesinin 2. fıkrası gereğince anlaşılr. Yukarıda ayrıntılı olarak ele alınan bilirkişiliğe başvuru sürecinin, Bilirkişilik Kanunu'nun 11. maddesinin 4. fıkrası gereğince üç yılda bir yapıldığı söylenebilir. Ancak üç yıl içerisinde bölge kurulu kararıyla, kayıtlı olan bilirkişilerin birtakım bilgilerinin güncellenmesi veya ek ilan oluşturulması da mümkündür (bkz. EK XII).

Listelerin kayıt işlemlerinin yanı sıra Adli Tercüman Listesi'nde de görüldüğü üzere listeden çıkarılma işlemleri de bulunmaktadır. Bilirkişinin sunduğu raporun denetlenmesiyle göreve aykırılık bir durumun tespiti sonucunda bilirkişi, görevinden alınabilir ve Bilirkişi Listesi'nden çıkartılabilir (Bilirkişilik Kanunu, md.13/2, md.14/1 ila 3, 6; Bilirkişilik Yönetmeliği, md. 48). Bu aşamaya kadar iki farklı liste (Adli Tercüman Listesi ve Bilirkişi Listesi) için gerçekleştirilen süreçler ayrıntılı olarak ele alınmış olup, sonraki bölümde mahkeme tarafından bu listelerden atanan mahkeme çevirmeninin görevlendirme süreci irdelenecektir.

2.2.4. Mahkeme Tarafından Mahkeme Çevirmeninin Görevlendirme Süreci

Mahkemenin kararı doğrultusunda “[...] özel veya teknik bilgiyi gerektiren hâllerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden, bilirkişinin oy ve

⁴⁶ Bölge Bilirkişi Listeleri için bkz.: (Çevrimiçi) <http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/sayfalar/bilirkisilisteleri.html> , 28.04.2020

⁴⁷ (Çevrimiçi) <http://www.istanbulbbk.adalet.gov.tr/dokumanlar/bilirkisilistesi.pdf> , 08.06.2020

görüşünün [...]” (Bilirkişilik Yönetmeliği, md.49/1; HMK, md.266/1; CMK, md.63/1) alınması amacıyla davaya bir bilirkişinin atanmasıyla, mahkeme çevirmeninin görevlendirme süreci başlamaktadır.

Mahkemede görevlendirilecek olan bilirkişi, bilirkişilik bölge kurulu tarafından oluşturulmuş listede yer alan kişiler arasından seçilir (Bilirkişilik Yönetmeliği, md.50/2; HMK, md.268/1,2; CMK, md.64/1; Bilirkişilik Kanunu, md.12/5). Fakat görev alanına daha yakın bulunan başka bölgeye ait bir listeden bilirkişinin görevlendirilmesi de mümkün kılınmıştır. Bu husus, özellikle ilgili bölge listesinde bulunmayan dillerde ve azınlık dillerde çeviri yapan tercümanların başka bölgelerde de görevlendirilmelerini kolaylaştırır. Ayrıca bölge kurulunda hazırlanan listede ilgili uzmanlık alanına ilişkin bir bilirkişi bulunmaması halinde, listede bulunmayan ancak Bilirkişilik Kanunu’nun 10. maddesindeki (d), (e) ve (f) bentlerindeki şartları yerine getiren kişilerin de bilirkişi olarak görevlendirilebileceği dikkat çeker (Bilirkişilik Kanunu, md.12/5,6). Bilirkişilik Kanunu’nun 10. maddesinin (d), (e) ve (f) bentleri ise aşağıdaki şartları içerir:

- “d) Başka bir bölge kurulunun listesine kayıtlı olmamak.
- e) Bilirkişilik temel eğitimini tamamlamak.
- f) Bilirkişilik yapacağı uzmanlık alanında en az beş yıl fiilen çalışmış olmak ya da daha fazla çalışma süresi belirlenmiş ise bu süre kadar fiilen çalışmış olmak.”

Bu düzenlemeler mahkemede bilirkişi sıfatlıya görevlendirilebilecek olan listede bulunmayan ancak ihtiyaç durumunda yukarıda da belirtilen şartları yerine getiren tercümanların da önünü açmıştır. Söz konusu görev ise HMK’nın “Bilirkişilik Görevinin Kapsamı” alt başlığında ele alınan 269. maddesinde açıklanmıştır:

- “(1) Bilirkişilik görevi, mahkemece yapılan davate uyup tayin edilen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmayı, yemin etmeyi ve bilgisine başvuru konunda süresinde oy ve görüşünü mahkemeye bildirmeyi kapsar.”

Mahkemenin tayini sonucunda mahkemede listede yer alan veya almayan ancak her şartta “[b]ilgisine başvurulacak konu hakkında, meslek veya sanat icrasına resmen yetkili kılınmış olanlar” (HMK, md.270/1-c) bilirkişi olarak görevlendirilir. Bilirkişiden beklenen görev kısaca, tayin edildiği konu hakkında görüşünü sunmasıdır. Bilirkişi statüsünün mütercim ve tercüman uzmanlık alanlarını içerdiğinden bu görevin hem sözlü çeviri hem de yazılı çeviriyi kapsadığı ileri sürülebilir. Buna bağlı olarak çevirmenden beklenen, bir belgenin çevirisini veya yapılmış olan bir çeviriyi incelemesi olabilir. Bunun sonucunda da bilirkişi olarak görevlendirilen çevirmenden, kendi yaptığı veya başka tarafından üretilen çeviriye ilişkin bir rapor sunması istenebilir. Rapor aşamasına geçmeden önce görev kapsamını incelemek tez çalışması için faydalı olacaktır.

Bilirkişilik Yönetmelik’in 51. maddesinde bilirkişinin görev alanın belirlenmesine yönelik yazıda, bilirkişiden beklenen inceleme alanının çerçevesinin, bir başka ifadeyle sınırının açıkça belirtilmesi, cevaplanması beklenen sorular, raporun mahkemeye sunulma süresi ve bilirkişiye takdir edilen ücret gibi hükümler yer almaktadır (ayrıca bkz. HMK, md.273/1; CMK, md.66/1). Şayet bu bilgilerin, bilirkişi olarak görevlendirilen mahkeme çevirmenine verilmemesi veya sadece kısmen verilmesi durumunda, çevirmenin bu bilgileri ilgili görevlilerden talep etmesi mümkündür. Süreyle ilgili ise Bilirkişilik Yönetmelik’in 52. maddesinde bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre bilirkişi raporunun hazırlanması için iki ila üç ay gibi bir süre verilebileceğinden söz edilmektedir, ancak istisnai durumlarda bilirkişinin talebi üzerine sürenin uzatılabilmesi öngörülmüştür (HMK, md.274/1; CMK, 66/1). Ayrıca bilirkişi, görevi üstlendikten sonra kendi uzmanlık alanına girmediğini düşündüğü görevi, görevi kabul ettikten sonraki bir hafta içerisinde mahkemeye bildirmesi gerekir veya incelemesini gerçekleştirmek adına bazı hususların önceden soruşturulmuş olması gerektiğini düşündüğünde bunu yine mahkemeye bildirmekle yükümlüdür (Bilirkişilik Yönetmeliği, md.54; HMK, md.275/1,2). Ayrıca bilirkişi olarak görevlendirilen çevirmenin, “başka bir bilirkişi ile işbirliğine” (HMK, md.275/1) gereksinim duyması durumunda veya kendisine verilen görevin sınırlarıyla ilgili tereddüt etmesi sonucunda bu hususu mahkemeye bildirerek soru işaretini gidermesi gerekir (Bilirkişilik Yönetmeliği, md.54/2; HMK, md.278). Belirtilen

sürede bilirkişinin raporu mahkemeye sunmaması halinde HMK'nın 274. maddesinde açıklanan hükümler geçerlidir (Bilirkişilik Yönetmeliği, md.52/2,3,4; CMK, md.66/2). Buna göre, görevden alınan bilirkişiden o sürece kadar yapmış olduğu incelemeyi ve görevi üstlenirken mahkeme tarafından kendisine incelemek üzere verilen belgeleri mahkemeye teslim etmesi beklenir. Bu durumda aslında bilirkişi olarak atanan mahkeme çevirmenine, yazılı çeviriyi kapsadığı düşünülen belgelerin, görevin başında dava dosyası ile birlikte verildiği söylenebilir. Böylece çevirmenin çevireceği kaynak metne ilişkin dosyadaki diğer bilgilerle çeviri sürecini bir bütün olarak değerlendirebileceği görülür. Bu varsayım bilirkişi raporu teslim edilirken “[...] varsa kendisine incelenmek üzere teslim edilen şeylerle birlikte bir dizi pusulasına bağlı olarak mahkemeye verir [...]” (HMK, md.280/1) hükmüyle de desteklenmektedir. Kesin olan hususlar, tercümanın kendisine verilen görevi bizzat kendisinin yerine getirmek zorunda olduğu ve bu görevi icra ederken öğrendiklerini, dosya içeriğini kimseyle paylaşmaması, kendisi veya bir başkasının yararına kullanmaması gerektiğidir (HMK, md.276, 277). Gizlilik politikası gereği bir çevirmenin diğer alanlarda da dikkat etmesi gereken nokta, mahkeme çevirmenliği açısından da açıkça belirtilmiştir. Özellikle TÇ alanındaki ilkelerden biri olan ve çeviri yapılan ortamlara ve durumlara göre önemsenen bir ilkedir. Dolayısıyla bilirkişi olarak görev alan çevirmen, yemin ederek ve görevi üstlenerek bu ilkeyi göz önünde bulunduracağına da taahhüt etmiş olur.

Bahsi geçen rapor, Bilirkişilik Yönetmelik'in 56. maddesinin 3. fıkrası gereğince yazılı olarak ancak ihtiyaç durumunda sözlü olarak da mahkemeye sunulabilir (ayrıca bkz. HMK, md.279/1; CMK, md.67/1). Bilirkişiden yazılı bir rapor sunması beklendiğinde, raporun Yönetmelik'in 55. maddesinde düzenlenen aşağıdaki bilgileri içermesi gerekir:

“Raporda, tarafların ad ve soyadları, bilirkişinin görevlendirildiği hususlar, gözlem ve inceleme konusu yapılan maddi vakıalar, gerekçe ve varılan sonuçlarla, bilirkişiler arasında görüş ayrılığı varsa, bunun sebebi, düzenlenme tarihi ve bilirkişi ya da bilirkişilerin imzalarının bulunması gerekir. Azınlıkta kalan bilirkişi, oy ve görüşünü ayrı bir rapor hâlinde de mahkemeye sunabilir.” (HMK, md.279/2)

Yukarıda belirtilen maddenin devamında görüş bildirmenin sözlü olarak yapılması durumunda ise bir tutanağın hazırlandığı görülür. Bununla birlikte yukarıda geçerli olan bilgiler tutanakta hazırlanıp bilirkişi imzası ile tamamlanır (Bilirkişilik Yönetmeliği, md.56/3; HMK, md.279/3). Yukarıda verilen maddede “bilirkişiler arasında görüş ayrılığı varsa” hususu, bir dava dosyası için birden fazla bilirkişinin görevlendirilmesinin mümkün olduğunu gösterir (ayrıca bkz. Bilirkişilik Yönetmeliği, md.50/2). Mahkemenin rapora itiraz etmesi veya raporu eksik görmesi durumunda, atanan bilirkişinin eksik görülen kısmı tamamlaması veya başka bir bilirkişinin görevlendirilmesiyle incelemenin tekrar yapılması talep edilebilmektedir (Bilirkişilik Yönetmeliği, md.54; HMK, md.281; CMK, md.67/5). Ayrıca bilirkişinin görevlendirildiği dosyada yargılanan kişilerle herhangi bir kan bağı veya evlilik gibi ilişkisi bulunması durumunda bilirkişi, görüş bildirmekten çekilerek görevi kabul etmeyebilir (CMK, md.45, 70).

Bilirkişinin raporu bizzat yazılı veya sözlü ilgili adli kurumda sunması gerekmeden UYAP sistemi üzerinden de teslim etmesi mümkündür. Bilirkişilik yapısının “[...] Adalet hizmetlerinin elektronik ortamda yürütülmesi amacıyla oluşturulan [...]” (Yönetmelik, md.4/1-m) UYAP Sisteminden faydalandığı ve buna bağlı olarak adliyeye gitmeden dosya ile ilgili çalışmaların çevrimiçi olarak bu sistem üzerinden yürütülebilir. UYAP bilişim sistemine ilişkin oluşturulan resmi web sitesinde Bilirkişilik Portal aracılığıyla bilirkişiler, görev sonucunda hazırladıkları raporları, mahkemeye sistem üzerinden iletebilirler; birden fazla bilirkişinin görevlendirilmesi durumunda, bu bilirkişiler birbirlerine ön raporlarını gönderebilirler ve iletişim sağlayabilirler; görevden çekilmek istediğinde vakit kaybetmeden bunu sistem üzerinden gerçekleştirebilir ve görevlendirildikleri dosya ile ilgili alacakları ücreti görüntüleyebilirler. Genel anlamda tüm bu işlemleri yapmak üzere adliyeye giden bilirkişiler, UYAP sistemi sayesinde adliyeye gitmeden ve dolayısıyla zaman, yol, konaklama veya kırtasiye gibi masrafları yapmadan çalışmalarını sürdürebilirler (bkz. EK X). UYAP Bilişim Sisteminde “[i]ş süreçlerindeki her türlü veri, bilgi ve belge akışı ile dokümantasyon işlemleri, bu işlemlere ilişkin her türlü kayıt, dosyalama, saklama ve arşivleme işlemleri ile uyum ve işbirliği sağlanmış dış birimlerle yapılacak her türlü işlemler[in]” (Bilirkişilik Yönetmeliği, md.85/1)

yapılabilmesi, mahkeme çevirmenlerinin çalışmalarını da kolaylaştırıcı bir unsur olarak görülebilir. Ayrıca bu sistem üzerinden yapılan çalışmaların, mahkeme çevirmenliği açısından yazılı çeviri sürecine işaret ettiği ve sözlü çeviri faaliyetini kapsamadığını söylemek mümkündür.

Yukarıda belirtilen tüm aşamalar mahkeme çevirmeninin çalışma saatleri konusuna da dikkat çekmektedir. HMK'nın 148. maddesinin 1. fıkrasında belirlenen duruşmanın yapıldığı mahkemenin çalışma zamanına ilişkin düzenlemenin mahkeme çevirmenliği konusuyla bağlantılı olduğu görülür. Burada mahkemelerin, resmi çalışma gün ve saatlerinde faaliyet gösterdikleri “[a]ncak, zorunluluk veya gecikmesinde zarar olan hâllerde, keşif, delillerin tespiti ve günlük duruşma listesinde yazılı işler gibi işlemlerin, resmî tatil günlerinde veya çalışma saatlerinin dışında da [yapılabileceği]” ifade edilir. Bu ifade ise çalışma saatleri konusunda bir esnekliğin söz konusu olabileceğini ortaya koyar. Duruşma sırasında mahkemede taraf/tanık olarak dinlenen kişilerin mahkeme dilini bilmediğinde ve buna bağlı olarak tercümanın duruşmaya katılması gerektiğinde, yukarıda belirtilen çalışma saatlerinin mahkeme çevirmenleri için de geçerli olduğu görülür. Bu bağlamda mahkeme çevirmenlerinden hem resmi kurumların bağlı olduğu çalışma günleri ve saatlerinde hem de acil durumlarda resmi çalışma saatlerinin dışında da faaliyet göstermelerinin beklenebileceği söylenebilir.

Sonuç olarak mahkemedeki çeviri ihtiyacı aniden oluşması nedeniyle bu ihtiyacın hızlı bir biçimde karşılanması beklenir. Muhakemenin aksamaması için kanunda belirlenen koşulları yerine getiren ve ilgili yabancı dili bildiğini beyan eden kişiler de mahkeme huzurunda yemin ederek tercümanlık görevini icra edebilirler. Dolayısıyla mahkeme çevirmenlerinin resmi bir kurumun düzenli saatleri arasında bir çalışan statüsünde olmamaları nedeniyle, ihtiyaç durumunda dil bildiğini beyan eden kişilerin görevlendirilmeleri TÇ'nin **Ad Hoc** şeklinde tanımlanan sistemle örtüştüğü ileri sürülebilir.

2.3. Mahkeme Çevirmenliğinde Bir Meslek Standardın Gerekliliği

Çevirmenlik mesleğinin durumu tez çalışmasının odağında bulunan mahkeme çevirmenliği açısından değerlendirilecek olursa, önceki başlıklarda ayrıntılı olarak ele alınan çalışma koşulları ve görevlendirme bilgilerine mahkeme çevirmenliğine özel bir dernek kuruluşunun çok sınırlı sayıda bulunduğu bilgisi de eklenebilir.⁴⁸ Ayrıca mahkeme çevirmenliğine yönelik akademik çeviri eğitimi alanında özel bir program bulunmamaktadır (Diriker, 2015: 99). Eğitim konusunun önemli olduğunu düşünen Aymil Doğan, mahkemede görevlendirilecek olan çevirmenlerin nitelikli bir eğitim almış olması gerektiğini vurgular (Doğan, 2015: 149). Bu bağlamda Doğan, mahkeme çevirmenliği özelinde gerçekleşmesi gereken eğitim konusunda aşağıda yer alan hususları belirtir:

“Suç türleri nelerdir, bir davranış ne zaman hangi suç kapsamında girer, suç işlendikten sonraki aşamada polisin suç zanlısını yakalaması, tutuklaması, karakoldaki usuller, sorgulama, davanın açılması, mahkemeye sevk edilmesi, mahkeme türleri, mahkemede karşımıza çıkabilecek her türlü evrak ve kişilerle etkileşimde geliştirilecek davranış biçimleri, insan sosyopsikolojisi, etik kurallar, çevirmende bulunması gereken bilgi, beceri ve tüm donanımlar gibi birçok konuyu da beraberinde getiren çok geniş yelpazede eğitim gerekiyor.” (Doğan, 2015: 143, 144).

Yukarıda da ifade edildiği gibi mahkeme çevirmenliği eğitiminde hem uzmanlık alanı olarak hukuk bilgisi, adli süreçlerin işleyişi hem de çevirmenlik mesleği ile ilgili etik kurallar ve çevirmenin bilgi, beceri ve donanımlarını kuşatan geniş bir eğitimin gerekliliği bulunur. Ancak Rüveyda Kübra Arslan, Nursen Durdağı

⁴⁸ Mahkeme çevirmenliğine yönelik faaliyet gösteren dernekler araştırıldığında, Türkiye genelinde sadece bir derneğin bulunduğu tespit edilmiştir. Resmi web sitesi bulunmayan bu derneğin sosyal medya hesabı olduğu görülmüştür. Ancak bu hesapta mahkeme çevirmenliğine yönelik çalışmalara ilişkin bilgi yer almamaktadır. Ayrıca çabalara rağmen dernek ile iletişim kurulamamıştır.

Adli Tercüman Bilirkişiler, Yeminli Tercümanlar ve Tercüme Büroları İşletmecileri Derneği (ABİYETERBÜDER)

<https://www.facebook.com/pages/category/Community/Adli-Terc%C3%BCman-Bilirki%C5%9Filer-Yeminli-Terc%C3%BCmanlar-Derne%C4%9Fi-2342943659281131/> , 15.07.2020

ve Alev Bulut'un çalışmalarında görüleceği gibi çeviribilim, mütercim-tercümanlık bölümlerinde mahkeme çevirmenliğine yönelik derslerin, TÇ veya mahkeme çevirmenliği adıyla hatta sözlü çeviri bağlamında verilen derslerde ele alınmaktadır (Arslan/Durdağı, 2018: 374, 375; Bulut, 2019: 42, 43).⁴⁹

Rana Kahraman Duru, "Polis Görüşmeleri ve Mahkemelerde Çeviri Süreçlerine Dair Örnekler" başlıklı makalesinde bilirkişi tercümanına verilen görevin, ilgili kişinin dava konusuyla ilgili bir uzmanlığı bulunup bulunmadığı konusu dikkate alınmayarak tayin edilmesine vurgu yapar (Kahraman-Duru, 2015: 167). Ayrıca adli süreçlerde oluşan aksaklıkların durumu "[...] adli sistemde görev alacak çevirmenlerin yetkinliğinin ilkökul mezunu olma seviyesine kadar indirgenmiş olmasından; bu alanda tercümanlık yapacak kişilerin yetkinliklerinin kazandırılmasına, denetlenmesine ve gerektiğinde sınanmasına yönelik standart, yasal bir çerçeve olmamasından [...]" (Kahraman-Duru, 2015: 167) kaynaklandığını belirtir. Söz konusu bu tespitler, önceki başlıklarda ele alınan Adli Tercüman Listesi'ne ilişkin tespitlerle benzerlik gösterir. Tespitler arasında mahkemede görev alacak olan çevirmenlerin hem yazılı hem sözlü çeviriye ilişkin yeterliliklerinin ölçülmediği gibi, dil edinçlerinin, çeviri edinçlerinin, çevirmenlik mesleğine ilişkin kuram, uygulama bilgilerinin ve becerilerinin de sınanmadığını içerir. Nitekim bu bilgi ve becerilere ilişkin bir belge talep edilmez. Ancak mahkemede gerçekleşen yanlış çevirilerde, bir başka ifadeyle mahkemedeki çevirinin kalitesizliği yargılanan kişilerin özgürlük haklarını etkileyecek derecede önemli kararlarla sonuçlanabilir.

TÇ'nin profesyonel çevirmenler tarafından yapılması gerektiğini belirten Filiz Şan ve Seda Koçlu, çevirmenlik mesleğine ilişkin standardın ve yeterliliklerin yayımlanması ve uygulanması bu alandaki birçok mesleki sorunu ortadan kaldıracığını ifade ederler (Şan/Koçlu, 2018: 14, 15). Birinci bölümde görüldüğü üzere mahkeme çevirmenliği TÇ'nin bir alt alanıdır ve bu nedenle bu hususun

⁴⁹ Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinde verilen TÇ'ye yönelik müfredat araştırması için ayrıca bkz.: Rüveyda Kübra Arslan, Nursen Durdağı, "Türkiye'deki Çeviri Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarında Toplum Çevirmenliği Alanındaki Derslere Yönelik Bir Araştırma", **Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 5, Sayı: 23, 2018, s. 368-379

mahkeme çevirmenliği için de geçerli olduğu ileri sürülebilir. Söz konusu mahkemede görevlendirilmeler ihtiyaç doğrultusunda listede kayıtlı olmayan ancak ilgili dili bilmeleri yeterli görülen kişiler tarafından icra edilmesi, mahkeme çevirmenliğinin profesyonel çevirmenler tarafından sunulmamasına engel olarak görülebilir. Bu bağlamda profesyonel bir çeviri hizmeti sunulması adına bir meslek standardı önemli bir ölçüt olarak görülebilir. Ayrıca mahkeme çevirmenliği alanında doğrudan hizmet eden çok az sayıda bir dernek kuruluşunun olması ancak mahkeme çevirmenliği özelinde yaşanan sorunları giderecek ve bu çalışma koşullarının iyileştirecek türde faaliyetlerinin bulunmaması, bu alanda bir meslek standardının gerekliliğini ortaya koyar. Birinci bölümde de görüldüğu üzere diğer ülkelerde de TÇ'nin profesyonel bir meslek olarak kabul edilmesinde standartlar önemli bir aşamayı temsil eder. Doğan, mahkeme çevirmenliği konusunda çalışmaların artmasıyla birlikte çevirmenlik mesleğinin de kurumsallaşması ve meslekleşmesi yönündeki çalışmaların da hız kazanacağını düşünmektedir (Doğan, 2015: 150).

Bu bilgilerden hareketle Türkiye'deki mahkeme çevirmenliği için bir meslek standardının uygulanması sonucunda, mahkemede ve adli süreçlerde gerçekleşen çevrilerdeki kalitenin artacağı ileri sürülebilir. Yapılan araştırmalar sonucunda doğrudan mahkeme çevirmenliğine hizmet eden bir meslek standardının bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle tüm çeviri türlerini kapsayacak şekilde hazırlanmış olan ÇMS'nin değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MAHKEME ÇEVİRMENLİĞİ AÇISINDAN ÇEVİRMEN ULUSAL MESLEK STANDARDI'NIN İNCELENMESİ

İnsanlar hayatlarını sürdürebilmek için belirli bir alanda eğitim alıp profesyonel anlamda çalışarak, iş alanın hitap ettiği koşullara hizmet sunar ve bu hizmetin karşılığında bir ücret alırlar (karş. TDK, 2011: 1662). Söz konusu bu çalışmanın, sunulan hizmetin profesyonel anlamda icra edilebilmesi, bu hizmeti sunan kişilerin haklarının korunması ve görev sınırlarının tanımlanması ve toplum tarafından da kabul görebilmesi için bir “meslek” olarak adlandırılması oldukça önemlidir. Çünkü Türk Dil Kurumu’nun da açıkladığı gibi meslek “[b]elli bir eğitim ile kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş [iştir]” (TDK, 2011: 1662). Bir faaliyetin, bir başka ifadeyle uğraşın meslek olarak adlandırılabilmesi için “[...] diploma, lisans, ruhsat, sertifika, yeterlilik belgesi gibi bir belge ile kabul edilmesi, uygulama standartlarının ve etik kurallarının belirlenmiş olması [...]” (Kaya, 2012: 44) gerekmektedir.

Bir mesleki faaliyetin meslekleşme bağlamında değer kazanması, meslekle ilgili ölçütlerin ve koşulların tanımlanmasına bağlıdır (Uysal-b, 2017: 19). **Çevirmenlikte Meslekleşme ve Çevirmen Sertifikasyonu** başlıklı yapıtında Nazan Müge Uysal, “[b]ir mesleki faaliyetin yapılabilmesi için gerekli özel bilgi/beceri, eğitim, belgelendirme/sertifikasyon koşullarının oluşturulması, alt ücret limitlerinin belirlenmesi, mesleki örgütlerin oluşturulması ve mesleği uygulama ve etik kurallarının belirlenmesi [...]” gibi meslekleşmenin bileşenlerinden bahsederek, çevirmenlik mesleğinde bu bileşenlerden sadece bir kısmının bulunduğunu tespit eder (Uysal-b, 2017: 7, 19, 21). Bu bilgilerden hareketle meslekleşmede eğitim, belgelendirme, mesleki standartlar, etik kurallar ve mesleki örgüt yapıları gibi unsurların ön planı çıktığı söylenebilir. Ayrıca bu hususlar, doğal olarak Türkiye’deki

çevirmenlik faaliyetlerinin meslekleşme durumunun hangi aşamada olduğunun sorgulanmasına neden olur.

3.1. Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği ve Çevirmen Ulusal Meslek Standardı’nın Önemi

2011 ve 2015 yıllarında T.C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı tarafından yayımlanan Türkiye’deki çevirmenlik mesleğine ilişkin araştırma raporlarında, Türkiye’deki çevirmenlik mesleğine ilişkin birçok bilgi içermektedir. 2011 yılında yayımlanan raporda Nazmi Küçükyağcı ve Burcu Avcı, çevirmenlik mesleği ile ilgili aşağıda yer alan saptamada bulunmuşlardır:

“Çeviri mesleği de uluslararası ilişkinin her aşamasında iki ayrı dil ve kültür arasında yazılı-sözlü iletişimi sağlayan, uygulama alanlarına göre kendi içinde uzmanlaşma ve profesyonellik isteyen başlı başına bir meslek dalıdır.” (Küçükyağcı/Avcı, 2011: 4)

Yukarıda yer alan ifadelerden de anlaşılacağı üzere çevirmenlik faaliyeti, profesyonel bir eyleme duyulan gereksinimi ortaya koyan ve uzmanlaşma gerektiren bir meslek olarak tanımlanır. Türkiye’deki çevirmenlik mesleğine ilişkin koşullar göz önünde bulundurulduğunda çevirmenlerin “resmiyette görev yapanlar” (kamu veya özel kuruluşlar) ile “serbest çalışanlar” olmak üzere iki şekilde görev aldıkları görülür (Kurt, 2012: 57; Uysal/Odacıoğlu/Köktürk, 2015: 259). Çeviri faaliyeti 1980’li yıllar öncesine kadar bu alanda eğitim almamış kişiler tarafından dil becerileri ve tecrübeleriyle genelde ikinci bir meslek olarak gerçekleştirilmiştir (Uysal/Odacıoğlu/Köktürk, 2015: 261). Günümüzde ise ön lisans veya lisans eğitimi almış mütercim-tercümanlar haricinde, dil veya çeviri ile ilgili herhangi bir mesleki eğitim almamış kişiler tarafından da icra edilebilmektedir. Başta dil-kültür olmak üzere çeviri edinçlerine yönelik bir ölçüt aranmaksızın bu kişilerin çeviri hizmeti

sunmalarına olanak tanınmaktadır ve buna ilişkin koşullar, işi verene/kuruma ait olmaktadır (Öner, 2012: 60). Ancak Nazan Müge Uysal, Mehmet Cem Odacıoğlu ve Şaban Köktürk meslekleşme konusunda en büyük tehlikenin “[...] dil bilen her bireyin çeviri yapabileceğinin düşünülmesi ve bazen kurumlar bünyesinde, bazen de kayıt dışı olarak [...]” (Uysal/Odacıoğlu/Köktürk, 2015: 261) çeviri hizmetinin sunulması olduğunu belirtirler. Bu bilgiler, çevirmenlik mesleği özelinde bir mevzuatın gerekliliğine işaret eder.

Türkiye’de çevirmenlik mesleğiyle ilgili “[...] 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu, 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 1512 Sayılı Noterlik Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK)” (akt. Filazi-a, 2017: 2, 3) gibi birçok mevzuat bulunabilir ancak çevirmenlik mesleğine ilişkin özel bir yasal düzenleme bulunmamaktadır (Eruz, 2012: 18). Bu bilgilere ek olarak 2011 yılında “[...] çevirmenlik mesleğinin standartları, çalışma koşulları, ücretleri ve hakları ile mesleğin örgütlenmesiyle ilgili ülkemizde yasal bir düzenlemenin olmadığı görülmektedir” (Küçükyavaş/Avacı, 2011: 20). Bu görüşü Senem Öner de destekler ve çevirmenlik mesleğine ilişkin bir meslek odasının bulunmadığını eleştirir (Öner, 2012: 60). Bu hususların çevirmenlik mesleğinin koruma altına alınmasındaki gecikmelere neden olduğunu söylemek mümkündür (Filazi-b, 2017: 142).

Çevirmenlik mesleğinin, meslekleşme konusundaki temel sorunlarını Betül Parlak aşağıda yer alan nedenlere bağlamıştır:

- “1- Çevirmenliği yasal bir hak çerçevesinde tanımlayan konuyla doğrudan ilgili yegâne yasal düzenlemenin Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) olduğunu,
- 2- Bu Kanun uyarınca da fikri hakkın yaratıcılık ve özgünlük gerektiren “eserler” söz konusu olduğunda bu yasa çerçevesinde korunabildiğini,
- 3- Yine bir zihinsel emeğin ürünü olan haber çevirisi ya da teknik çeviri söz konusu olduğunda fikri hak çerçevesinde hareket edemediğimizi,
- 4- Bu nedenle de, farklı çeviri alanlarında meslekleşme konusunda standartlaşmanın birbirinden değişik sorunlar ortaya koyduğunu ve çözümler beklediğini,
- 5- Dolayısıyla meslekleşmenin önündeki en büyük engelin çevirmenlikle ilgili bütünü kapsayıcı yasal düzenlemeler olmamasından kaynaklandığını,

6- Turgay Kurultay'ın sıklıkla vurguladığı gibi telif hakkına konu işlerin meslekleşmeye direnen alanlar yarattığını, tanımı gereği standartlaştırılamadığını ve bu nedenle de “çeviri” alanında nitelikli ürün ve emeğin karşılığını alma konusunda sürekli sorunlar yaşandığını söyleyebiliriz.” (Parlak, 2012: 70)

Bu bilgilerden hareketle özellikle çevirmenlik mesleğine doğrudan hizmet eden yasal mevzuatın eksikliğinin ve bu ifadenin söylendiği 2012 yılında çevirmenlik mesleğine ilişkin resmi olarak yayımlanan bir standardın bulunmamasının, çeviri faaliyetinin bir meslek olarak görülmesinde en büyük engeli teşkil ettiğinden söz edilebilir. Çevirmenlik hizmetinin kendi başına bir meslek olabilmesi için sıralanan koşullar arasında “[b]ir çevirmenlik yasasının çıkarılmasına, [ç]evirmenler odasının kurulmasına, [m]eslek standartlarının oluşturulmasına, [ç]evirmenlik mesleğini icra edecek kişilerin belirli bir yetkinliğe sahip olduğunu belirleyen yeterlilik sınavlarından [geçirilmeleri]” (Küçükyavaş/Avcı, 2011: 33) gibi hususlar yer almaktadır.

Belirli bir faaliyetin meslekleşmesine katkı sunan ve mesleğin tanımında yer alan bir diğer bileşen ise, meslekle ilgili örgütsel çalışmalardır. Mesleki örgütlerin amacı “[...] mesleği icra eden kişilerin belli bir yere kadar hak ve sorumluluklarını belirlemeye yardımcı olmak, gerektiğinde mesleği icra eden bireylerin hukuki ve etik sorunlarını gündeme getirmek ve mesleğin icra koşullarını [geliştirmektir]” (Uysal/Odacıoğlu/Köktürk, 2015: 260). Bu nedenle çevirmenlik faaliyetinin belirli bir mesleki statü kazanmasına yönelik örgütlerin rolünün, önemli ölçüde etkili ve belirleyici olduğu söylenebilir. Çünkü meslekleşme yönündeki faaliyetlerde tüm paydaşların işbirliği ve uyum içerisinde çalışmaları oldukça önemlidir (bkz. Eruz, 2012: 21).

Türkiye’de çevirmenlik mesleğine ilişkin “[s]ektörde yer alan çeşitli alanlardaki çevirmenler, çeviri işletmeleri, öğretim üyeleri, vb.nin üye olduğu çeşitli derneklerden Çeviri Derneği, Çeviri İşletmeleri Derneği, Çevbir (Çevirmenler Meslek Birliği), Konferans Çevirmenleri Derneği [...]” (Kaya, 2012: 45) gibi kuruluşlar yer alır. Bu kuruluşlar arasında çevirmenlikle ilgili belirli özel alanlara (örneğin sözlü

çeviri, kitap çevirisi gibi) hizmet eden yapılar bulunmakla birlikte çevirmenlik alanında bütüncül çalışmaları bulunan dernekler de mevcuttur. Bu derneklerin genel anlamda ilgili paydaşlarla mesleki sorunlar üzerine ortak bir çözüm üreterek, çevirmenlik mesleğinin yapısını güçlendirmeyi amaçladıkları ileri sürülebilir (karş. Kaya, 2012: 45).¹ Derneklerin faaliyetlerinin yanı sıra ulusal düzeyde üniversiteler, çeviri öğrencilerinin, çeviri işletmecilerinin ve bunun gibi çeviri ile ilgili tüm paydaşların katıldığı çeşitli organizasyonların, çevirmenlik mesleğine mikro ölçüde olsa da katkı sağladığı söylenebilir.

Çeviri eğitimi ve meslekleşme konularında çok sayıda çalışması bulunan Sakine Eruz, çevirmenlik mesleği ile ilgili “[ç]evirmenler için tip bir sözleşme hazırlanması, [ç]eviri etkinliği çeviri kuramı etkileşimi, [ç]eviri standartları, [ç]eviri işletmelerinin çevirmenden beklediği özellikler, [ç]eviri bölümleri öğrencilerinin çeviri işletmelerinde staj yapmaları, [ç]eviri etiği” (Eruz, 2012: 20, 21) gibi başlıklar üzerinde durur. Akademide bu alanlara yönelik çalışmalar yapılarak, çevirmenlik faaliyetinin meslekleşmesi desteklenir. Bu bilgilerden hareketle çevirmenlik mesleğine önemli katkı sunan bir diğer hususun, akademik çeviri eğitimi ve akademik yayınlar olduğunu söylemek olanaklıdır.

Türkiye’de akademik çeviri eğitimi, 1993-1994 yıllarında başta Boğaziçi Üniversitesi olmak üzere Hacettepe Üniversitesi’nde, ardından Yıldız Teknik Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi’nde hizmete başlamıştır (Parlak, 2012: 65; Küçükyağcı/Avcı, 2011: 5). Günümüzde artık çeşitli devlet, vakıf ve özel üniversitelerin ön lisans ve lisans olmak üzere fakültelerin çeviribilim, mütercim-tercümanlık ve uygulamalı çevirmenlik bölümlerinde akademik çeviri eğitimi sunulmaktadır (Kaya, 2012: 43; Küçükyağcı/Avcı, 2011: 7; Filazi-b, 2017: 144; Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2015: 8). Devamında sadece iki veya dört yıllık programlar değil aynı zamanda yüksek lisans ve doktora alanındaki programlar

¹ Çevirmenlik mesleğine ilişkin dernek ve çalışmalarına dair ayrıntılı bilgi için bkz.: Nazan Müge Uysal –b, **Çevirmenlikte Meslekleşme ve Çevirmen Sertifikasyonu**, Ankara, Gece Kitaplığı, 2017, s.137-145

çoğalarak ve çeşitlenerek akademik çeviri eğitimi giderek önemsenmeye başlanmıştır (Uysal/Odacıoğlu/Köktürk, 2015: 261).²

Uysal/Odacıoğlu/Köktürk, çevirmen adaylarına kuram ve uygulama içeren derslerle akademik çeviri eğitiminin verilmesinin, çevirmenlik faaliyetinin standartlaşmasına ve meslekleşmesine önemli ölçüde katkı sunacağını belirtmektedirler (Uysal/Odacıoğlu/Köktürk, 2015: 261). Bu bağlamda akademik çeviri eğitiminin, meslekle ilgili bir standart çalışması için önemli gelişmelerden biri olduğu ifade edilebilir. Akademik çeviri eğitiminin müfredat içeriklerini Uysal, aşağıda yer alan ifadelerle özetlemiştir:

“Çeviri eğitimi veren bölümlerin müfredatlarında genellikle yazma, dinleme, okuma, konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik derslerin yanı sıra, metin ve söylem çözümlemesi, karşılaştırmalı dilbilgisi, edebiyat bilgisi, sözcük bilgisi, yazın çevirisi, kültür tarihi, sosyal bilimler, ekonomi, tıp, mühendislik, hukuk gibi özel alanlara ilişkin uzmanlık alanı çevirisi, teknik çeviri, sözlü çeviri tekniklerine ilişkin dersler (ardıl, andaş çeviri, konferans çevirmenliği, acil durum ve afet çevirmenliği, yazılı metinden sözlü çeviri, mahkeme çevirmenliği, spor, sağlık çevirmenliği), işaret dili, çeviri araçları, araştırma teknikleri, iletişim teknolojileri ve iletişim becerileri, çeviride düzeltme ve son okuma, terim çalışmaları, çeviri tarihi, çeviri eleştirisi, çeviri kuramı ve staj/atölye gibi dersler verilmektedir. Bunların yanı sıra ek yabancı dil dersleri de müfredatlarda yer almaktadır.” (Uysal-a, 2017: 13, 14)

Müfredat içeriklerine bakıldığında, çevirmenlik mesleğine ilişkin yazılı ve sözlü olmak üzere çeşitli uzmanlık alanlarıyla ilgili hem kuramsal hem de uygulamaya yönelik ders içeriklerinin yer aldığı görülür. Konuya ilişkin Turgay Kurultay “Çeviri Eğitimi Neden Farklı Bir Eğitimidir? Çeviri Bölümlerinin Programlarında Yöntem Derslerinin Gerekliliği ve Uygulanma Koşulları” başlıklı makalesinde çeviriyle ilgili

² Türkiye’de çeviribilim bölümlerinin kurulmasına ilişkin bkz.: (Çevrimiçi) <http://www.sakine-eruz.com/ceviribilimsel-kaynaklar-sakine-eruz-esen/tuerkiyede-ceviribilim-bolumlerinin-kurulmasi/index.php> , 08.06.2020

Ayrıca dünyada ve Türkiye’de akademik çeviri eğitiminin tarihsel gelişimi ve Bologna ve Lizbon süreçlerinin ile Hayat Boyu Öğrenme projelerinin akademik çeviri eğitimine katkısı için bkz.: Cüneyt Bildik, **Akademik Çeviri Eğitimi ve Çevirmen Yeterlilikleri**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, 2015, s. 4-81

ortak paydaşın kuramsal derslerle verildiğini ifade eder ve çeviri edimini destekleyecek nitelikte “[...] çevirinin gerekleri, ön bilgi, üst bilgi, yardımcı bilgi, uygulama bilgisi, pratik bilgi vb. gibi ayrı ayrı çalışmalarla işlenerek adım adım öğrencinin bilincine ve bilgi dağarcına [yerleştirilmesi]” (Kurultay, 1998: 309-311) gerektiğini savunur. Böylece öğrencilere çeviri sürecinde karşılaştıkları öznel sorunları çözmeye yönelik, özellikle bilgilerin eksik olduğu durumlarda çatıyı oluşturabilecek ve boşlukları doldurabilecek yöntem bilgisi de kazandırılacaktır (Kurultay, 1998: 232).

Çeviriden Çeviribilime adlı yapıtında akademik çeviri eğitiminin birçok amacı olduğunu belirten Eruz, bu amaçlardan birinin çevirmen adaylarında çeviri edincinin aşama aşama oluşturulmasına katkı sağlamak olduğunu ifade eder (Eruz, 2003: 72). Bir diğer amaç ise Kurultay’ın da ifade ettiği gibi çeviri eğitimi süresince “[...] öğrenciye yöntem kazandırmak, öğrendiklerini toplumsal sınırlandırmaları da dikkate alarak sürekli kuramla ilintilendirmek ve öğrencinin geniş bir kültür edinici edinmesini sağlamaktır” (Eruz, 2003: 72). Bu görüşü “Akademik Çeviri Eğitiminin Temel İlkeleri Üzerine Düşünceler: Uygulanan Ders İzlenimleri Bağlamında Hedefler ve Beklentiler” başlıklı makaleyle destekler nitelikte tespitlerde bulunan Rahman Akalın ve Mehmet Gündoğdu, akademik çeviri eğitiminin amacının çevirmen adaylarına öncelikli mesleki anlamda çevirmenliği öğretmek ve bu süreçte de adayların en temel beceri olarak görülen çeviri edincini kazanmasına sağlamak olduğunu vurgularlar (Akalın/Gündoğdu, 2010: 89). Bu bilgilerden yola çıkarak akademik çeviri eğitimi boyunca, çevirmenlik mesleğini icra edecek olan çevirmen adaylarına hem kuramsal hem uygulamaya yönelik ders çıktılarının oluşturulduğunu söylemek mümkündür. Böylece çevirmen adayları tarafından bilgi ve beceri olarak tanımlanabilecek olan çeviri edincinin ve her tür sorunla başa çıkabilecek yöntem bilgisinin kazanılmasının ve bu bağlamda mesleki edinçlerin oluşturulmasının amaçlandığı ifade edilebilir.³

³ Akademik çeviri eğitiminin amaçlarına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz.:

Rahman Akalın, Mehmet Gündoğdu, “Akademik Çeviri Eğitiminin Temel İlkeleri Üzerine Düşünceler: Uygulanan Ders İzlenimleri Bağlamında Hedefler ve Beklentiler”, **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt 6, Sayı 1, 2010, s.79-93.

Sakine Eruz, **Akademik Çeviri Eğitimi**, İstanbul, Multilingual Yayınları, 2008

Meslekleşme alanında çalışmaları bulunan akademisyen Betül Parlak, akademinin özellikle son yıllarda meslekleşme konusunda yapılan girişimleri kurumsal olarak desteklediğini ve bu alandaki paydaşlarla birlikte işbirliği içerisinde çalıştıklarını vurgular (Parlak, 2011: 87). Müdahaleci olmaktan ziyade katılımcı olarak bu sürece destek verdiklerini belirten Parlak, temel olarak “[...] piyasaya müdahale etmemek ama onu izlemek, sorunların betimlenmesi, saptanması, eleştirel bakışlarla stratejik hedefler konması ve olası çözüm önerileri için piyasanın çeşitli aktörleriyle işbirliği [yapılmasını] [...]” hedeflediklerinden söz eder (Parlak, 2011: 87). Dolayısıyla akademik çalışmalar, çevirmenlik ile ilgili sorunları ele alarak ve çözüm üretmek çevirmenliğin meslekleşmesi yolunda bir itici güç niteliğindedir (Parlak, 2011: 92). Bu bağlamda akademinin, hem çevirmen adaylarına birtakım edinçler kazandırarak çevirmenlik bilinciyle hareket eden profesyonel çevirmenler yetiştirdiği hem de çevirmenlik mesleği ile ilgili yapılan tüm girişimleri kurumsal olarak desteklediği söylenebilir.

Her ne kadar çevirmenlik mesleğine ilişkin özel bir mevzuat ve oda bulunmasa da akademik çeviri eğitiminin ve mesleki örgütlerin faaliyetlerinin, çevirmenlik faaliyetinin meslekleşmesi yönünde önemli gelişmeler ve çalışmalar olduğunu söylemek olanaklıdır. Bu bağlamda özellikle çeviri işletmelerinin birçoğunun kullandığı EN 15038/ ISO 17100 gibi kalite standartları meslekleşme yönünde olumlu adımlardan biridir (Uysal -a, 2017: 26). Ancak meslekleşme adına yapılan çalışmalar özellikle mevzuat ve yasal prosedürlerle ilgiliyse uzun süren süreçleri temsil eder. 2011 yılında yayımlanan raporda özellikle Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) tarafından çevirmenlik mesleğine ilişkin bir standardın yayımlanmasının ve yeterliliklerin uygulanmasının çevirmenlik mesleğine ilişkin önemli aşamalardan biri olacağı düşünülmekteydi ve bu çalışma bir gereklilik, bir başka ifadeyle çevirmenlik mesleği için zorunluluk olarak görülmekteydi (Küçükyağcı/Avcı, 2011: 34). Nitekim Mesleki Yeterlilik Kurumu “[...] 2012 yılında çeviri alanında sivil toplum kuruluşlarını ve çeviri eğitimi veren devlet üniversitelerini bir araya getirerek

Turgay Kurultay, “Çeviri eğitimi neden farklı bir eğitimidir? Çeviri Bölümlerinin Programlarında Yöntem Derslerinin Gerekliliği ve Uygulanma Koşulları”, **Mersin Üniversitesi Yayını, Sempozyum Bildirileri**, 1998, s. 307-324

başlattığı ve Avrupa Birliği'nin yaşam boyu öğrenme projesi ile desteklenen bir komisyon çalışmasında uzun süren toplantılar sonucunda Çevirmen Meslek Standardı[nı] [...]” (Bulut-a, 2018: 46) yayımlamıştır.

Bir mesleğin, o alanda hizmet sunan kişilerin yetkinlikleri standart ve yeterliliklerle belgelendirildikçe varlığını göstereceği belirtilmektedir (Bulut-a, 2018: 48). Bu bağlamda Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı yayımlanarak “[...] Türkiye’de çevirinin bir etkinlik olmaktan çıkıp bir meslek olarak kabul görmesi [...]” (Bildik, 2015: 140) için yapılan en önemli çalışmalardan biri olduğu ileri sürülebilir. Çünkü çevirmenlik standardı olmadan önce, çeviri yapılan dillerde yetkinlik aranmadan ve çeviri kalitesi konusunda bir kaygı duyulmadan çeviri faaliyeti yapılmaktaydı (Küçükyağcı/Avcı, 2011: 30). Ancak ÇMS sayesinde sunulan çeviri hizmetinin kalitesinin artacağı yönünde görüşler mevcuttur (Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2015: 7). Ayrıca bu standart sayesinde “[...] akademi ile uygulama arasındaki ilişkinin gelişmesi, mesleğin profil kazanması ve eğitimin katkısının görünür olması açısından [...]” (Kaya, 2012: 43) belirleyici olacaktır.

3.2. Çevirmen Ulusal Meslek Standardı

Önceki bölümde görüldüğü üzere “[b]ir mesleği meslek yapan temel unsurlardan ilki o mesleğe ait kuralların standart bir biçimde belirlenebilmesidir” (Uysal/Odacıoğlu/Köktürk, 2015: 259). Standart kavramı “tekdüzelik” gibi algılanıyor olsa da temelde standartlaşmanın amacı, ortak bir yaşam alanına hem eşitlik hem de belirli bir düzen getirmektir (Filazi-a, 2017: 12). Standart kavramını ayrıntılı biçimde ele alan Fatih Canata ise standart kavramını şu şekilde tanımlar:

“[...] standartlar, kendisi tarafından etkilenen bütün grupların onayı ve onların işbirliği ile ortaya çıkan; genel olarak bilim, teknoloji, ekonomi ve hizmet alanındaki çeşitli problemlerin tekrar eden uygulamalarına çözümler sunan; belirli bir çevre içinde en uygun derecede düzen getirmeyi amaç edinen; ulusal ya da uluslararası otoriteler tarafından belirlenmiş olan, güvenliği artırıcı bir

rolü olan, ürün ve hizmetlerin hem yapımında hem de sunulmasında örneklik gösteren ve hepsinden önemlisi uluslararası ticaretin ortak dili olan, halka açık teknik bir şartname (belge) olarak tanımlanabilir.” (Canata, 2005: 5)

Yukarıda yer alan bilgilerden hareketle standartlaştırma çalışmalarında ön plana çıkan hususlardan biri meslek ile ilgili tüm paydaşların işbirliği ve uyum içerisinde çalışmalarıdır (Filazi-a, 2017: 14). Buradaki amaç, paydaşlar arasında işbirliği içerisinde meslekle ilgili çalışmaları yürüterek, ortak kararlar belirli ölçütlerin belirlenmesi ve meslek faaliyetine ilişkin çalışmalara hizmet etmesidir. Çevirmenliğin meslekleşme yolunda önemli adımlarından birini oluşturan ÇMS çalışmanın odak noktasında bulunduğu için, bu aşamada standart ve yeterlilikleri yayınlayan MYK’ya ilişkin bilgi verilmesi anlamlı olacaktır.

Türkiye İş Kurumunun (İŞKUR) koordinasyonu ve Dünya Bankası’nın sağlamış olduğu fon desteğiyle İstihdam ve Eğitim Projesi başlatılmış ve 1992-2000 yılları arasında "Meslek Standartları Sınav ve Belgelendirme" bileşeni ile uygulamaya geçerek 1992 yılında Meslek Standartları Milli Protokolü imzalanmıştır. Bu bağlamda Meslek Standartları Komisyonu (MSK) kurulmuş ve MSK’nın gözetiminde oluşturulan Araştırma Teknik Hizmetler Birimi aracılığıyla 1995-2000 yılları arasında devlet, işçi ve işveren gibi paydaşlarla yapılan çalışmalarla birlikte iş dünyasına “meslek standardı” kavramı tanıtılmıştır. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi çerçevesinde mesleki standartlar, yeterlilikler ve kanun tasarıları üzerine yapılan uzun soluklu çalışmalar sonucunda, 2005 yılında bu alanla ilgili çalışmaların özel bir birim tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Bu olumlu gelişmelerin ardından 21 Eylül 2006 tarihinde 5544 sayılı Mesleki Yeterlilik Kurumu Kanunu’nun kabul edilmesiyle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde MYK kurulmuş ve böylece kurum resmen faaliyetlerine başlamıştır.⁴

⁴ MYK ile ilgili paragrafta yazılan bilgiler ve MYK’nın tarihçesi, vizyon, misyon ve yaptığı çalışmalara ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/kurumsal/tarihce> , 08.06.2020

MYK kapsamında bulunan ulusal mesleki yeterlilik sistemi “[t]eknik ve meslekî eğitim standartlarının ve bu standartları temel alan yeterliliklerin geliştirilmesi, uygulanması ve bunlara ilişkin yetkilendirme, denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin kural ve faaliyetleri”⁵ içerir. Bu bağlamda Ulusal Meslek Standardı (UMS) “[...] bir mesleğin başarı ile icra edilebilmesi için Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından kabul edilen gerekli bilgi, beceri, tavır ve tutumların neler olduğunu gösteren asgari [norm]”⁶ olarak tanımlanır. İlgili meslek grubu için oluşturulan standart, Avrupa Yeterlilik Çerçevesi (AYÇ) düzeyleri ile uyumlu ve MYK tarafından ilgili mesleği temsil etme yetkinliğine sahip çalışma grupları tarafından hazırlanır ve MYK Yönetim Kurulu tarafından onaylanır (Bildik, 2015: 138). Meslek grupları için yapılan çalışmalar “[...] ulusal meslek standartlarının oluşturulması, ulusal yeterliliklerin belirlenmesi, yeterliliklerle uyumlu ölçme ve değerlendirme ve belgelendirme faaliyetlerinin yürütülmesi” (Uysal-a, 2017: 111) gibi süreçlerden oluşmaktadır. Bir meslek için oluşturulan standart sonrası uygulanacak olan yeterlilik sınavı ve belgelendirme sürecini Alev Çınar Güreş şu şekilde özetler:

“Mesleki Yeterlilik Belgesi almak isteyen adaylar ilgili yeterlilikte yetkilendirilmiş, Mesleki Yeterlilik Kurumuna akredite olan belgelendirme kuruluşlarına başvuru yapmaları gerekmektedir. Yetkilendirilmiş belgelendirme kuruluşunun yapacağı ölçme ve değerlendirme sonucunda başarılı olan adaylara Mesleki Yeterlilik Belgeleri verilmektedir. Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından yapılan önceki öğrenmelerin değerlendirilmesi ise ulusal meslek standardı hazırlanmış ve Yetkili Personel Belgelendirme Kuruluşları tarafından sınavları yapılan mesleklerde gerçekleştirilmektedir.” (Çınar-Güreş, 2018: 21)

ÇMS, MYK çatısı altında oluşturulan çalışma grubu tarafından hazırlanmış olup sektördeki paydaşların görüşleri alınarak değerlendirilmiş ve 12UMS0274-6 referans koduyla 29/1/2013 tarihli 28543 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak

⁵ Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu için bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061007-1.htm> , 08.06.2020

⁶ (Çevrimiçi) <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ulusal-meslek-standard-ana> , 08.06.2020

yürürlüğe girmiştir. ÇMS, sözlü ve yazılı çeviriyi kapsayan, çevirmenin iş güvenliğinin ve çalışma koşullarını tanımlayan, çeviri öncesi hazırlık ve mesleki gelişim gibi bilgileri içeren Türkiye’deki çevirmenlik mesleğine yönelik ilk meslek standardı olma özelliğini taşımaktadır. Standardın oluşma çalışmaları MYK tarafından yürütülmüş olsa da çeviri ile ilgili dernek yöneticileri, kurumlar ve akademisyenler olmak üzere çeviri sektörünün önemli paydaşlarının katılımıyla AYÇ’ye⁷ uyumlu olarak gerçekleşmiştir (Bildik, 2015: 140; Uysal/Odacıoğlu/Köktürk, 2015: 260).

ÇMS’nin çeviri alanında birçok paydaşla birlikte hazırlandığına vurgu yapan Ensa Filazi, ÇMS kapsamında yürütülen çalışmaların amacının “[...] hem iş piyasasının hem de [çeviri] eğitiminin ihtiyaçları doğrultusunda standartlar oluşturmak ve çevirmenlik mesleğini görünür hale getirerek, çevirmenlik mesleğini sahiplenmesine yönelik çalışmalarda [...]” (Filazi-b, 2017: 145) bulunmak olduğunu belirtir. Bu bilgilerden hareketle ÇMS’nin piyasadaki çalışma koşullarına yönelik hazırlanmış olduğunu söylemek olanaklıdır. Ayrıca güncel koşullara uyum sağlamak adına ÇMS’nin beş yılda bir revize edilmesi amaçlanmaktadır (Filazi-b, 2017: 145). Bu nedenle ilk ÇMS’nin yayımlanmasından beş yıl sonra yine aynı referans koduyla 16.05.2020 tarihli ve 31129 sayılı Çevirmen Ulusal Meslek Standardı’nın Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi tarafından revize edilerek yayımlanmış ve bu bağlamda güncellenmiştir (EK XV). Tez çalışmasının bütüncesini oluşturan ÇMS’nin güncel hali dikkate alınarak incelenecektir. Ancak bu standardın incelenmesinden önce standartların bir parçasını oluşturan Çevirmen Mesleki Yeterliliklere de kısaca değinmekte fayda vardır.

MYK sisteminde çevirmenlik standardı ve yeterlilikler medya, iletişim ve yayıncılık alanında yer almaktadır. 2 Ağustos 2017 tarihinde MYK ile İstanbul Üniversitesi arasında imzalanan “Ulusal Yeterlilik Hazırlama İşbirliği Protokolü” ile Çevirmen Mesleki Yeterlilik çalışmaları başlamış ve İstanbul Üniversitesi ile eşgüdüm

⁷ Avrupa Yeterlilik Çerçevesi için bkz.:

Ensa Filazi –a, Akademik Çeviri Eğitimi ve Çevirmen Meslek Standardı’nın Oluşumuna Yönelik Kuramsal Yaklaşımlar, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayımlanmamış doktora tezi, 2017, s.64-71

grubu tarafından Yerelleştirme Çevirmeni (Seviye 6), Toplum Çevirmeni (Seviye 6), Özel Alan Çevirmeni (Seviye 6), İşaret Dili Çevirmeni (Seviye 6), Konferans Çevirmeni (Seviye 6) ve İrtibat Çevirmeni (Seviye 6) olmak üzere toplam altı alanda yeterliliklerin taslakları oluşturulmuş ve 2018 yılının Aralık ayında sektörün görüşüne sunulmuştur.⁸ Taslaklara ilişkin görüşler alındıktan sonra çalışma grubu tarafından değerlendirme yapılmıştır ve nihai taslaklar onaylanmak üzere MYK'ya gönderilmiştir. Bu bağlamda İşaret Dili Çevirmeni için oluşturulan Çevirmen Ulusal Yeterliliğinin 29/04/2020 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle yeni bir gelişmeden söz etmek mümkündür.⁹ Diğer alanlara ilişkin yeterlilikler henüz yayımlanmamıştır. Görüşe sunulan taslaklar incelendiğinde mahkeme çevirmenliğinin “Toplum Çevirmeni (Seviye 6)” içerisinde yer aldığı görülür.¹⁰ Çevirmen Mesleki Yeterliliklerinin belirlenmesi ve uygulamaya geçerek yeterlilik belgelerinin verilmesiyle TÇ alanında çalışan çevirmenlerin mesleki olarak tanınırlık ve görünürlük kazanacağı söylenebilir (Kahraman, 2010: 12). Ancak bu çalışma henüz taslak aşamasında olduğundan ve her ne kadar ÇMS ile bağlantılı olsa da ayrı bir aşamayı temsil ettiğinden bu çalışmada daha fazla ayrıntılandırılmayacaktır. Ancak yeterliliklerin yayımlanması ve belgelendirme sisteminin uygulamaya geçmesi mesleklaşma yönünde önemli çalışmaları temsil eder. Nitekim belirli bir eğitimin sonunda alınan diploma haricinde, mesleki faaliyeti yerine getirebilmek için bilgi ve becerilerin ölçülmesi ve belgelendirilmesi bir ihtiyaçtır (Kaya, 2012: 43).¹¹

⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/haberler/34-meslek-standartlar-dairesi-bakanl/2826-istanbul-ueniversitesi-ile-ulusal-yeterlilik-hazrlama-birlii-protokolue-mzaland>, 08.06.2020

(Çevrimiçi) <https://www.myk.gov.tr/index.php/en/haberler/34-meslek-standartlar-dairesi-bakanl/3466-cevirmenlik-alanna-ait-6-adet-taslak-yeterlilik-goeruee-ckt>, 08.06.2020

(Çevrimiçi) <https://almancaceviri-edebiyat.istanbul.edu.tr/tr/duyuru/myk-cevirmen-yeterlilikleri-ile-ilgili-degerlendirme-44004F004E0052006E003200580033004E00440063003100>, 08.06.2020

⁹ İşaret Dili Çevirmeni Ulusal Yeterlilik ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: (Çevrimiçi) https://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_yeterlilik&view=arama, 08.06.2020

¹⁰ (Çevrimiçi) <https://almancaceviri-edebiyat.istanbul.edu.tr/tr/duyuru/myk-cevirmen-yeterlilikleri-ile-ilgili-degerlendirme-44004F004E0052006E003200580033004E00440063003100>, 08.06.2020

¹¹ MYK kapsamında yürütülen standart ve yeterlilik çalışmalarına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz.: Nazan Müge Uysal –a, **Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği ve Çevirmen Sertifikasyon Sistemi**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayımlanmamış doktora tezi, 2017

Sonraki bölümde bütüncü olarak değerlendirilecek olan revize edilmiş Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı'na ilişkin içerik ve yapı hakkında genel bir bilgi verilecektir.

3.2.1. Çevirmen Ulusal Meslek Standardının Yapısı ve Başlıklarının İçeriği

04.03.2020 tarihinde revize edilmiş olan Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı, akademi, çeviri örgütleri ve çeviri sektörünün önemli temsilcileriyle işbirliği içerisinde yapılan çalışmalar sonucunda MYK çatısı altında yayımlanmıştır (EK XV). Osman Kaya'nın da söz ettiği gibi bir "[...] standart iş analizine dayanmalı, hazırlama sürecinde ilgili sosyal tarafların etkin katılımı esas olmalı, mesleki yeterlilik seviyelerini yansıtmalı, açık ve anlaşılır şekilde olmalıdır" (Kaya, 2012: 44). Bu bağlamda standartlar "[m]esleki alanla ilgili, sağlık, güvenlik, çevre koruma gerekliliklerini içermeli, ancak ayrımcılık unsurları içermemelidir" (Kaya, 2012: 44).

Türkiye Yeterlilik Çerçevesi (TYÇ) bağlamında standart ve yeterliliklerde en önemli hususlardan biri seviye tamamlayıcılarıdır (EK XIV). MYK tarafından tüm meslekler için toplamda sekiz farklı seviye belirlenmiştir. Bu seviyeler aşağıda yer alan eğitim seviyeleriyle ilişkilendirilebilir:

- Seviye 1: Okul Öncesi Katılım Belgesi
- Seviye 2: İlkokul Öğrenim Belgesi
- Seviye 3: Ortaokul Öğrenim Belgesi
- Seviye 4: Lise Diploması, Ustalık Belgesi, Mesleki ve Teknik Eğitim Lise Diploması
- Seviye 5: Ön Lisans Diploması (Akademik), Ön Lisans Diploması (Mesleki)
- Seviye 6: Lisans Diploması
- Seviye 7: Yüksek Lisans Diploması (Tezli), Yüksek Lisans Diploması (Tezsiz)

- Seviye 8: Doktora Diploması (Doktora), (Sanatta Yeterlilik Doktora), (Tıpta Uzmanlık)¹²

Yukarıda yer alan seviyeler “bilgi, beceri ve yetkinlik” kavramlarına göre oluşturulmuştur. TYÇ kapsamında bilgi, “[...] bir çalışma veya öğrenme alanı ile ilgili gerçeklerin, ilkelerin, teorilerin ve uygulamaların anlaşılmasını içeren kuramsal ve/veya olgusal bilgi [...]”; beceri “[...] bir çalışma veya öğrenme alanında edinilen mantıksal, sezgisel ve yaratıcı düşünme ile el becerisi, yöntem, materyal, araç ve gereçleri kullanabilmeyi gerektiren "bilgiyi kullanma" ve "problem çözme" [...]”; yetkinlik ise “[...]bilgi ve becerilerin bir çalışma veya öğrenme ortamında sorumluluk olarak ve/veya özerk çalışma göstererek kullanılması, öğrenme gereksinimlerinin belirlenmesi ve karşılanması, toplumsal ve etik meselelerin ve sorumlulukların dikkate alınması [...]” olarak tanımlanmaktadır.¹³ Bu bilgiler kapsamında bilgi, beceri ve yetkinliklere göre çevirmenlik mesleği için oluşturulan standart ve yeterlilik taslakları 6. seviyede konumlandırılmıştır. Buna göre Türkiye’de görev alacak olan çevirmenin lisans düzeyinde bir eğitim almış olmasının beklendiğinden söz edilebilir. Ayrıca 6. seviyede yer alan bilgi, beceri ve yetkinlik konusundaki beklentiler aşağıdaki gibi açıklanmıştır:

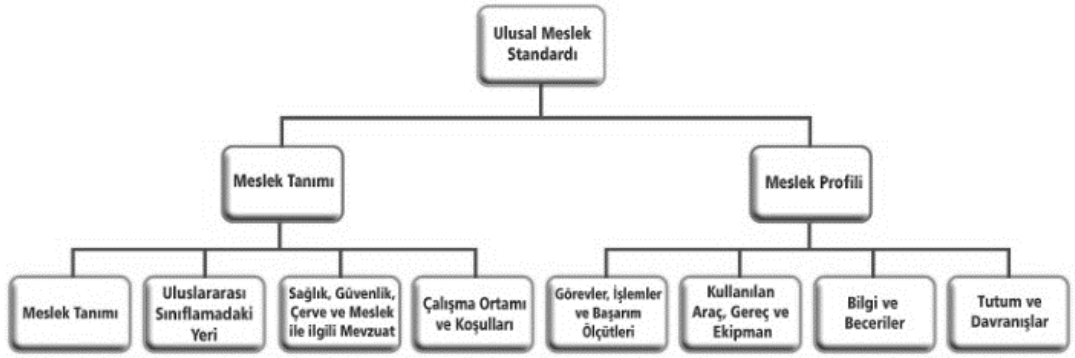
“BİLGİ: Bir iş veya öğrenme alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahip olma
BECERİ: Uzmanlık gerektiren bir iş veya öğrenme alanında, karmaşık ve öngörülemeyen sorunları çözmek için gerekli, uzmanlık ve yenilik niteliği gösteren ileri düzeyde becerilere sahip olma
YETKİNLİK: Öngörülemeyen iş veya öğrenme ortamlarında sorumluluk olarak karar verme ve bu ortamlarda karmaşık teknik veya meslekî faaliyet veya projeleri yönetme
Kişilerin ve grupların meslekî gelişiminin yönetiminde sorumluluk alma
Bir iş veya öğrenme alanına yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kavramları, politikaları, araçlarının uygulaması ve bunların örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda deneyim sahibi olma
Bir iş veya öğrenme değerlendirmesinde bulunurken toplumsal ve etik değerlerin farkında olma” (bkz. EK XIV)

¹² (Çevrimiçi) <http://portal.tyc.gov.tr/yeterlilikler/seviye-6?kurulus=001&tycseviye=6> , 08.06.2020

¹³ (Çevrimiçi) <https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/Yayinlar/seviye-tanimlayicilari-tr.pdf>, 08.06.2020

Bu hususlar ÇMS’de bulunan başarım ölçütlerine göre, “mesleki bilgi ve uygulama becerileri” ile açıklanmıştır (bkz. EK XV). Mesleki yeterliliklerin uygulanması için gerekli olan standartların yapısı, bir başka ifadeyle oluşumu aşağıda yer alan şemadan kolayca anlaşılabılır:

Şekil 2: Ulusal Meslek Standardı’nın Yapısı¹⁴

Her bir standart için oluşturulan taslak şema, ÇMS’nin de yapısını temsil eder. Standartın içeriği ve başlıkları bu hususlara göre belirlenmiştir. Buna göre sırasıyla standardın bilgileri, meslekle ilgili terimler, simgeler ve kısaltmalar; meslek tanıtımı kapsamında mesleğin tanımlanması, mesleğin sınıflandırılması, mesleğe ilişkin özel mevzuat bilgileri ve çalışma ortamı ile koşulları yer alır. Meslek profilini oluşturan unsurlar ise görevler, işlemler, başarım ölçütleri, mesleki bilgi ve uygulama becerileri; kullanılan araç, gereç ve ekipmanlar, tutum ve davranışlardır. Standartın son sayfalarında ise standardı hazırlama ve doğrulama sürecinde çeşitli görevlerde yer alan ekip üyelerinin ve görüşü istenen kişilerin, kurumların ve kuruluşların bilgileri yer almaktadır. ÇMS’nin meslek profilini oluşturan üst ve alt başlıklar ise aşağıda yer alan şemada gösterilmeye çalışılmıştır:

¹⁴ (Çevrimiçi) <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ulusal-meslek-standard-tanm-ve-cer-i> , 08.06.2020

Şekil 3: Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı'nın Meslek Profiline Yer Alan Başlıkları (bkz. EK)

MESLEK PROFİLİ						
A. İş sağlığı ve güvenliği ile çevre koruma ile ilgili önlemleri almak	B. İş organizasyonu yapmak	C. Çeviri öncesi hazırlık yapmak	D. Sözlü çeviri yapmak	E. Yazılı çeviri yapmak	F. Çeviri hizmeti ile ilgili kalite faaliyetlerini yürütmek	G. Mesleki gelişim faaliyetlerine katılmak
- A.1 Güvenli çalışma yöntemlerini takip etmek - A.2 Çevre koruma standart ve yöntemlerini uygulamak	- B.1 Tanıtım faaliyetleri yürütmek - B.2 Çeviri talebini şekillendirmek - B.3 Çeviri teklifi hazırlamak - B.4 Çeviri sözleşmesi yapmak - B.5 Kaynak metni ve yardımcı malzemeleri temin etmek - B.6 İş programı yapmak - B.7 Arşivleme yapmak ve bilgi güvenliğini sağlamak - B.8 Mali prosedürleri yürütmek - B.9 Çeviri belgesinin bakımını yapmak	- C.1 Kaynak metin çözümlemesi yapmak - C.2 Çeviri için araştırma yapmak - C.3 Çeviri stratejisini belirlemek - C.4 Çalışma ortamını ve koşullarını hazırlamak yapmak	- D.1 Ardıl çeviri yapmak - D.2 Simultane çeviri yapmak	- E.1 Özel alan çevirisi yapmak - E.2 Yazın çevirisi yapmak - E.3 Görsel-işitsel çeviri yapmak - E.4 Yerleştirme yapmak	- F.1 Hizmet talep eden kişi ve kuruluşlarla ilişkileri yönetmek - F.2 Çeviri iş süreçlerini izlemek	- G.1 Bireysel mesleki gelişimini sağlamak - G.2 Meslek içi eğitime katkıda bulunmak

Yukarıda yer alan şemadan da görüleceği gibi ÇMS'nin meslek profilindeki başta görev ve işlemler olmak üzere (üst başlıklar), bu hususlara istinaden oluşturulan başarımlar ölçütleri (alt başlıklar), mesleki bilgi ve uygulama becerileri açıklanmıştır (bkz. EK XV). Başlıklar incelendiğinde hem sözlü hem de yazılı çeviri alanına hitap eden bütüncül bir bakış açısıyla çevirinin tüm alanlarını kapsayan düzenlemelerin mevcut olduğu söylenebilir. Ayrıca standardın çeviri öncesi ve sonrası gibi tüm aşamalara ilişkin bilgi içermesi nedeniyle, süreç odaklı bir yaklaşımla hazırlandığı ve çeviri sürecinin tüm aşamalarına hizmet ettiği vurgulanabilir. Bu hususların hepsi sonraki bölümde mahkeme çevirmenliğinin özelinde değerlendirilecektir.

3.3. Mahkeme Çevirmenliğine Hizmet Eden Standartlarının İşlevsel Kuramlar Işığında Değerlendirilmesi

Önceki başlıklarda çevirmenlik mesleği için Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı'nın öneminden bahsedilerek mahkeme çevirmenliği açısından da böyle bir standardın ihtiyacı ortaya koyulmuştur. Bu nedenle bu bölümde ÇMS

mahkeme çevirmenliği özelinde incelenecektir. Tez çalışmasının ikinci bölümünde yapılan mevzuat incelemelerinde sadece mahkeme tarafından yapılan görevlendirmenin söz konusu olması ve salt buna yönelik veriler elde edilmiş olması nedeniyle değerlendirme kısmında sadece mahkeme tarafından yapılan görevlendirmede çeviri sürecine yönelik tespitler ele alınacaktır. Aksi halde eyleyenler ve çeviri süreci değişkenlik göstereceğinden ve çalışmanın kapsamı genişleyeceğinden tez çalışmasının bu şekilde sınırlandırılması uygun görülmüştür.

Bu bağlamda öncelikle TYÇ kapsamında belirlenen mesleki seviyeler mahkeme çevirmenliği ile karşılaştırılacak, ardından standartta yer alan mahkeme çevirmenliğinde esas alınabilecek terim ve kavramlar ele alınacaktır. Devamında mahkeme çevirmeninin çalışma ortamı ve koşulları değerlendirilerek çevirmenin güvenliği konusu irdelenecektir. Akabinde ise sözlü ve yazılı çeviri alanlarıyla ilgili tespitler ortaya koyulacak ve çeviri hizmetinde kalite faaliyetleri konusuna dikkat çekilerek mahkeme çevirmenliği açısından mesleki gelişim çalışmalarının şekillenmesiyle ilgili bir değerlendirme yapılacaktır.

3.3.1. Mesleki Yeterlilik Seviyesi

MYK tarafından yürütülen TYÇ çalışmalarında, ÇMS'de çevirmenlik mesleği 6. seviyede konumlandırılmıştır. Önceki başlıkta 6. seviyenin lisans eğitim düzeyi ile eşdeğer olduğu belirtilmiştir. Ancak ikinci bölümde de görüldüğü üzere CMK kapsamında yapılan Adli Tercüman Listesi'ne kayıt yapacak olan adayların ilkökul eğitimi yeterli bir koşul olarak kabul edilir (bkz. "2.2.2.1. Adli Tercüman Listesi"¹⁵). Standart kapsamında ise ilkökul mezuniyeti 2. seviyede yer almaktadır. Bu husus, ilkökul mezuniyeti ile görev alan tercümanlarda 6. seviyede belirtilen bilgi, beceri ve yetkinlik konusunda yeterli olmayacakları gerçeğini yansıtır. Çünkü 2. seviyede sadece başlangıç seviyesindeki bilgi, görevi yerine getirirken oluşabilecek basit sorunları çözebilme becerisi, basit olarak tanımlanan görevleri gözetim altında sınırlı

¹⁵İkinci bölümde kanunlar ayrıntılı olarak ele alındığı için bütüncüyü değerlendirdiğimiz bu bölümde okumayı kolaylaştırmak amacıyla sadece ilgili bölümdeki başlıklara atıf yapılacaktır.

özerklik ile gerçekleştirme yetkinliğine sahip olma gibi hususlar yer alır (bkz. EK XIV). 6. seviye ise belirtilen bu bilgi, beceri ve yetkinliklerden çok daha fazlasını içerir (bkz. EK XIV). Bir mahkemede görevlendirilen çevirmenin bilgisinin başlangıç seviyede olması, sadece basit seviyedeki sorunları gidermesi ve sadece gözetim altındayken kendi özerkliğini sınırlı seviyede kullanması yeterli görülebilecek seviyedeki koşullar değildir.

Bilirkişi Listesi'ndeki görevlendirmelerde başvuru uzmanlık alanına ilişkin ise en az ön lisans seviyesi kabul görülmektedir (bkz. "2.2.3.1. Bilirkişi Listesi"). Ön lisans eğitim seviyesi ise TYÇ'ye göre 5. seviyede bulunmaktadır. Buna göre 5. seviyede sınırlarının farkında olan ancak sorgulama mecburiyeti olmayan, alana özgü kapsamlı kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgi sahibi olan ama bunun ileri düzeyde olması gerekmeyen, sınırları belirli olan soyut/somut sorunları çözebilme becerisine sahip ancak karmaşık ve öngörülemeyen sorunlara çözüm getirmek zorunda olmayan ve 6. seviyede yer alan yetkinliklere göre daha az sorumluluk alan çevirmenler yer alır (bkz. EK XIV). Bu koşul, her ne kadar 2. seviyede yer alan adli tercümanlara göre daha iyi bir durumu temsil ediyor olsa da görüldüğü üzere 5. seviye, 6. seviyede belirtilen tüm koşulları tam anlamıyla karşılamamaktadır.

Birinci ve ikinci bölümde mahkeme çevirmenliğinin çeşitli ortamlarda birçok eyleyenin katılımıyla gerçekleştiği ve çeviri sürecinde zaman zaman teknik aksaklıklar yaşanabileceği tespit edilmiştir (bkz. "1.2.1.1. Mahkeme Çevirmenliği"; "2.2.2. Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu Uyarınca Mahkeme Çevirmenliği"). Bu durumda çevirmenden sorgulayıcı bir bakış açısıyla, uzmanlık bilgisi ve ileri düzey becerisiyle farklı ortamlardaki karmaşık sorunlarla başa çıkması, aldığı sorumluluklarla bu sorunları aşabilmesi ve bunun ötesinde oluşabilecek sorunları da öngörmesi beklenir. Ayrıca mahkeme çevirmeninin mesleki faaliyetini icra ederken toplumsal ve mesleki etik kuralları göz önüne bulundurarak oluşan çeviri sorunlarında tek başına karar alabilme ve gerekirse sürecini tek başına yürütebilme yetkinliğine sahip olması gerekmektedir (ayrıca bkz. ÇMS, s.23). Bu husus, mahkeme çevirmeninin çeviri hizmetini belirlenen amaca göre şekillendirmesi, oluşabilecek sorunlarda çevirinin amacından sapmadan sorunu çözmesi ve çeviri sürecini uzman

kimliğiyle yürütmesi gerektiğine işaret eder. Mahkeme çevirmeninin, gerektiğinde çeviri sürecine dahil olan eyleyenleri uzmanlık bilgisiyle yönlendirebileceği yetkinlikte, bir başka deyişle uzmanlıkta olması gerektiği gerçeğini ortaya koyar. Bu bağlamda ÇMS 6. seviyede belirlenen bilgi, beceri ve yetkinliklerin mahkeme çevirmenliği açısından iyi bir rehber olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca çevirmenlik mesleği 6. seviyenin ötesinde yükseköğretim seviyelerinde (7. veya 8. seviyede) yer almayı gerektiren işlemler içermektedir. Böylece çevirmenlik faaliyetinin üst seviyede bilgi, beceri ve yetkinlik gerektiren bir faaliyet olduğu ileri sürülebilir. Ancak mahkeme çevirmenliğinde beklenen en az ilkokul ve ön lisans eğitim seviyesi, yukarıda belirtilen hususların çok altındadır.

3.3.2. Çevirmenlik Faaliyetine İlişkin Tanımlar

ÇMS’de yer alan “Terimler, Simgeler ve Kısaltmalar” başlığında standardın içinde geçen kavramların tanımları, bir başka ifadeyle açıklamaları yer almaktadır (ÇMS, s.3-5). Bu kavramlar genel anlamda çeviribilim alanında kullanılan ve çeviriyle ilişkili olan kavramlar olup aralarında TÇ ile ilgili tanım da yer almaktadır. Kısaca bir ülkenin dilini bilmeyen kişinin kamu kuruluşlarıyla bir nedenden dolayı iletişime geçmesi durumunda faydalandığı TÇ hizmeti, standartta aşağıda gibi tanımlanmıştır:

“Dil farklılığı nedeniyle kamu veya sivil toplum kuruluşlarının sunduğu hizmetlerden yararlanmakta güçlük çeken bireylere ve hizmet sağlayıcılara, kolluk kuvvetleri birimlerinde, adli süreçlerde, sağlık ve eğitim ortamları ve bütün devlet kurumlarında, yerel yönetimler, acil durum ve afet, çatışma, göç, sığınma sahaları ve spor ortamları gibi alanlarda yapılan sözlü çeviri [türüdür].” (ÇMS, s.5)

Yukarıda yer alan tanımda da görüleceği gibi kolluk kuvvetleri birimi ve adli süreçler gibi durumlar mahkeme çevirmenliğine atıf yapmaktadır. Mahkeme dilini bilmeyen ancak herhangi bir nedenden dolayı şüpheli/sanık/tanık/mağdur sıfatıyla adli süreçlere müdahil olan kişilerin bu çeviri türünden faydalandıkları görülür. Bu

tanımdan hareketle çevirinin mahkeme dilini bilmeyen kişi ile mahkemede yer alan hâkim, savcı, avukat, kâtip gibi hizmet sağlayıcılar arasında gerçekleştiği söylenebilir.

Bu tanıma uygun olarak çevirmen “[...] mevzuat veya sözleşme, İSG önlemleri, kalite standartları ve hizmet prosedürleri çerçevesinde çeviri süreçlerinin iş organizasyonu ile hazırlık faaliyetlerini gerçekleştiren; sözlü çeviri, işaret dili çevirisi veya görsel-işitsel çeviri de dâhil olmak üzere yazılı çeviri faaliyetlerini yürüten ve bireysel mesleki gelişimini sağlayan nitelikli [kişi]” (ÇMS, s.8) şeklinde tanımlanmıştır. Türkiye’deki mevzuatlarda ise mahkeme çevirmeninin tanımı, çevirmenin sunduğu hizmet ve görevi daha sınırlı bilgi içerecek şekilde yapılmıştır (bkz. “2.1. Mahkeme Çevirmenliğinde “Tercüman” ve “Bilirkişi” Kavramları”). Ancak ÇMS’deki tanım çeviri öncesi ve sonrası gibi süreçleri de kapsayan faaliyetleri içermektedir. Ayrıca ÇMS’deki tanımın standardın yapısıyla, bir başka ifadeyle standartta yer alan başlıklardaki görev ve beklentilerle örtüştüğü görülür. Bu bilgilerden hareketle çevirmende aranan niteliklerin standart kapsamında tüm başlıklarda ele alındığı söylenebilir. Oldukça kapsamlı unsurların bir arada olduğu bu tanımda, mahkeme çevirmeninin özellikle adli tercüman veya bilirkişi mütercim-tercüman ile ilgili mevzuatları bilmesi, kalite standartlarını göz önünde bulundurması, çeviri öncesi iş planlaması kapsamında hazırlıklarını yapması ve çeviri faaliyetini yerine getirmesi beklenir. Standartta bu niteliklere ek olarak çevirmenin çeviri sürecinde üstlendiği bölümle ilgili uygulama ve yönteminden sorumlu olduğu belirtilmiştir (ÇMS, s.8). Bu bağlamda çevirmen “[...] işin niteliğine göre bazı durumlarda ekip çalışmasının aktif bir üyesi olarak çalışır” (ÇMS, s.8). Bu bilgiler ışığında mahkeme çevirmeninin belirlenen amaca yönelik çeviri sürecini yöneten uzman kişi olduğunu ve çeviri sürecinde dahil olan eyleyenler arasında aktif olarak rol aldığını söylemek mümkündür.

Bahsi geçen çeviri sürecindeki eyleyen hususuna ilişkin ÇMS’de “hizmet talep eden” kavramına rastlanmaktadır (ÇMS, s.4). Bu bağlamda hizmet talep eden, “[i]ş tanımını yapmak için muhatap konumundaki bir veya birden fazla kişiyi ya da kurumu” (ÇMS, s.4) tanımlamaktadır. Bu tanımdan hareketle ÇMS’de yer alan “hizmet talep eden” kişinin/kurumunun birinci bölümde ele alınan Holz-Mänttari’nin

Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı'nda bahsi geçen “1. çeviriyi başlatan/ihtiyaç sahibi” ve “2. çevirmene işi/görevi veren” eyleyenlerine atıf yaptığı söylenebilir. Çünkü kuram kapsamında bu iki aktörün iş tanımını yapabilmesinden bahsedilmektedir (bkz. “1.1.2. Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı”). Bu nedenle sonraki başlıklarda değerlendirme yapılırken bu iki eyleyen yeri geldiğinde ayrı bir şekilde tanımlanacak, yeri geldiğinde de iki eyleyeni kapsayan kısımlarda hizmet talep eden kavramı kullanılacaktır. Ayrıca bahsi geçen iş tanımı “[i]şin süresi, iş hacmi, kaynak dil ve erek (hedef) dil, uzmanlık alanı, çevirinin amacı, formatı, yeri, gerekli teknik donanım ve ortamı ve bütçelemesiyle ilgili iş bilgilerini” (ÇMS, s.4) içermektedir. Dolayısıyla hizmet talep eden kişinin iş tanımında bahsi geçen hususlarda çevirmeni bilgilendirilmesi önemlidir. Bu hususun mahkeme çevirmenliği açısından uygulanabilirliği “Yazılı Çeviri Süreci” ve “Sözlü Çeviri Süreci” başlıklarında ilgili standartlarla birlikte ele alınacaktır.

Çeviri faaliyetiyle ilgili bir diğer tanım ise A dili (anadil) ve B dili (yabancı dil) kısaltmalarıdır. Hem adli tercüman hem de bilirkişi mütercim-tercüman başvurularında ve görev tanımlarında mahkeme dili olan Türkçe, anadil olarak ve çeviri ihtiyacı olan diller ise yabancı dil olarak tanımlanır (bkz. 2. Bölüm). Mahkeme çevirmeni de hem anadile hem de yabancı dile çeviri faaliyetini gerçekleştirir.

Bununla bağlantılı olan bir diğer kavram ise çeviribilimde de yer verilen ve çeviri yönünü tanımlayan “kaynak” ve “erek” kavramlarıdır (ÇMS, s.4). Bir dilin yazılı metnin/sözlü ifadenin bir başka dile çevrilmesi, kaynak dilden erek (hedef) dile gerçekleşen çeviri yönünü tanımlar. Bir başka ifadeyle çevrilecek olan metin, kaynak metin, çeviri yapılan metin ise erek metin olarak tanımlanır. Mahkeme çevirmenliğinde kaynak ve erek kavramları ikinci bölümde incelenen hukukun yazılı kaynaklarında doğrudan kullanılmıyor olsa da “sanığın/şüphelinin/tanığın/mağdurun anladığı dilde çevrilir” ifadesinden çeviri faaliyetinin bir kaynak dilden erek dile yapıldığı açıkça görülür.

Ayrıca üçüncü bölümde de tespit edildiği üzere Türkiye’de doğrudan çevirmenlik mesleğini kapsayan bir yasal düzenleme, bir başka ifadeyle mevzuat

bulunmamaktadır (bkz. “3.1. Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği ve Çevirmen Ulusal Meslek Standardı’nın Önemi”). Bu husus, ÇMS’de de belirtilmiştir (ÇMS, s.8). Her ne kadar tez çalışmasına işaret dili çevirisi dahil edilmediyse de standart kapsamında özellikle “Engelli Erek (Hedef) Alıcı, Engelsiz Erişim İçin Çeviri, İşaret Alanı, İşaret Dili, Parmak Abecesi” gibi kavramların açıklaması yapılmış ve standart çalışması kapsamına işaret dili çevirisine de yer verildiği görülür (bkz. ÇMS, s.3-5).

Bu başlıkta birtakım tekrarlardan kaçınmak adına “Ardıl Çeviri, Dil Düzlemi; Fısıldayarak Çeviri; Görüşme Çevirisi; Koşut Metin; Özel Alan Çevirisi; Risk Değerlendirmesi; Söylem Çözümlemesi; Yazılı Metinden Sözlü Çeviri; Sözlü Çevirmen; Yazılı Çevirmen” kavramları sonraki ilgili başlıklarda değerlendirmeye dahil edilecektir.

3.3.3. Çalışma Ortamı ve Koşulları

Bir çevirmen için çalışma ortamı ve koşulları önemli bir hususu temsil etmektedir. Çünkü söz konusu şartlar, sunulan çeviri hizmetinin kalitesini olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilecek niteliktedir. Genel anlamda çevirmen, çeviri talebi oluşturulan işletmede/kuruluştaki/kurumda çeviri hizmetini sunar (ÇMS, s.8). Dolayısıyla “[...] büro, toplantı mekânları, kongre salonları, sahalar veya çevirmenlerin kişisel çalışma ortamlarıdır” (ÇMS, s.8). Mahkeme çevirmeninin ise devletin resmi kurumlarında, özellikle adliye binalarında görev aldıkları söylenebilir. Ancak mahkeme çevirmeninin görev alanını sadece duruşmanın gerçekleştiği mahkeme salonu ile sınırlandırmamak gerektiği ikinci bölümde ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda mahkeme çevirmeninin gerektiğinde keşif yapılacağı sahada, tutuklama evresinde kişilerin tutuklanacağı ortamlarda, polis merkezlerinde, ceza infaz kurumlarında, hastanelerde, teşhis için adli tıp kurumu gibi kurumlarda ve ortamlarda görev almaları gerekebilir. Söz konusu bu süreçlerde ve ortamlarda mahkeme çevirmeni birçok eyleyen ile birlikte çalışır. Ancak yazılı çeviri olarak görevlendirilen bilirkişi tercüman, çevrilmesi gereken kaynak metni teslim aldıktan sonra kendi ev

ortamında çeviri faaliyetini yazılı olarak yerine getirmektedir. Bu aşamada çevirmen, bireysel olarak kendi çalışma ortamında çalışır.

ÇMS’de çeviri çalışmalarının “[...] analitik inceleme, konsantrasyon, araştırma ve bilgi edinme ve iletişim yoğunluklu faaliyetler [...]” (ÇMS, s.9) gerektirdiği belirtilmiştir. Bu faaliyetlerin yoğunluğu ve çeviri hizmetinin hacmi esnek çalışma saatlerinin olabileceğini gösterir (ÇMS, s.9). İkinci bölümde mahkeme çevirmeninin resmi kurumların çalıştığı saatler haricinde de görev alabileceği düşünüldüğünde esnek çalışma saatleri konusu tam da bu konuya gönderme yapmaktadır (bkz. “2.2.4. Mahkeme Tarafından Mahkeme Çevirmeninin Görevlendirme Süreci”). Mahkeme çevirmeninin çağrıldığı süreçte adliyeye gittiğinde de önceki davanın uzamasından veya bilirkişi mütercime verilecek olan dosyanın hazırlanmamış olmasından kaynaklı bekleme sürelerinin de göz önünde bulundurulması gerekir. Ayrıca katıldığı davanın da ne kadar süreceği hususu belirsizdir. Bu süreçte mahkeme çevirmeninin bu esnek saatlere uyum sağlaması, programını buna göre ayarlaması gerekmektedir. Ancak standartta hem sözlü hem yazılı çeviri sürecinde “[...] ilgili, ISO/TSE standartlarına ve Avrupa Birliği normlarında belirtilen azami çalışma süreleri ve koşullarına [...]” (ÇMS, s. 9) uyulması gerektiğinden bahsedilmiştir. Bu yönlendirmenin çevirmenin sunacağı çeviri hizmeti açısından haklarının korumaya yönelik olduğu söylenebilir ancak standartta bu husus daha fazla ayrıntılandırılmamıştır.

Çalışma ortamıyla ilgili hususlar, yazılı ve sözlü olmak üzere iki farklı alanla ilgili oluşturulmuştur. Buna göre yazılı çeviri ortamının “[...] havalandırma-ısıtma-soğutma sistemlerini içeren, yeterli aydınlatma sistemine sahip, ergonomik ofis araç ve gereçleri ile donatılmış, gerekli iletişim imkânlarını sunan altyapıya sahip (internet bağlantısı, telefon, faks ve benzeri) [...]” (ÇMS, s.8) gibi hususları bulunması gerektiği açıklanmıştır. Yazılı çeviri ile ilgili hususlar, doğrudan bilirkişi olarak görevlendirilen çevirmenin yazılı çeviri sürecine atıf yapar. Çünkü bilirkişi mütercime ait adliyelerde herhangi bir çalışma odası, çevirmenlere tahsis edilmiş bir masa, elektronik gereçler bulunmamaktadır. Bu nedenle bilirkişi tercüman, kendi çalışma ortamında havalandırma, aydınlatma ve ergonomik ofis gereçlerini kendi özelindeki

koşullara bağlı olarak sağlamak durumundadır. Özellikle son zamanlarda çevirmenin ergonomisi üzerine akademik araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Çünkü gerek ofis ortamında gerek ev ortamında çevirmenin ergonomisi performansını da büyük ölçüde etkiler. Bu nedenle ergonomi ile “[...] insanların özelliklerine uygun çevre şartları ile makineleri belirleyerek gereken önlemlerin alınmasıyla insanların aletle ve makine ile çalışmalarındaki verimliliği [...]” (Yıldız, 2020: 24) artacağı söylenebilir. Bu bağlamda ergonomi, çevirmenin çalıştığı ortamın hem ruhsal hem fizyolojik, anatomik açısından gerekli uygunluğa sahip olmasıyla çalışmalarını uyumlu bir şekilde yürütülmesine katkı sağlar. Yazılı çeviri eylemini gerçekleştiren çevirmenlerin uzun yıllar masa başında çalıştıkları düşünüldüğünde olası mesleki hastalıkların önlenmesi için çalışma ortamı ergonomi şartlarına uygun olarak şekillendirilmelidir.

Ayrıca bilirkişi tercümanın mahkeme tarafından aldığı kaynak metin her zaman bir matbu belge olmayabilir (bkz. “1.2.1.1. Mahkeme Çevirmenliği”; “2.2.2. Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu Uyarınca Mahkeme Çevirmenliği”). Görsel-işitsel metinlerin çevirisinde (transkripsiyon/çeviri) çevirmenin bu ve buna benzer metinlerinin işlemesini sağlayan program ve yazılımlara da sahip olması önemlidir (bkz. ÇMS, s.22). Ayrıca bilirkişi mütercim, bilirkişilik vazifesi için gerekli olan raporu bilgisayar ortamında hazırlaması gerektiği için bilgisayar ve fotokopi makinesi gibi araçlara da ihtiyaç duyar (ÇMS, s.22). Çünkü hazırlamış olduğu raporların da gizlilik içeren belgeler olması nedeniyle raporları herhangi bir yerde matbu olarak bastırması gizlilik ilkesinin de ihlali anlamına gelir. Bilgisayardaki internet bağlantısı ise bilirkişi mütercimin yapacağı araştırmalarda bilgilere ulaşılmasını ve gerektiğinde UYAP sistemi üzerinden çalışmalarını yürütmesini sağlamaktadır. Bu bağlamda bilirkişi mütercim kâğıt, zımba ve benzeri kırtasiye malzemelerini, elektronik veya basılı sözlük, fotokopi makinesi, bilgisayar gibi ofis araçlarını ve bilgisayar donanımlarını kendisi tahsis etmelidir (ayrıca bkz. ÇMS, s.22).

Ayrıca yazılı ve sözlü çeviri talebi oluşturulduğunda, bir başka ifadeyle çeviri hizmetine ihtiyaç duyulduğunda listede kayıtlı olan ve kayıt sürecinde verilen telefon numarasından mahkeme çevirmenine her daim ulaşılabilmelidir. Bu nedenle mahkeme çevirmeninin kişisel bir telefonu olması, hatta çeviri hizmetinin konferans görüşmesi

veya SEGBİS ile sağlanması istendiğinde, telefon veya bilgisayardaki kamera gibi araçlarının kullanımı da mümkün olmalıdır (bkz. ÇMS, s.22).

Çalışma ortamı ve koşulları sözlü çeviri bağlamında incelendiğinde, özellikle ardıl çeviri yönteminde çevirmenin duracağı yerin çevirini kalitesi açısından önemli bir faktör olduğu gerçeği ile karşılaşılır. Adli/bilirkişi tercüman, sözlü çeviri sürecinde konuşmacıları rahatça duyabileceği ve görebileceği konumda durmalıdır (ÇMS, s.8). Çünkü sözlü çeviri sürecinde çevirmen kaynak dildeki iletinin söylem çözümlemesini konuşmacının mimik ve jestlerini de göz önünde bulundurarak gerçekleştirir ve metni bu doğrultuda erek dilde yeniden oluşturur. Ancak mahkeme salonunda çevirmen için özel bir yer tahsis edilmemektedir. Bu bağlamda çevirmenin tarafların müdafileri için ayrılan masalardan birinde yer aldıkları söylenebilir. Fakat mahkeme salonunda gerçekleşen süreçleri kontrol etmek isteyen hâkimin takdirine bağlı olarak çevirmenin duracağı yerin hâkim tarafından belirlenmesi mümkündür. Bu bilgilerden hareketle sadece çevirmenin bu hususu dikkate alması değil aynı zamanda çeviri sürecine dahil olan eyleyenler de çevirmenin konumunun çeviri hizmetinin kalitesini etkileyebileceği yönündeki bilgiye sahip olmalıdır. Mahkeme salonu haricinde çevirmenin görev aldığı diğer kurumlarda, çevirmenin konuşmacıları görebileceği yerde durması, gerektiğinde eyleyenleri bu konuda bilgilendirmesi gerekebilir. Böylece mahkeme çevirmeni, çeviri sürecine dahil olan eyleyenleri çeviri hizmeti konusunda etkileyen faktörleri açıklamış, bu konu hakkında eyleyenleri bilgilendirerek aktif bir rol üstlenmiş olur. Burada önemli olan çevirmenin uzman konumunda olması ve diğer eyleyenlerin işbirliğine açık olmalıdır.

3.3.4. Çevirmenin Güvenliği

Hangi meslek dalında olursa olsun bir iş yerinde çalışanın güvenliğinin sağlanması oldukça önemlidir. Çalışma ortamının ve koşullarının oluşturduğu bir tehlikenin meydana gelme olasılığı taşıyan risklerin sonuçlarının önceden bilinmesi ve öngörülmesi gerekir. Ancak bu şekilde etkili bir biçimde risklere karşı tedbirler

alınabilir. Bu bağlamda standartta da yer alan “risk değerlendirmesi” kavramı önemli bir noktada yer alır:

“İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gereken çalışmaları [...] ifade eder.” (ÇMS, s.5)

Yukarıda yer alan tanımdan da anlaşılacağı üzere, çalışma süresince birtakım tehlikelerin belirlenmesi, tehlikelerin bir risk faktörü oluşmadan farkına varılması, risk oluşmuşsa bu riskin analizi ve derecelendirilmesi ve en önemlisi bu risk faktörünün ortadan kalkması ve tekrarlamaması için tedbirlerin alınması gerekir. Bu bağlamda çevirmenin çeviri süreçlerinin tümünde risklere karşı öngörülü ve hazırlıklı olması gerekmektedir (ÇMS, s.22). Çevirmenlik mesleğinde de iş ortamında birtakım risklerle karşılaşılabilir. Bunlar arasında iş kazası, meslek hastalığı ve yaralanma gibi riskler yer alır (ÇMS, s.9). Mahkeme özelinde bu husus incelendiğinde, duruşmanın görüldüğü birtakım önemli davalarda taraflar arasında anlaşmazlık neticesinde bir tartışma ortamı oluşabilir ve fiziksel şiddete dönecek derecede ortam gerilebilir. Bu durumlarda yaralanmaya karşı çevirmenin kendi tedbirlerini alması gerekebilir. Ancak standartta da ifade edildiği gibi bahsi geçen risklerin önlenmesi veya risk oluşmuş ise ortadan kaldırılması için işveren tarafından gerekli tedbirlerinin alınması şarttır (ÇMS, s.9). Bu durumda mahkeme tarafından görevlendirilen çevirmen için adliyyede görevli olan güvenlik birimi veya kolluk kuvveti bu tür durumlarda veya risk oluşturabilecek ortamlarda taraflara eşlik ederler ve gerektiğinde müdahalede bulunurlar. Durum çok riskli olduğunda bazı duruşmalar kapalı yapılabilir. Bu durumda tarafların yakınları, mahkeme salonun dışında beklerler ancak adli kurum tarafından yine tedbirler alınmalıdır. Bunların haricinde özellikle bazı durumlarda, ikinci bölümde açıklanan bilirkişi müessesesindeki iade sebepleri kapsamında çevirmen mahkemeye gerekçe sunduğu takdirde, dava ile ilgili bilirkişilik görevini iade etme

hakkına sahiptir. Bu nedenlerden biri de çevirmenin güvenliğini tehdit edecek durumlar olabilir.

Çevirmenin güvenliğı konusunu tehdit edecek bir diğel husus listelerin ilanıyla ilgilidir. İkinci bölümde de görüldüğü üzere İstanbul bölgesinde Adli Tercüman Listesi bu yıldan itibaren kamuya açık bir şekilde yayımlanmamaktadır. Ancak Samsun bölgesinde yayınlanan listede çevirmenin adı/soyadı, mesleki bilgiler, beyan etiğı dil/diller yanı sıra aleni bir şekilde telefon bilgileri yer almaktadır (bkz. “2.2.2.1. Adli Tercüman Listesi”). Bu husus çevirmenin güvenliğıne tehdit edebilecek boyuttur. Her ne kadar Bilirkişi Listesi’nde telefon bilgisi yer almıyor olsa da çevirmenin kişisel bilgilerinin verilmesi ve T.C. kimlik numarasının ilk ve son sayılarının gizlenmeden yayımlanması çevirmenin güvenliğini tehdit edecek durumlar oluşturabilir. Nitekim yargılama sürecine dahil olan eyleyenlerin bilgileri tutanaklarda sadece ad/soyad ile sınırlı olmakla birlikte Adli Tercüman’ın telefon numarası gibi kişisel bilgilerinin paylaşılması ve herkes tarafından erişime açık olması kişisel verileri koruma hakkını gündeme getirir.

Standartta ayrıca acil ve afet durumlarında, çatışma ortamlarında, saha çalışmalarında, çevirmenin çevresi tarafından kolayca seçilebilmesi, çevirmen olduğı anlaşılabilmesi için özel bir kıyafet/aksesuar giymesi/taşıması gerektiğı belirtilmektedir (ÇMS, s.9). Mahkeme çevirmeninin mahkeme salonunun dışında ihtiyaç durumunda keşif veya gözaltına alma sürecinde görev alması halinde, çevirmen olduğunun anlaşılacağı belirgin bir aksesuarın olması şarttır. Böylece bu süreçlerde görevli olan diğel eyleyenlerden kolaylıkla ayırt edilebilecektir. Gözaltına alınma sürecinde kolluk kuvvetinin “polis” yazılı yelek giymesi gibi çevirmenin de çevirmen olduğunu belirten bir yelek, kolluk takması gerekir. Buna göre mahkeme çevirmeninin saha faaliyetlerinde iş sağlığı ve güvenliğıne yönelik tedbirler alması beklenir (bkz. ÇMS, s.23).

Yukarıda belirtilen çalışma ortamları ve koşullarındaki risk faktörleri çevirmen için bir sigortanın gereksinimini ortaya koyar. Nitekim standartta da bu hususa yer verilmiş ve çevirmenin sigortalanmasının sağlanması gerektiğini vurgulanmıştır

(ÇMS, s.9). Bu hususa istinaden mahkemede işi veren kurum/yapı devlettir. Ancak söz konusu Adli ve Bilirkişi Listelerinde sigortaya ilişkin bir bilgi yer almamaktadır. Ayrıca ikinci bölümde incelenen mevzuatlardan da bu konuya ilişkin bilgi bulunamamıştır. Fakat mahkeme çevirmeninin çalışma ortamı ve çeviri hizmeti sunduğu süreçler göz önünde bulundurulduğunda, çevirmenin sigortalanmasının ne kadar gerekli olduğu görülür.

ÇMS’de ilk olarak iş sağlığı ve güvenliği ve çevre korumaya yönelik işlemler ve başarımlar ölçütleri olarak açıklanmıştır (ÇMS, kod A.1; A.2). Bu husus, iş sağlığı ve güvenliğinin önemli olduğunun göstergesidir. İlgili standartlarda güvenli çalışma yöntemleri açıklamış olup çevre ve korumaya ilişkin standart ve yöntemlerin çevirmen tarafından uygulanması beklenmektedir. Bu bağlamda iş yerinin prosedürlerine uyan, iş yerinde meydana gelen kazalarda prosedürleri uygulayan, gerektiğinde karşılaştığı riskleri iş yerine bildiren bilinçli bir çevirmenden söz edilmektedir (ÇMS, s.8). Bu bilgilere mahkeme çevirmeninin de hakim olması, iş yerinde oluşabilecek riskleri öngörmesi, gerektiğinde bunu kuruma bildirmesi, iş yerinin uyguladığı risk durumlarındaki prosedürlere uyması, başta kendi güvenliği olmak üzere çeviri sürecine dahil olan tüm eyleyenlerin güvenliği açısından önemlidir.

Ceza muhakemesi kapsamında ayrıntılı olarak ele alınan dava konularının toplumsal olarak oldukça hassas konulardan oluşabileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda mahkeme çevirmeninin de hem yazılı hem sözlü çeviri sürecinde şahit olduğu birtakım durumlara hem fiziksel olarak hem de ruhsal olarak hazırlıklı olması şarttır. Buna ilişkin standartta çevirmenin sunduğu hizmet aşamasında oluşabilecek fiziksel ve psikolojik sağlık sorunlarına ilişkin önlem alması gerektiği açıklanmıştır (ÇMS, kod A.1.5). Ayrıca mahkeme çevirmeni yazılı ve sözlü çeviride kullandığı not defteri gibi malzemeleri tasarruflu kullanarak çevre bilinciyle hareket ettiğini göstermektedir (ÇMS, s.9).

3.3.5. Yazılı Çeviri Süreci

Yazılı çeviri, çevirmenlik mesleğinde yazı kültürünün gelişmesinden bu yana var alan ve birçok aşamada bulunan türdür. Bu nedenle ÇMS’de de ayrı bir başlıkta ele alınmıştır (ÇMS, kod E). Bu bağlamda yazılı çevirmen, “[...] yazılı çeviri hizmetlerinin sunulduğu durumlarda, bir dildeki çeşitli nitelikte belgelerin, fikir ve sanat eserlerinin, çeşitli medya ve görsel-işitsel metinlerin gerek görsel gerekse işitsel düzgü içeriklerinin, bir erek (hedef) dile aktarılması ve yerleştirilmesi çalışmalarını” (ÇMS, s.8) gerçekleştiren uzman olarak tanımlanır. Yazılı çeviri sürecinin sadece çevirinin yapıldığı süreçten oluşmadığı bilinmektedir. Bu nedenle ÇMS’deki çeviri talebi, iş planının oluşturulması, çeviri öncesi hazırlıklarının yapılması, kaynak metnin çözümlenmesi, kaynak dilden erek dile çevirinin gerçekleştirilmesi, erek metnin kontrol edilmesi ve çeviri sonrası çalışmalarının yapılması gibi aşamalar sırasıyla mahkeme çevirmenliği özelinde değerlendirilerek ele alınacaktır.

Yazılı Çeviri Talebi

Çeviri talebine ilişkin ölçütlerden biri, iş organizasyonun “çeviri talebini şekillendirmek” kısmında ele alınmıştır. Başarım ölçütleri ise aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

“B.2.1 Hizmeti talep edenden yazılı olarak süreç, amaç, teslim tarihi, çevrilecek içerik ile ilgili bilgilerle birlikte iş tanımını alır.

B.2.2 Etik, hukuki veya kendi mesleki yeterlilikleri nedenleriyle işi kabul edip etmeyeceğini gerekçeli olarak belirler.

B.2.3 Bildirilen talep ve koşullara göre işin ön tanımını, işi talep eden ile birlikte oluşturur.” (ÇMS, s.10)

Bu bağlamda çevirmen, hizmeti talep eden kişiden çeviri hizmetine ilişkin çevirinin neden istenildiği, amacı, teslim tarihi gibi süreçle ilgili bilgileri alır. Bu hususlar çeviri işini veren veya doğrudan talep eden kişi tarafından belirlenir. Mahkeme çevirmenliği açısından görevi veren devlet kurumudur. Bilirkişi ve CMK

kapsamındaki düzenlemeler incelendiğinde ise çeviri talebinin ve görev tanımının hâkim veya savcı tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır (bkz. “2.2.4. Mahkeme Tarafından Mahkeme Çevirmeninin Görevlendirme Süreci”). Ancak adliyedeki hazırlık süreçlerini yerine getiren kâtiplerin de bilirkişi mütercimin görevlendirilmesinde rol aldıkları ifade edilebilir. Bu bağlamda çeviri işini talep edenin hâkim veya savcı, çeviri işini/görevini mütercime verenin de kâtip olduğu söylenebilir. Mahkeme çevirmenliği açısından görev tanımı özellikle çalışmanın şekillendirmesinde büyük rol oynar. Çünkü mütercimden talep edilen mahkeme tarafından verilen kaynak metnin erek dile çevrilmesi midir, yoksa yapılmış olan bir çeviriyi uzmanlık bilgisi doğrultusunda değerlendirilmesi midir? Bu ve bunun gibi birbirinden farklı görevlere mahkeme çevirmenliğinde karşılaşılabılır (bkz. “2.1. Türkiye’deki Mahkeme Çevirmenliğinde “Tercüman” ve “Bilirkişi” Kavramları”). Bilirkişi mütercimin bu bilgiyi edinmesi, çeviri hizmetine ilişkin talebi değerlendirirken sorgulayacağı ölçütleri belirler. Ayrıca çeviri talebinin yazılı olarak oluşturulması ve bu bağlamda görevin tanımının yapılması çeviri sürecinde mütercimin hizmet edeceği üst amacı göstermektedir. Nitekim bilirkişi müessesinde bilirkişi görevlendirilirken yapacağı iş, kendisinden beklenen göreve ilişkin ayrıntılı bilgi yazılı olarak verilmektedir (bkz. “2.2.4. Mahkeme Tarafından Mahkeme Çevirmeninin Görevlendirme Süreci”).

Talebin değerlendirilmesi aşamasında çevirmen, B.2.2’de bahsedildiği üzere kendisine verilen görevi yerine getirip getiremeyeceğini, görevin uzmanlık alanına girip girmediğini hem yetkinlik açısından hem de mesleki etik açısından ölçer. Bu bağlamda görevi kabul ve reddetme hususlarının gerekçeye dayanması gerekmektedir (ÇMS, kod B.2.2). İkinci bölümde de görüldüğü üzere belirli bir çalışma için görevlendirilen bilirkişi, görevin konusunun kendi uzmanlık alanına girmemesi nedeniyle görevi iade etme hakkına sahiptir (bkz. “ 2.2.4. Mahkeme Tarafından Mahkeme Çevirmeninin Görevlendirme Süreci”).

Çeviri talebini kabul eden çevirmen bir sonraki adımda B.2.3’te de görüldüğü üzere çeviri koşulları gibi hususları çeviri hizmeti talep eden veya işi veren ile belirler. Böylece yazılı çeviri sürecinde hizmet talep eden taraf ile eşgüdüm sağlanması

beklenir (ÇMS, kod C.4.7). Bu hususta özellikle eyleyenler arasındaki işbirliği eylemi ön plana çıkar. Bu bilgilerden hareketle talep oluşturma sürecinde öncelikli olarak işi veren kişinin talepleri dinlenmekte, ardından çevirmen talebi değerlendirip kabul ettiğinde koşullar üzerinde işi veren ile birlikte mutabakata varılmalıdır. Bu sürecin devamında ise çevirmenin çeviri teklifi hazırlanması beklenir (ÇMS, kod B.3).¹⁶ Çeviri teklifinde ise hizmetin koşulları, iş tanımı, çeviri türü, çeviri hizmeti fiyatı, ödeme şekli, işin niteliği gibi hususlara yer verilir (ÇMS, kod B.3.1). Böylece çevirmenden fiyat teklifini belirli bir dosya biçiminde sunması beklenir (ÇMS, kod B.3.2). Bu maddeler mahkeme tarafından görevlendirilen bilirkişi mütercim açısından değerlendirildiğinde, bilirkişi sisteminde iş tanımının yapıldığı metni çağrıştırmaktadır. Bu metinde görevlendirilen bilirkişinin görev sınırları ve çalışmanın amacı belirtilmektedir. İkinci bölümdeki bilirkişi uygulamasında da görüldüğü üzere bilirkişinin ücretlendirilmesi bilirkişi ücret tarifesi bağlamında bilirkişinin harcadığı emek ve masraflar göz önünde bulundurularak belirlenir. Bu hususu belirleyen kişi ise görevi tayin eden hâkim veya savcıdır (bkz. 2.2.3. Bilirkişilik Kanunu Kapsamında Mahkeme Çevirmenliği). Çevirmen bilirkişi raporu konusunda süre için fikir sunar ve bu husus karşılıklı anlaşmaya bağlı olarak şekillendirilir, ancak ödeme hususu pazarlığa veya çevirmen nezdinde belirlenmeye açık değildir. Dolayısıyla tayin edilecek olan ücret ile ilgili çevirmenin bir görüş sunması da pek mümkün olmayabilir. Yukarıda yer alan bilgiler ışığında mahkeme çevirmeninin çeviri taleplerini analiz edebilme, kendi uzmanlık alanına göre görevi değerlendirme ve sınırlarını belirleme ve söz konusu iş taleplerinde sunulacak olan çeviri hizmetinin tanımını ve koşullarını belirleyebilme, bu konuda işi veren ile eşgüdüm sağlama becerisi yer aldığını söylemek olanaklıdır (ÇMS, s.10).

Sürecin devamında ise taraflar arasında talep edilen hizmete ve mutabakata varılan koşulları içeren, kalite standartlarına bağlı görevin açıkça belirtildiği, teslim süresinin yer aldığı sözleşmenin maddelerinin belirlenmesi ve taraflarca imzalanması

¹⁶ Standartta B.3 kodlu başarımlar ölçütleri serbest çalışanlar için belirlenmiştir. Ancak mahkeme çevirmeni her ne kadar kuruma bağlı olarak görev alıyor olsa da kurumun sürekli çalışanı statüsünde değildir. Sadece ihtiyaç durumunda göreve çağrılmaktadır. Bu nedenle değerlendirmeye serbest çalışan ile ilgili işlemler ve başarımlar ölçütleri de dahil edilmiştir.

yer alır (ÇMS, kod B.4.1; B.4.3). Böylece sözlü olarak yapılan anlaşma yazılı olarak gerçekleştirilmiş olur (ÇMS, kod B.4.2). Mahkeme çevirmenliği açısından bu husus değerlendirildiğinde, görev tanımının yapıldığı, teslim süresine ilişkin bilgilerin yer aldığı, nihai olarak taraflarca imzalanan ve bir sözleşme niteliğinde olabilecek tutanak yer alır (bkz. “2.2.2. Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu Uyarınca Mahkeme Çevirmenliği”). Ayrıca listeleri oluşturma sürecinin en son aşamasında gerçekleştirilen yemin metniyle çevirmenlerin, yapacakları göreve ilişkin bir taahhütte bulundukları söylenebilir. Çünkü sözlü yapılan toplu yemin töreninin hemen ardından, sözlü ifade edilen metnin yazılı olarak ilgili aday tarafından imzalanması ve yetkililere teslim edilmesi gerekmektedir (bkz. “2.2.2.1. Adli Tercüman Listesi”; “2.2.3.1. Bilirkişi Listesi”).

Yazılı Çeviri İşinin Planlanması

Tüm bu aşamalardan sonra çevirmenin kaynak metni temin etmesi beklenir (ÇMS, kod B.5.1). Mahkeme çevirmeni çeviriyle ilgili talebi kayıtlı olduğu (veya bazı durumlarda kayıtlı olmadığı) bölgenin adliyesinden almaktadır. Buna göre bilirkişi mütercim kendisinden çevrilmesi istenen veya yapılan bir çeviriyi değerlendirilmesi beklenen kaynak metni (matbu, görsel-işitsel metin) görevlendirme yapılan ilgili adliyedeki birimden teslim alır. Ayrıca çeviri veya çeviri değerlendirme sürecinde kullanılacak olan yardımcı, bir başka ifadeyle koşut metinlerini bulma hususu, çevirmenin sorumluluğundadır (ÇMS, kod B.5.1). Koşut metin “[k]aynak metnin incelenmesinde ve erek (hedef) metnin oluşturulmasında başvurulabilecek benzer özellikteki diğer [metinler]” (ÇMS, s.4) olarak tanımlar. Bu bağlamda standartta da belirtildiği üzere çevirmenden yardımcı kaynaklarını çalışma ortamında erişime hazır olması konusunda kontrol etmesi ve kullanıma uygun hale getirmesi beklenir (ÇMS, kod C.4.8; B.5.2). Ancak mahkeme çevirmenliğinde yazılı olarak alınan belgelerin gizlilik içeren belgeler olması nedeniyle, koşut metin bulma hususunun belirsiz olduğu ileri sürülebilir. Ancak çevrilecek olan özel alana ilişkin metin ile ilgili birtakım koşut metinlerin bulunması olanaklı görülmektedir. Bu durumda mahkeme çevirmeninin yazılı çeviri sürecinde koşut metin oluşturabilecek kaynaklara erişme konusunda teknolojik kaynaklardan faydalanabileceği söylenebilir.

Kaynak metnini ve yardımcı kaynaklarını hazırlamış olan bilirkişi mütercimin, çeviri talebini koşullara göre değerlendirip teslim süresi ve kullanacağı malzemelere yönelik bir iş programı planlaması yapması gerekmektedir (ÇMS, kod B.6.1; B.6.2). Bilirkişi mütercimin ihtiyaç doğrultusunda görevlendirildikleri düşünüldüğünde ne kadar sürede ne kadar iş ile görevlendirileceklerinin öngörülmesi mümkün değildir. Bu nedenle bilirkişi mütercimin iş programını yapması ve bunu yönetmesi oldukça önemlidir. Ayrıca mahkeme çevirmeninin başka bir bölgedeki adliyeden görevlendirilmesi, kendisinin adliye gideceği süreyi göz önünde bulundurması ve buna göre ulaşım hususunu organize etmesi beklenir (ÇMS, kod B.6.3).

Yazılı Çeviri Öncesi Hazırlık

ÇMS’de bir diğer başarımlı ölçütü olarak yer alan husus, çeviri öncesi hazırlıklarla ilgilidir. Buna ilişkin ilk açıklama kaynak metin çözümlenmesine ilişkindir (ÇMS, kod C.1). Bu bağlamda çevirmen “[m]etnin çeviriye dönük değerlendirmesini talebe, metin türüne, bağlamsal, yapısal ve görsel özelliklere göre yapar” (ÇMS, kod C.1.1). Söz konusu bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere kaynak metin, çeviri amaçlı metin çözümlemesi yapılarak analiz edilmektedir. Bu bağlamda ön plana çıkan hususlar kuramsal kısımda da görüldüğü üzere çeviri talebi, bir başka ifadeyle belirlenen amaç, erek metnin metin türü gibi birtakım özelliklerden oluşur. Söz konusu bu husus, özellikle yazılı çeviri sürecinde önemli bir aşamayı temsil eder. Bilirkişi mütercimin bu özellikleri ayırt edebilmesi, kaynak metnin dil düzeyini saptayabilmesi önemlidir (ÇMS, kod C.1.2). Çünkü birinci bölümde de ifade edildiği gibi mahkeme çevirmenliğinde hem uzmanlık alanları hususunda çeşitlilik hem de metinlerdeki dil düzeyinde farklılıklar bulunur (bkz. “1.2.1.1. Mahkeme Çevirmenliği”). Bu bağlamda bilirkişi mütercimden uzmanlık alanındaki resmi bir metni, uzmanlık gerektiren bir raporu veya görsel-işitsel metin türü olarak günlük dilde bir ses kaydını çevirmesi beklenebilir. Böyle bir durumda mütercimin hem uzmanlık alanlarına ilişkin bilgiye hem de günlük dildeki dil düzeylerini belirleyebilecek beceriye sahip olması gerektiğini gösterir. Dolayısıyla dil düzeyi sadece sözlü çeviride değil yazılı çeviride de önemli bir ölçüt olarak yer alır.

Sonraki aşamada ise bilirkişi mütercimın kaynak metni çevrilebilme ve dil düzeyi konusundaki yeterliliğinin değerdendirmeı yer alır (ÇMS, kod C.1.3). Bu aşamada kullanılan dile ilişkin yetersizlik söz konusu olduğunda mütercimın bu yetersizlikleri metinsellik ölçütleriyle karşılaması beklenir (ÇMS, kod C.1.4). Bu bilgilerden hareketle mütercimın kaynak metni değerdendirirken hem dilsel unsurlara hem de çevrilebilirlik konusuna dikkat etmesi, bunlara ilişkin sorunlar, eksiklikler mevcutsa bunları tespit etmesi ve gidermesi gerektiğı söylenebilir (ÇMS, s.13). Tüm çeviri sürecinde en önemli aşamayı temsil eden bu kısım, mahkeme çevirmenliğinin yazılı çeviri sürecinde bir gerekliliktir ve bilirkişi olarak görevlendirilen mütercimlerin uzmanlık bilgisine sahip olması ve bu bilgiyi uygulayabilmesi önemlidir. Çünkü bu hususlar çevirinin kaliteli olması yönündeki önemli ölçütlerdir.

ÇMS’de kaynak metinle ilgili anlaşılmayan kısımlar için çevirmenin yazarla iletişime geçmesi gerektiğı belirtilmiştir (ÇMS, kod, C.1.5). Ancak mahkeme çevirmeninın öncelikli olarak gizlilik ilkesi nedeniyle böyle bir imkanı bulunmamaktadır. Çünkü kendisine verilen metinleri üçüncü şahıslarla paylaşmaması, görevi bizzat kendisi, tek başına yerine getirmesi gerekmektedir (bkz. “2.2.4. Mahkeme Tarafından Mahkeme Çevirmeninın Görevlendirme Süreci”). Ancak kaynak metinle ilgili herhangi bir ek bilgi ihtiyacı duyulduğunda veya başka bir uzmanın görüşüne gereksinim duyulduğunda mütercim, bilirkişi müessesinde de bahsedildiğı gibi çeviri işini başlatan/çeviri işini veren ile iletişime geçebilir ve bu bilgileri mahkemeden talep edebilir (bkz. “2.2.4. Mahkeme Tarafından Mahkeme Çevirmeninın Görevlendirme Süreci”). Hizmet talep eden kurum, bir başka ifadeyle hâkim veya savcı olduğı için mütercim, görevi aldığı mahkemenin hâkimine veya savcısına bunları bildirmesi şarttır. Böylece istenilen ek bilgiler mütercime verilebilir veya başka bir uzman görüşü için resmi işlemler yapılabilir. Bazı dava dosyaları için birden fazla bilirkişinin de görevlendirilmesi mümkündür (bkz. “2.2.4. Mahkeme Tarafından Mahkeme Çevirmeninın Görevlendirme Süreci”). Bu durumda bilirkişilerin UYAP sistemi üzerinden fikir alışverişı yapmaları gerekebilir.

Çeviri öncesi hazırlık aşamalarında yer alan bir diğer husus, çeviri için gerekli araştırmaları yapmaktır (ÇMS, kod C.2). Buna ilişkin aşağıda yer alan başarımlar ölçütleri yazılı çeviri bağlamında ele alınabilir:

“C.2.1 Kaynak içeriğin ait olduğu alana, arka plan bilgilerine ve terimceye ilişkin bilgi ihtiyacını giderir.

C.2.2 Kaynak içeriğe ait konu, alan ve arka plan bilgilerini çeviri amaçlarına göre inceler.

C.2.3 Kaynak içerikteki terimlerin erek (hedef) dildeki karşılıklarını belirler.” (EK, s.14)

C.2.1 başarımlar ölçütünden anlaşılacağı üzere mütercimden kaynak metnin alanına, terimcesine ve arka plan bilgisine ilişkin araştırma yapması gerektiğidir. Bu araştırma esnasında mütercim, kaynak metni özellikle belirlenen amaca göre inceler. Mahkeme çevirmenliği sürecinde de görüldüğü üzere görev bilirkişiye verilirken iş tanımı yapılır ve görevin sınırları belirlenir. Hatta bu bilgilendirmeler taraflarca imzalanan yazılı bir metin üzerinden yapılır. Söz konusu bu belge, bilirkişi mütercimin hizmet edeceği amacı temsil eder. Bilirkişi de kaynak metni amaca hizmet edecek şekilde inceler. Daha önce mahkeme çevirmenliğinde çeşitli özel alanlarla ilgili metinlerin çevirilerinin gerekli olabileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla mütercimden kaynak metne ilişkin özel alana özgü metinleri araştırması ve terimce oluşturması beklenir (bkz. ÇMS, kod C.2.3). Tüm bu aşamaların çeviri öncesinde yapılmasının, yazılı çeviri sürecine kolaylık sağlayacağı söylenebilir.

Kaynak metinle ilgili yapılan kapsamlı araştırma sonrasında bilirkişi mütercim, çeviri stratejisini belirlemesi gerekmektedir (ÇMS, kod C.3). Bu bağlamda aşağıda yer alan hususlar hem dil düzeyi açısından hem de kültürel boyut açısından önemlidir:

“C.3.1 Çevirinin işlevini ve erek metni oluşturma yöntemini, çevrilecek olan içeriğin dil veya dil dışı öğelerle ilişkisi ve erek metnin taşıyacağı özelliklere bakarak belirler.

C.3.2 Hâkim olduğu çalışma dilleri (işaret dili dâhil) kapsamında genel kültür bilgisini de kullanarak erek (hedef) kitleye uygun dili seçer.” (ÇMS, s.14)

Yukarıda yer alan maddeler incelendiğinde çevirinin belirlenen işleve hizmet etmesi gerektiği, erek metnin özellikleri ve erek kitlenin kültürü göz önünde bulundurarak çeviri stratejisinin belirlendiği söylenebilir. Bunlara dikkat edilmesi, yapılan çevirinin erek kitle tarafından anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Mahkeme çevirmenliği açısından bu husus, çeviri hizmetinin iş tanımı yapılırken belirlenen amaca hizmet etmesinin önemine dikkat çeker. Nitekim bu süreçteki üst amaç, muhakemenin adil bir şekilde yürütülerek dava konusuyla ilgili bir karara varılabilmesidir. Ancak mahkemede bir dil engeliyle karşılaşıldığında muhakemenin yürütülmesi mümkün olmamaktadır. Bu süreçte yardımına başvuru alan çevirmen tarafından çeviri hizmeti sunulurken dil engelinin aşılması ve tarafların birbirlerini anlamasının sağlanması amaçlanır. Ancak tüm bu eylemlerin genel anlamda belirtilen üst amaca hizmet ettiği ileri sürülebilir. Ayrıca C.3.2’de de anlaşılacağı üzere erek metnin oluşturulmasında kültür kavramı ön plana çıkmaktadır. Her toplumun, her konuşulan dilin kendisine özgü yaşam biçimi, devlet sisteminin işleyişi gibi zaman zaman birbirine benzer yönleri bulunur ancak her ülkenin kültürü farklıdır. Mahkeme çevirmeninin bu süreçte iki kültürün birbirine benzer veya birbirinden ayrılan noktalarını değerlendirebilecek bilgi ve beceriye sahip olması gerekir. Çünkü çevirinin erek dilde anlaşılması en önemli koşullardan birisidir.

Yazılı Çeviri Eyleminin Gerçekleştiği Süreç

ÇMS’de özellikle yazılı çeviri üst başlığında “özel alan çevirisi yapmak”, “yazın çevirisi yapmak”, “görsel-işitsel çeviri yapmak” ve “yerelleştirme yapmak” gibi işlemler yer alır (ÇMS, kod E). Bu işlemler incelendiğinde mahkeme çevirmenliği alanına yazın ve yerelleştirme çevirilerinin dâhil edilemeyeceği söylenebilir. Bu nedenle “[b]elli bir uzmanlık alanında özel konu bilgisi gerektiren yazılı metinlerin çevirisini” (ÇMS, s.5) tanımlayan özel alan çevirisiyle ilgili başarımlar ölçütlerini değerlendirmekle başlamak anlamlı olacaktır.

Çeviri öncesi yapılan tüm hazırlık aşamalarından sonra yazılı çeviri eyleminin gerçekleştirildiği aşama gelmektedir. Standartta özel alan çevirisiyle ilgili öncelikli olarak aşağıdaki başarımlar ölçütüne yer verilmiştir:

“Kaynak metni, talep, metin özellikleri, alımlama koşulları, kullanılan terimce ve alan diline uygun olarak erek (hedef) dile aktarır” (ÇMS, kod E.1.1)

Bu bilgilerden hareketle çevirinin talep edilen amaca yönelik ve erek metnin özelliklerine göre gerçekleştirilmesi gerektiği sonucuna varılabilir. Birinci ve ikinci bölümlerde de görüldüğü üzere mahkeme çevirmenliğini sadece hukuk alanıyla sınırlandırmak mümkün değildir, bir başka ifadeyle mahkeme çevirmenliğinde çeşitli uzmanlık alanı gerektiren özel alan çevirileriyle karşılaşıldığı vurgulanmıştır. Bu bağlamda yazılı çeviri ile görevlendirilen bilirkişinin çevireceği veya değerlendireceği tüm özel alanlara ilişkin hazırlık yapması gerekmektedir. Özellikle “alan diline” uygun ifadesi belirli bir terminoloji çalışmasının önemine vurgu yapar. Söz konusu bu alan dili, yine mahkemedeki dil düzeylerine işaret eder. Ancak mahkeme çevirmenliğinde sadece matbu olan kaynaklarla değil aynı zamanda görsel-işitsel olarak adlandırılan metin türleriyle de karşılaşmak mümkündür.

Daha önce de ifade edildiği gibi görsel-işitsel metinler, mahkeme çevirmenliği bağlamında hem yazılı çeviri sürecinde hem de sözlü çeviride karşılaşılabilecek bir metin türüdür. Dünyanın dijitalleşmesi ve metin türlerinin buna bağlı olarak çeşitlenmesiyle dava konusu olabilecek birtakım elektronik, görsel-işitsel metinlerde de çeşitlenme ve artış görülmektedir. Bu bağlamda dava konusuna ilişkin birtakım görsel-işitsel metinlerin çevirisi de aracı olarak gerekli olmuştur. Ancak standartta yazılı çeviri bağlamında ele alınan görsel-işitsel metinlerin çevirisini yapma hususunu, hem görme-işitme engeli olan bireylere yönelik yapılan işaret dili çevirisini hem de altyazı ve dublaj çeviri türünü kapsadığı söylenebilir. Mahkemede işaret dili çevirisinin ayrı bir önemi olduğu ve bu nedenle başka bir araştırma konusu olduğu açıklanmıştır. Ancak altyazı veya dublaj çevirisinin mahkeme tarafından talep

edilmeyeceği düşünülmektedir. Çünkü bilirkişi müessesinde verilen görevin ve bu bağlamda hazırlanan raporun sözlü veya yazılı olarak sunulması talep edilmektedir (bkz. “2.2.4. Mahkeme Tarafından Mahkeme Çevirmeninin Görevlendirme Süreci”). Bu nedenle görsel-işitsel metinlerin çevirisinde sözlü metnin yazılması (transkripsiyon) ve bu işlemten sonra çevrilmesi beklenebilir. Bu bilgilerden hareketle yazılı çeviri sürecinde mütercimın çeşitli kaynak metinlerle karşılaşabileceği ve elektronik veya matbu kaynakları işlevsel hale getirip talep edilen biçimde erek metni şekillendirmesi gerektiğini söylemek mümkündür. Bu süreçte mütercim gerekli bilgisayar yazılım ve donanımları, elektronik veya basılı sözlükleri ve yardımcı kaynakları kullanma becerisine sahip olmalıdır (ÇMS, s.22). Sonuç olarak bilirkişi mütercimın yazılı çeviri sürecinde çeviriyle ilgili yazılımları kullanabilmesi, bir başka ifadeyle çeviri sürecinde kullanıma hazır hale getirmesi önemlidir (ÇMS, kod E.1.4, ayrıca bkz. ÇMS, kod C.4.6).

Erek Metnin Düzenlenmesi

Kaynak metnin, erek metnin özelliklerine ve belirlenen işleve göre çevrilmesinin ardından erek metnin kontrol edilmesi aşamasına gelinmektedir (ÇMS, kod E.1.2). Mahkeme çevirmenliği açısından erek metnin kontrolü, sadece dil bilgisel yönde değil metinde yer alan isimlerin, belirtilen sayıların, kişisel bilgilerinin tam ve doğru bir şekilde yazılmış olmasını da içerir. Bu bağlamda yapılan veya istemeden de olsa gözden kaçan birtakım hususlar, yargılamanın adil bir şekilde yapılmamasına neden olabilir veya çevirinin mütercime geri gönderilmesi ve düzenleme yapması talep edilebilir. Bu durum telafiye açık olsa da muhakemenin yürütülmesinde ve davayla ilgili karara bağlanmasında gecikmeler yaşanmasına neden olabilir. Örneğin kadına şiddet gibi konuları içeren davalarda hâkim veya savcı tarafından alınması gereken bir koruma kararı olabilir ve bu durumda çeviri sürecindeki aksaklık bu yönde alınacak olan kararın gecikmesine de yol açabilir. Bu aksaklıkların olmaması için çevirmenden beklenen kendisine verilen görevi, işin başında belirlenen son teslim tarihine kadar eksiksiz yerine getirmesidir.

E.1.2’de yer alan hususta, özellikle kontrol eyleminin kaynak metinden bağımsız olarak sadece erek dil açısından gerçekleştirildiğinden bahsedilmiştir. Son okuma olarak adlandırılabilir bu aşama, çeviri sürecinde bir başka eyleyen tarafından yapılmaktadır. Bu husus Holz-Mänttari’nin kuramında da görülür (bkz. “1.1.2. Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı”). Bu bağlamda bilirkişi mütercim, sadece çevirmen değil aynı zamanda erek metin kullanıcısı olarak metni düzenleyen kişidir. Çünkü gizlilik ilkesi ve görevi kendisi yerine getirme zorunluluğu nedeniyle, mütercimin erek metni başka bir eyleyene gönderip kontrol talebinde bulunması mümkün değildir.

Ancak “[ç]eviri işinin ait olduğu özel alanla ilgili bir uzman ile erek (hedef) metnin terimsel ve dilsel açıdan kontrolü için işbirliği kurar” (ÇMS, kod E.1.3) maddesinde, çeviri konusunda başka bir uzman ile işbirliği yapılabildiği vurgulanır. Bu bağlamda görevi kabul eden bilirkişi mütercim, görev esnasında çeviri için önemli olacak birtakım bilgileri mahkemeden isteyebilir veya başka bir bilirkişi uzmanının göreve atanmasını talep edebilir (bkz. “2.2.4. Mahkeme Tarafından Mahkeme Çevirmeninin Görevlendirme Süreci”). Böylece hem mahkeme (hâkim, savcı) hem de bir başka uzman, çevirmen ile işbirliği sağlamış olur. Hukuki açıdan önemli olan husus, bu aşamaların resmi prosedürler çerçevesinde gerçekleşmesidir. Bu bağlamda bilirkişi mütercimin bu tür süreçlerden ve haklardan haberdar olması, bu bilgileri edinmesi ve bu bilinçte davranması şarttır.

Yapılan çevirinin son kontrolü sağlandıktan sonra mahkeme çevirmeni anlaşmaya bağlı olarak teslim aldığı adliyeden ve birimden hem aldığı yazılı kaynakları hem de oluşturduğu bilirkişi raporunu veya erek metni teslim eder. İkinci bölümde bilirkişinin görüşünü hem yazılı olarak verebilmesi veya sözlü olarak mahkeme huzurunda beyan etmesi gerektiği vurgulanmıştır (bkz. “2.2.4. Mahkeme Tarafından Mahkeme Çevirmeninin Görevlendirme Süreci”). Ancak birçok sayfadan oluşan çevirinin sadece sözlü beyan ile mahkemeye sunulması çok işlevsel olmayabilir. Bu durumda yapılan çevirinin veya hazırlanan bilirkişi raporunun matbu olarak çeviri hizmeti talep eden veya işi verene teslim edilmesi gerekli görülebilir. Bu bağlamda bilirkişi mütercimin kendi çalışma ortamında çalıştığı göz önünde

bulundurulduğunda ilgili erek metnin çıktısını gizlilik hususunu dikkate alarak alması ve teslim etmesi gerekir. Bu süreçlerde mütercimın bilgisayar, yazıcı gibi gereçlere ihtiyaç duyduğu açıktır ve bunları temin etme konusu kendi sorumluluğundadır. Ancak çeviri süreci, çeviriyi teslim ettikten sonra bitmemektedir.

Yazılı Çeviri Sonrası Çalışmalar

ÇMS’de de belirtildiği üzere çeviri sonrasına ilişkin birtakım prosedürlerin yerine getirilmesi gerekir (ÇMS, kod B.7; B.8; B.9). Bu prosedürlerden ilki arşivleme ve bilgi güvenliğini sağlama hususlarıdır (ÇMS, kod B.7). Yazılı çeviri sürecinde teslim alınan kaynak metnin gizliliği, ikinci bölümde ele alınan ve mahkeme çevirmenliğiyle ilgili mevzuatlarda da yer verilen gizlilik ilkesiyle örtüşmektedir (bkz. “2.2.3. Bilirkişilik Kanunu Kapsamında Mahkeme Çevirmenliği”). Bu bağlamda görevlendirilen dosyaya, kaynak metne veya erek metne ilişkin herhangi bir bilginin paylaşılması yasal değildir. Bu nedenle bilirkişi mütercim “[b]ilgi güvenliği ve kişisel verilerin korunması ile ilgili temel hukuki [gereklikleri]” (ÇMS, s.12) sağlamak durumundadır. Bu hususu çeviri öncesi hazırlıkları, çeviri eyleminin gerçekleştiği süreci ve çeviri sonrasını kapsamaktadır. Buna bağlı olarak mütercim kendisine verilen kaynak metinleri, oluşturduğu erek metinleri veya bilirkişi raporlarını arşivlemek durumundadır (ÇMS, kod B.7.1; B.7.2). ÇMS’de çevirmenin, yaptığı çevirilere ilişkin kayıtlarını alması gerektiği belirtilmiştir (ÇMS, kod B.7.3). ÇMS’de kaynak metinleri arşivleme yöntemi çok açık değildir. Ancak bilirkişi mütercimın oluşturduğu erek metnin kaynağını (bilgisayar ortamında) arşivlemesi ve güvenliğini sağlaması şarttır. Buna yönelik çalışmaların ilgili mevzuat hükümlerinde yer alan hususlara göre yapılması belirtilmiştir (ÇMS, kod B.7.4). Ancak buna ilişkin, ilgili bilirkişi mütercim-tercüman mevzuatlarında veya standartta herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır. Bu nedenle arşivleme ve gizliliği koruma sistemini oluşturma yöntemi, mahkeme çevirmeninin oluşturması gereken bir sistemdir.

Bir diğer işlem ise çevirmenin mali prosedürlerini uygulamasıdır (ÇMS, B.8.1). Bu bağlamda mütercimden sunduğu hizmete ilişkin fatura ve vergilendirmeye ilgili çalışmaları yapması beklenir. Yargılanan veya yargılamaya dahil olan kişilerin

mahkeme dilini anlamamaları durumunda mahkeme tarafından görevlendirilen mütercimın sunduğu hizmete ilişkin bir faturalandırma yapması mümkün değildir. Devlete bağılı bir kurumda çalışan mahkeme çevirmeninin, daha önceki bölümde de belirtildiğı gibi emeğı karşılığında alacağı ücret hâkim veya savcı tarafından tayin edilir ve bu işlemler adliyelerin ilgili birimlerinde düzenlenir. Her ne kadar adli sistemde tüm kayıtlar tutuluyor olsa da bilirkişi mütercim katıldığı duruşmaları, aldığı yazılı çevirilerin kayıtlarını tutup mali hususu takip etmelidir (ÇMS, kod B.8.3, ayrıca bkz. s.22). Ayrıca mahkeme çevirmeninin özellikle yazılı çeviride oluşturduğu uzmanlık alanlarına ilişkin terimcelerini güncel tutması, daha sonraki çalışmalarında koştut metin olarak kullanabilmesi açısından faydalı olacaktır (ÇMS, kod B.9; B.9.2). Böylece mahkeme çevirmeni çeviri belleğı oluşturma ve kullanma yetkinliğine sahip olur (ÇMS, s.12).

3.3.6. Sözlü Çeviri Süreci

ÇMS’de ayrı bir başlıkta ele alınan sözlü çeviri, ardıl çeviri ve simultane çeviri olmak üzere iki ayrı başlıkta ele alınmıştır (ÇMS, s.16, 17). Bu bağlamda sözlü çeviri hizmetini sunan çevirmen “[s]özlü çeviri hizmetlerinin sunulduğu durumlarda, farklı dili/dilleri konuşan katılımcıların bulunduğu toplantı, konferans gibi ortamlarda ve görüşmelerde katılımcılar arasında, bir dildeki sözlü iletilerin ardıl veya simultane olarak erek (hedef) dile/dillere aktarılması faaliyetlerini” (ÇMS, s.8) yerine getirir.

Standartta yer alan ve mahkeme çevirmenliğinde özellikle uluslararası davalarda uygulanan simultane çeviri “[s]özlü bir iletinin konuşmacı ile eş zamanlı olarak ve uygun teknik donanımdan yararlanılarak erek (hedef) dile aktarılmasını (fısıltı çevirisi, televizyonda/radyoda çeviri, uzaktan çeviri, bidülle çeviri, konferans, video-konferans, telekonferans ve benzeri)” (ÇMS, s.5) içermektedir. Tanımdan ve standartta yapılan sınıflandırmadan hareketle fısıltı çevirisinin birinci bölümde de görüldüğü üzere andaş çeviri türü içerisinde yer aldığı söylenebilir (bkz. “1.2. Toplum Çevirmenliği”). Bu bağlamda fısıldayarak çeviri “[ç]evirmenin, kaynak dildeki iletiyi erek dile, konuşmacı ile aynı anda, teknik donanım kullanmadan fısıldayarak

aktarmasını” (ÇMS, s.4) içerir. Ancak Türkiye’deki mahkemelerde ağırlıklı olarak ardıl çeviri yapıldığı ve fısıltı çevirisinin yerel mahkemelerde görülmediği belirtilmiştir (bkz. “1.2.1.1. Mahkeme Çevirmenliği”). Çünkü genel olarak mahkeme salonlarında andaş çeviri yapılabilecek teknik donanımın olmaması, muhakeme süresince fısıldayarak çevirinin muhakemeyi yürüten hâkim tarafından hoş karşılanmadığı ve bu nedenle de pek uygulanmadığı söylenebilir. Bu nedenle sözlü çeviri bağlamında sadece ardıl çeviri yöntemiyle gerçekleştirilen sözlü çeviri süreci, özellikle iş talebi, iş programı, çeviri öncesi hazırlık, çeviri eyleminin gerçekleştiği süreç ve çeviri sonrası çalışmalar açısından incelenecektir.¹⁷

Sözlü Çeviri Hizmeti Talebi

Çeviri hizmeti talebiyle ilgili işlemler “çeviri talebini şekillendirmek” başlığında açıklanmıştır (ÇMS, kod B.2). Çevirmenin hizmeti talep eden kişiden “[...] yazılı olarak süreç, amaç, teslim tarihi, çevrilecek içerik ile ilgili bilgilerle birlikte iş tanımını [...]” (ÇMS, kod B.2.1) alması gerektiği belirtilmiştir. Devamında ise bu bilgiler doğrultusunda mesleki açıdan bir değerlendirme yapan çevirmenin ilgili çeviri talebinin koşullarını işi talep eden ile birlikte oluşturacağı bilgisine yer verilmiştir (ÇMS, kod B.2.2; B.2.3). İkinci bölümde de görüldüğü üzere mahkeme dilini anlamayan ancak herhangi bir nedenden dolayı muhakemeye dahil olan kişiler adil yargılanma kapsamında çeviri hizmeti alabilme hakkına sahiptir (bkz. “2.2.1. Adil Yargılanma Kapsamında Çeviri Hizmeti Hakkı”). Bu durumda mahkeme tarafından, bir başka ifadeyle hâkimin veya savcının çeviri hizmeti ihtiyacının tespiti ve bu yöndeki kararı doğrultusunda Adli/bilirkişi tercüman görevlendirilir (bkz. “2.2.4. Mahkeme Tarafından Mahkeme Çevirmeninin Görevlendirme Süreci”). Sözlü çeviri bağlamında çeviri hizmetine ihtiyaç duyan eyleyenler hem çeviri işini başlatan/ihtiyaç sahibi hem de erek metnin alıcısı olarak tanımlanabilir. Çünkü sözlü çeviri talebi, muhakemeyi yürüten eyleyenler ile muhakemeye dâhil olan kişiler arasında gerçekleşmektedir. Ancak tercüman ihtiyacı tespitini yapan hâkim veya savcıdan sonra duruşma öncesi hazırlıkları yerine getiren kâtipler çeviri işini/görevini

¹⁷ Standart kapsamında andaş çeviri türüne ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz.: “Simultane çeviri yapmak”, ÇMS, kod D.2

tercümana veren eyleyendir. Yazılı çeviride yer alan amaç, sözlü çevirideki amaçla benzerlik gösterir. Bu bağlamda üst amaç, yargılamanın adil ve şeffaf bir şekilde yürütülmesini ve dava konusuna ilişkin bir karar varılmasını içermektedir. Bu üst amacın, çeviri hizmetini talep eden ve aynı zamanda alıcısı olan mahkemenin amacı olduğu söylenebilir. Bu amacın gerçekleşmesindeki dil engelini tercümanın görevlendirilmesiyle aşılar. Mahkeme bağlamında görevlendirilen tercüman sanık/şüpheli/mağdur/tanık eyleyenler için de çeviri hizmetini sunar. Bu bağlamda şüphelinin/sanığın amacı kendisine isnat edilen suça ilişkin savunmasını yapması; mağdur olan kişinin yaşadığı mağduriyeti açıklaması ve gerekli hukuki yaptırımların yapılmasını talep etmesi; tanığın tanıklık ettiği olaya/duruma ilişkin bilgileri aktarması gibi alt amaçlar içerebilir. Tercüman ise sözlü iletiyi doğru ve eksiksiz çevirmeyi amaçlayarak eyleyenlerin belirledikleri amaca hizmet etmeye yardımcı olur. Dolayısıyla çeviri hizmeti alıcıları olan eyleyenler değiştikçe, doğal olarak tercümanın hizmet ettiği alt amaçlar da değişiklik gösterecektir.

ÇMS’de çevirmenin işi talep edenle birlikte çeviriyi şekillendirdiği belirtilir (ÇMS, kod B.2.3). Adli/bilirkişi tercüman, çeviri işini/görevini veren ile iletişimde ve sözlü çeviri için kâtip, talep edilen sözlü çeviri hizmetine ilişkin talep edilen çeviri dili, gün, saat ve yer/konum konusunda tercümanı bilgilendirmektedir. Bu nedenle ihtiyaç doğrultusunda görevlendirilen tercümanın, görevlendirilmesi ani bir ihtiyaçtan olduğu için çeviri öncesinde çeviri ihtiyacını eyleyenler ile birlikte şekillendirmesi mümkün değildir. Tercümanın çeviri talebiyle ilgili değerlendireceği tek koşul, çeviri hizmetinin sunulması istenilen gün ve saatin kendi programına uygunluğu ve çeviri hizmeti talep edilen yere ulaşım hususudur. Bu nedenle yazılı çeviri sürecinde ele alınan iş tanımına ilişkin hizmet talep eden ile bir işbirliği oluşturması, sözlü çeviride olanaklı değildir.

Ayrıca sözlü çeviri hizmetinden önce, çeviri hizmetinin ücretini de içeren bir sözleşmenin yapılması mümkün değildir.¹⁸ Sözlü çeviri bağlamında görevlendirilen adli tercümanın sunduğu hizmet ilgili hâkimin takdirine bağlı olarak şekillenmektedir

¹⁸ ÇMS kapsamında çeviri teklifi hazırlama ve sözleşme yapma işlemlerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz.: kod B.3, s.10

ve bu bağlamda ücret tarifesi bulunmamaktadır (bkz. “2.2.2. Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu Uyarınca Mahkeme Çevirmenliği”). Dolayısıyla buna ilişkin bir ölçütün belirlenmemiş olması büyük bir eksikliğin göstergesidir. Çünkü bu bağlamda dava konusu ve mahkemenin görüldüğü tür dikkate alınmaksızın ve çeviri hizmetinin sunulduğu süre fark etmeksizin bir ücret belirlendiği söylenebilir. Ancak bu sistem, tercümanlar arasında tayin edilen ücretlerde tutarlı olunmayacağını ve eşitliğin bu anlamda sağlanmasının zor olacağını gösterir. Bilirkişi tercümanın görevlendirilmesinde ise mahkeme türlerine göre sınıflandırılan bir ücret tarifesi bulunmaktadır ve bilirkişinin verdiği emek ve yaptığı masraflar göz önünde bulundurularak yine hâkim veya savcı tarafından bir ücret tayin edilmektedir (bkz. “2.2.3. Bilirkişilik Kanunu Kapsamında Mahkeme Çevirmenliği”). Ancak sözlü çeviri bağlamında sunulan hizmetin karşılığında verilecek olan ücret, bilirkişi ücret tarifesindeki bilgilerden açıkça anlaşılmamaktadır.

Sürecin devamında çevirmenden aşağıda yer alan adımlarının uygulanması beklenir:

“B.3.1 Hizmet talep edenin talebine göre, sözlü/yazılı kapsamlı iş tanımını ve hizmet koşullarını (fiyat, süre, amaç, ödeme koşulları, hukuki konular, işin niteliği ve benzeri) belirler.

B.3.2 Belirlediği iş tanımı ve koşulları ile vereceği hizmete göre teklif metnini/ dosyasını formatına uygun şekilde hazırlar.”
(ÇMS, s.11)

Yukarıda yer alan bilgilerden hareketle tercümana sadece çeviri hizmeti sunulması gereken zaman ve konuma ilişkin bilgi verilmektedir. Ancak hizmet talebinde bulunan kişilerde, sözlü çeviride yardımcı kaynaklarının tercümana verilmesine ilişkin bir çalışma prensibi olmadığı söylenebilir. Bu nedenle tercümanın alabildiği sınırlı bilgilerden hareketle çeviri öncesindeki hazırlıklarını şekillendirmesi gerekir. İkinci bölümde ele alınan hukuki kaynaklarda sözlü çeviri sürecine ilişkin ayrıntılı bilgi verilmemesi tercümandan bu hazırlık sürecinde yapması gerekenleri çeviri edinciyle öngörebilmesi veya deneyimle kazanmış olması beklenir. Ancak

öngörü veya deneyime rağmen tercüman sözlü çeviri sürecinde birtakım zorluklarla karşılaşabilir. Bu nedenle tercüman sözlü çeviri sürecinde güçlükleri aşabilecek bilgi ve beceriye sahip olmalıdır. Tüm bu hususlar standart kapsamında yer alan ve sözlü çeviri türüne hizmet eden çeviri öncesi hazırlıklara işaret eder. Ancak bunun öncesinde tercümanın bir iş planı oluşturması gerekmektedir.

Sözlü Çeviri İşinin Planlanması

İş planı, bir başka ifadeyle iş organizasyonu, çeviri işinin koşulunu değerlendirme, bu değerlendirme neticesinde çeviri hizmeti sunulacağı zaman, malzeme ve aşama olarak planlama ve hazırlama, gerektiğinde konaklama veya ulaşım gibi organizasyonları yerine getirme gibi süreçleri içermektedir (bkz. ÇMS, kod B.6.1; B.6.2; B.6.3). Sözlü çevirmen olarak görevlendirilen tercümanın çeviri işi ile ilgili koşullara ilişkin bir bilgi alamaması nedeniyle buna ilişkin bir değerlendirme yapması da mümkün değildir. Bu nedenle tercümanın hangi davaya gireceği, davanın konusu gibi bilgilere çeviri öncesinde erişmesi mümkün gözükmemektedir. Ancak tercümana görevlendirme sürecinde hangi bölgedeki adliyeye ve hangi mahkeme türünde (örneğin, 1. Sulh Ceza Hâkimliği) görevlendirileceği belirtilmektedir. Söz konusu mahkemenin çevirmeni ancak ihtiyaç doğrultusunda görevlendirmesi nedeniyle tercümanın mahkemeye ne zaman çağrılacağı, çalışmasının ne kadar süreceği belirsizdir. Bu bağlamda tercümanın oluşabilecek tüm aksaklıkları göz önünde bulundurarak iş planını yapması gerekmektedir. Ayrıca öncelikli olarak görevlendirme ilgili bölgedeki adli/bilirkişi tercüman listelerinden yapılıyor olsa da aranan nitelikte/dilde çevirmenin bulunmaması durumunda başka bir bölgenin listesinden de tercüman görevlendirilebilir (bkz. “2.2.4. Mahkeme Tarafından Mahkeme Çevirmeninin Görevlendirme Süreci”). Her durumda tercüman yol masraflarını düşünmek durumundadır. Ayrıca ihtiyaç durumunda konaklamayı dahi göz önünde bulundurarak bu süreci etkin bir biçimde planlamak tercümanın kendi sorumluluğundadır. Bu bilgilerden hareketle sözlü çeviri hizmeti için görevlendirilen mahkeme çevirmeninin iş programını yapması, planlı ve organize olması gerektiği söylenebilir (ÇMS, s.22).

Sözlü Çeviri Öncesi Hazırlık

Önceki “Çalışma Ortamı ve Koşulları” başlığında sözlü çeviride, özellikle ardıl çeviri sürecinde tercümanın konuşmacıyı görebileceği ve duyabileceği bir konumda bulunmasının öneminden bahsedilmiştir. Buna bağlı olarak ÇMS’de sözlü çeviride “[...] çevirmen için öngörülen yerin konuşmacıyı net şekilde görmesi, duyması ve konuşmacıyla gerektiğinde iletişim kurmasına uygun olup olmadığını kontrol [...]” (Kod, C.4.2) etmesi gerektiği açıklanmıştır (ayrıca bkz. kod: D.1.2). Ancak adliyelerde duruşmaların yoğunluğu göz önünde bulundurulduğunda çeviri öncesinde tercümanın böyle bir hazırlık yapması çok da mümkün gibi görünmemektedir. Ayrıca çeviri ihtiyacı dışında tercümanın çeviri hizmeti alıcısıyla bir iletişimde olması mahkeme tarafından kabul görülecek bir davranış olmayabilir. Zira tercüman, söz konusu çeviri hizmeti için görevlendirilmiştir ve tercümandan çeviri hizmeti alıcılarıyla da bir yakınlık kurması veya iletişime geçmesi beklenmez. Bu iletişimin olmaması gerektiği özellikle tarafsızlık ilkesine bağlanmaktadır (bkz. “1.2.1.1. Mahkeme Çevirmenliği”).

Daha öncesinde de ifade edildiği gibi tercümanın çeviri hizmeti talebine ilişkin ayrıntılı bilgi alamaması nedeniyle tercümanın aşağıda yer alan işlemi yapması mümkün değildir:

“C.2.5 Sözlü çeviride toplantı düzenlenen konuya ilişkin konu, alan ve arka plan bilgilerini çeviri amacına göre inceler.” (EK, s.14)

Bu bağlamda tercümanın çeviri öncesinde konuya ilişkin bir araştırma yapamaması ve bunları çeviri amacı doğrultusunda inceleyememesi anlamına gelir. Dolayısıyla tercümanın buna yönelik çeviri stratejisini önceden planlaması mümkün görünmemektedir (çeviri stratejisi için bkz. kod, C.3). Bu bağlamda tercümanın çeviri hizmeti sunduğu süreçte dikkatlice gözlem yaparak çevirideki zorlukları çeviri bilgisi ve becerisiyle aşması beklenmektedir (bkz. ÇMS, s.22). Özellikle çeşitli uzmanlık alanlarının dahil olduğu mahkeme çevirmenliği sürecinde tercümanın öncesinden

hazırladığı terminoloji listesinin önemi oldukça büyüktür. Ayrıca C.2.6 kod numaralı başarımlar ölçütünde belirtildiği üzere çeviri öncesi hazırlık aşamasında tercümanın “[...] konuşmacının/konuşmacıların kültürel, sosyal, politik ve benzeri özelliklerini [araştırdığı]” hususunun, mahkeme çevirmenliği nezdinde geçerliliği bulunmayabilir. Çünkü çeviri öncesinde her ne kadar tercümanın kayıtlı olduğu dil çiftinde görevlendirme yapılıyor olsa da ve bu bağlamda tercümanın kayıtlı olduğu dile ilişkin kültürel arka plan bilgisi olması beklense de, dava konusuna ilişkin bilgi verilmediği gibi ilgili çeviri hizmeti alıcısına ilişkin bir bilginin edinilmesi de mümkün değildir. Söz konusu kültürel boyutu sadece dil ile sınırlandırmamak gerekir. Mahkeme açısından önemli olan kime çeviri hizmetinin sunulduğu değildir. Çünkü alıcısının kimliğinin önemi olmadığı çeviri hizmetinin eşit koşullar altında sunulduğu düşünülür. Ancak aynı dili konuşan ülkelerde bile birtakım kültürel farklılıkların olduğu görülür. Bu hususun göz ardı edilmesi, özellikle mahkeme çevirmenliğindeki kültürel boyutun dikkate alınmadığı ve bu nedenle çeviri sürecinde karşılaşılan kültürel farklılıklarda tercümanın buna hazırlıksız olma riskini de ortaya çıkartır. Bu bağlamda tercümandan beklenen kendi yetki sınırları içerisinde etkili ve hızlı bir biçimde bu hususun üstesinden gelmesi ve iletişimde bir aksaklık yaşanmamasıdır (bkz. ÇMS, s.22).

Sözlü çeviri bağlamında ele alınan ardıl çeviride, D.1 kod numaralı başarımlar ölçütleri belirlenmiştir. Bunlardan ilki tercümanın konuşmacı ile ardıl çeviriye ilişkin kapsam, bölümlendirme, çeviri ve konuşma akışı konusunda koordinasyon sağlaması gerekmesidir (ÇMS, kod D.1.1, ayrıca bkz. C.4.3). Ancak mahkeme çevirmenliğinde sözlü çeviri ile görevlendirilen tercümanın, çeviri öncesinde sanık/şüpheli/tanık/mağdur ve hâkim, savcı, tarafların müvekkilleri veya adli personel ile duruşma öncesinde konuşma ve mutabakata varması mümkün değildir. Çünkü belirtildiği gibi tercümanın özellikle mahkeme dilini bilmeyen çeviri hizmeti alıcılarıyla iletişimde olması beklenmez. Ayrıca duruşmada gerçekleşen tüm aşamaların ve konuşmaların hâkimin izniyle yapıldığı düşünüldüğünde eyleyenlerle bu konunun netleştirilmesi mümkün değildir. Tüm bu hazırlık aşamalarından sonra sürecin devamında çeviri hizmetinin sunulduğu aşama gelir.

Sözlü Çeviri Eyleminin Gerçekleştiği Süreç

Birinci bölümünün TÇ başlığında incelenen çeviri türleri, ÇMS’de de yer almaktadır. Mahkemelerde genelde ardıl çeviri türünün kullanıldığı ikinci bölümde tespit edilmiştir. Standart kapsamında ardıl çeviri “[g]erektiğinde not alarak, sözlü bir iletinin konuşmacıdan sonra bölümler halinde erek (hedef) dile aktarılmasını [...]” (ÇMS, s.3) kapsar. Bu bağlamda ardıl çevirinin TÇ, hatta mahkeme durumlarında gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Bu husus, ikinci bölümdeki tespitle örtüşmekte ve birinci bölümde bahsedilen ardıl çeviri tanımıyla benzerlik göstermektedir. Çünkü ardıl çeviri türünde, konuşmacı dinlendikten sonra tercüman kaynak metni erek dile çevirir. Bu esnada da birtakım not alma tekniklerini kullanarak konuşmayı not alır. Nitekim bu işlem standardın D.1 kodundaki işlemler ile de açıkla belirtilmiştir:

“D.1.3 Gerekli durumlarda konuşmacıyı not alarak dinler.
D.1.4 Konuşma içeriğini ardıl olarak not desteği ile çevirir.”
(ÇMS, s.16)

Ayrıca birinci bölümdeki verilerden de anlaşılacağı üzere mahkemede daha çok ardıl çeviri türünde yer alan diyalog çevirisi gerçekleştirilmektedir. Diyalog çevirisi, standartta “[i]ki kişi arasındaki sözlü iletişim kapsamında geçen iletilerin erek dile ardıl çeviri tekniğiyle aktarılmasını” (ÇMS, s.4) içerir. Dolayısıyla mahkemede gerçekleşen konuşmalar her zaman çok uzun içeriklerden oluşmayabilir. Ancak ikinci bölümde de bahsedildiği gibi, duruşma sırasında hâkim haricinde savcının veya tarafların müdafilerinin de soru sorma yetkisine sahip oldukları için duruşma sırasında tercümanın çeviri süreci boyunca tüm eyleyenleri dikkatlice dinlemesi ve çevirecekmiş gibi hazırlıklı olması gerekmektedir (bkz. “2.2.2. Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu Uyarınca Mahkeme Çevirmenliği”). Hangi iletinin çevrilip çevrilmeyeceği hususu önceden belirtilmeyebilir. Bu nedenle mahkeme çevirmeninin ardıl çeviri türü hizmetinde mutlaka not kâğıdını yanında bulundurması şarttır. Böylece gerektiğinde konuşmanın içeriğini erek dilde oluşturabilecek birtakım not tutma sistemleri sayesinde notlarını rahatça alabilir (bkz. kod: D.1.3; D.1.4, s.22).

ÇMS kapsamında çeviri sürecinde kullanılan araç, gereç ve ekipmanlar kısmında ardıl çeviride mikrofonun gerekliliğinden bahsedilmiştir (ÇMS, s.22). Bu husus mahkemelerde kurulmuş olan SEGBİS’e işaret etmektedir (bkz. “2.2.2. Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu Uyarınca Mahkeme Çevirmenliği”). SEGBİS ile duruşmada video konferans görüşmesine benzer bir sistem kullanılır ve ilgili kişiler mikrofon üzerinden konuşmalarını gerçekleştirir. Bu bağlamda yaşanacak olan teknik aksaklık çeviri sürecini de olumsuz yönde etkileyebilir. Bu durumda teknik aksaklığın giderilmesi beklenebilir veya geçici olsa da etkili ve hızlı bir çözüm üretilmesi gerekebilir.

Ayrıca mahkemede kullanılan ve dünyanın dijitalleşmesiyle de çok sık rastlanan diğer çeviri türü ise görsel-işitsel çeviridir (bkz. “1.2.1.1. Mahkeme Çevirmenliği; “2.2.2. Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu Uyarınca Mahkeme Çevirmenliği”). Görsel- işitsel çeviri, genel anlamda görsel veya işitsel içerikteki metinlerin “[...] dil içi, diller arası, düzgüler arası veya göstergeler arası çevirisini” (ÇMS, s.4) kapsamaktadır. Mahkeme salonunda delil niteliğinde olabilecek veya duruşmada hâkimin takdirine bağlı olarak dinlenmek istenen yabancı dildeki görsel-işitsel kaynakların mahkeme diline çevrilmesi talep edilebilir. Bu durumda tercümanın görsel-işitsel metin üzerinden sesli betimleme (andaş) veya dur/oyunat seçeneği ile ardıl çeviri yapması beklenir.

Birinci bölümde tespit edilen bir diğer husus, mahkeme çevirmenliğinde sadece sözlü/yazılı çeviri değil aynı zamanda yazılı metinden sözlü çeviri hizmeti talep edilebilir olmasıdır (bkz. “1.2.1.1. Mahkeme Çevirmenliği”). Yazılı olan bir iletinin, tercüman tarafından kaynak dilde sessizce okunmasını ve ardından erek dile çevrilmesini kapsamaktadır (ÇMS, s.5). Mahkemede görevlendirilen tercümandan beklenen, bu tür ihtiyaçları da karşılayabilecek bilgi, beceri ve yetkinlikte olmasıdır.

Çeviri öncesi hazırlıkta belirtildiği gibi ardıl çeviri hizmetinde tercümanın konuşmacıları görebileceği bir konumda bulunması önemlidir. Çünkü tercüman, sözlü çeviri sürecinde konuşmanın içeriğini “[...] metinsel özellikleri, açık ve örtük içerik, dil düzlemi, muhatap tarafların kişisel özellikleri, kullandıkları üslup, vurgu, ses tonu,

beden dili, söylem birimlerinin işlevi, sezdirimlerin bağlam ve ortama göre gözetilerek çevirinin amacı doğrultusunda [çözümlemesi]” (ÇMS, s.5) gerekir. Söz konusu tercümanın çeviri sürecinde iletiyi tam ve doğru aktarabilmesi söylem çözümleme becerisine bağlıdır. Birinci bölümde ifade edildiği gibi, mahkemede her ne kadar hukuk alanına ilişkin özel terimlere ihtiyaç duyulan bir dil söz konusu olsa da davanın konusuna göre çeşitli uzmanlık dillerini veya sanığın/şüphelinin/tanığın/mağdurun günlük dildeki konuşmalarını içeren söylemlerde karşımıza çıkar (bkz. “1.2.1.1. Mahkeme Çevirmenliği”). Böylece ÇMS’de de yer alan “dil düzlemi” hususu ön plana çıkar. Mahkeme çevirmeninden “[k]ullanımı bağlamlara ve farklı toplumsal konumlara göre yapılanmış, kabul gören kullanımdaki dil düzeyini” (ÇMS, s.3) belirten dil düzlemi arasında sürekli ve hızlı bir şekilde geçiş yapması beklenmektedir. Bu esnada özellikle uzmanlık alanına ilişkin daha önce oluşturduğu terim listesinin de çeviri sürecine önemli ölçüde katkı sağlayabileceği söylenebilir. Tercümanın konuşmacının dil düzeyini, dili ve terimcenin hedef dile olan uygunluğunu sağlaması gerekir (ÇMS, kod D.1.7).

Çeviri eyleminin gerçekleştiği süreçle ilgili bir diğer başarımlı ölçütü ise çevirinin doğruluğunun sağlanması, erek metnin anlaşılır, akıcı ve iletişimsel olmasıdır (ÇMS, kod D.1.5; D.1.6). Çevirinin doğruluğu hususu, ikinci bölümde de ele alınan ve bilirkişi ve adli tercümanlıkla ilgili mevzuatlarda yer alan doğruluk ilkesi ile örtüşmektedir (bkz. “2.2.2. Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu Uyarınca Mahkeme Çevirmenliği”). Bu husus mahkeme çevirmenliği açısından iletinin doğru ve tam iletilmesi, adil yargılanmanın yapılabilmesi için önemli koşullardan birisine işaret eder. Ayrıca çevrilen iletinin akıcı, anlaşılır olması önemli bir koşulu oluşturuyor olsa da mahkeme çevirmenliğinde özellikle bu işlevi yerine getirirken önemli olan hususlardan biri iletinin içeriğini bir eksiltme, özetleme yapmadan aktarmaktır. Çünkü tercümanın davaya ilişkin tüm ayrıntıları bilmesi mümkün değildir ve ilgili kişinin savunmasında veya ifadesinde yer alan en ufak bir ayrıntı muhakemenin aydınlatılmasına katkı sağlayabilir. Dolayısıyla iletideki tüm ayrıntıların veya tekrarların bu durumu göz önünde bulundurarak çevrilmesi gerekmektedir. Çapraz sorgu sırasında özellikle birtakım soruların tekrar edilmesi buna örnek gösterilebilir. Bunun için tercüman, ardıl çeviri türünde kullanılan

teknikleri ve çeviri yöntemleri konusunda bilgili ve bunları uygulayabilecek becerilere sahip olmalıdır. Bu, tercümanın uzman davranışıyla örtüşmektedir ve böylece sözlü çeviride profesyonel bir hizmet sunulması sağlanmış olur.

Sözlü Çeviri Sonrası Çalışmalar

Tercümandan çeviri sonrasında da birtakım işlemler yapılması beklenir. ÇMS'nin B.7 kod numaralı başlığında “arşivleme yapmak ve bilgi güvenliğini sağlamak” konusu yer almaktadır. Sözlü çeviri bağlamında ve mahkeme çevirmenliği özelinde bu hususlar incelendiğinde, ikinci bölümde bahsedilen duruşma tutanağında tercümanın bilgilerinin yer alması nedeniyle duruşma tutanağının bir nüshası da tercümana verilir (bkz. “2.2.2. Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu Uyarınca Mahkeme Çevirmenliği”). Tercümanın ise almış olduğu tutanakları arşivlemesi gerekmektedir. Böylece tercüman standartta da belirtildiği gibi çeviri kayıtlarının yedeklerini almış olur. Bu işlem, tercümanın katıldığı davalara ilişkin tutanakları arşivleme yönetimi becerisinin gerekliliğini de beraberinde getirir. Arşivleme hususunda dikkat edilmesi gereken en önemli koşullardan biri gizlilik ilkesidir (B.7.4). Buna göre tercümanın hem hizmet talep eden kişi/kurum bilgilerini hem de almış olduğu duruşma tutanaklarını mevzuatlara uygun olarak gizliliğini sağlayacak şekilde arşivlemesi şarttır. Bu husus tamamen tercümanın sorumluluğundadır. Her ne kadar bu süreçler çeviri sonrasıyla ilgili olsa da mahkeme çevirmenliğinde özellikle sözlü çeviriyi kapsayan SEGBİS sistemi aracılığıyla çevirilerin de görsel-işitsel olarak kayıt altında tutulduğunu söylemek mümkündür (bkz. “2.2.2. Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu Uyarınca Mahkeme Çevirmenliği”). Ancak bu kayıtların tercümana verilip verilmediği ikinci bölümde incelenen mevzuatlardan anlaşılmamaktadır.

Çeviri sonrası çalışmalardan biri de terminoloji listesinin standartta da belirtildiği üzere değişim ve benzeşmelere göre güncellenmesi ve geliştirilmesidir (ÇMS, kod B.9.2). Söz konusu terminoloji çalışması tercümanın çeviri belleği oluşturma ve kullanma becerilerini de ortaya koyar (ÇMS, kod B.9). Sözlü çeviride

tercümana davanın içeriği ve konusuna ilişkin ayrıntılı bilgi verilmemesi tüm uzmanlık alanlarına ilişkin bir terminoloji çalışmasının gerekliliğini gözler önüne serer.

3.3.7. Çeviri Hizmetine Yönelik Kalite Faaliyetleri

Önceki başlıklarda çeviri öncesi tüm hazırlık sürecinde, yazılı ve sözlü çeviri eyleminin gerçekleştiği süreçten ve çeviri sonrasında çevirmenin gerçekleştirdiği birtakım faaliyetlerden bahsedilmiştir. Tüm bu aşamaları kapsayan ve mahkeme çevirmenliği açısından da vurgu yapılan bir diğer husus, çeviri hizmetiyle ilgili kalite faaliyetleridir. Sunulan çeviri hizmetinin kaliteli olması mahkeme çevirmenliği açısından yapılan işlevsel çeviriyi tanımlar. Ancak bu şekilde yargılamanın adil bir şekilde yürütülmesi sağlanır. Bu nedenle ÇMS’de tanımlanan “çeviri hizmeti ile ilgili kalite faaliyetlerini yürütmek” görevindeki işlemler ve başarımlar ölçütleri önemli bir noktaya değinmektedir (ÇMS, kod F). Bu bağlamda iki işlem ön plana çıkmaktadır: “Hizmet talep eden kişi ve kuruluşlarla ilişkileri yönetmek” ve “Çeviri iş süreçlerini izlemek”. Bu bilgilerden hareketle çeviri hizmetiyle ilgili kalitenin hizmet talep eden kişi/kuruluşlarla olan ilişkilere ve çeviri sürecindeki süreçleri izlemeye bağlı olduğu söylenebilir. Bu bağlamda aşağıda yer alan ölçütleri incelemek anlamlı olacaktır:

“F.1.2 Hizmet talep eden kişi ve kuruluşlarla ilişki sürecini, hizmet öncesi, hizmet/çeviri süreci ve sonrası aşamalarını içerecek şekilde tasarlar.

F.1.3 Hizmet talep eden kişi ve kuruluşlarla ilişkilerini oluşturduğu portföy ve tasarladığı aşamalar kapsamında yürütür.

F.1.4 Hizmeti talep edenin memnuniyeti ve beklentilerini belirlemeye yönelik inceleme, değerlendirme çalışmaları yapar.” (EK, s.20)

Yukarıda yer alan ölçütler incelendiğinde çeviriyi başlatan ve çeviri işi veren olarak adlandırabilecek hizmet talep eden kişi ile bir işbirliği eylemi ön plana çıkar (ÇMS, kod F.1.2). Bu bağlamda çevirmenden beklenen genel anlamda çeviri öncesi, çeviri süreci ve sonrası tüm aşamaları, hizmeti talep eden kişi/kurumun belirlediği amaca yönelik tasarlamasıdır. Mahkeme çevirmenliğinde üst amaç muhakemenin adil

bir şekilde yürütülmesi ve davanın karara bağlanmasıdır. Bu hususun gerçekleşebilmesine engel olan yabancı dilin sebep olduğu iletişim sorunudur. Bu sorunu çözmek adına mahkeme bir mahkeme çevirmeni görevlendirir. Önceki başlıklarda da görüldüğü gibi tüm süreçleri kapsayan çeviri hizmeti talep eden kişi/kurumlarla olan ilişkileri, mahkeme çevirmeninin tasarlaması ve yürütmesi beklenebilir. Ancak bu sürece katılan diğer eyleyenlerinin de rolü önemlidir. Çeviri sürecinde çevirmenin kaliteli bir hizmet sunması için özellikle çeviri hizmeti alıcısından gerekli bilgileri alabilmesi en önemli faktörü oluşturmaktadır. Ancak profesyonel bir çevirmen, birtakım bilgilere ulaşamasa dahi elindeki mevcut bilgilerden hareketle çeviriyi kaliteli sunmak adına yöntemler geliştirebilmelidir. Çünkü ÇMS’de de belirtildiği gibi çevirmen “[ç]eviri süreçlerinde hizmeti talep eden, teknik süreç ve kalite odaklı [...]” (ÇMS, s.22) çalışmalıdır. Bu bilgilerden anlaşılacağı üzere çevirmen bir uzman olarak görülür ve çeviri sürecini yöneten eyleyenler arasında yer alır. Mahkeme çevirmenliğinde yazılı çeviri sürecinde eyleyenler arasında eşgüdüm sağlama hususu, ikinci bölümde elde edilen verilerden hareketle sözlü çeviri sürecine göre daha uygulanabilir gözükmektedir. Ancak sözlü çevirinin kendi dinamikleri ve sözlü iletişim sorununu ortadan kaldırmaya yönelik çeviri faaliyeti, özellikle “[...] çeviri hizmetlerinde hizmeti talep edeni sunulacak hizmetin kapsamı, içeriği ve yöntemi konusunda [...]” (kod, F.1.5) bilgilendirmesini içerir. Ancak sözlü çeviri başlığında ele alınan bilgilerden hareketle sözlü çeviride bunun pek mümkün olmadığı ancak bir gereksinim olduğu görülmüştür.

Çeviri hizmetiyle ilgili bir diğer kalite yönetimi ise çeviri iş süreçlerindeki aşamaların izlenmesidir (ÇMS, kod F.2). Bu bağlamda çevirmenden beklenen çeviri öncesi, çeviri hizmetinin sunulduğu süreç ve çeviri sonrası gibi süreçleri değerlendirebilecek nitelikte akışını oluşturmak; çeviri süreçlerini akışa göre kayıt altına almak; yapılan çevirinin kalitesine yönelik kontrolü sağlamak; yazılı çeviri sürecinde çeviri hizmeti talep eden kişi/kurumdan geri bildirim almaktır (bkz ÇMS, kod F.2.1; F.2.1; F.2.3; F.2.6). Bu ölçütlerden anlaşılacağı üzere çeviri sürecinin kalitesi çeviri sürecine dahil olan eyleyenler arasındaki işbirliğine bağlıdır. Bu noktada ön plana çıkan husus, çevirmenin bilgi ve becerilerine bağlı olan çeviri sürecinin tüm aşamalarını işlevsel olarak yürütmesidir. Böylece çevirmen çeviri sürecinin tüm

aşamalarında aktif olarak rol alan bir uzman konumundadır. Mahkeme çevirmenliğindeki çevirilerin kalitesi de doğal olarak bu süreçlere bağlıdır. Bilirkişilik müessesinde işbirliğine açık olan bir yapı mevcuttur. Ancak kaliteyle ilgili başarımlar ölçütleri incelendiğinde çevirmenin sağlaması, uygulaması, yönetmesi, denetlemesi gereken süreçler ön plana çıkmaktadır. Bu bilgilerden hareketle mahkeme çevirmenliğinde işbirliğine engel olacak birtakım hususlar olsa dahi çevirmenin edinebildiği bilgilerden hareketle çevirideki uzmanlık bilgisi ve becerisiyle çeviri hizmetinde kaliteyi sağlaması gerekir. Bunun için özellikle mesleki yeterlilik seviyesi başlığında incelenen ve ikinci bölümde ayrıntılı bir biçimde ele alınan çevirmen olarak listelerde yer alma koşulları, TYÇ kapsamında belirlenen en az 6. seviyedeki bilgi, beceri ve yetkinlikleri gerektirir. Ayrıca F.2.4 kodunda bahsi geçen “[s]imultane ve ardıl çeviride yaptığı iş hakkında meslektaşından geri bildirim alır” hususu mahkeme çevirmenliği açısından pek mümkün görülmemektedir. Nitekim sözlü çeviri sürecinde genelde bir tercümanın görevlendirildiği düşünülmektedir.

3.3.8. Mesleki Gelişim Faaliyetleri

ÇMS’de son kısımda yer alan standartlar mesleki gelişim faaliyetlerine ilişkindir (ÇMS, kod G). Mesleki gelişim faaliyetleri “bireysel mesleki gelişimini sağlamak” ve “mesleki iç eğitime katkıda bulunmak” olmak üzere iki işlemden oluşur (ÇMS, kod G.1; G.2). Bu bağlamda bireysel mesleki gelişim ile ilgili aşağıda yer alan başarımlar ölçütleri incelemekte fayda vardır:

“G.1.1 İlgili kuruluşlar tarafından mesleki konulara ilişkin eğitim etkinlikleri hakkında bilgilendirilerek kişisel eğitim ihtiyaçlarını belirler.

G.1.2 Meslek ve sektördeki gelişmeleri ilgili kaynaklardan izleyerek çalışmalarına yansıtır.

G.1.3 Görevleriyle ilgili mevzuat ve norm değişikliklerini ilgili kaynaklardan izleyerek çalışmalarına yansıtır.” (ÇMS, s.21)

G.1.1 maddesinde yer alan husus her ne kadar çevirmenin kişisel eğitimiyle ilgili olsa da bilirkişilik ilanlarında gerekli olan “Bilirkişilik Eğitimi” ile örtüşmektedir (bkz. “2.2.3.1. Bilirkişi Listesi”). Bilirkişi olacak olan adayın bu eğitimi alması başvuru için şart olarak belirlenmiştir. Bu eğitim bir gereklilik olsa da çevirmenin bu süreçte edineceği hukuki ve bilirkişiliğin tüm aşamalarına ilişkin bilgi, daha sonra bilirkişi olarak görevlendirildiğinde kolaylık sağlayacak adımlar olarak görülebilir. Bilirkişi mütercim-tercüman olmak isteyen adayların, bu eğitimi hangi kuruluşlardan almaları gerektiği, geçerlilik süresi, eğitime ilişkin teorik ve uygulama bilgilerini edinmesi ve kayıt olması gibi hususlar çevirmenin kendi sorumluluğundadır.

Sonraki maddede ise çevirmenin mesleki ve sektördeki gelişmeleri takip etme hususuna yer verilmiştir (ÇMS, kod G.1.2). Bu, mahkeme çevirmenliği açısından incelenecek olursa, Türkiye’de mahkeme çevirmeni olmak isteyen kişilerin ikinci bölümde de yapılmış olan iki farklı sisteme ilişkin (Adli Tercüman Listesi- Bilirkişi Listesi) bilgi sahibi olması, bunları araştırması gerekir. Ancak bunun sonucunda başvuru süreçlerine ve koşullarına ilişkin güncel bir bilgiye ulaşılabilir. Nitekim listelere kayıt olma hususlarında mevzuatta birtakım düzenlemeler yapılmış veya bölge adliyesi tarafından özel şartlar eklenmiş olabilir. Mahkeme çevirmeninin bu bilgileri güncel tutması, mahkeme çevirmenlik faaliyetine ilişkin mevzuatları, yasal düzenlemeleri ve kayıt olmak istediği listelere ilişkin başvuru şartlarını, koşullarını takip etmesi gerekir (bkz. s.21). Bu husus standartta G.1.3 maddesi ile belirtilmiştir. Ancak bilgileri güncel tutma hususunu sadece kayıt olma konusuyla sınırlandırmamak gerekir. Mahkeme çevirmeninin girdiği dava konularına ilişkin, adliyenin işleyişi gibi hususlar hakkında bilgi sahibi olması şarttır. Bu hususla ilgili olarak özellikle dünyanın korona virüsle savaştığı bu pandemi sürecinde seyahatten, sokağa çıkmaya kadar birçok kısıtlama yapılmıştır; buna resmi kurumların faaliyet sınırlandırması da dahildir. Çünkü bu hususlar adli süreçlerin yavaşlaması, yapılması planlanan duruşmaların ertelenmesi anlamına gelebilir ve seyahatin olmaması nedeniyle bu alandaki çeviri ihtiyacının azalabileceği söylenebilir. Çünkü ikinci bölümde de görüldüğü üzere birçok hukuki durum, yabancı kişilerin mahkeme dilini bilmemeleri ancak herhangi bir nedenden dolayı muhakemeye dahil olmalarıyla başlamaktadır. Bu durumda mahkeme çevirmeninin bunu göz önünde bulundurması ve nihayetinde

sunduğu hizmet doğrultusunda kazanacağı ücreti, bir başka deyişle gelirini hesap etmesi gerekmektedir.

Mesleki gelişim faaliyetlerine ek olarak çevirmenin edinmiş olduğu deneyimleri, çalışma yöntemine ilişkin bilgileri meslektaşlarıyla paylaşması beklenmektedir (ÇMS, kod G.2.1). Aynı zamanda meslektaşlarının talebiyle çevirmenin hem yapılan çevirilere hem de mesleki ilke ve hususlara ilişkin çözümleyici geri bildirimlerde bulunması gerekmektedir (ÇMS, kod G.2.2). Mahkeme çevirmenliği açısından tüm bu hususların uygulanmasının mahkemede daha kaliteli bir çeviri hizmeti sunulmasına ve alım şartlarının buna göre belirlenmesine katkı sağlayacağı söylenebilir. Ayrıca listelerin oluşturma sürecinin son aşamasını oluşturan toplu yemin törenlerinde mahkeme çevirmenleri bir araya gelerek mesleki deneyimlerini birbirleriyle paylaşma imkânları bulabilir. Bu noktada özellikle mahkeme çevirmenliğine yönelik bir dernek, özellikle bu tür paylaşımları bir araya toplayabilecek bir yapıyı oluşturabilir. Nitekim meslekleşme ve meslekle ilgili şartların iyileştirilmesi ancak paydaşların işbirliği ile gerçekleştirilebilir (bkz. 3.1. Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği ve Çevirmen Ulusal Meslek Standardı’nın Gereksinimi).

Yukarıda verilen bilgilerden hareketle mahkeme çevirmeninin gerek ulusal gerek uluslararası gündemi takip ederek, ulusal ve uluslararası kalite standartlarını ve normlarını uygulayarak mahkeme çevirmenliğine yönelik yaşam boyu öğrenmeyi gerçekleştirecek çalışmalarda bulunması, çeviride sağlanacak olan kaliteyi arttırabilir (bkz. ÇMS, s.22, 23).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Türkiye’deki mahkeme çevirmenliğinin durumuna ve mahkeme çevirmenliğinin durumunun ÇMS açısından değerlendirilmesine odaklanılmıştır. Bu bağlamda çeviri öncesi ve sonrası gibi işlemleri içeren ÇMS, tez çalışmasının bütüncesini oluşturmaktadır. Bütüncenin incelenmesine hizmet edecek olan kuramsal kısımda, süreç odaklı kuramlar olarak nitelendirilebilecek Skopos Kuramı ile Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı en uygun yaklaşım olarak saptanmıştır. Bu nedenle birinci bölümde öncelikli olarak ilgili kuramlar tanıtılmıştır. Ardından mahkeme çevirmenliğinin, TÇ başlığı altında bulunması nedeniyle TÇ ve alt alanlarına ilişkin bilgiler sunulmuş ve bu yolla mahkeme çevirmenliğine bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşılmıştır. Bu bölümü, Türkiye’deki mahkeme çevirmenliğinin mevcut durumunu ilgili mevzuatlar uyarınca açıklayan ikinci bölüm takip etmiştir. İlgili tespitler, mahkeme çevirmenliğine hizmet edebilecek bir mesleki standardın, mahkeme ve adli süreçlerin yürütüldüğü ortamlarda çeviri kalitesini artıracak nitelikte olabileceğini göstermiştir. Mahkeme çevirmenliği alanıyla ilgili doğrudan bir meslek standardı bulunmaması nedeniyle, Türkiye’deki çevirmenlik mesleğine hizmet eden tek meslek standardı olan ÇMS referans alınmıştır. Çalışmanın üçüncü bölümü, bütüncenin tanıtılması ve bütüncenin değerlendirilmesi olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. İlgili bütüncenin etraflıca tanıtılmasının ardından referans alınan ÇMS, standartta yer alan tanımlar, görevler, işlemler ve başarımlar ölçütleri gibi bilgiler ışığında değerlendirilmiş, elde edilen bulgular Skopos ve Çeviriye İlişkin Eylem Kuramı’ndan yola çıkarak, betimsel analiz yöntemiyle mercek altına alınmıştır.

Çalışmanın başında, Türkiye’deki mahkeme çevirmenliğinin mevcut durumu, bu alana doğrudan hizmet edecek bir standardın varlığı, mahkemelerde görevlendirilen çevirmenlerin nitelikleri ve çeviri öncesi, sonrası gibi tüm aşamalara rehber olacak düzeyde ölçütlerin içerdiği bir meslek standardının uygulanabilirliğine yönelik araştırma soruları oluşturulmuştur. Bu sorgulamalara, bütünc olarak seçilen ÇMS’deki tüm işlemlerin mahkeme çevirmenliğindeki tüm süreçlere uygulanabilecek nitelikte olduğu hipotezi eşlik etmiştir. Buna göre mahkeme çevirmenliği mesleğinin niteliklerini arttırabileceği düşünülen şu saptamalar yapılmıştır:

Birinci bölümde TÇ'nin genel olarak bir sözlü çeviri türü olarak tanımlandığı görülmüştür. Ancak alandaki çalışmalar TÇ'yi sadece sözlü çeviri türüyle sınırlandırmamak gerektiği konusunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda TÇ'nin günümüzde yeniden tanımlanması bir gereklilik olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bu bölümde elde edilen veriler, mahkeme çevirmenliğinin TÇ'nin alt alanı olması nedeniyle TÇ'nin diğer alt alanları ile yakın ilişki içerisinde olduğuna ve zaman zaman bunlarla iç içe geçebileceğine işaret eder. Sanığın/şüphelinin/mağdurun tıbbi müdahalesi söz konusu olduğunda, mahkeme çevirmeninin ilgili hastane kurumuna eşlik etmesi ve çeviri hizmetini hastane ortamında gerçekleştirmesi buna örnek olarak gösterilebilir. Bir başka örnekte, ikinci bölümde ele alınan mevzuatlarda işaret dili çevirisine ilişkin ayrıca hükümler yer alması, mahkeme çevirmenliğinin işaret dili çevirmenliği ile bir arada olduğunu kanıtlar. Ayrıca afet veya acil durumlarda da herhangi bir nedenden dolayı polis merkezlerinde bir çeviri ihtiyacı doğabilir. Dolayısıyla mahkeme çevirmenliğinin, belirli durumlarda TÇ'nin diğer alt alanlarıyla kesiştiğini söylemek olanaklıdır.

Çalışmamız bağlamında yaptığımız bir diğer tespit, mahkeme çevirmenliğinin taşıdığı risk boyutu nedeniyle aslında profesyonellik gerektiren bir alan olmasına rağmen zaman zaman **Ad Hoc** şeklinde yürütülmesidir. Bu sistemde çeviri hizmeti, dili bilen kişiler tarafından bir kereye mahsus olarak sunulur. Buna, Türkiye'deki mahkemelerde de rastlanmaktadır. Oluşturulan listelerden çevirmen bulunamadığı zaman, ortamda bulunan ve dili bildiğini beyan eden kişilerin de çeviri yaptığı görülür. Bu da çeviri kalitesinin zaman zaman düşmesine ve sorgulanmasına neden olabilecek bir husus olarak değerlendirilebilir.

Bir diğer saptama çevirinin kalitesini etkileyecek niteliklere yöneliktir. Sadece duruşma salonunda değil, aksine tüm adli süreçlerin gerçekleştiği ve bununla bağlantı olan tüm ortamlarda çevirmenin görevlendirilmesi için Adli ve Bilirkişi Tercüman Listeleri oluşturulmaktadır. Adli Tercüman Listesi'ndeki en az ilköğretim ve Bilirkişi Listesi'ndeki en az ön lisans mezunu olma şartı, MYK kurumu tarafından derecelendirilen çevirmenlik mesleğinin 6. seviyesiyle (lisans derecesiyle) örtüşmemektedir. Bu bilgiler ışığında mahkemede veya adli süreçlerde görev alan

yukarıda belirtilen eğitim seviyesindeki çevirmenlerin, çevirmenlik mesleğini icra edebilecek bilgi, beceri ve yetkinlik konusunda eksik kalabileceklerini söylemek mümkündür. Çünkü mahkeme çevirmenliğinde birçok çeviri türünün uygulanması, hatta bazen uygulanacak olan yöntemlerin planlanamayacak kadar ani gelişebilmesi, mahkeme çevirmenin kısa sürede etkili ve işlevsel kararlar alacak beceriyi sergilemesini gerektirir. Ancak bu noktada sadece akademik düzeyde çeviri eğitimi almış olma koşulu yetersiz kalacaktır. Dava konuların çeşitliliği ve mağdur olan veya suçlanan eyleyenlerle aynı ortamda bulunulması, mahkeme çevirmenin dava konusuna neden olan olaylara da bizzat tanıklık etmesini gerektirir. Bu nedenle mahkeme çevirmeninin niteliğini kapsayan sadece çevirmenin gelişmiş olması beklenen çeviri edinci değil, aynı zamanda çevirmenin taşıması gereken birtakım özelliklerdir. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir: 1) olaylara/durumlara/eyleyenlere karşı mesafeyi koruyabilme; 2) tüm süreçlerde, özellikle çeviri eyleminin gerçekleştiği süreçte tarafsızlık ilkesine uyabilme ve bunu sürdürebilme; 3) çeviri sürecine duygu ve düşüncelerini yansıtmama; 4) objektif kalabilme ve nesnel davranabilme; 5) görev alanına girmeyen eylemlerden kaçınabilme. Bu özelliklerin, çeviri sürecinde kilit bir role sahip olduğu söylenebilir. Dolayısıyla mahkeme çevirmenliği özelinde eğitim seviyesinin yanı sıra bahsedilen özelliklere sahip olan kişilerin görevlendirilmeleriyle mutlak bir adil yargılanmaya ulaşılabileceğini söylemek yanlış olamayacaktır.

Çalışmamızla ilgili yapılan bir diğer saptama ise mahkeme çevirmeninin çalışma koşullarıyla ilgilidir. Her ne kadar bilirkişilik sisteminde mahkeme çevirmeninin yaptığı masraflar göz önünde bulundurularak ücret tarifesi uyarınca hâkim veya savcı tarafından ücret tayin ediliyor olsa da bu tarifenin sözlü ve yazılı çeviri faaliyetinde harcanan emeğin ve yapılan masrafların karşılığı olmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca ceza yargılaması kapsamında ücretsiz olarak görevlendirilen tercümanlar için bir ücret tarifesi dahi bulunmadığı gözlemlenmiştir. Bu hususlar doğal olarak bu alanda görevlendirilen çevirmenlerin sundukları çeviri hizmeti karşılığında tayin edilen ücretler konusunda bir standardın bulunmadığını gösterir. ÇMS’de ücretlendirmeye ilişkin bir süreçten bahsediliyor olsa da Türkiye’de çevirmenlik faaliyetine ilişkin asgari ücret tarifesinin bulunmaması, mahkeme çevirmenliği için de bir tarifenin uygulanamamasına neden olmaktadır. Bu tespitler,

mahkeme çevirmeninin haklarını gözetecek, çalışma koşullarını iyileştirecek ve birtakım standartlaşmanın önünü açabilecek olan doğrudan mahkeme çevirmenliğine yönelik bir dernek çalışmasının gerekliliğini gündeme getirmektedir. Meslektaşlarının bileşenlerinden biri olan dernek çalışmaları, mahkeme çevirmenliği açısından da bir ihtiyaç haline dönüşmüştür.

Bütüncü olarak ele alınan ÇMS'nin tüm çeviri türlerini kapsayacak şekilde hazırlanması, tüm başarımlar ölçüt ve işlemlerinin mahkeme çevirmenliği nezdinde uygulanabilmesini zorlaştırır. ÇMS'nin bir yandan oldukça iyi bir rehber olduğu söylenebilir ancak bir yandan da mahkeme çevirmenliğinin tüm süreçlerini kapsayacak ölçütleri içermediğini gözlemlemek mümkündür. Bu da ÇMS'nin özellikle çevirinin alanlarına yönelik standartların oluşturulması gerekliliğini ortaya koyar. Nitekim hukuki açıdan mahkeme çevirmenliğinde standartlaşmanın ilk adımı, bu alana yönelik mevzuatların yayınlanmasıdır. Ancak mevzuatların içeriği mahkemedeki çeviri sürecine yönelik değildir. Bu da mahkeme çevirmenliğindeki tüm süreçlere hizmet edecek bir mesleki standardın gerekliliğini gösterir. Ayrıca ÇMS'nin içeriği, çevirmenin uygulaması beklenen ölçütlerden oluşur. Bu nedenle bu hususları uygulayabilecek nitelikli ve yetkinlikte olduğu düşünülen çevirmenlerin, bunu belgelendirmesi önemli bir adımı temsil eder. Bu aşama ise ÇMS'de bahsedilen “yeterlilik belgesi” sürecine işaret eder. MYK tarafından onaylanması beklenen yeterliliklerin en kısa sürede yayınlanması ve uygulanması bu açıdan önemlidir. Ancak yeterlilik belgelerinin verilmesiyle süreç tamamlanmış olmayacaktır. Süreç, ilgili kurumların çevirmen istihdamında talep edecek belgeler arasında yeterlilik belgesinin de yer almasıyla tamamlanmış olacaktır. Mahkeme çevirmenliği için oluşturulan tercüman listelerine yönelik başvuruda, yeterlilik belgesinin de talep edilmesi durumunda, ÇMS'de belirtilen bilgi, beceri ve yetkinlik gibi niteliklerle donatılmış olan çevirmenlerin mahkemede görevlendirildiklerinden emin olunabilir. Bu bağlamda Bilirkişilik Kanunu'nun 10. maddesinin 1. fıkrasının (g) bendinde yer alan “Mesleki Yeterlilik Belgesi”nin, Mütercim-Tercümanlık (Çevirmenlik) başlığında aranan niteliklere (EK VIII) de eklenmesi ve Adli Tercüman Listesi'nde de Mesleki Yeterlilik Belgesi'nin talep edilmesi anlamlı olacaktır.

Tez çalışmasında yapılan bir başka saptama, ÇMS’de gerekli durumlarda çeviri sürecini çevirmenin yönetmesi gerektiği konusuyla ilgilidir. Ancak mahkeme ortamlarında çeviri sürecine katılan eyleyenler arasındaki hiyerarşi durumu nedeniyle, mahkeme çevirmenin tüm çeviri sürecini uzmanlık bilgisi doğrultusunda yönetmesi mümkün gözükmemektedir. Dolayısıyla önemli olan sadece mahkeme çevirmenlerinin niteliklerini iyileştirmek değildir. Çeviri sürecinde resmi olarak çevirmenden daha fazla yetki sahibi olan kişilerin, mahkeme çevirmenin çeviri kalitesini etkileyecek konularda, özellikle ÇMS’nin birçok başarımlı ölçütünde görülen işbirliği hususuna açık olmaları önemlidir. Ancak bu işbirliği sonucunda adil yargılanmamanın işlevsel bir biçimde yürütülebileceği söylenebilir. Doğal olarak eyleyenler arasında uyumlu çalışma, çeviri ihtiyacının organizasyonunun hızlı ve etkin biçimde yapılmasına da katkı sağlayacaktır. Bu katkı, diğer eyleyenler için, özellikle çeviri hizmeti alıcılarından biri olan resmi kurumun görevlilerine yönelik hizmet içi eğitimle sağlanabilir.

Son olarak yapılan tespitler doğrultusunda devletin resmi kurumu olan MYK tarafından yayımlanan ÇMS’nin yine resmi kurumlarca bilinmesi ve uygulanmasının önemli olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye’deki çevirmenlik mesleği için ÇMS’nin oluşturulması, mesleklaşma açısından büyük bir adımı temsil ediyor olsa da ÇMS’nin kurumlar tarafından uygulanacak zeminin oluşturulmaması nedeniyle bir bakıma eksik kaldığını söylemek yanlış olmayacaktır. MYK tarafından diğer kurumlarla belirli açılardan işbirliğine gidilmesi, çeviri sürecine katılan diğer eyleyenleri de bu konuda duyarlı hale getirecek ve çeviri kalitesini artıracak çalışmalara hizmet edecektir. Mahkeme çevirmenliği açısından bir meslek standardının çeviri kalitesini ne denli etkileyeceği ve yol gösterici olabileceği bu çalışma ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Söz konusu bu süreç, sadece mahkeme tarafından yapılan görevlendirme ile sınırlı tutulmuştur. Bir sonraki aşamada çeviri sürecine dahil olan kişilerle, özellikle çevirmenden daha fazla söz hakkına sahip olan eyleyenlerle görüşmeler sağlanarak bu konu tartışmaya ve sorgulamaya açılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, Yasemin: “Hukuk Tercümelerinin Adalet Bakanlığı Açısından Önemi ve Yeri, Mahkemelerdeki Bilirkişi Tercüman Sorunları”, **Genç Tercümanlar Çalıştayı**, Ankara, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Proje ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, 2015, s. 158-163.
- Adliye Personeli El Kitabı: Mahkeme Yönetimi Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Ankara, 2013, (Çevrimiçi) <http://www.silifke.adalet.gov.tr/personelozel/kita p.pdf> , 28.06.2020.
- Akalın, Rahman, Mehmet Gündoğdu: “Akademik Çeviri Eğitiminin Temel İlkeleri Üzerine Düşünceler: Uygulanan Ders İzlemleri Bağlamında Hedefler ve Beklentiler”, **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt: 6, Sayı: 1, 2010, s. 79-93.
- Alimen, Nilüfer: “Toplum Çevirmenliğine Genel Bir Bakış ve Eğitime Yönelik Yöntem Arayışları”, **Çeviribilimde Güncel Tartışmalardan Kavramsal Sorgulamalara**, ed. Seda Taş, İstanbul, Hiper Yayınları, 2018, s. 249-281.
- Ammann, Margret: **Akademik Çeviri Eğitime Giriş**, Çev. Deniz Ekeman, İstanbul, Multilingual Yayınları, 2008.
- Angelelli, V. Claudia: **Revisiting the Interpreter’s Role: A study of conference, court, and medical interpreters in Canada, Mexico, and the United States**, Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 2004.
- Arslan, Rüveyda Kübra, A. Nursen Durdağı: “Türkiye’deki Çeviri Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarında Toplum Çevirmenliği Alanındaki Derslere Yönelik Bir Araştırma”, **Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 5, Sayı: 23, 2018, s. 368-379.

- Arslan, Rüveyda Kübra: **Toplum  evirmenliği ve Kurumsal Alan İlişkisi**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayımlanmamış yüksek lisans tezi, 2018.
- Baker, Mona, Gabriela Saldanha: **Routledge Encyclopedia of Translating Studies**, New York, Routledge, 2008.
- Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı: **Türkiye’de  evirmenlik Mesleği: Araştırma Raporu**, güncellenmiş 2. versiyonu, 2015, ( evrimi i)
<https://www.ankaced.org/images/cevirmenlikraporu.pdf/> , 03.03.2020.
- Bengi- ner, Işın: " eviribilimde Bireysel Kuramlardan Geniş  l ekli Bir Bakış Açısına Doğru", ** eviri Seçkisi I: Çeviriyi Düşünenler**, yay. haz. Mehmet Rıfat, İstanbul, Sel Yayıncılık, 2008, 2. baskı, s. 159-174.
- Berk,  zlem: **Kuramlar Işığında Açıklamalı  eviribilim Terimcesi**, İstanbul, Multilingual Yayınları, 2005.
- Bildik, Cüneyt: **Akademik  eviri Eğitimi ve  evirmen Yeterlilikleri**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, 2015.
- Bilgili, Fatih, Ertan Demirkapı: **Hukukun Temel Kavramları**, Bursa, Dora Yayıncılık, 2019.
- Bowen, Margareta: "Community Interpreting", **Handbuch Translation**, yay. haz. Mary Snell-Hornby, Hans G. H nig, Paul Kuşmaul, Peter A. Schmitt, Tübingen, Stauffenburg Verlag, 1999, s. 319-321.
- Bulut, Alev -a: **Türkiye’de Futbol  evirmenliği**, İstanbul,  eviribilim Yayınları, 2018.

- Bulut, Alev -b: “Türkiye’de Spor Alanında Sözlü Çeviri: Uygulama ve Araştırmalar”, **Türkiye’de Sözlü Çeviri: Eğitim, Uygulama ve Araştırmalar**, yay. haz. Ebru Diriker, İstanbul, Scala Yayıncılık, 2018, s. 245-266.
- Bulut, Alev, Turgay Kurultay: “Toplum Çevirmenliğine Yeniden Bakışta Afette Rehber Çevirmenlik (ARÇ)”, **İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi**, Sayı: 6, 2-2012, s. 75-102.
- Bulut, Alev: “Ardıl Çeviri Eğitiminde İçerik Odaklı bir Yaklaşım”, **Sözlü Çeviri Eğitimine Güncel Yaklaşımlar**, yay. haz. Alev Bulut, Esra Özkaya, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, 2019, s. 27-54.
- Canata, Fatih: **Bilgi Belge Merkezleri Bibliyografik Standartlar ve İstanbul’da Durum**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, 2005.
- Conker, Nesrin: “İşaret Dili Çevirmenliğinin Türkiye’deki Gelişimi”, **Türkiye’de Sözlü Çeviri: Eğitim, Uygulama ve Araştırmalar**, yay. haz. Ebru Diriker, İstanbul, Scala Yayıncılık, 2018, s.57-84.
- Çatal, Betül: “İnsan Haklarının Korunmasında Ulusal, Bölgesel ve Uluslararası Mekanizmalar”, **Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 1, 2018, s. 69-99.
- Çeçen, Anıl: “İnsan Hakları ve İnsancıl Hukuk”, **Journal of Yaşar University**, 2014, s. 809-830 (Çevrimiçi) <https://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/22-An%C4%B1l-%C3%87E%C3%87EN.pdf> , 12.04.2020.
- Çinar-Güreş, Alev: **Türkiye’de Mesleki Yeterlilik ve Belgelendirme Sistemine İlişkin Nitel Bir Araştırma: Mevcut Durum, Sorunlar Ve Çözüm Önerileri**, Bartın Üniversitesi Eğitim

- Bilimleri Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, 2018.
- Çurum-Duman, Duygu, Füsün Ataseven: “Türkiye’de Sağlık Çevirmenliği: Mevzuattan Sahaya”, **Türkiye’de Sözlü Çeviri: Eğitim, Uygulama ve Araştırmalar**, yay. haz. Ebru Diriker, İstanbul, Scala Yayıncılık, 2018, s.193-213.
- Demez, Neslihan: **Türkiye’de Çeviribilimin Gelişimi Açısından Paradigma Kavramı ve Değişiminin Yansımaları**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış doktora tezi, 2014.
- Diriker, Ebru, Şehnaz Tahir-Gürçağlar: “Community Interpreting in Turkey”, **Hacettepe Üniversitesi Uygulamalı Çeviribilim Dergisi**, Sayı: 14, 2004, s.73-91.
- Diriker, Ebru: “Sözlü Çeviri: Tarih, Eğitim, Araştırmalar”, **Türkiye’de Sözlü Çeviri: Eğitim, Uygulama ve Araştırmalar**, yay. haz. Ebru Diriker, İstanbul, Scala Yayıncılık, 2018, s.13-36.
- Diriker, Ebru: “On the evolution of the interpreting profession in Turkey From the Dragomans to the 21st century”, **Tradition, Tension and Translation in Turkey**, Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 2015, s. 89-105.
- Dizdar, Dilek: “Skopostheorie”, **Handbuch Translation**, yay. haz. Mary Snell-Hornby, Hans G. Hönl, Paul Kußmaul, Peter A. Schmitt, Tübingen, Stauffenburg Verlag, 1999, s. 104-107.
- Doğan, Aymil: “Mahkeme Çevirmenliği”, **Hacettepe Üniversitesi Uygulamalı Çeviribilim Dergisi**, Sayı: 14, 2004, s. 1-23.
- Doğan, Aymil: “Mahkeme Çevirmenliği Alanı ve Eğitimi”, **Genç Tercümanlar Çalıştayı**, Ankara, T.C. Gençlik ve

- Spor Bakanlığı Proje ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, 2015, s. 141-151.
- Doğan, Aymil: **Sözlü Çeviri: Çalışmaları ve Uygulamaları**, Ankara, Siyasal Kitabevi, 2011.
- Doğan, Aymil: “Mahkeme Çevirmenliğinin Dünyadaki Gelişim Aşamaları ve Türkiye’deki Mevcut Durumu”, **Hacettepe Üniversitesi Uygulamalı Çeviribilim Dergisi**, Sayı: 20, 2010, s. 29-51.
- Doğan, Coşkun: **Edirne Özelinde Düzensiz Göçmenlerin Tercümanlık Boyutunda Sorunları ve Çözümünde Toplum Tercümanlığının Rolü**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, 2017.
- Driesen, Christiane, Haimo-Andreas Petersen: **Gerichtsdolmetschen**, Tübingen, Narr Verlag, 2011.
- Driesen, J. Christiane: “Gerichtsdolmetschen”, **Handbuch Translation**, yay. haz. Mary Snell-Hornby, Hans G. Hönl, Paul Kußmaul, Peter A. Schmitt, Tübingen, Stauffenburg Verlag, 1999, s. 312-315.
- Duman, Duygu: **Toplum Çevirmenliğine Yorumbilgisel Bir Yaklaşım: Sağlık Çevirmeni ve Öznellik**, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış doktora tezi, 2018.
- Düzen, Yılmaz: “Türkiye ve İngiltere’de Mahkeme Çevirmeni Olmak”, **Genç Tercümanlar Çalıştayı**, Ankara, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Proje ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, 2015, s. 153-157.
- Elghezouani, Abdelhak: “Professionalisation of interpreters: The case of mental health care”, **The Critical Link 4: Professionalisation of interpreting in the community**, yay. haz. Cecilia Wadensjö, Birgitta Englund Dimitrova Anna-Lena Nilsson, Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 2004, s.181-192.

Erarslan, Şeyda, Olcay
Şener:

Türkiye’de Hastane Çevirmeninin Rolüne Sosyolojik Bir Yaklaşım, Türkiye’de Sözlü Çeviri: Eğitim, Uygulama ve Araştırmalar, yay. haz. Ebru Diriker, İstanbul, Scala Yayıncılık, 2018, s. 215-244.

Eruz, Sakine:

Çeviriden Çeviribilime, İstanbul, Multilingual Yayınları, 2003.

Eruz, Sakine:

Çeviride ve Çeviri Eğitiminde Koşut Metinler: Studien Zur Deutschen Sprache und Literatur, T.C. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Çeviri Bölümü Almanca Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı, İstanbul, Rektörlük Yayın no: 4248, 2000.

Eruz, Sakine:

Akademik Çeviri Eğitimi, İstanbul, Multilingual Yayınları, 2008.

Eruz, Sakine:

“Çeviri Derneği ve Türkiye’de Çevirmenlik Mesleğinin Kavuş(a)ma(ma)sı Süresinde On Üç Yıllık Gel Gitli Bir Öykü”, **Avrupa Birliği Çeviri Platformu**, İstanbul, Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı, 2012, s. 17-23.

Filazi, Ensa-a:

Akademik Çeviri Eğitimi ve Çevirmen Meslek Standardı’nın Oluşumuna Yönelik Kuramsal Yaklaşımlar, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış doktora tezi, 2017.

Filazi, Ensa-b:

“(Akademik) Çeviri Eğitimi ve Çeviri Piyasası/Sektör Arasındaki – Organik- İlişkinin Meslek Standartlarının Yayımlanması Sonrasında Yeniden Değerlendirilmesi”, **Challenges in Literary Translation**, İstanbul Aydın Üniversitesi Yayınları, 2017, s. 137-154.

Gaiba, Francesca:

The Origins of Simultaneous Interpretation: The Nuremberg Trial, Kanada, Ottawa Üniversitesi Yayınları, 1998.

- Garber, Nathan: “Community Interpretation: A Personal View”, **The Critical Link 2: Interpreters in the Community**, yay. haz. Roda P. Roberts, Silvana E. Carr, Diana Abraham, Aideen Dufour, Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 1998, s. 9-20.
- Gılıç, Refika Zuhâl: “Türkiye’deki Çevirmenlerin Kanunlardaki Yerine Yapılan Vurgular ve Çalışma, Mali Koşulları Açısından Amerika ve İngiltere’deki Çevirmenlerle Karşılaştırmalı Durumu”, **Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 3 (2), 2019, s. 199-220.
- Gözler, Kemal: **Hukuka Giriş**, Bursa, Ekin Yayınevi, 2015.
- Grbić, Nadja: “Gebärdendolmetschen”, **Handbuch Translation**, yay. haz. Mary Snell-Hornby, Hans G. Hömig, Paul Kußmaul, Peter A. Schmitt, Tübingen, Stauffenburg Verlag, 1999, s. 321-324.
- Grünberg, Martin: “Verhandlungsdolmetschen”, **Handbuch Translation**, yay. haz. Mary Snell-Hornby, Hans G. Hömig, Paul Kußmaul, Peter A. Schmitt, Tübingen, Stauffenburg Verlag, 1999, s. 316-319.
- Hale, Sandra Beartiz: **Community Interpreting**, New York, Palgrave Macmillan, 2007, s. 26-27.
- Hale, Sandra Beatriz: **The Discourse of Court Interpreting / Discourse practices of the law, the witness and the interpreter**, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2004.
- Holz-Mänttâri, Justa: **Translatorisches Handeln: Theorie und Methode**, Academia Scientiarum Fennica, 1984.
- Ibrahim, Zubaidah: “The interpreter as advocate: Malaysian court interpreting as a case in point”, **The Critical Link 4: Professionalisation of interpreting in the community**, yay. haz. Cecilia Wadensjö, Birgitta Englund Dimitrova Anna-Lena Nilsson,

- Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 2004, s. 205-214.
- Jacobson, Roman: “On Linguistic Aspects of Translation”, **On Translation**, Harvard University Press, 1959, s. 232 – 239.
- Kadric, Mira, Klaus Kaindl, Michele Kaiser-Cooke: **Translatorische Methodik: Basiswissen Translation 1**, Wien, Facultas Verlags- und Buchhandels, 2005.
- Kadric, Mira: **Dolmetschen bei Gericht: Erwartungen, Anforderungen, Kompetenzen**, Viyana, Facultas Verlags-und Buchhandels, 2009.
- Kadric, Mira: “Interpreting in the Austrian Courtroom”, **The Critical Link 2: Interpreters in the Community**, yay. haz. Roda P. Roberts, Silvana E. Carr, Diana Abraham, Aideen Dufour, Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 1998, s.153-164.
- Kahraman, Rana: **Afette Rehber Çevirmenlik**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, 2003.
- Kahraman, Rana: **Göç ve Çeviri: İltica Başvurularında Sözlü Çeviri Uygulamaları ve Toplum Çevirmeninin Rolü**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış doktora tezi, 2010.
- Kahraman-Duru, Rana: “Polis Görüşmeleri ve Mahkemelerde Çeviri Süreçlerine Dair Örnekler”, **Genç Tercümanlar Çalıştayı**, Ankara, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Proje ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, 2015, s. 164-167.
- Karakaya, Asuman: **Çeviride Anlaşmazlıklar, Anlaşmazlıkların Kaynağı ve Uygulamalar Işığında Çözüm Yolları**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, 2001.

- Kaya, Osman: “Çeviri Sektöründe Meslekleşme ve Örgütlenme”, **Avrupa Birliği Çeviri Platformu**, İstanbul, Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı, 2012, s. 43-46.
- Kelly, M. Ariene: “Cultural Parameters for Interpreters in the Courtroom”, **The Critical Link 2: Interpreters in the Community**, yay. haz. Roda P. Roberts, Silvana E. Carr, Diana Abraham, Aideen Dufour, Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 1998, s. 131-148.
- Kuran-Burçoğlu, Nedret: “1960’lı Yıllardan Günümüze Alman Çeviribilimcilerinin Yaklaşımlar”, **Çeviri Seçkisi I: Çeviriyi Düşünenler**, yay. haz. Mehmet Rıfat, Sel Yayıncılık, 2008, 2. baskı, s. 159-174.
- Kurt, Mehmet: “Çeviri ve Çevirmenlik Mesleğinin Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunundaki Yeri”, **Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu**, İstanbul, 2012, s. 47-59.
- Kurultay, Turgay: “Çeviri Eğitimi Neden Farklı Bir Eğitimdir? Çeviri Bölümlerinin Programlarında Yöntem Derslerinin Gerekliliği ve Uygulanma Koşulları”, Mersin Üniversitesi Yayını Sempozyum Bildirileri. 1998, s. 307-324
(Çevrimiçi)
https://www.academia.edu/30651826/CEVIRI_EGITIMI_NEDEN_FARKLIDIR.doc , 10.07.2020.
- Kuyaksil, Ali: **İnsan Hakları: Kavram, Tarihçe, Korunması ve Geliştirilmesi**, Gaziantep, Ada Kitabevi, 2012.
- Küçükyağcı, Nazmi, Burcu Avcı: **Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği: Araştırma Raporu**, Ankara, T.C. Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı, 2011, (Çevrimiçi)
<http://www.konsolostercume.com/Turkiyede%20Cevirmenlik%20Meslegi%20-%20Arastirma%20Raporu.pdf> , 02.06.2020.

- Leanza, Yvan: “Roles of community interpreters in pediatrics as seen by interpreters, physicians and researchers”, **Healthcare Interpreting: Discourse and Interaction**, yay. haz. Franz Pöchhacker, Miriam Shlesinger, Amsterdam ve Philadelphia: John Benjamins, 2007, s. 11-35.
- Öner, Senem: “Çevirmenlik “Mesleği”-Çeviri Eğitimi İlişkisi Bağlamında Türkiye’de Çeviri Alanına Bakış”, **Avrupa Birliği Çeviri Platformu**, İstanbul, Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı, 2012, s. 60-63.
- Parlak, Betül: “Akademik Çeviri Öğretimi ve Çeviride Meslekleşme Sorunları”, İstanbul, **Avrupa Birliği Çeviri Platformu**, Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Bakanlığı, 2012, s. 65-74.
- Parlak, Betül: “Akademik Çeviri Öğretimi ve Çeviride Meslekleşme Sorunu”, **Turgay Kurultay’a Bir Armağan: Çeviribilimden Kesitler**, yay. haz. Sakine Eruz, Filiz Şan, İstanbul, Multilingual Yayınları, 2011, s. 82-93.
- Pöchhacker, Franz: **Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies**, London ve New York, Routledge, 2015.
- Pöchhacker, Franz: **Introducing Interpreting Studies**, London, Routledge, 2004.
- Prunc, Erich: **Einführung in die Translationswissenschaft: Band 1 Orientierungsrahmen**, Selbstverlag, Institut für Theoretische und Angewandte Translationswissenschaft, mit Unterstützung der Universität Graz, 2002.
- Rabadán-Gómez, Marina: “Professionalisation and Standardisation of Public Service Interpreting”, **Challenges and Opportunities in Public Service Interpreting**, yay. haz. Théophile Munyangeyo, Marina Rabadán-Gómez, Graham Webb, London, Palgrave Macmillan Publishing, 2016.

- Risku, Hanna: “Translatorisches Handeln”, **Handbuch Translation**, yay. haz. Mary Snell-Hornby, Hans G. Höning, Paul Kußmaul, Peter A. Schmitt, Tübingen, Stauffenburg Verlag, 1998, s. 107-112.
- Ross, Jonathan Maurice: “Toplum Çevirmenliği Eğitimi: Çeviri Pratiği, Yerel Gerçekler, Uluslararası Uygulamalar ve Araştırmanın Önemi”, **Türkiye’de Sözlü Çeviri: Eğitim, Uygulama ve Araştırmalar**, yay. haz. Ebru Diriker, İstanbul, Scala Yayıncılık, 2018.
- Sauerwein, Fadia: “Definition und Forschungsergebnisse: Laiendolmetscher - das Zünglein an der Waage?”, **Fachzeitschrift MDÜ- Community Interpreting**, Sayı: 5, 2007, s. 10-15, (Çevrimiçi) https://www.bdue-fachverlag.de/detail_mdueheft/21 , 22.04.2020.
- Shuttleworth Mark, Moira Cowie: **Dictionary of Translation Studies**, New York, Routledge, 1997.
- Stolze, Radegundis: **Çeviri Kuramları**, 6. baskıdan çev. Emra Durukan, İstanbul, Değişim Yayınları, 2013.
- Şan, Filiz, Seda Koçlu: “Sakarya’daki Mültecilerin İletişim Sorunlarının Belirlenmesi ve Toplum Çevirmenliğine Olan İhtiyaç”, **International Journal of Language Academy, Migration, Language and Translation**, özel sayı 6/4, Kasım 2018, s. 1-16.
- Şan, Filiz, Seda Koçlu: “Toplum Çevirmenliği Odağında Türkiye’de Yapılan Lisansüstü Tezlere Betimleyici Bir Üst Bakış”, **Çeviribilimde Güncel Çalışmalar I**, Sakarya Üniversitesi Yayınları, 2019, s. 232-255.
- Şan, Filiz, Seda Koçlu: “Toplum Çevirmenliği alanında Türkiye’de yapılan bilimsel çalışmalar: analiz ve değerlendirme”, **RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 19, 2020, s. 780-802.

- Tahir-Gürçağlar, Şehnaz: **Çevirinin ABC'si**, Ankara, Sel Yayınları, 2014, 2. Baskı.
- Tezcan, Durmuş: "Tercümandan Yararlanma Hakkı", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt: 52, Sayı: 01, 1997, s. 693-700.
- Tryuk, Małgorzata: "Community interpreting in Poland", **The Critical Link 4: Professionalisation of interpreting in the community**, yay. haz. Cecilia Wadensjö, Birgitta Englund Dimitrova Anna-Lena Nilsson, Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins, 2004, s. 95-105.
- Türk Dil Kurumu: **Türkçe Sözlük**, haz. Şükrü Haluk Akalın [ve diğerleri] 11. baskı, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011.
- Uyanık, Gözde Begüm: **Spor Çevirmenliğinde Durumların ve Görevlerin Tanımlanması**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, 2015.
- Uysal, Nazan Müge –a: **Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği ve Çevirmen Sertifikasyon Sistemi**, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış doktora tezi, 2017.
- Uysal, Nazan Müge, Mehmet Cem Odacıoğlu, Şaban Köktürk: "Meslekleşme Açısından Türkiye’de Çevirmenliğin Mevcut Durumu, Sorunlar Ve Çözüm Önerileri", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Cilt: 8 Sayı: 36, Şubat 2015, s. 257-266.
- Uysal, Nazan Müge-b: **Çevirmenlikte Meslekleşme ve Çevirmen Sertifikasyonu**, Ankara, Gece Kitaplığı, 2017.
- Vargas-Urpi, Mireia: "Court Interpreting as a Shared Responsibility: Judges And Lawyers in a Corpus of Interpreted Criminal Proceedings", **Revista Canaria De Estudios Ingleses**, 2017, s. 139-154.

- Vermeer, Hans: **Çeviride Skopos Kuramı**, Çev. Ayşe Handan Konar, İstanbul, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2007.
- Vermeer, Hans: Ein Rahmen für eine allgemeine Translationstheorie”, **Lebende Sprachen: Zeitschrift für interlinguale und interkulturelle Kommunikation**, yay. haz. Peter A. Schmitt ve Hannelore Lee-Jahnke, De Gruyter, Sayı: 23, 1978, s. 99-102.
- Vermeer, Hans: **Aufsätze zur Translationstheorie**, Heidelberg: Selbstverlag, 1983.
- Wadensjö, Cecilia: “Community Interpreting”, **Routledge Encyclopedia of Translation Studies**, yay. haz. Mona Baker, London, Routledge, 1998, s. 43-48.
- Yazıcı, Mine: **Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları**, İstanbul, Multilingual Yayınları, 2005.
- Yazıcı, Mine: **Çeviribilime Giriş**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2001.
- Yenidünya, Ahmet Caner, Zafer İçer: **Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik**, Ankara, Adalet Yayınları, 2013.
- Yıldız, Kübra: **Organizasyonel ve Yönetimsel Ergonominin Çalışma Koşulları İle İlgisi; Ofislerde İş Sağlığı Ve Güvenliği**, İstanbul Rumeli Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, 2020.
- Yücel, Bihter Esin: **Mahkeme Çevirmeninin Rolü ve Görünürlüğü**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış doktora tezi, 2018.
- Yücel, Faruk: **Tarihsel ve Kuramsal Açından Çeviri Edimi**, Ankara, Dost Kitabevi, 2007.

İnternet Kaynakları:

Adalet Bakanlığı İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı'nın 2020 Yılı Tercüman İlanı: (Çevrimiçi) <http://www.istanbul.adalet.gov.tr/index.php?s=deneme> , 24.04.2020.

Adalet Bakanlığı İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı'nın 2020 Yılı Tercüman Listesi Hakkında Duyuru: (Çevrimiçi) http://www.istanbul.adalet.gov.tr/index.php?s=tercuman_nihai_duyuru , 24.04.2020.

Adli Tercüman Bilirkişiler, Yeminli Tercümanlar ve Tercüme Büroları İşletmecileri Derneği (ABİYETERBÜDER), (Çevrimiçi) <https://www.facebook.com/pages/category/Community/Adli-Terc%C3%BCman-Bilirki%C5%9Filer-Yeminli-Terc%C3%BCmanlar-Derne%C4%9Fi-2342943659281131/> , 15.07.2020.

Adli Sicil İstatistikleri: Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, Ankara, 2019 (Çevrimiçi), http://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1792019103654adalet_ist_2018.pdf , 07.04.2020.

AFAD (Afet ve Acil Durum Başkanlığı): (Çevrimiçi) <https://www.afad.gov.tr/afadem/dogal-afetler> , 13.02.2020.

Afette Rehber Çevirmenliği İzmir, ARÇ Eğitimi: (Çevrimiçi) http://webb.deu.edu.tr/arc/index.php?option=com_content&task=view&id=47&Itemid=1 , 14.02.2020.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Eki Protokollerde Yer Alan Haklar ve Özgürlükler, Av. Hüsnü Öndül tarafından sunulan bildiri, İnsan Hakları Derneği web sitesi, (Çevrimiçi) <https://www.ihd.org.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi-ve-eki-protokollerde-yer-alan-haklar-ve-ozgurlukler/> , 12.04.2020.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, (Çevrimiçi) https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_TUR.pdf , 12.04.2020.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Düzce Valiliği web sitesi, (Çevrimiçi) <http://www.duzce.gov.tr/avrupa-insan-haklari-sozlesmesi> , 12.04.2020.

Avrupa ülkelerini kapsayan QUALİTAS Projesi: Cynthia Giambruno, EU Member State Profiles: The Current State of Affairs in Europe, Qualitas Project, (Çevrimiçi) http://qualitas.old.ogpi.ua.es/sites/qualitas-project.eu/files/Final%20Country%20Profile%20Report_0.pdf , 17.07.2020.

Avusturya'daki mahkeme çevirmenlerinin gerçekleştirdiği çeviriye yönelik haber: (Çevrimiçi) <https://www.youtube.com/watch?v=6CoT7D0IDVw> , 06.03.2020.

Bilirkişi (Mütercim-Tercümanlık) Alım Koşulları, (Çevrimiçi) http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/2018/ekim/EK_2.pdf , 24.04.2020.

Bilirkişi Başvuru Süreci (UYAP): (Çevrimiçi) <https://uzlastirmaci.uyap.gov.tr/main/bilirkisi.jsp> , 24.04.2020.

Bilirkişiliğe Kabule ve Bilirkişilik Başvuru Usul ve Esaslarına İlişkin Duyuru (İstanbul Bölgesi için Bilirkişi Başvuru İlanı): (Çevrimiçi) <http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/sayfalar/bilirkisilic4%9Fekabulevebilirkisilikbasvuru2018.html> , 24.04.2020.

Bilirkişilik Asgari Ücret Tarifesi (2019 yılı için), (Çevrimiçi) <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/bilirkisilikasgariucrettarifesi/bilirkisilikucrettarifesi2019.pdf> , 28.04.2020.

Bilirkişilik Daire Başkanlığı'nın resmi web sitesi: (Çevrimiçi) <http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/> , 27.04.2020.

Bilirkişilik Kanunu, (Çevrimiçi) <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6754.pdf> , 24.04.2020.

Bilirkişi Listesi'ne UYAP sistemi üzerinden gerçekleştirilmesi gereken başvuru adımları: (Çevrimiçi) <http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/basvurukilavuzu/bilirkisilikbasvurukilavuzu.pdf> , 28.04.2020.

Bilirkişilik Temel Eğitiminin Usul ve Esaslarına İlişkin 169 No'lu Bakanlık Genelgesi, (Çevrimiçi) <http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/ddgenelgeler/BilirkiC5%9Filik%20Temel%20E%20C4%9Fitiminin%20Usul%20ve%20Esaslar%C4%B1na%20%C4%B0li%C5%9Fkin%20Genelge.pdf> , 27.04.2020.

Bilirkişilik Temel ve Alt Uzmanlık Alanları, (Çevrimiçi) http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/2018/ekim/EK_1.pdf , 28.04.2020.

Bilirkişilik Yönetmeliği, (Çevrimiçi)

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/08/20170803-2.htm> , 24.04.2020.

Bölge Bilirkişi Listeleri, (Çevrimiçi)

<http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/sayfalar/bilirkisilisteleri.html> , 28.04.2020.

Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Notları,

Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Hazırlayıcı Eğitim Ders Notları, (Çevrimiçi)

<https://edb.adalet.gov.tr/e-book/7-CEZAMUHAKEMES%C4%B0HUKUKU.pdf>,

29.04.2020.

Ceza Muhakemesi Kanunu, (Çevrimiçi)

<http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/5271.htm> , 24.04.2020.

Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelik, (Çevrimiçi)

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/03/20130305-6.htm> , 24.04.2020.

Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, (Çevrimiçi)

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/10/20181019-1.htm>, 29.04.2020.

Ceza Muhakemesinde Ses ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmelik: (Çevrimiçi)

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=15315&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> , 24.04.2020.

Çeviri Derneği'nin "Afette Rehber Çevirmenliği nedir?" başlıklı yazısı: (Çevrimiçi)

<http://www.ceviridernegi.org/arc.html> , 14.02.2020.

Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı, Mesleki Yeterlilik Kurumu: (Çevrimiçi)

https://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_meslek_std_taslak&view=taslak_listesi_yeni&msd=2 , 08.06.2020.

Dr. Öğr. Üyesi Jonathan Ross'un "Türkiye'de Toplum Çevirmenliği" başlıklı sunumu:

(Çevrimiçi) https://1drv.ms/x/s!Asw_zNCWIsPWuULTpRnYScfR0w?e=IJBLT9 , 15.07.2020.

Dünya Engellilik Raporu: Dünya Sağlık Örgütü, Dünya Bankası, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, DSÖ Kütüphanesi ve Yayın Kataloğu Verileri, Ankara 2011, (Çevrimiçi)

<https://static.ohu.edu.tr/uniweb/media/portallar/engelsizuniversite/duyurular/1345/diwnu3i5.pdf> 24.01.2020.

Dünya Sağırılar Federasyonu, WFD: World Federation of the Deaf, (Çevrimiçi) <https://wfdeaf.org/our-work/> , 25.01.2020.

Elazığ, Sivrice Deprem Haberi: (Çevrimiçi) <https://www.bbc.com/turkce/live/haberler-turkiye-51248104> , 15.02.2020.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu, (Çevrimiçi) <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf> , 24.04.2020.

İnsan Hakları Eğiticileri için Başvuru Kitabı, haz. İnsan Hakları Derneği, (Çevrimiçi) https://ihd.org.tr/images/pdf/insan_haklari_egiticileri_icin_basvuru_kitabi.pdf, 12.04.2020.

İstanbul Bilirkişi Listesi: (Çevrimiçi) <http://www.istanbulbbk.adalet.gov.tr/dokumanlar/bilirkisilistesi.pdf> , 08.06.2020.

İstanbul Bilirkişilik Bölge Kurulu'nun resmi web sitesi, (Çevrimiçi) <http://www.istanbulbbk.adalet.gov.tr/index.html> , 28.04.2020.

İstanbul Bilirkişi Listesinde Kayıtlı Olan Bilirkişilerin Birtakım Bilgilerinin Düzeltilmesi Sonucu Oluşturulan Listeye İlişkin Duyuru: (Çevrimiçi) http://www.istanbulbbk.adalet.gov.tr/dokumanlar/02122019/02122019_ilan.pdf , 24.04.2020.

İstanbul ili Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığının bağlı olduğu İstanbul Adliyesi'nin resmi web sitesi, (Çevrimiçi) <http://www.istanbul.adalet.gov.tr/index.php> 29.04.2020.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, MYK Çevirmen Yeterlilikleri ile ilgili duyuru ve katılıma çağrı, (Çevrimiçi) <https://almancaceviri-edebiyat.istanbul.edu.tr/tr/duyuru/myk-cevirmen-yeterlilikleri-ile-ilgili-degerlendirme-44004F004E0052006E003200580033004E00440063003100> , 08.06.2020.

İşaret Dili Çevirmeni Ulusal Yeterlilik: (Çevrimiçi)

https://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_yeterlilik&view=arama ,
08.06.2020.

İşitme ve Görme Engellilerin Yayın Hizmetlerine Erişiminin İyileştirilmesine İlişkin
Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik: (Çevrimiçi)

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/10/20191011-15.htm> , 22.05.2020.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, (Çevrimiçi)

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6698.pdf> , 28.04.2020.

Mesleki Yeterlilik Kurumu ile İstanbul Üniversitesi Arasında imzalanan “Ulusal
Yeterlilik Hazırlama İşbirliği Protokolü”: (Çevrimiçi)

<https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/haberler/34-meslek-standartlar-dairesi-bakanl/2826-stanbul-ueniversitesi-ile-ulusal-yeterlilik-hazirlama-birlii-protokolue-mzaland> , 08.06.2020.

Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu: (Çevrimiçi)

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/10/20061007-1.htm> , 08.06.2020.

Mesleki Yeterlilik Kurumu kapsamında Ulusal Meslek Standardı: (Çevrimiçi)

<https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ulusal-meslek-standard-ana> , 08.06.2020.

Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından çevirmenlik alanına ilişkin görüşe sunulan altı
yeterlilik: (Çevrimiçi) <https://www.myk.gov.tr/index.php/en/haberler/34-meslek-standartlar-dairesi-bakanl/3466-cevirmenlik-alanna-ait-6-adet-taslak-yeterlilik-goeruee-ckt> , 08.06.2020.

Mesleki Yeterlilik Kurumu, Seviye Tamamlayıcılar: (Çevrimiçi)

https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/seviye_tanimlayicilari.pdf , 08.06.2020.

Mesleki Yeterlilik Kurumu’nun Tarihi, Vizyonu ve Misyonu: (Çevrimiçi))

<https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/kurumsal/tarihce> , 08.06.2020.

Milliyet Gazetesi, “Duruşmaya Tercüman Gelmeyince Jandarma Er Tercümanlık
Yaptı” Haberi: (Çevrimiçi) <https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/kayseri/durusmaya-tercuman-gelmeyince-jandarma-er-tercumanlik-yapti-10374513> , 14.05.2020.

Mülteciler Derneği sayfasında yayınlanan “Türkiye’deki Suriyeli Sayısı Ocak 2020” başlıklı yazı; (Çevrimiçi) <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> , 16.02.2020.

Sakine Eruz, “Türkiye’de Çeviribilim Bölümlerinin Kurulması”: (Çevrimiçi) <http://www.sakine-eruz.com/ceviribilimsel-kaynaklar-sakine-eruz-esen/tuerkiyede-ceviribilim-bolumlerinin-kurulmasi/index.php> , 08.06.2020.

Samsun Adliye’sinin yayınladığı Tercüman Listesi: (Çevrimiçi) <http://www.samsun.adalet.gov.tr/duyurular/duyurular/TRC2020.pdf> , 08.06.2020.

Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) 150 No’lu Genelge, (Çevrimiçi) https://www.adalet.gov.tr/Genelgeler/genelge_pdf/segbis.pdf , 21.04.2020.

T.C. Adalet Bakanlığı Bakanlık Merkez Teşkilatı Sözleşmeli Mütercim Alımı İlanı: (Çevrimiçi) <http://pgm.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/sozlesmeli-mutercim-2-alim-ilani26112019013830> , 24.04.2020.

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Tapu Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan “Tercüman Bilirkişileri İle İşlem Yapılması Hk.” duyuru: (Çevrimiçi) <https://www.tkgm.gov.tr/tr/icerik/tercuman-bilirkisileri-ile-islem-yapilmasi-hakkinda-duyuru> , 24.04.2020.

Tapu Sicili Tüzüğü: (Çevrimiçi) <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20135150&MevzuatTur=2&MevzuatTertip=5> , 24.04.2020.

Toplum Çevirmenliği ile ilgili derneklerin belirlediği etik kurallar ve standartlar: (Çevrimiçi) <https://inboxtranslation.com/resources/professional-associations-translators-interpreters/> , 23.01.2020 .

Türk Ceza Kanunu, (Çevrimiçi) <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf> , 24.04.2020.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, (Çevrimiçi) https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf , 24.04.2020.

Türkiye Yeterlilik Çerçevesi kapsamında belirlenen seviyeler: (Çevrimiçi) <http://portal.tyc.gov.tr/yeterlilikler/seviye-6?kurulus=001&tycseviye=6> , 08.06.2020.

Ulusal Meslek Standardının Yapısı: (Çevrimiçi)
<https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/ulusal-meslek-standard-tanm-ve-cerri> ,
08.06.2020.

UMKE: (Çevrimiçi) <https://www.umke.org/> , 14.02.2020.

UYAP Sisteminde “Bilirkişi Portal”: (Çevrimiçi)
<https://uzlastirmaci.uyap.gov.tr/main/bilirkisi.jsp> , 24.04.2020.

Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği: (Çevrimiçi)
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8197&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> , 24.04.2020

Yemin Törenine Katılmaya Hak Kazananlar ile Başvurusu Reddedilenlerin Listesi ve
Yemin Töreni Hakkında Duyuru: (Çevrimiçi)
http://www.istanbul.adalet.gov.tr/index.php?s=Tercuman_listesi_hakkinda ,
24.04.2020.

EKLER

- EK I:** T.C. Adalet Bakanlığı İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı'nın 2020 Yılı Tercüman İlanı
- EK II:** Tercüman Başvuru Formu
- EK III:** Dil Beyan Formu
- EK IV:** Yemin Törenine Katılmaya Hak Kazananlar ile Başvurusu Reddedilenlerin Listesi ve Yemin Töreni Hakkında Duyuru
- EK V:** Yemin Metni
- EK VI:** T.C. Adalet Bakanlığı İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı'nın 2020 Yılı Tercüman Listesi Hakkında Duyuru
- EK VII:** Bilirkişilik Temel ve Alt Uzmanlık Alanlarında “Mütercim-Tercümanlık”
- EK VIII:** Bilirkişi (Mütercim-Tercümanlık) Koşulları
- EK IX:** Bilirkişiliğe Kabule ve Bilirkişilik Başvuru Usul ve Esaslarına İlişkin Duyuru (İstanbul Bölgesi için Bilirkişi Başvuru İlanı)
- EK X:** Bilirkişi Portal – UYAP
- EK XI:** Bilirkişi Başvuru Süreci
- EK XII:** İstanbul Bilirkişi Listesinde Kayıtlı Olan Bilirkişilerin Birtakım Bilgilerinin Düzeltilmesi Sonucu Oluşturulan Listeye İlişkin Duyuru
- EK XIII:** Bilirkişi Ücret Tarifesi-2019
- EK XIV:** Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Bağlamında Seviye Tanımlayıcıları
- EK XV:** Mesleki Yeterlilik Kurumu Tarafından Yayınlanan “Çevirmen Ulusal Meslek Standardı”

EK I: T.C. Adalet Bakanlığı İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı'nın 2020 Yılı Tercüman İlanı¹

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi
Adalet Komisyonu Başkanlığı'ndan

İLAN

04/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 202 nci maddesine dayanılarak hazırlanan, 28578 sayılı resmi gazetede 05/03/2013 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren " Ceza Muhakemesi Kanununa göre İl Adli Yargı Adalet Komisyonlarının Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkındaki Yönetmelik " hükümleri uyarınca, Komisyon Başkanlığımızca düzenlenecek olan 2020 yılı İstanbul İli Tercüman Listesine başvuru yapmak için başvuru tarihi, başvuru kabul şartları ile başvuru için istenen belgeler aşağıda belirtilmiştir.

Listeye kabul şartları :

- 1.Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması veya 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesine göre düzenlenmiş olan Mavi Kart sahibi olması,
 - 2.Başvuru tarihinde fiil ehliyetine sahip olması,
 - 3.En az ilkokul mezunu olması,
 - 4.Başvuru tarihinde 18 yaşını tamamlamış olması, (31/10/2001 tarihi ve öncesi doğumlular)
 - 5.Affa uğramış ya da ertelenmiş olsalar bile Devlete ve adliye karşı işlenen suçlar, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda yer alan suçlar ile basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflâs veya kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma suçlarından hükümlü olmaması veya hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmemiş olması,
 - 6.Disiplin yönünden meslekten ya da memuriyetten çıkarılmamış veya sanat icrasından yasaklanmamış olması,
 - 7.Komisyonunun bağlı bulunduğu il çevresinde oturmak veya bir meslekî faaliyeti icra etmesi,
 - 8.Başka bir komisyonun listesinde kayıtlı olmaması,
- gerekir.

Başvuru usulü :

Tercüman olarak başvuru yapmak isteyenler 01 - 31 Ekim 2019 tarihleri arasında Komisyon Başkanlığımıza veya Komisyon Başkanlığımıza gönderilmek üzere mahallî Cumhuriyet Başsavcılıklarına şahsen başvurmaları gerekmektedir. Mahallî Cumhuriyet başsavcılıklarına verilen belgeler UYAP üzerinden Komisyon Başkanlığımıza gönderilmesi, belgelerin asılları veya mahallî Cumhuriyet başsavcılıklarınca tasdik edilen örnekleri de ayrıca Komisyon Başkanlığımıza APS ile ulaştırılması gerekmektedir.

31 Ekim 2019 tarihinden sonra yapılan başvurular değerlendirmeye alınmaz.

Başvuru için gerekli belgeler :

- 1.Başvuru Formu, (EK-1)
 - 2.T.C. kimlik numarası beyanı veya 5901 sayılı Kanunun 28 inci maddesine göre düzenlenmiş olan Mavi Kart örneği ya da Kartın ibraz edilememesi durumunda Kimlik Paylaşımı Sistemi aracılığıyla Mavi Kartlılar Kütüğünden alınacak kayıt örneği,
 - 3.Adrese dayalı nüfus kayıt örneği,
 - 4.Tercüman olmak istediği dil veya diller ile işaret diline ilişkin diploma, ruhsatname, sertifika gibi belgelerin aslı veya komisyonca onaylanmış örneği, (Onaysız belgelerin, aslı görülmek suretiyle Komisyonca onayı yapılacaktır) böyle bir belgenin olmaması durumunda tercümanlık faaliyetini yerine getirecek derecede bildiği her dil için ayrı ayrı yazılı beyan, (EK-2)
 - 5.İki adet vesikalık fotoğraf,
 - 6.Mezuniyet durumunu gösterir belgenin aslı veya komisyonca onaylanmış örneği, (Onaysız belgelerin, aslı görülmek suretiyle Komisyonca onayı yapılacaktır)
 - 7.Listeye kabul şartları başlıklı bölümün 6 ncı maddesinde belirtilen disiplin yönünden meslekten ya da memuriyetten çıkarılmamış veya sanat icrasından yasaklanmamış olduğunu gösterir belge,
- gerekir.

¹ Bkz.: (Çevrimiçi) <http://www.istanbul.adalet.gov.tr/index.php?s=deneme>, 24.04.2020

2019 yılında İstanbul İli Tercüman Listesine kayıtlı olanlardan **başvuru için gerekli belgeler** başlıklı bölümde belirtilen (2), (4) ve (6) numaralı bilgi ve belgeler istenmeyecektir.

Başvurularının alınma şekli, değerlendirilmesi ve müteakip işlemler :

1.Tercümanlık başvuruları; **başvuru için gerekli belgeler** başlıklı bölümde belirtilen belgelerle birlikte İstanbul Adalet Sarayı içerisinde bulunan **2. KAT, A-1 BLOK 225 NOLU TERCÜMAN MASASI** bölümüne bizzat gelerek veya mahalli Cumhuriyet başsavcılıkları aracılığıyla alınmak suretiyle yapılacaktır.

Mahalli Cumhuriyet başsavcılıkları aracılığıyla yapılan başvurularda verilen belgeler UYAP üzerinden Komisyon Başkanlığımıza gönderilmesi, belgelerin asılları veya mahalli Cumhuriyet başsavcılıklarınca tasdik edilen örnekleri de ayrıca Komisyon Başkanlığımıza **APS** ile ulaştırılması gerekmektedir.

31 Ekim 2019 tarihinden sonra yapılan başvurular değerlendirilmeyecektir. **Bir başkası aracılığıyla, postayla ya da faksla yapılan başvurular kabul edilmeyecektir.**

2.Komisyon Başkanlığımızca, yapılan tercümanlık başvuruları 30 Kasım 2019 tarihine kadar incelenecek olup, **inceleme neticesinde evraklarında eksiklik tespit edilen tercüman adaylarının başvurularına red kararı verilecektir.**

3.Yapılacak olan inceleme neticesinde başvuru sonuçları **02 Aralık 2019** tarihinde İstanbul Adliyesi divanhanesinde ve İstanbul Adliyesinin (www.istanbul.adalet.gov.tr) resmi internet sitesinde ilan edilecektir.

4.Başvurusu kabul edilenlere ilişkin olarak **09 Aralık 2019** tarihinde İstanbul Adalet Sarayı ikinci bodrum katta bulunan Şehit Cumhuriyet Savcısı Mehmet Selim Kiraz Konferans Salonunda aşağıda yer alan tablo-1'deki tarih, saat ve sıra düzeni dikkate alınarak yemin töreni düzenlenecektir.

YEMİN TÖRENİ TABLOSU

TARİH	SAAT : 10:00	SAAT: 11:30	SAAT: 14:00	SAAT: 15:30
09 Aralık 2019 Zartesi	Başvuru numarası 1 - 400 arası olan adaylar	Başvuru numarası 401 - 800 arası olan adaylar	Başvuru numarası 801 - 1200 arası olan adaylar	Başvuru numarası 1201 den sonra olan adaylar

Tablo-1

5.Tablo-1'de belirtilen tarih ve saatler dışında ayrıca yemin töreni düzenlenmeyecek olup, yemin törenine katılmayanların başvurularına red kararı verilecektir.

İhtiyaç duyulan diller :

Afganca, Almanca, Arapça, Arnavutça, Azerice, Boşnakça, Bulgarca, Burma (Myanmar Urdu), Çeçence, Danca, Ermenice, Dari Dili, Estonca İşaret Dili, Farsça, Fince, Flemence, Fransızca, Gürcüce, Hırvatça, Hintçe, Hollandaca, İbranice, İngilizce, İspanyolca, İsveççe, İşaret Dili, İtalyanca, Japonca, Kanada Dili, Karadağca, Kazakça, Kırgızca, Korece, Kürtçe (Farklı Lehçeleriyle), Leh dili, Makedonca, Malayca, Moğolca, Moldovca, Nijerya Dili, Norveççe, Osmanlıca, Özbekçe, Portekizce, Romence, Ruanda Dili, Rumca, Rusça, Sırpça, Soranice, Tanzanya Dili, Tacikçe,Türki Cumhuriyetleri Dilleri, Türkmençe, Ukraynaca, Urbanca (Yurba), Urduca, Uygurca, Yunanca ve diğer tüm diller.

İlanın duyurulması :

Komisyon Başkanlığımızın işbu ilanının;

1.İstanbul Adliyesinin ve yargı çevresindeki adliyelerin divanhanesine asılması için merkez ve bağlı ilçe Cumhuriyet başsavcılıklarına dağıtım olarak **GÖNDERİLMESİ**,

2.İstanbul Adliyesinin (www.istanbul.adalet.gov.tr) resmi internet sitesinde **YAYIMLANMASI**,

3.01 Ekim 2019 tarihinden önce mahalli bir gazetede yayımlanması için Basın İlan Kurumuna **GÖNDERİLMESİ**,

KOMİSYON BAŞKANLIĞIMIZDAN İLAN OLUNUR.

EK-1 : [Tercüman Başvuru Formu](#)

EK-2 : [Dil Beyanı](#)

EK II: Tercüman Başvuru Formu

TERCÜMAN BAŞVURU FORMU

(EK - 1)

Başvuru No : 2019/..... (Komisyon Başkanlığımızca doldurulacaktır)	Başvuru No : 2020/..... (Komisyon Başkanlığımızca doldurulacaktır)
---	---

İSTANBUL ADLİ YARGI İLK DERECE MAHKEMESİ ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

"Ceza Muhakemesi Kanununa göre İl Adli Yargı Adalet Komisyonları Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkındaki Yönetmelik" gereğince; Komisyon Başkanlığımızca düzenlenecek olan 2020 yılı İstanbul İl Tercüman Listesine dahil olmak amacıyla ilanda belirtilen belgeler ekte sunulmuştur.

Eksiksiz doldurarak ibraz ettiğim başvuru formu ve istenen belgeleri 31 Ekim 2019 tarihine kadar teslim etmediğim takdirde tercümanlık talebimin reddine karar verileceği, listeye kabul edildiğim takdirde belirtilen tarih ve saatte yemin etmek üzere belirlenen yerde hazır bulunmam gerektiği hususu tarafıma ihtar ve tebliğ olundu.

Gereğini takdirlerinize arz ederim. 10/2019

Adı Soyadı

İmza

Adı Soyadı :	LÜTFEN
T.C. Kimlik No :	
Doğum Yeri :	
Doğum Tarihi (Gün/Ay/Yıl) :	
Baba Adı :	
Anne Adı :	
Cep Telefonu :	RESMİNİZİ
Sabit - Diğer Telefon :	
E-mail :	YAPIŞTIRIN
Banka IBAN Numarası (TR dahil 26 hane) :	
Tercüman Adres Beyanı :	
Son Çalıştığı Kurum :	
Mesleği / Unvanı :	
Akademik Unvan (Dr. Yard.Doç.Dr. Doç. Prof.):	
Tercümanlık Yapacağı Dil/Lehçe :	

BAŞVURU DİLEKÇESİNE EKLENECEK BELGELER

1-T.C. kimlik numarası beyanı veya 5901 sayılı Kanunun 28 inci maddesine göre düzenlenmiş olan Mavi Kart örneği ya da Kartın ibraz edilememesi durumunda Kimlik Paylaşımı Sistemi aracılığıyla Mavi Kartlılar Kütüğünden alınacak kayıt örneği,

2-Adrese dayalı nüfus kayıt örneği,

3- Tercümanlık yapmak istediği dil veya diller ile ilgili olarak diploma, ruhsatname, serüfuka gibi belgelerin aslı veya komisyonca onaylanmış örneği, (Onaysız belgelerin, aslı görülmek suretiyle Komisyonca onayı yapılacaktır) böyle bir belgenin olmaması durumunda tercümanlık faaliyetini yerine getirecek derecede bildiği her dil için ayrı yazılı beyan,

4-İki adet vesikalık fotoğraf,

5-Memuriyet durumunu gösterir belgenin aslı veya komisyonca onaylanmış örneği, (Onaysız belgelerin, aslı görülmek suretiyle Komisyonca onayı yapılacaktır)

6-Meslekten ya da memuriyetten çıkarılmamış veya sanat icrasından yasaklanmamış olduğunu gösterir belge,

NOT: İlgili yönetmelik gereğince 2019 yılı tercüman listesinde kayıtlı olup, 2020 yılı tercüman listesine kaydolmak isteyenlerden başvuru formu, adrese dayalı nüfus kayıt örneği, meslekten ya da memuriyetten çıkarılmamış veya sanat icrasından yasaklanmamış olduğunu gösterir belge, ve 2 adet fotoğraf dışında evrak istenmeyecektir.

NOT: Belirtilen gün ve saatlerde yemin törenine katılmayanların başvurularına red kararı verilecektir.

BAŞVURU FORMU BİLGİSAYAR ÜZERİNDEN DOLDURULACAK OLUP,

EL YAZISIYLA DOLDURULAN FORMLAR KABUL EDİLMEMEYECTİR.

Ek III: Dil Beyan Formu

(EK - 2)

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi
Adalet Komisyonu Başkanlığına

04/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 202 nci maddesine dayanılarak hazırlanan, 28578 sayılı resmi gazetede 05/03/2013 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren " *Ceza Muhakemesi Kanununa göre İl Adli Yargı Adalet Komisyonlarınca Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkındaki Yönetmelik* " hükümleri uyarınca, Komisyon Başkanlığınızca düzenlenecek olan 2020 yılı İstanbul İli Tercüman Listesine dahil olmak amacıyla "....." dilini tercümanlık faaliyetini yerine getirecek derecede bildiğimi beyan ederim.

Bilgilerinize arz olunur. /10/2019

Adı-Soyadı
İmza

NOT : Beyan edilen her dil için ayrı ayrı doldurulması gerekmektedir.

EK IV: Yemin Törenine Katılmaya Hak Kazananlar ile Başvurusu Reddedilenlerin Listesi ve Yemin Töreni Hakkında Duyuru²

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi
Adalet Komisyonu Başkanlığı'ndan

2020 YILI TERCÜMANLIK LİSTESİ HAKKINDA DUYURU

04/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 202 nci maddesine dayanılarak hazırlanan, 28578 sayılı resmi gazetede 05/03/2013 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren " *Ceza Muhakemesi Kanununa göre İl Adli Yargı Adalet Komisyonlarınca Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkındaki Yönetmelik* " gereğince İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığımızca düzenlenecek olan 2020 Yılı Tercüman Listesine başvuru süresinde (01 Ekim – 31 Ekim 2019 tarihleri arasında) müracaat edip; yemin törenine katılmaya hak kazananlara ait liste ve başvurusu reddedilenlere ait liste ekte yayımlanmıştır.

09 Aralık 2019 tarihinde ilan ekinde belirtilen saatlerde İstanbul Adalet Sarayı ikinci bodrum katta bulunan Şehit Cumhuriyet Savcısı Mehmet Selim Kiraz Konferans Salonu'nda yapılacak olan yemin törenine katılmaya hak kazanan tercüman adaylarının ekte bulunan yemin metninden bir çıktı olarak " **tarih, ad-soyad, başvuru no ve imza** " kısımlarını doldurmak suretiyle Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasını taşıyan; nüfus cüzdanı, pasaport veya sürücü belgesi ile hazır bulunmaları gerekmektedir.

Tercüman adaylarının doldurduğu yemin metinlerini, yemin sonrasında görevli personele teslim etmeleri gerekmektedir. Yemin metinlerini herhangi bir sebepten dolayı teslim etmeyen ve imza listesine imza atmayan adaylar, yemine katılmamış sayılacak ve kesinleşecek listede isimleri yer almayacaktır.

Bu hususta bilgi edinilmesi ve ilgililere ayrıca tebligat yapılmayacağı ilanen duyurulur. 02/12/2019

Ekler :

- 1-) [2020 Yılı Tercümanlık Listesi için yapılacak yemin törenine hak kazananlara ait liste \(tıklayınız\)](#)
- 2-) [Başvurusu reddedilenlere ait liste \(tıklayınız\)](#)
- 3-) [Yemin Metni \(tıklayınız\)](#)

² Bkz.: (Çevrimiçi) http://www.istanbul.adalet.gov.tr/index.php?s=Tercuman_listesi_hakkinda , 24.04.2020

EK V: Yemin Metni

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi
Adalet Komisyonu Başkanlığı

2020 YILI TERCÜMAN YEMİN METNİ

Görevimi adalete bağlı kalarak, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsızlıkla yerine getireceğime, namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim.

.../12/2019

Yemin Edenin :

Adı Soyadı :

Başvuru No :

İmzası :

Yemini Tasdik Eden :

**Serap DURMAZ - 21894
İstanbul Adalet Komisyonu Üyesi**

**EK VI: T.C. Adalet Bakanlığı İstanbul Adli Yargı İlk Derece
Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığı'nın 2020 Yılı Tercüman
Listesi Hakkında Duyuru³**

**T.C.
ADALET BAKANLIĞI
İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi
Adalet Komisyonu Başkanlığı'ndan**

2020 YILI İSTANBUL İLİ TERCÜMAN LİSTESİ

04/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 202 nci maddesine dayanılarak hazırlanan, 28578 sayılı resmi gazetede 05/03/2013 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren " Ceza Muhakemesi Kanununa göre İl Adli Yargı Adalet Komisyonlarınca Tercüman Listelerinin Düzenlenmesi Hakkındaki Yönetmelik " uyarınca; İstanbul ili için Tercüman Listeleri her yıl Komisyon Başkanlığımız tarafından oluşturulmaktadır.

Bu itibarla;
İstanbul Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonu Başkanlığımızca düzenlenen 2020 Yılı Tercüman Listesine başvuru süresinde (1 Ekim 2019 – 31 Ekim 2019 tarihleri arasında) müracaat edip; 2020 Yılı Tercüman Listesine girmeye hak kazananlar ve başvurusu reddedilenler ekte sunulmuştur.

Bu hususta bilgi edinilmesi ve ilgililere ayrıca tebligat yapılmayacağı ilanen duyurulur. 06/01/2020

EK:

2020 YILI İSTANBUL İLİ TERCÜMAN LİSTESİ BAŞVURU SONUÇ SORGULAMA (Tıklayınız)

³ Bkz.: (Çevrimiçi) http://www.istanbul.adalet.gov.tr/index.php?s=tercuman_nihai_duyuru ,
24.04.2020

EK VII: Bilirkişilik Temel ve Alt Uzmanlık Alanlarında “Mütercim-Tercümanlık”⁴

SIRA NO	ANA KOD	TAM KOD	BİLİRKİŞİLİK TEMEL VE ALT UZMANLIK ALANLARI	EK-1
576	38	38.03	MÜZİK	
577	38	38.04	FOTOĞRAF	
578	38	38.05	HALKLA İLİŞKİLER	
579	38	38.06	REKLAMCILIK	
580	38	38.07	GAZETECİLİK, BASIN YAYIN	
581	38	38.08	TIYATRO, CANLI GÖSTERİLER	
582	38	38.09	İÇERİK SAĞLAYICILIĞI VE YÖNETİMİ	
583	39	39	MÜTERCİM-TERCÜMANLIK (ÇEVİRMENLİK)	
584			ALT UZMANLIK ALANLARI	
585	39	39.01	YAYGIN DİLLER (İNGİLİZCE, ALMANCA, FRANSIZCA)	
586	39	39.02	YAYGIN OLMAYAN DİLLER (İNGİLİZCE, ALMANCA, FRANSIZCA DIŞINDAKİ DİLLER)	
587	39	39.03	İŞARET DİLİ	
588	40	40	SPOR BİLİMLERİ VE SPOR	
589			ALT UZMANLIK ALANLARI	
590	40	40.01	EGZERSİZ VE SPOR FİZYOLOJİSİ	
591	40	40.02	SPOR BİYOMEKANİĞİ VE MOTOR KONTROL	

37

⁴ Bkz.: (Çevrimiçi) http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/2018/ekim/EK_1.pdf , 24.04.2020

EK VIII: Bilirkişi (Mütercim-Tercümanlık) Alım Koşulları⁵

EK-2

			- İlgili fakültelerin varsa alt uzmanlık alanı kapsamındaki uzmanlıklara uygun bölümünden mezun olanlar, - Başvuruda bulunduğu alt uzmanlık alanlarında yüksek lisans veya doktora yapmış olanlar, - Uzmanlık alanı kapsamındaki alt uzmanlık alanlarında mesleki gelişim faaliyetleri, meslek içi eğitimleri, mesleki ve akademik çalışmaları ile mesleki başarıları bulunanlar, dikkate alınarak değerlendirme yapılır. Bilirkişilik bölge kurullarının yetki çevresinde, ilgili temel ve alt uzmanlık alanlarındaki bilirkişi ihtiyacına göre, 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 10 uncu ve Bilirkişilik Yönetmeliğinin 38 inci maddesindeki bilirkişiliğe kabul şartlarını taşımak kaydıyla ilgili uzmanlık alanında görev yapan teknik öğretmenler, tekniker ve teknisyenler, ön lisans mezunlarının başvuruları sicil ve listeye kayıt için ayrıca değerlendirilir. Bu başvurularda, Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından verilen "Mesleki Yeterlilik Belgesine" sahip olanlar öncelikli olarak değerlendirilir.
39	39	MÜTERCİM-TERCÜMANLIK (ÇEVİRMENLİK)	1- 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 10 uncu ve Bilirkişilik Yönetmeliğinin 38 inci maddesindeki bilirkişiliğe kabul şartlarını taşımak. 2) Yaygın diller (İngilizce, Fransızca ve Almanca); a)Yaygın dillerde eğitim veren mütercim tercümanlık, çeviribilim, çevirmenlik, filoloji, dil ve edebiyat, dil ve kültürel çalışmalar ve yabancı dil öğretmenliği ön lisans veya lisans bölümlerinden ya da Türkiye'de ve yabancı ülkelerde İngilizce, Fransızca ve Almanca dillerinde eğitim veren iki veya dört yıllık yüksekokul veya üniversitenin herhangi bir

50

EK-2

			bölümünden mezun olmak. b)Yukarıdaki fıkra yazan niteliklerin bulunmaması halinde Yabancı Dil Sınavından (YDS) veya Yüksek Öğretim Kurumu tarafından denk kabul edilen Avrupa Konseyi Ortak Dil (Common European Framework - CEF) kriterleri kapsamında yapılan yabancı bir sınavdan en az B düzeyinde (80) puan almış olmak. 3)Yaygın olmayan diller (İngilizce, Fransızca ve Almanca dışındaki diller); a) Yaygın olmayan dillerde mütercim tercümanlık, çeviribilim, çevirmenlik, filoloji, dil ve edebiyat, dil ve kültürel çalışmalar ve yabancı dil öğretmenliği lisans veya ön lisans bölümleri veya Türkiye'de yabancı dilde eğitim veren iki ve dört yıllık yüksekokul veya üniversitenin herhangi bir bölümünden mezun olmak ya da yabancı ülkelerde yaygın olmayan dillerde eğitim veren en az orta öğretim, iki veya dört yıllık yüksekokul ve üniversitelerin herhangi bir bölümünde eğitim almış olmak veya o ülkede üniversiteye giriş dil eğitimi kursunu bitirmiş olmak. b)Yukarıdaki fıkra yazan niteliklerin bulunmaması halinde Yabancı Dil Sınavından (YDS) veya Yüksek Öğretim Kurumu tarafından denk kabul edilen Avrupa Konseyi Ortak Dil (Common European Framework - CEF) kriterleri kapsamında yapılan yabancı bir sınavdan en az B düzeyinde (80) puan almış olmak. 4- İşaret dili çevirmenliği için en az 5 yıl süreyle işaret dilinde çevirmenlik faaliyeti yaptığını belgelemek. 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki "Bölge kurulu karar verirken sicile kayıt bakımından öncelikle başvuranın 10 uncu maddedeki şartları taşıyıp taşımadığını
--	--	--	--

51

⁵ Bkz.: (Çevrimiçi) http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/2018/ekim/EK_2.pdf , 24.04.2020

EK-2

			değerlendirir ve şartları taşıyanlar arasından başvuranın mesleki tecrübesini, katıldığı meslek içi eğitimleri veya uzmanlığı gösteren belgeleri dikkate alarak en liyakatli olanları seçer.” hükmü uyarınca başvuranlar arasından liyakatli olanların belirlenmesinde; • Hukuk eğitimi almış olanlar veya çok iyi derecede dil bilen hukuk fakültesi mezunları, • Başvuruda bulunduğu alt uzmanlık alanlarında yüksek lisans veya doktora yapmış olanlar, • Başvuruda bulunan dilde mesleki ve akademik çalışması bulunanlar, dikkate alınarak değerlendirme yapılır.
40	40	SPOR BİLİMLERİ VE SPOR	1- 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 10 uncu ve Bilirkişilik Yönetmeliğinin 38 inci maddesindeki bilirkişiliğe kabul şartlarını taşımak. 2- Üniversitelerin lisans eğitimi veren spor bilimleri, beden eğitimi veya ilgili alt uzmanlık alanlarına uygun bölümünden mezun olmak. 3-“Atıcılık ve Antrenörlüğü” alt uzmanlık alanında bilirkişiliğe başvuru için, üniversitelerin atıcılık ve antrenörlüğü yüksekokullarından mezun olmak. 6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki “Bölge kurulu karar verirken sicile kayıt bakımından öncelikle başvuranın 10 uncu maddedeki şartları taşıyıp taşımadığını değerlendirir ve şartları taşıyanlar arasından başvuranın mesleki tecrübesini, katıldığı meslek içi eğitimleri veya uzmanlığı gösteren

EK IX: Bilirkişiliğe Kabule ve Bilirkişilik Başvuru Usul ve Esaslarına İlişkin Duyuru (İstanbul Bölgesi için Bilirkişi Başvuru İlanı)⁶

BİLİRKİŞİLİĞE KABULE VE BİLİRKİŞİLİK BAŞVURU USUL VE ESASLARINA İLİŞKİN DUYURU

6754 sayılı Bilirkişilik Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri uyarınca Daire Başkanlığımızca 09/03/2018 tarihinde yayımlanan Bilirkişilik Başvurularına İlişkin Duyuru ekinde belirlenen temel ve alt uzmanlık alanlarında (**EK-1**) aşağıda belirtilen usul ve esaslara göre bilirkişilik bölge kurulları tarafından bilirkişilik başvuruları alınacaktır.

BAŞVURU ŞARTLARI:

1- Bilirkişilik faaliyetinde bulunacak gerçek kişilerde aşağıdaki şartlar aranır:

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar ile zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkûm olmamak.

b) Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak.

c) Daha önce kendi isteği dışında sicilden ve listeden çıkarılmamış veya bilirkişilik yaptıktan yasaklanmamış olmak.

ç) Disiplin yönünden meslekten veya memuriyetten çıkarılmamış ya da sanat icrasından veya mesleki faaliyetten geçici ya da sürekli olarak yasaklanmamış olmak.

d) Başka bir bölge kurulunun listesine kayıtlı olmamak.

e) Bilirkişilik temel eğitimini tamamlamak.

f) Bilirkişilik yapacağı uzmanlık alanında en az beş yıl fiilen çalışmış olmak.

g) Meslek mensubu olarak görev yapabilmek için ilgili mevzuat gereği aranan şartları haiz olmak ve mesleğini yapabilmek için gerekli olan uzmanlık alanını gösteren diploma, meslek yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi, ustalık belgesi veya benzeri belgeye sahip olmak.

h) Daire Başkanlığının temel ve alt uzmanlık alanlarına göre belirlediği **EK-2**'de yer alan nitelikleri taşımak.

2- 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre yetkilendirilen gayrimenkul değerlendirme uzmanları bakımından, sadece 05.02. kodlu Kamulaştırma (Gayrimenkul Değerleme-Taşınmaz Geliştirme) alt uzmanlık alanında bilirkişilik başvurusunda bulunmaları şartıyla, bilirkişiliğe kabul için aranan bilirkişilik temel eğitimi alma ve fiilen beş yıl görev yapma şartları aranmaz. Ancak, diğer uzmanlık alanlarında bilirkişiliğe başvuru yapmaları halinde gayrimenkul değerlendirme uzmanları bakımından da, bilirkişilik temel eğitimi ile fiilen beş yıl çalışma şartları aranır.

3- Taşınmaz geliştirme konusunda yüksek lisans veya doktora yapmış uzmanlar bakımından, sadece 05.02. kodlu Kamulaştırma (Gayrimenkul Değerleme-Taşınmaz Geliştirme) alt uzmanlık alanında görev yapmak şartıyla, bilirkişiliğe kabul için aranan bilirkişilik temel eğitimi almak kaydıyla fiilen beş yıl görev yapma şartı aranmaz. Ancak, diğer uzmanlık alanlarında bilirkişiliğe başvuru yapmaları halinde taşınmaz geliştirme konusunda yüksek lisans veya doktora yapmış uzmanlar bakımından da, fiilen beş yıl çalışma şartı aranır.

4- Yaptığı başvurusu, meslekî olarak (fili çalışma süresi, uzmanlık alanlarına göre aranan nitelikler vb.) yeterli nitelikte bulunmadığı gerekçesiyle reddedilenler, bir yıl geçmedikçe yeniden bilirkişilik yapmak için başvuruda bulunamazlar.

5- Meslek öncesi eğitim ve stajda geçen süreler fiili çalışmadan sayılmaz.

BAŞVURU USULÜ:

1- Bilirkişiliğe başvuru, ilgilinin yerleşim yerinin veya mesleki faaliyetlerini yürüttüğü yerin bağlı olduğu bilirkişilik bölge kuruluna e-Devlet üzerinden UYAP Bilirkişi Portal Bilgi Sistemi'nde yer alan adımlar izlenmek suretiyle yapılır.

2- Yazılı olarak, posta yoluyla veya vekaleten yeni başvuru yapılamaz. Bu şekilde yapılan başvurular incelenmeksizin reddedilir.

3- Birden fazla bölge kurulu listesine kaydedilmek üzere başvuruda bulunulamaz.

⁶ Bkz.: (Çevrimiçi)

http://bilirkisilik.adalet.gov.tr/sayfalar/bilirkisili%C4%9Fekabulevebilirkisilikbasvuru_2018.html , 24.04.2020

4- Bölge bilirkişi listelerine **hali hazırda kayıtlı bilirkişilerin** Daire Başkanlığımızca 09/03/2018 tarihinde yayımlanan Bilirkişilik Başvurularına İlişkin Duyuru ekinde belirlenen temel ve alt uzmanlık alanları (**EK-1**) ile temel ve alt uzmanlık alanlarına göre aranan niteliklere (**EK-2**) göre listelerde kayıtlı oldukları uzmanlık alanlarına ilişkin olarak yapacakları güncelleme taleplerini aşağıda belirtilen başvuru tarihleri arasında **yazılı olarak** kayıtlı oldukları bilirkişilik bölge kurullarına yapmaları gerekmektedir.

BAŞVURUYA EKLENECEK BELGELER:

1- Bilirkişilik başvurusu yapacak gerçek kişiler UYAP Bilirkişi Portalı Bilgi Sistemi üzerinden oluşturulacak başvuru dilekçesi ile birlikte aşağıdaki bilgi ve belgeleri eklemek zorundadır:

- a) Yabancılar için pasaport veya yabancı kimlik numarası ve çalışma iznini gösteren belge.
- b) Son 6 ay içinde çekilmiş vesikalık fotoğraf (jpeg, png formatında, en fazla 5 Mb boyutunda).
- c) Bölge kurulunun yetki çevresinde oturduğu ya da meslekî faaliyetini yürüttüğüne dair yazılı beyan.
- ç) Daire Başkanlığı tarafından ilan edilen temel ve alt uzmanlıklarına göre sahip olunan yeterlilikleri gösteren diploma, meslekî yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi, ustalık belgesi veya benzeri belgelerin aslı veya onaylı sureti.
- d) Mesleğini icra edebilmek için herhangi bir meslek kuruluşuna kayıtlı olmak zorunda olanlar için, meslek kuruluşuna üye olduğuna dair son altı ay içinde alınmış oda faaliyet belgesi veya oda kayıt belgesi.
- e) Bilirkişilik yapacağı uzmanlık alanında en az beş yıl fiilen çalıştığını gösterir belge.
- f) Meslekî faaliyetten veya sanat icrasından geçici ya da sürekli olarak yasaklı olmadığına dair yazılı beyan veya çalıştığı kurum ya da kuruluşun alacağı görev belgesi.
- g) Bilirkişilik temel eğitimi katılım belgesi.
- ğ) Banka hesap (IBAN) numarası.

2- Başvuru dilekçesine eklenmesi zorunlu belgeleri eksik olanların listesi, bölge kurulları, bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin internet sitelerinde yayımlanmak suretiyle duyurulur. Bu duyuru tebliğ yerine geçer ve başvuru sahibine bu duyuruyla birlikte eksik belgeleri UYAP Bilirkişi Portalı Bilgi Sistemi üzerinden tamamlaması için on beş gün kesin süre verilir, bu süreye rağmen eksikliklerin tamamlanmaması halinde ilgilinin başvurusu başkaca bir inceleme yapılmaksızın reddedilir.

3- UYAP Bilirkişi Portalı Bilgi Sistemi üzerinden yapılacak başvurularda, evrakların eklenmesi işlemi bir kez yapılabileceğinden başvuru işlemi sırasında Sistem tarafından yapılan yönlendirmelere dikkat edilmesi gerekmektedir. Evrakların eklenmesi sırasında hata yapılması veya eklenen belgelerde eksiklik bulunması halinde ilgili bilirkişilik bölge kurulu tarafından bu bölümün 2 nci maddesine göre yapılacak eksiklik ilanını takiben başvuruda bulunanlar tarafından bu eksiklikler Sistem üzerinden tamamlanabilecektir.

BAŞVURU TAKVİMİ:

Başvuru tarihleri	: 05 Kasım - 30 Kasım 2018
Başvuruların değerlendirilmesi	: 03 Aralık 2018 - 18 Ocak 2019
Eksik belgesi olanların ilanı	: 18 Aralık 2018
Başvuruları kabul edilenlerin ilanı	: 22 Ocak 2019
Yemin tarihleri	: 24 - 29 Ocak 2019
Listelerin ilanı	: 31 Ocak 2019

BAŞVURULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE İTİRAZ HAKKI:

1- Başvurular, bölge kurullarınca tutulacak kayda başvuran kişilerin adı ve soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik veya yabancı ise pasaport ya da yabancı kimlik numarası, yerleşim yeri, iletişim bilgileri, mesleği, temel ve alt uzmanlık alanı, çalıştığı kurum veya kuruluşun adı, başvuru sonucu ve düşünceler bilgilerinin girilmesi suretiyle işlenir.

2- Bilirkişiliğe kabul edilenlere bölge kurulu tarafından üç yıl süreyle geçerli olmak üzere bilirkişilik yetki belgesi verilir.

3- Başvurunun reddine ilişkin karar bölge kurulları, bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin internet sitelerinde yayımlanması suretiyle duyurulur. Bu duyuru tebliğ yerine geçer.

4- Bilirkişiliğe başvuruya ilişkin verilen kararlara karşı, kararın tebliğ veya ilan tarihinden itibaren otuz gün içinde karar veren bölge kuruluna itiraz edilebilir. Bölge kurulunun itiraz üzerine verdiği kararlara karşı yetkili idare mahkemesine dava açılabilir.

YEMİN:

Bilirkişilik Yönetmeliğinin 44 üncü maddesinde belirlenen usul ve esaslara uygun olarak bilirkişilik bölge kurullarınca belirlenecek tarih, saat ve yerde bilirkişiliğe kabul edilenlerin yeminleri yaptırılacaktır.

BİLİRKİŞİLİK SİCİLİNİN OLUŞTURULMASI:

Bölge kurulları tarafından sicile ve listeye kaydedilmesine karar verilenlere Sistem üzerinden sicil numarası verilerek Daire Başkanlığımız tarafından Bilirkişilik Yönetmeliğinin 45 inci maddesine uygun olarak bilirkişilik sicili oluşturulur.

LİSTELERİN İLANI:

Bölge kurulları tarafından oluşturulan bilirkişi listeleri, bilirkişinin sicil nosu, adı soyadı, temel ve alt uzmanlık alanı, mesleği, varsa akademik unvanı, bağlı bulunduğu bölge kurulu ve yerleşim yeri belirtilmek sureti ile 31 Ocak 2019 tarihinde Daire Başkanlığımız ve bilirkişilik bölge kurulları internet sayfalarında ilan edilir.

DİĞER HUSUSLAR:

1- Bilirkişi olarak hizmet verecek özel hukuk tüzel kişilerinin ve bu tüzel kişilik bünyesinde çalışacak kişilerin taşınması gereken nitelikleri ile faaliyet gösterecekleri temel ve alt uzmanlık alanları ve yetki çevrelerinin belirlenmesine ilişkin çalışmalar devam etmekte olup, özel hukuk tüzel kişilerinin bilirkişiliğe kabulüne ilişkin usul ve esaslar ayrıca ilan edilecektir.

2- 2018 yılı bölge bilirkişi listelerine kabul edilenlere bölge kurulları tarafından verilen yetki belgeleri 3 yıl süreyle geçerli olup, hali hazırda resmi bilirkişi listelerinde kayıtlı bulunan bilirkişilerin tekrar bilirkişilik başvurusu yapmalarına gerek bulunmamaktadır.

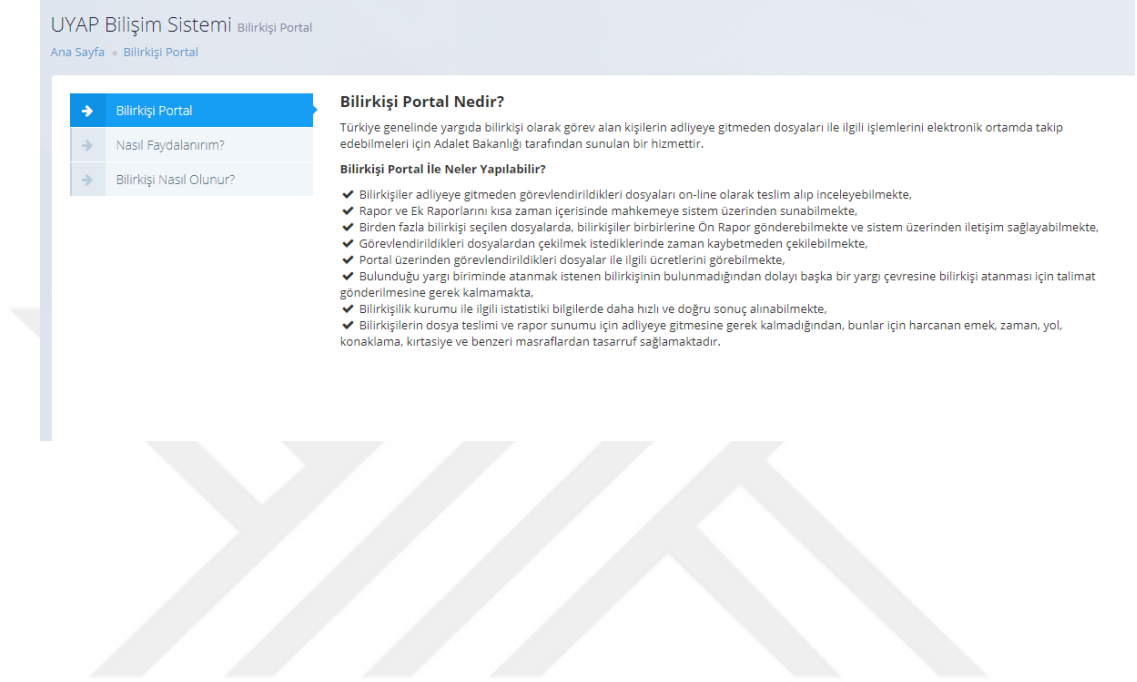
3- UYAP Bilirkişi Portalı Bilgi Sistemi üzerinden yapılacak başvuru sırasında Sistem tarafından girilen bilgilere göre otomatik olarak oluşturulacak Başvuru Formunun elektronik imza (e-imza) veya mobil imza (m-imza) ile imzalanması gerekmekte olup bilirkişilik başvurusunda bulunmak isteyenlerin başvurudan önce gerekli imzalardan birine sahip olmaları gerekmektedir.

Bilirkişilik Yönetmeliğinin 41 inci maddesi uyarınca ilan edilen duyurulur.

[EK-1 BİLİRKİŞİLİK TEMEL VE ALT UZMANLIK ALANLARI](#)

[EK-2 ARANAN NİTELİKLER](#)

EK X: Bilirkişi Portal – UYAP ⁷

⁷ Bkz.: (Çevrimiçi) <https://uzlastirmaci.uyap.gov.tr/main/bilirkisi.jsp>, 24.04.2020

EK XI: Bilirkişi Başvuru Süreci⁸

UYAP Bilişim Sistemi Bilirkişi Portal

Ana Sayfa • Bilirkişi Portal

→ Bilirkişi Portal

→ Nasıl Faydalanırım?

→ Bilirkişi Nasıl Olunur?

Bilirkişi Olmak İstiyorum

Bilirkişilik başvuruları ve bilirkişi listelerinin oluşturulması, 03/08/2017 tarih ve 30143 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Bilirkişilik Yönetmeliği” hükümlerine göre yapılmaktadır. Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Bilirkişilik Daire Başkanlığınca her yıl Yönetmeliğin 41 inci maddesine göre belirlenecek tarihte bilirkişilik başvurularına ilişkin ilan yayınlanmaktadır. Bu ilanda başvuru şekli, başvuruların yapılacağı yerler, başvuru şartları ile başvuru süresi belirtilmektedir.

BAŞVURU ZAMANI

Başvuru takvimi her yıl Bilirkişilik Daire Başkanlığı tarafından önceden belirlenerek ilan edilecektir.

BAŞVURU DİLEKÇESİNE EKLENECEK BELGELER

1) Gerçek kişiler için:

- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar ile zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkûm olmamak.
- Terör örgütleriyle irtisaklı veya irtibatlı olmamak.
- Daha önce kendi isteği dışında sicilden ve listeden çıkarılmamış veya bilirkişilik yapmaktan yasaklanmamış olmak.
- Disiplin yönünden meslekten veya memuriyetten çıkarılmamış ya da sanat icrasından veya mesleki faaliyetten geçici ya da sürekli olarak yasaklanmamış olmak.
- Başka bir bölge kurulunun listesine kayıtlı olmamak.
- Bilirkişilik temel eğitimini başarıyla tamamlamak.
- Bilirkişilik yapacağı uzmanlık alanında en az beş yıl fiilen çalışmış olmak ya da Daire Başkanlığınca daha fazla çalışma süresi belirlenmiş ise bu süre kadar fiilen çalışmış olmak.
- Meslek mensubu olarak görev yapabilmek için ilgili mevzuat gereği aranan şartları haiz olmak ve mesleğini yapabilmek için gerekli olan uzmanlık alanını gösteren diploma, mesleki yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi, ustalık belgesi veya benzeri belgeye sahip olmak.
- Daire Başkanlığının bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanlarına göre belirlediği yeterlilik koşullarını taşımak.

2) Özel hukuk tüzel kişileri için:

- Bilirkişilik Yönetmeliğinin 38 inci maddesinin birinci fıkrasındaki şartları taşıyan ve Bilirkişilik Siciline kayıtlı gerçek kişileri istihdam etmek.
- Daire Başkanlığı tarafından Bilirkişilik Yönetmeliğinin 18 inci maddesinin ikinci fıkrasının 1 bendi uyarınca belirlenen nitelikleri taşımak.
- Daire Başkanlığı tarafından Bilirkişilik Yönetmeliğinin 18 inci maddesinin ikinci fıkrasının b bendi uyarınca belirlenen temel ve alt uzmanlık alanları ile yetki çevresinde faaliyette bulunmak.

BAŞVURU USULÜ

<http://bilirkişi.uyap.gov.tr> adresinden her yıl başvuru tarihleri arasında başvurularınızı yapabilirsiniz. Bilirkişilik başvurularında internet sayfamızda her yıl belirlenecek tarih aralığında kullanıma açılan “Başvuru Yap” menüsünden adınlar takip edilerek istenen belgeler eksiksiz olarak başvuruya eklenecektir. Otomatik olarak oluşacak başvuru formu indirilerek eksik bilgiler girildikten sonra e-imza ile imzalanarak başvuruya eklenecektir. Başvuru formu eksik olan başvurular değerlendirilmeye alınmayacaktır. Başvuru yapmak isteyen ilgilinin yerleşim yerinin veya mesleki faaliyetlerini yürüttüğü yerin bağlı olduğu bölge kuruluna ya da bölge kurulunun bulunmadığı yerlerde ilk derece mahkemesi adli veya idari yargı adalet komisyonuna başvuru formu ve istenen belgelerle birlikte şahsen de başvuru yapılabilmektedir.

BAŞVURU DİLEKÇESİNE EKLENECEK BELGELER

1) Gerçek kişiler için:

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, yabancılar için pasaport veya yabancı kimlik numarası ve çalışma iznini gösteren belge.
- Bölge kurulunun yetki çevresinde oturduğu ya da mesleki faaliyetini yürüttüğüne dair yazılı beyan.
- Uzmanlık alanını gösteren diploma, mesleki yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi, ustalık belgesi veya benzeri belgelerin aslı veya onaylı sureti.
- Mesleğini icra edebilmek için herhangi bir meslek kuruluşuna kayıtlı olmak zorunda olanlar için, meslek kuruluşuna üye olduğuna dair son altı ay içinde alınmış oda faaliyet belgesi veya oda kayıt belgesi.
- Daire Başkanlığı tarafından daha fazla bir süre belirlenmemiş olmak kaydıyla, bilirkişilik yapacağı uzmanlık alanında en az beş yıl fiilen çalıştığını gösterir belge.
- Görev belgesi veya mesleki faaliyetten veya sanat icrasından geçici ya da sürekli olarak yasaklı olmadığına dair kayıtlı olduğu meslek kuruluşu veya çalıştığı kurum ya da kuruluştan alacağı belge.
- Bilirkişilik temel eğitimini tamamladığına dair belge.
- Banka hesap numarası.

2) Özel hukuk tüzel kişileri için:

- Şirketler için ticaret sicili tasdiknamesi, diğer tüzel kişiler için halen faaliyetine devam ettiğini gösterir belge.
- Tüzel kişi bünyesinde faaliyet gösteren gerçek kişi bilirkişileri ve uzmanlık alanlarını gösterir liste.
- Banka hesap numarası.
- MERSİS numarası.
- Daire Başkanlığı tarafından gerekli görülen diğer belgeler.

Yukarıdaki belgelerin aslının getirilmesi hâlinde, belgenin fotokopisi, aslına uygunluğu kontrol edildikten sonra bölge kurulu başkanının görevlendirdiği memur tarafından isim ve unvan yazılarak tasdik edilir.

UZMANLIK ALANLARI

Bilirkişilik hizmetlerine ilişkin temel ve alt uzmanlık alanlarını ile bu alanlarına göre bilirkişilerin sahip olması gereken nitelikler Bilirkişilik Daire Başkanlığı tarafından belirlenerek ilan edilecektir.

⁸ Bkz.: (Çevrimiçi) <https://uzlastirmaci.uyap.gov.tr/main/bilirkişi.jsp> , 24.04.2020

EK XII: İstanbul Bilirkişi Listesinde Kayıtlı Olan Bilirkişilerin Birtakım Bilgilerinin Düzeltilmesi Sonucu Oluşturulan Listeye İlişkin Duyuru⁹

İSTANBUL BİLİRKİŞİLİK BÖLGE KURULU LİSTESİNDE KAYITLI BİLİRKİŞİLERİN UZMANLIK ALANLARININ KONTROLÜ/DÜZELTİLMESİ SONUCU OLUŞTURULAN GÜNCEL LİSTE HAKKINDA DUYURU

1- Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Bilirkişilik Daire Başkanlığının 18/07/2019 ve b.ila Sayılı "Bölge Bilirkişi Listeleri" konulu yazısıyla, Bölge bilirkişi listelerinde kayıtlı bilirkişilerin temel ve alt uzmanlık alanı bilgilerinin tekrar gözden geçirilmesi, kayıtlı olduğu temel ve alt uzmanlık alanlarına göre aranan nitelikleri taşımadığı anlaşılan bilirkişiler hakkında Bilirkişilik Kanunu ve Bilirkişilik Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca gerekli işlemlerin tesis edilmesi istenilmiştir.

2- 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu'nun Bilirkişiliğe Kabul Şartları başlıklı 10/1-ğ bendinde; "Bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanlarına göre belirlenen yeterlilik koşullarını taşımak" hükmü mevcut olup, Aynı Kanun'un "Bilirkişilik sicilinden ve listesinden çıkarılma" başlıklı 13/1-a Maddesi ile Bilirkişilik Yönetmeliğinin 48/1-a Maddesi ise; "Bilirkişiliğe kabul şartlarının kaybedilmesi veya sicile kabul tarihinde gerekli şartların bulunmadığının sonradan tespit edilmesi" halinde bilirkişi sicilinden ve listeden çıkarılır" düzenlemesini içermektedir.

3- Bölge Kurulumuzca yapılan incelemede, özellikle 2017 yılı döneminde yapılan başvurularda temel ve alt uzmanlık alanlarına ilişkin kodlamaların yanlış ve eksik yapılması, UYAP sisteminden kaynaklanan teknik problemler ile başvuru ve değerlendirme döneminin kısalığı gibi nedenlerle hatalı kayıtların mevcut olduğu tespit edilmiştir.

4- Buna göre hali hazırda yürürlükte bulunan bilirkişi listesinde kayıtlı bilirkişilerin temel ve alt uzmanlık alanı bilgileri tekrar gözden geçirilmiş, 6754 S.K.'un 10. Maddesinde aranan şartlar ile Bilirkişilik Daire Başkanlığının duyurusunda ilan edilen EK-1 de yer alan temel ve alt uzmanlık alanları için EK-2 de belirlenen aranan niteliklerin bulunup bulunmadığı noktalarında yeniden değerlendirme ve temel/alt uzmanlık alanlarına ilişkin güncelleme çalışması yapılmıştır.

5- Yapılan çalışma neticesinde kayıtlı olduğu temel ve alt uzmanlık alanlarına göre EK-2'de aranan nitelikleri taşımadığı anlaşılan bilirkişiler hakkında sicil ve listeden tamamen çıkarma yönünde verilen kararlar ilgililere ayrıca tebliğe çıkarılmıştır. Bunun yanında listede kayıtlı bilirkişilerin EK-2'de belirtilen koşulları taşımadığı halde kayıtlı görünen bir kısım temel/alt uzmanlık alanları silinmek suretiyle gerekli güncellemeler UYAP sistemi üzerinden gerçekleştirilerek güncel listenin tebliğ mahiyetinde internet sitemizde yayımlanmasına karar verilmiştir.

6- Bilirkişilerin aranan şartlar noktasındaki incelemeler her zaman yapılmaya devam edecektir.

7- Ekli listede kayıtlı bilirkişilerin, önceden ilan edilen listelerimizde kayıtlı uzmanlık alanı olduğu halde iş bu listede çıkarılan/güncellenen uzmanlık alanlarına ilişkin, iş bu ilan tarihinden itibaren **30 (otuz) günlük kesin süre** içinde varsa itirazlarını ekte bir örneği sunulan dilekçe doldurularak Bölge Kurulumuza bizzat başvurarak veya bulunduğu il içi adliyelerinde Hukuk Mahkemeleri Ön Büroları Muhabere Bürosu aracılığı ile itiraz dilekçesi gönderilebilecektir. e-posta yoluyla gönderilen veya normal posta/kargo yoluyla gönderilen itirazlar ile süresi geçtikten sonra gönderilen itirazlar değerlendirilmeye alınmayacaktır.

8- İş bu ilan **TEBLİĞ HÜKMÜNDE** olup fiziki veya elektronik yolla ayrıca bir tebligat yapılmayacaktır.

Tebliğ mahiyetinde ilan edilmiştir. 02.12.2019

EK : [1\) Güncellenen Bölge Bilirkişi Listesi \(Tıklayınız\)](#)
[2\) İtiraz dilekçesi.](#)

⁹ Bkz.: (Çevrimiçi) http://www.istanbulbbk.adalet.gov.tr/dokumanlar/02122019/02122019_ilan.pdf , 24.04.2020

EK XIII: Bilirkişi Ücret Tarifesi-2019¹⁰

Bilirkişi ücretleri

MADDE 6 – (1) Bu Tarifeye göre verilecek bilirkişi ücretleri aşağıda gösterilmiştir:

a) İcra ve iflas daireleri ile satış memurluklarında görülen işler için	220,00 TL
b) Sulh hukuk ve tüketici mahkemelerinde görülen dava ve işler için	220,00 TL
c) İcra hukuk ve icra ceza mahkemelerinde görülen dava ve işler için	220,00 TL
ç) Asliye hukuk mahkemelerinde görülen dava ve işler için	365,00 TL
d) Aile, iş ve kadastro mahkemelerinde görülen dava ve işler için	290,00 TL
e) Asliye ticaret ile fikri ve sınai haklar mahkemelerinde görülen dava ve işler için	440,00 TL
f) İdare ve vergi mahkemelerinde görülen dava ve işler için	365,00 TL
g) Cumhuriyet başsavcılıklarında yürütülen soruşturmalar için	220,00 TL
ğ) Sulh ceza hâkimliklerinde görülen işler için	220,00 TL
h) Asliye ceza mahkemelerinde görülen dava ve işler için	365,00 TL
ı) Ağır ceza mahkemelerinde görülen dava ve işler için	440,00 TL
i) Bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinde görülen dava ve işler için	465,00 TL
j) Yargıtay ve Danıştay'da ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülen dava ve işler için	580,00 TL

¹⁰2019 Yılı Bilirkişilik Asgari Ücret Tarifesi için bkz.: (Çevrimiçi)

<https://bilirgisilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/bilirkisilikasgariucrettarifesi/bilirkisilikucrettarifesi2019.pdf>, 28.042020

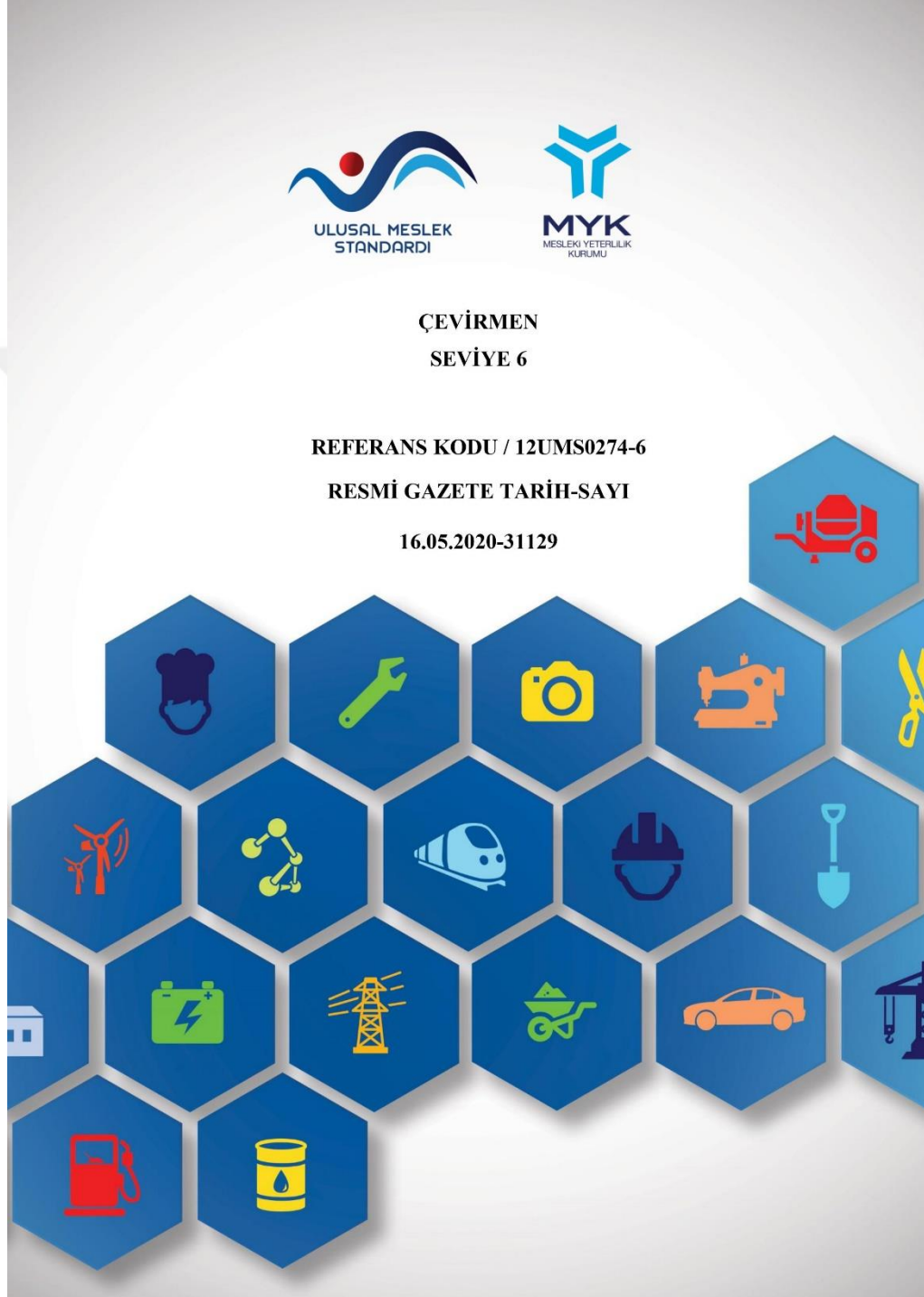
EK XIV: Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Bağlamında Seviye Tanımlayıcıları¹¹

1. SEVİYE	BİLGİ	Kendisi ve çevresine ilişkin genel bilgiye sahip olma
	BECERİ	Basit görevleri yerine getirmek için gerekli temel beceriye sahip olma
	YETKİNLİK	Basit görevleri rehberlik ve gözetim altında gerçekleştirme
2. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanına ait başlangıç düzeyinde olgusal bilgiye sahip olma
	BECERİ	Görevleri yerine getirmek ve olası basit sorunları çözmek için gerekli bilgiyi kullanma temel becerisine sahip olma
	YETKİNLİK	Basit görevleri gözetim altında sınırlı özerklik ile gerçekleştirme Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarının farkında olma
3. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanına ait başlangıç düzeyinde kuramsal, orta düzeyde olgusal bilgiye sahip olma
	BECERİ	Görevleri yerine getirmek ve problem çözmek için, gerekli veri, yöntem ve araç-gereçleri seçip kullanma becerisine sahip olma
	YETKİNLİK	Görevleri yerine getirmede sorumluluk alma Değişen şartları dikkate alarak görevi tamamlama Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarını rehberlik eşliğinde belirleme ve karşılama
4. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanına ait orta düzeyde kuramsal ve işlemsel, orta düzeyin üzerinde olgusal bilgiye sahip olma
	BECERİ	Bir iş veya öğrenme alanına özgü iş ve işlemleri yerine getirmek ve sorunlara çözüm üretmek amacıyla bilişsel ve uygulamalı becerilere sahip olma
	YETKİNLİK	Öngörülebilir, ancak değişime açık ortamlarda, görevleri tamamlamak için tam sorumluluk alma Başkalarının yürüttüğü sıradan görevlerin gözetimini yapma, bu görevlerin değerlendirilmesinde ve iyileştirilmesinde sınırlı sorumluluk alma Hayat boyu öğrenme yaklaşımı kapsamında öğrenme ihtiyaçlarını karşılama ve rehberlik eşliğinde ileriye yönelik öğrenme hedeflerini belirleme Bir iş veya öğrenme alanındaki bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile etik meseleler ve toplumsal sorunların ilişkisi konusunda farkındalığa sahip olma

¹¹ (Çevrimiçi) <https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/Yayinlar/seviye-tanimlayicilari-tr.pdf> , 08.06..2020

5. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanının sınırlarının farkında olarak, bu alana özgü, kapsamlı, kuramsal ve olgusal bilgilere sahip olma
	BECERİ	Sınırları belirlenmiş soyut ve somut sorunlara yaratıcı çözümler geliştirmede gerekli, kapsamlı, bilişsel ve uygulamalı becerilere sahip olma
	YETKİNLİK	Öngörülemeyen değişikliklerin olduğu ortamlarda yönetim ve gözetim görevi yapma. Kendisinin ve başkalarının başarımlarını değerlendirme ve geliştirme Projelerin yönetimi dâhil iş veya öğrenme ortamlarında işleme dair etkileşimde bulunma Bir iş veya öğrenme alanına yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kapsamına ve bu kapsamın örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda genel farkındalığa sahip olma Bir iş veya öğrenme alanındaki bilgi, beceri, tutum ve davranışlar ile toplumsal ve etik meseleler ve sorumluluklar ilişkisinin farkında olma
6. SEVİYE	BİLGİ	Bir iş veya öğrenme alanında sorgulayıcı bakış açısını kapsayacak şekilde ileri düzeyde kuramsal, metodolojik ve olgusal bilgiye sahip olma
	BECERİ	Uzmanlık gerektiren bir iş veya öğrenme alanında, karmaşık ve öngörülemeyen sorunları çözmek için gerekli, uzmanlık ve yenilik niteliği gösteren ileri düzeyde becerilere sahip olma
	YETKİNLİK	Öngörülemeyen iş veya öğrenme ortamlarında sorumluluk alarak karar verme ve bu ortamlarda karmaşık teknik veya meslekî faaliyet veya projeleri yönetme Kişilerin ve grupların meslekî gelişiminin yönetiminde sorumluluk alma Bir iş veya öğrenme alanına yönelik hayat boyu öğrenme yaklaşımının kavramları, politikaları, araçlarının uygulaması ve bunların örgün ve yaygın eğitim ile serbest öğrenme yollarıyla ilişkisi konusunda deneyim sahibi olma Bir iş veya öğrenme değerlendirmesinde bulunurken toplumsal ve etik değerlerin farkında olma

**EK XV: Mesleki Yeterlilik Kurumu Tarafından Yayınlanan
“Çevirmen Ulusal Meslek Standardı”¹²**

¹² (Çevrimiçi)

https://portal.myk.gov.tr/index.php?option=com_meslek_std_taslak&view=taslak_listesi_yeni&msd=2 , 08.06.2020

Meslek:	ÇEVİRMEN
Seviye:	6¹
Referans Kodu:	12UMS0274-6
Standardı Hazırlayan Kuruluş(lar):	Hazırlayan: T.C. Mesleki Yeterlilik Kurumu Güncelleyen: Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Standardı Doğrulayan Sektör Komitesi:	MYK Medya, İletişim ve Yayıncılık Sektör Komitesi
MYK Yönetim Kurulu Onay Tarih/Sayı:	26.12.2012 Tarih ve 2012/97 Sayılı Karar Rev.01: 04.03.2020 Tarih ve 2020/26 Sayılı Karar
Resmi Gazete Tarih/Sayı:	29.01.2013 - 28543 (Mükerrer) Rev.01: 16.05.2020 - 31129
Revizyon No:	01

¹ Mesleğin yeterlilik seviyesi, 8 seviyeli Türkiye Yeterlilikler Çerçevesine göre seviye 6 olarak belirlenmiştir.

TERİMLER, SİMGELER VE KISALTMALAR

A DİLİ: Çevirmenin ana dilini/dillerini,

ACİL DURUM: İşyerinin tamamında veya bir kısmında meydana gelebilecek yangın, patlama, tehlikeli kimyasal maddelerden kaynaklanan yayılım, doğal afet gibi acil müdahale, mücadele, ilk yardım veya tahliye gerektiren olayları,

ALIMLAMA: İçeriğin, alıcının düşünsel ve kültürel arka planına bağlı olarak algılanma ve kavranma sürecini,

ARDIL ÇEVİRİ: Gerekğinde not olarak, sözlü bir iletinin konuşmacıdan sonra bölümler halinde erek (hedef) dile aktarılmasını (telefonda çeviri, eşlik çevirisi, toplum çevirmenliği – sağlık, mahkeme, afet ve acil durumlar dâhil- ve benzeri),

ALTYAZI ÇEVİRİSİ: Görsel-işitsel metinlerdeki işitsel düzgünün, kaynak işitsel düzgü ile ekranda eş zamanlı olarak belirecek şekilde dil içi veya diller arası çevirisini,

AYRINTILI ALTYAZI ÇEVİRİSİ: Görsel-işitsel metinlerdeki işitsel düzgünün tamamının işitme engelli erek (hedef) alıcıların erişimine uygun şekilde ekranda altyazı olarak aktarılmasını,

B DİLİ: Çevirmenin ana diline doğru ve ana dilinden çeviri yaptığı, yetkin olduğu aktif yabancı dili/dilleri,

BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÇEVİRİ (BDÇ): Bilgisayar yazılımları desteğiyle yazılı çeviri yapmayı,

ÇEVİRİ BELLEĞİ: Yazılı çeviri faaliyetlerinde yararlanmak üzere elektronik ortamda, özel yazılımlarla çeviri birimleri halinde erek (hedef) dil ve kaynak dil eşleşmelerinden oluşan veri tabanını,

GÖRSEL-İŞİTSEL ÇEVİRİ: Görsel ve işitsel içerikten oluşan metinlerin dil içi, diller arası, düzgüler arası veya göstergeler arası çevirisini,

DİL DÜZLEMİ: Kullanımı bağlamlara ve farklı toplumsal konumlara göre yapılmış, kabul gören kullanımdaki dil düzeyini,

DUBLAJ ÇEVİRİSİ: Görsel-işitsel metinlerde kaynak işitsel metnin, erek (hedef) dile çevrilmiş işitsel düzgü ile ikame edilerek görsel düzgü ile eş zamanlı sunulmasını,

DÜZGÜ: Bir görsel-işitsel metindeki işitsel ve görsel olan aktarım ortamlarını,

ENGELLİ EREK (HEDEF) ALICI: Engelsiz erişim için kullanılan çeviri türlerinden yararlanarak görsel-işitsel metinlere erişim sağlayabilen kitleleri,

ENGELSİZ ERİŞİM İÇİN ÇEVİRİ: Görme veya işitme engeli olan erek (hedef) alıcılar için yapılan görsel-işitsel çeviri türlerini,

EREK (HEDEF) DİL: Yazılı veya sözlü bir metnin çevirisinin gerçekleştirildiği dili,

EREK (HEDEF) METİN: Yazılı veya sözlü bir metnin diğer dile çevirisinin yer aldığı metni,

EŞGÜDÜM: Koordinasyonu,

FSEK: Fikir ve Sanat Eserleri Kanununu,

FISILDAYARAK ÇEVİRİ: Çevirmenin, kaynak dildeki iletiyi erek dile, konuşmacı ile aynı anda, teknik donanım kullanmadan fısıldayarak aktarmasını,

GÖRSEL-İŞİTSEL ÇEVİRİ: Görsel ve işitsel düzgülerden oluşan metinlerin altyazı, dublaj, sesli betimleme ve benzeri çeviri yöntemleriyle dil içi veya diller arası aktarımını,

GÖRSEL ÖZELLİKLER: Metnin sayfa yapısı, düzeni, şekil, düzenleme grafik, varsa tablolar gibi özelliklerini,

GÖRÜŞME ÇEVİRİSİ: İki kişi arasındaki sözlü iletişim kapsamında geçen iletilerin erek dile ardıl çeviri tekniğiyle aktarılmasını,

HİZMET TALEP EDEN: İş tanımını yapmak için muhatap konumundaki bir veya birden fazla kişiyi ya da kurumu,

ISCO: Uluslararası Standart Meslek Sınıflamasını,

İSG: İş Sağlığı ve Güvenliğini,

İŞ TANIMI: İşin süresi, iş hacmi, kaynak dil ve erek (hedef) dil, uzmanlık alanı, çevirinin amacı, formatı, yeri, gerekli teknik donanım ve ortamı ve bütçelemesiyle ilgili iş bilgilerini,

İŞARET ALANI: İşaret dilinde işaretin yapıldığı fiziksel alanı, bedenin üst kısmını, ellerin ve parmakların pozisyonu, konumu, hareketleri, yönü ve akışını,

İŞARET DİLİ: Sağır ve işitme engellilerce kullanılan, iletişimin el, parmak, mimik ve kol hareketleri ile sağlandığı sistematik dili,

KAYNAK DİL: Diğer dile çevrilecek olan yazılı veya sözlü özgün metnin oluşturulduğu dili,

KAYNAK METİN: Çevirisi yapılacak olan yazılı veya sözlü özgün metni,

KİŞİSEL KORUYUCU DONANIM: Bir veya birden fazla sağlık ve güvenlik tehlikesine karşı korunmak için kişilerce giyilmek veya taşınmak amacıyla tasarlanmış herhangi bir giysi, cihaz, alet veya malzemeyi,

KOŞUT METİN: Kaynak metnin incelenmesinde ve erek (hedef) metnin oluşturulmasında başvurulabilecek benzer özellikteki diğer metinleri,

MAKİNE ÇEVİRİSİ: Çevirmen desteği olmadan yazılımlar tarafından yapılan çeviriyi,

METİNLERARASILIK: Yazılı metinlerde, çeşitli yazılı kaynaklar veya eserler arasındaki göndermeler ve bağlamsal etkileşimleri,

ÖZEL ALAN ÇEVİRİSİ: Belli bir uzmanlık alanında özel konu bilgisi gerektiren yazılı metinlerin çevirisini,

PARMAK ABECESİ: Parmaklarla sözcüklerin işaret dilinde harflerle yazımını,

RİSK DEĞERLENDİRMESİ: İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gereken çalışmaları,

RİSK: Tehlikeli bir olayın meydana gelme olasılığı ile sonuçlarının bileşimini,

SAĞIR: İşitmeyen ve ‘Sağır Toplumun’ kültürünü taşıyan bireyi,

SESLİ BETİMLEME: Görme engellilerin görsel-işitsel metinlere erişimini sağlamak amacıyla, görsel düzgü ve görsel içeriklerinin ve anlamlamalarının sözlü olarak tasvir edilmesini,

SİMULTANE ÇEVİRİ: Sözlü bir iletinin konuşmacı ile eş zamanlı olarak ve uygun teknik donanımdan yararlanılarak erek (hedef) dile aktarılmasını (fısıltı çevirisi, televizyonda/radyoda çeviri, uzaktan çeviri, bidülle çeviri, konferans, video-konferans, telekonferans ve benzeri),

SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ: Bir sözlü veya yazılı iletişim içeriğinin metinsel özellikleri, açık ve örtük içerik, dil düzlemi, muhatap tarafların kişisel özellikleri, kullandıkları üslup, vurgu, ses tonu, beden dili, söylem birimlerinin işlevi, sezdirimlerin bağlam ve ortama göre gözetilerek çevirinin amacı doğrultusunda çözülmesini,

TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİ: Dil farklılığı nedeniyle kamu veya sivil toplum kuruluşlarının sunduğu hizmetlerden yararlanmakta güçlük çeken bireylere ve hizmet sağlayıcılara, kolluk kuvvetleri birimlerinde, adli süreçlerde, sağlık ve eğitim ortamları ve bütün devlet kurumlarında, yerel yönetimler, acil durum ve afet, çatışma, göç, sığınma sahaları ve spor ortamları gibi alanlarda yapılan sözlü çeviri türünü,

YAZIN ÇEVİRİSİ: İlim ve edebiyat eserleri çevirisini,

YAZILI METİNDEN SÖZLÜ ÇEVİRİ (YAZILI METİNDEN İŞARET DİLİ ÇEVİRİSİ): Yazılı bir iletinin, kaynak dilde çevirmen tarafından sessiz okunuşu ile eş zamanlı olarak erek (hedef) dile sesli olarak veya işaret dili ile aktarılmasını,

YERELLEŞTİRME: Erek (hedef) dil ve kültüre uyarlama amacı ile bilgi teknolojilerinin yardımıyla bilgisayar yazılımları, ağ sayfaları, bilgisayar oyunları gibi içeriklerin çevirisini,

TERİMCE: Metinlerde kullanılan terimlerin listesini,

ifade eder.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	7
2. MESLEK TANITIMI	8
2.1. Meslek Tanımı.....	8
2.2. Mesleğin Meslek Sınıflandırma Sistemlerindeki Yeri.....	8
2.3. Mesleğe Yönelik Özel Düzenlemeler	8
2.4. Çalışma Ortamı ve Koşulları.....	8
3. MESLEK PROFİLİ.....	8
3.1. Görevler, İşlemler, Başarım Ölçütleri, Mesleki Bilgi ve Uygulama Becerileri.....	8
3.2. Kullanılan Araç, Gereç ve Ekipmanlar	8
3.3. Tutum ve Davranışlar	22
Ek: Meslek Standardı Hazırlama ve Doğrulama Sürecinde Görev Alanlar	24

1. GİRİŞ

Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardı, 19/10/2015 tarihli ve 29507 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ulusal Meslek Standartlarının ve Ulusal Yeterliliklerin Hazırlanması Hakkında Yönetmelik ve 27/11/2007 tarihli ve 26713 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mesleki Yeterlilik Kurumu Sektör Komitelerinin Kuruluş, Görev, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre MYK’nın oluşturduğu çalışma grubu tarafından hazırlanmış, sektördeki ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak değerlendirilmiş ve MYK Medya, İletişim ve Yayıncılık Sektör Komitesi tarafından incelendikten sonra MYK Yönetim Kurulunca onaylanmıştır.

Çevirmen (Seviye 6) Ulusal Meslek Standardının 01 no’lu revizyonu Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi tarafından yapılmış ve MYK Medya, İletişim ve Yayıncılık Sektör Komitesi tarafından incelendikten sonra MYK Yönetim Kurulunca onaylanmıştır.

2. MESLEK TANITIMI

2.1. Meslek Tanımı

Çevirmen (Seviye 6), ilgili mevzuat veya sözleşme, İSG önlemleri, kalite standartları ve hizmet prosedürleri çerçevesinde çeviri süreçlerinin iş organizasyonu ile hazırlık faaliyetlerini gerçekleştiren; sözlü çeviri, işaret dili çevirisi veya görsel-işitsel çeviri de dâhil olmak üzere yazılı çeviri faaliyetlerini yürüten ve bireysel mesleki gelişimini sağlayan nitelikli kişidir.

Çevirmen (Seviye 6), yazılı çeviri hizmetlerinin sunulduğu durumlarda, bir dildeki çeşitli nitelikte belgelerin, fikir ve sanat eserlerinin, çeşitli medya ve görsel-işitsel metinlerin gerek görsel gerekse işitsel düzgü içeriklerinin, bir erek (hedef) dile aktarılması ve yerleştirilmesi çalışmalarını; sözlü çeviri hizmetlerinin sunulduğu durumlarda, farklı dili/dilleri konuşan katılımcıların bulunduğu toplantı, konferans gibi ortamlarda ve görüşmelerde katılımcılar arasında, bir dildeki sözlü iletilerin ardıl veya simultane olarak erek (hedef) dile/dillere aktarılması faaliyetlerini; işaret dilinin kullanıldığı ortamlarda, bu dilde iletilenleri sesli dile veya bir başka işaret diline, sesli veya yazılı bir dille ifade edilen içeriği de işaret diline çevirmeye yönelik faaliyetleri yürütür.

Çevirmen (Seviye 6), çeviri sürecinde üstlendiği bölümün uygulama ve yönetiminden sorumludur. Bu kapsamda işin niteliğine göre bazı durumlarda ekip çalışmasının aktif bir üyesi olarak çalışır.

2.2. Mesleğin Meslek Sınıflandırma Sistemlerindeki Yeri

ISCO 08: 2643 (Çevirmenler (Yazılı ve Sözlü) ve Diğer Dil Bilimciler)

2.3. Mesleğe Yönelik Özel Düzenlemeler

Mesleğe yönelik özel bir mevzuat düzenlemesi bulunmamaktadır.

**Mesleğin icrasına yönelik İSG, çevre ve diğer konulardaki mevzuata uyulması esastır.*

2.4. Çalışma Ortamı ve Koşulları

Çevirmen (Seviye 6), çeviri hizmeti sunulan ve talep edilen işletmelerde, kamu kurum ve kuruluşlarında veya bireysel olarak çalışır. Çalışma ortamı, genellikle bu kurum/kuruluş ve işletmelerin büro, toplantı mekânları, kongre salonları, sahalar veya çevirmenlerin kişisel çalışma ortamlarıdır.

Yazılı çeviride çalışma ortamının, havalandırma-ısıtma-soğutma sistemlerini içeren, yeterli aydınlatma sistemine sahip, ergonomik ofis araç ve gereçleri ile donatılmış, gerekli iletişim imkânlarını sunan altyapıya sahip (internet bağlantısı, telefon, faks ve benzeri) özellikte olması gerekir. Ardıl çeviri yapan çevirmen, çalışma ortamında konuşmacıyı rahat duyabileceği ve görebileceği bir konumda bulunmalı; simultane çeviride ise çalışma ortamı, ilgili TSE standartlarına uygun olmalıdır.

Mesleğin icrası esnasında iş kazası, meslek hastalığı, yaralanma ve sağlık sorunları oluşma riskleri bulunmaktadır. Bu risklerin tamamen bertaraf edilmesi ve önlenmesi için işveren tarafından gerekli önlemler alınır. Risklerin tamamen ortadan kaldırılamadığı durumlarda çevirmen işveren tarafından sağlanan uygun kişisel koruyucu donanımı kullanarak çalışır. Acil durum ve afet durumları, çatışma ortamları gibi saha çalışmalarında, çevirmenin kolaylıkla seçilebilmesi için kendini diğer profesyonellerden ayıştıran ve çevirmen vasfını ortaya koyan tanıtıcı bir kıyafet (üstünde çevirmen yazan yelek ve benzeri) veya aksesuar (çevirmen yazan kolluk, şapka ve benzeri) giymesi/taşıması sağlanmalıdır. Böyle çalışma ortamlarının risk ve tehlike içermesi nedeniyle de çevirmenin sigortalanmasının sağlanması gerekmektedir.

Çeviri çalışmalarında, genel olarak analitik inceleme, konsantrasyon, araştırma ve bilgi edinme ve iletişim yoğunluklu faaliyetler söz konusudur. Bu tarz çalışmaya bağlı olarak yoğun bilgi iletişim teknolojisi araçları kullanılmaktadır. Çeviri süreçlerinin yönetimi iş yoğunluğuna ve süreçte ortaya çıkan güçlüklerin çözümlerine göre esnek çalışma saatlerini gerekli kılar. Sözlü ve yazılı çevirinin tüm uygulamalarında ilgili, ISO/TSE standartlarına ve Avrupa Birliği normlarında belirtilen azami çalışma süreleri ve koşullarına riayet edilmelidir.

3. MESLEK PROFİLİ

3.1. Görevler, İşlemler, Başarım Ölçütleri, Mesleki Bilgi ve Uygulama Becerileri

Görev	A. İş sağlığı ve güvenliği ile çevre koruma ile ilgili önlemleri almak		
İşlemler	Başarım Ölçütleri		Mesleki Bilgi ve Uygulama Becerileri
	Kod	Açıklama	
A.1	A.1.1	Araç, gereç ve donanımları talimatlara ve işyeri prosedürlerine uygun olarak kullanır.	1. Kaza, yaralanma ve benzeri olumsuz durumlarda uygulanacak prosedürler
	A.1.2	İşyerinde meydana gelen kaza, yaralanma ve benzeri olumsuz durumlarda gerekli prosedürleri uygular.	2. Çalışma ortamındaki tehlike ve riskler
	A.1.3	Çalışma ortamının tehlikelerden uzak tutulmasına katkı sağlar.	3. Çalışma ortamındaki risk ve tehlikeleri belirleme yöntem ve teknikleri
	A.1.4	İşyeri faaliyetlerinden kaynaklanan ve iş sağlığını tehlikeye düşürebilecek durumlara karşı ilgili mevzuata ve standartlara göre gerekli önlemlerin alınmasını sağlar.	4. Araç, gereç ve ekipmanların güvenli kullanımı ile ilgili talimat ve prosedürler ve bunları iş süreçlerine uygulama
	A.1.5	Mesleğinin icrasında oluşabilecek fiziksel veya psikolojik sağlık sorunlarına karşı önlemler alır veya alınmasını sağlar.	5. Kişisel koruyucu donanım türleri, kullanımı ve bakım özellikleri
	A.1.6	Riskleri kontrol etmek için işyeri prosedürlerini takip eder.	6. Kişisel koruyucu donanımları doğru bir şekilde seçme, kullanma ve muhafaza etme
	A.1.7	Karşılaştığı risk etmenlerini veya karşılaşılabileceği olası riskleri belirleyerek raporlar.	7. Sağlık ve güvenlik işaretlerini tanıma ve takip etme
	A.1.8	Acil durumlarda çıkış veya kaza prosedürlerine uygun hareket eder.	8. Karşılaştığı risk etmenlerini veya karşılaşılabileceği olası riskleri belirleme 9. Acil durum türleri ve acil durum talimatlarına uygun davranma

A. İş sağlığı ve güvenliği ile çevre koruma ile ilgili önlemleri almak					
Görev	İşlemler		Başarım Ölçütleri		Mesleki Bilgi ve Uygulama Becerileri
	Kod	Açıklama	Kod	Açıklama	
A.2		Çevre koruma standart ve yöntemlerini uygulamak	A.2.1	Enerji, sarf malzemeleri ve benzeri kaynakları tasarruflu ve verimli bir şekilde kullanır.	10. Enerji, sarf malzemeleri ve benzeri kaynaklar ile bunların tasarruflu ve verimli kullanımı
			A.2.2	Çalıştığı alanda ortaya çıkan çevresel atıkların ve dönüştürülebilir malzemelerin doğru yere iletilmesini sağlar.	11. Temel atık yönetimi

Görev	B. İş organizasyonu yapmak			Mesleki Bilgi ve Uygulama Becerileri
İşlemler	Başarım Ölçütleri			
	Açıklama	Kod	Açıklama	
B.1	Tanıtım faaliyetleri yürütmek	B.1.1	Mesleki niteliklerini ve hizmetlerini gösteren dokümanlarını (CV, tanıtım dosyası ve benzeri) hazırlar.	
		B.1.2	Tanıtım dokümanlarının bilgi iletim teknolojileri aracılığıyla görünürlüğünü sağlar ² .	
	B.2	Çeviri talebini şekillendirmek	B.2.1	Hizmeti talep edenden yazılı olarak süreç, amaç, teslim tarihi, çevrilecek içerik ile ilgili bilgilerle birlikte iş tanımını alır.
B.2.2			Etik, hukuki veya kendi mesleki yeterlilikleri nedenleriyle işi kabul edip etmeyeceğini gerekçeli olarak belirler.	
B.2.3			Bildirilen talep ve koşullara göre işin ön tanımını, işi talep eden ile birlikte oluşturur.	
B.3	Çeviri teklifi hazırlamak ³	B.3.1	Hizmet talep edenin talebine göre, sözlü/yazılı kapsamlı iş tanımını ve hizmet koşullarını (fiyat, süre, amaç, ödeme koşulları, hukuki konular, işin niteliği ve benzeri) belirler.	
		B.3.2	Belirlediği iş tanımları ve koşulları ile vereceği hizmete göre teklif metnini/ dosyasını formatına uygun şekilde hazırlar.	

² Serbest çalışanlar için geçerlidir.

³ Serbest çalışanlar için geçerlidir.

Görev		B. İş organizasyonu yapmak		Mesleki Bilgi ve Uygulama Becerileri
İşlemler		Başarımların Ölçütleri		
Kod	Açıklama	Kod	Açıklama	
B.4	Çeviri sözleşmesi yapmak ⁴	B.4.1	Hizmeti talep edenin çeviri hizmetine ilişkin özel koşullar, hukuki haklar, işlevler, kalite standartları, teslim/hizmet zamanı ve teslim şekli gibi şartlar ile hizmet kalitesini güvence altına almak için gerekli görüldüğü ilave şartları belirler.	4. Çeviri sözleşmelerinde teknik ve hukuki gereklilikler 5. Çeviri hizmetlerinde kullanılan temel ve yardımcı malzemeler 6. Çeviri hizmetlerinde iş programı yapma
		B.4.2	Çeviri hizmetiyle ilgili belirlediği şartlara ilişkin hizmeti talep eden ile yazılı mutabakata varır.	
		B.4.3	Belirlenen hizmet şartlarını ve hukuki koşulları içeren sözleşme metnini hukuki formatına uygun şekilde hazırlayarak, imza ve onay işlemlerini tamamlar.	
B.5	Kaynak metni ve yardımcı malzemeleri temin etmek	B.5.1	Yazılı veya sözlü çeviri konusuna ilişkin (görsel-ışıl, yazılı, kayıtlı ve benzeri...) kaynak metin veya çeviri hizmetine destek olacak malzemenin (koşut metin, alan sözlükleri, bellekler ve benzeri) ilgili kaynaklardan temin eder.	
		B.5.2	Temin ettiği dokümanları çeviride kullanılacak uygun hale getirir.	
		B.6	İş programı yapmak	
B.6.2	Yaptığı değerlendirmelere göre işin zaman, aşamalar ve malzeme olarak planını hazırlar.			
B.6.3	Yaptığı planlamaya ve gerekliliklere göre konaklama, ulaşım ve benzeri organizasyonlar yapar.			

⁴ Serbest çalışanlar için geçerlidir

B. İş organizasyonu yapmak				Mesleki Bilgi ve Uygulama Becerileri
İşlemler	Başarım Ölçütleri			
Kod	Açıklama	Kod	Açıklama	
B.7	Arşivleme yapmak ve bilgi güvenliğini sağlamak	B.7.1	Yapılgı çevirilerin ve ilgili içeriğin arşivleme sistemini oluşturulmasını sağlar.	7. Temel arşiv yönetimi 8. Bilgi güvenliği ve kişisel verilerin korunması ile ilgili temel hukuki gereklilikler 9. Hizmet bedellerinin faturalandırılması ve muhasebe kayıtlarında izlenmesi ile ilgili temel işlemler 10. Çeviri belleği oluşturma ve kullanma
		B.7.2	Yapılgı çevirileri ve ilgili içeriği oluşturduğu veya kullanılan sisteme göre kayıt altına alır.	
		B.7.3	Çeviri kayıtlarının yedeklerini alır.	
		B.7.4	Çeviri süreçlerinde bilgi güvenliği ile hizmeti talep edenin hakları ve gizliliğe yönelik önlemleri, ilgili mevzuat hükümlerine göre uygular.	
B.8	Mali prosedürleri yürütmek ⁵	B.8.1	Yapılgı işlemler faturalandırılmasının ve vergilendirilmesinin ilgili mevzuata uygun olarak gerçekleştirilmesini sağlar.	
		B.8.2	Yapılgı işlemler tahsilât ile ilgili belgeleri ilgili mevzuata uygun olarak düzenler.	
		B.8.3	Yapılgı işlemler muhasebe kayıtlarının ilgili mevzuata uygun olarak tutulmasını ve muhafaza edilmesini sağlar.	
B.9	Çeviri belleğinin bakımını yapmak	B.9.1	Çeviri belleğindeki mükerrer kayıtların en güncel sürümünü yedekleyerek arşivler.	
		B.9.2	Terminolojik değişimlere ve içeriksel benzeşmelere göre belleği temiz tutacak şekilde güncelleme ve iyileştirmeler yapar.	
		B.9.3	Çeviri belleğinin; içeriye alma (import) ve dışarıya verme (eksport) işlemi ile kullanım alanının genişliğini sağlar.	
		B.9.4	Hizmet talep edene ait bir çeviri belleği kullanıyorsa söz konusu belleği gizlilik sözleşmesine uygun bir biçimde kullanır.	

⁵ Serbest çalışanlar için geçerlidir.

Görev	C. Çeviri öncesi hazırlık yapmak			
İşlemler	Başarım Ölçütleri		Mesleki Bilgi ve Uygulama Becerileri	
	Açıklama	Kod		
C.1	Kaynak metin çözümlemesi yapmak ⁶	C.1.1	Metnin çeviriye dönük değerlendirmesini talebe, metin türüne, bağlamsal, yapısal ve görsel özelliklere göre yapar.	1. Kaynak metin türü, bağlamsal, yapısal, görsel ve benzeri özelliklerini değerlendirmeye 2. Kaynak metin dilsel ve içeriksel yetersizliklerini belirleme ve gidermeye 3. Kaynak dili ve kaynak içerik değerlendirmeye 4. Kaynak dili ve kültürü değerlendirmeye 5. Görsel-işitsel metinlerde anlamlama açısından değerlendirmeye 6. Kaynak içeriğe ait bilgileri çeviri amaçlarına ve benzerine göre değerlendirmeye 7. Araştırma yöntemleri 8. Terimce araştırması yapılabilme
		C.1.2	Dil kullanımı (terim, söylem, dil düzeyi ve benzeri) açısından metni değerlendirmeye.	
		C.1.3	Kaynak metnin çevrilebilirliğini ve dil düzeyi açısından yeterliliğini değerlendirmeye.	
		C.1.4	Kullanılan dil düzeyine ilişkin yetersizliklerin, metinsellik ölçütlerine göre giderilmesini sağlar.	
		C.1.5	Kaynak metinde anlaşılmayan noktalara ilgili olarak gerektğinde, kaynak metin yazarı ile iletişime geçer.	
		C.1.6	Görsel-işitsel metinlerde metni görsel ve işitsel düzgüleri birleştirminden oluşan anlamlama açısından inceler.	

⁶ Yazılı çeviri için geçerlidir

Görev	C. Çeviri öncesi hazırlık yapmak		
İşlemler	Başarım Ölçütleri		
	Açıklama	Kod	Açıklama
C.2	Çeviri için araştırma yapmak	C.2.1	Kaynak içeriğin ait olduğu alana, arka plan bilgilerine ve terimceye ilişkin bilgi ihtiyacını giderir.
		C.2.2	Kaynak içeriğe ait konu, alan ve arka plan bilgilerimi çeviri amaçlarına göre inceler.
		C.2.3	Kaynak içerikteki terimlerin erek (hedef) dildeki karşılıklarını belirler.
		C.2.4	Yazın çevirisinde yazarın ve eseri metinler arasılik ve üslup açısından inceler.
		C.2.5	Sözlü çeviride toplantı düzenlenen konuya ilişkin konu, alan ve arka plan bilgilerimi çeviri amacına göre inceler.
		C.2.6	Sözlü çeviride, konuşmacının/konuşmacıların kültürel, sosyal, politik ve benzeri özelliklerini araştırır.
		C.2.7	İşaret dili çevirisinde Sağır kültüründe yer almayan terim, ifade ve benzerini hangi çeviri teknikleri ile aktarabileceğini araştırır.
		C.2.8	Benzer çevirileri çeviri sorunlarını çözme kararları açısından inceler.
C.3	Çeviri stratejisini belirlemek	C.3.1	Çevirinin işlevini ve erek metni oluşturma yöntemini, çevrilecek olan içeriğin dil veya dil dışı öğelerle ilişkisi ve erek metnin taşıyacağı özelliklere bakarak belirler.
		C.3.2	Hâkim olduğu çalışırna dilleri (işaret dili dâhil) kapsamında genel kültür bilgisini de kullanarak erek (hedef) kitleye uygun dili seçer.
		C.3.3	İşaret dili çevirisinde erek (hedef) kitleye uygun işaret dili kullamlarını, parmak abecesi ile ifade edilmesi gereken bağlamları, Sağır kültüründe geçmeyen terimlerin ve kavramların nasıl işaretleneceğini belirler.
Meslekî Bilgi ve Uygulama Becerileri			9. Yazın çevirisi inceleme ve değerlendirme 10. Sözlü çevirideki konuyu ve art alan bilgisini inceleme ve değerlendirme 11. Sağır dili ve kültürünü değerlendirme 12. Koşut metin ve çeviri inceleme 13. Erek (hedef) kitleye uygun dili seçebilme 14. İşaret dili kullamlarını, parmak abecesi ile ifade edilmesi gereken bağlamları belirleme ve ayırt edebilme, 15. Sağır kültüründe geçmeyen terimlerin ve kavramların nasıl işaretleneceğini belirleme 16. Simultane çeviri yapılacak ortamın kabin ve ses donanımlarının standartları 17. Sözlü çeviride konuşmacıyla uygun iletişim konumu belirleme 18. Sözlü çeviride ortamdaki ilgili aktörler ile eşgüdüm sağlama 19. Simultane çeviride çeviri ekibi ve ekip şefiyle eşgüdüm sağlama

Görev	C. Çeviri öncesi hazırlık yapmak			Mesleki Bilgi ve Uygulama Becerileri
İşlemler	Başarım Ölçütleri			
	Açıklama	Kod	Açıklama	
C.4	Çalışma ortamını ve koşullarını hazırlamak yapmak	C.4.1	Simultane çeviri yapılacak ortamın kabin ve ses donanımlarının standartlara uygunluğunu kontrol eder.	20. Çeviri amaçlı teknik donanım ve yazılım kullanma 21. Bilgi iletişim teknolojisi araçlarını kullanma 22. Bilgiye erişim ve kaynak kullanma 23. Çeviri amaçlı kaynakları belirleme ve temin etme
		C.4.2	Sözlü çeviride (simultane, ardıl, ikili, fısıldayarak ve benzeri), çevirmen için öngörülen yerin konuşmacıyı net şekilde görmesi, duyması ve konuşmacıyla gerektiğinde iletişim kurmasına uygun olup olmadığını kontrol eder.	
		C.4.3	Sözlü çeviride konuşmacı ve toplantı sorumlusuyla, süreç ile ilgili tercihler, çeviri ve konuşma akışı açısından eşgüdüm sağlar.	
		C.4.4	İşaret dili çevirisinde toplantı sorumlusuyla ve iletişimin alıcısı ve vericisi ile konumlandırma, süreç boyunca takip edilecek çeviri yöntemi ve akış konularında eşgüdümü sağlar.	
		C.4.5	Simultane çeviride çeviri ekibi ve ekip şefiyle konuşma metnlerinin temini, çeviri stresi ve dilleri (yönlü) ve kabinlerdeki dil dağılımlarına göre iş bölümü, iletişim ve ortam düzenlemeleri açısından eşgüdüm sağlar.	
		C.4.6	Yazılı çeviri yapacağı teknik donanım ve yazılımların (altyazı, sesli beinleme ve diğer görsel-ışışsel çeviri türlerinde kullanılan çeviri programları ve yazılımları da dahil olmak üzere) işlevliğini kontrol ederek çeviri sürecinde kullanma uygun hale getirmesini sağlar.	
		C.4.7	Yazılı çeviri sürecinde işi veren taraftan görevliler ile eşgüdüm sağlar.	
		C.4.8	Yazılı çeviri sürecinde kullanacağı başvuru kaynaklarının çalışma ortamında erişime hazır olup olmadığını kontrol eder.	

Görev	D. Sözlü çeviri yapmak			Mesleki Bilgi ve Uygulama Becerileri
İşlemler	Başarım Ölçütleri			
	Kod	Açıklama	Kod	Açıklama
D.1			D.1.1	Konuşmacı ile ardıl çevirinin kapsam ve bölümlenmesi konusunda eşgüdüm sağlar.
			D.1.2	Ortam ve koşulların ardıl çeviriye uygunluğunu kontrol eder.
			D.1.3	Gerektiği durumlarda konuşmacıyı not alarak dinler.
			D.1.4	Konuşma içeriğini ardıl olarak not desteği ile çevirir.
		Ardıl çeviri yapmak	D.1.5	Çevirinin doğruluğunu sağlar.
			D.1.6	Çevirinin akıcı, anlaşılır ve iletişimsel olmasını sağlar.
			D.1.7	Çeviride kullanılan dil, dil düzeyi ve teriminin ilgili alana uygunluğunu sağlar.
			D.1.8	Beden dilini kontrol ederek iletişime katkıda bulunur.
				1. Sözlü çeviri için gerekli olan protokol kuralları
				2. Sözlü çevirinin etik kuralları
				3. Sözlü çeviride konuşma, diksiyon ve hitabet konusunda yetkin olma
				4. Çeviri sorunları ve sorunların belirlenmesi
				5. Çeviri sorunlarına olası çözümler üretebilme
				6. Çeviri sorunlarına ve ortamına ilişkin çeviri seçimlerini gerekçelendirebilme
				7. Ardıl çeviri teknikleri
				8. Konuşmacı ile ardıl çevirinin kapsam ve bölümlenmesi konusunda eşgüdüm sağlama
				9. Ardıl çeviri ortam ve koşulları
				10. Ardıl çeviriye uygun not alma

Görev	D. Sözlü çeviri yapmak			
İşlemler	Başarım Ölçütleri			
	Açıklama	Kod	Açıklama	
D.2	Simultane çeviri yapmak	D.2.1	Ortam ve koşulların simultane çeviriye uygunluğunu kontrol eder.	11. Ardıl not desteği ile çeviri
		D.2.2	Teknik ekiple işbirliği içinde çeviri sisteminin çalışıp çalışmadığını deneyerek kontrol eder.	12. Ardıl çevirinin doğru, akıcı, anlaşılır iletimini sağlama
		D.2.3	Sorumlu kişi ve çeviri ekibi ile simultane çevirinin kapsamı konusunda eşgüdüm sağlar.	13. Dil, dil düzeyi ve terimce konusunda ilgili alana uygun karar verme
		D.2.4	Konuşmanın içeriğini teknik donanım desteği ile eş zamanlı olarak çevirir.	14. Ardıl çeviride beden dilini kullanma
		D.2.5	Çevirinin doğruluğunu ve güvenirliliğini sağlar.	15. Simultane çeviride ortam ve koşulların simultane çeviriye uygunluğunu belirleme
		D.2.6	Çevirinin akıcı, anlaşılır ve iletişimsel olmasını sağlar.	16. Simultane çeviride teknik ekiple ve sorunlarla işbirliği yapma
		D.2.7	Çeviride kullanılan dil, dil düzeyi ve terimcenin ilgili alana uygunluğunu sağlar.	17. Simultane çeviride eşzamanlı çeviri
		D.2.8	İşaret dili çevirisinde, çevirmenin, kullanılan işaret alanının, konuşmacının kullanılan görsel materyalin görünürlüğünü sağlayacak şekilde konumlandırılmasını sağlar.	18. Simultane çevirinin akıcı, anlaşılır iletimini sağlama
			19. Simultane çeviride kullanılan dil, dil düzeyi ve terimce konusunda ilgili alana ilişkin karar verme	
			20. İşaret dili çevirisinde konumlanma ve konumlandırma	
Mesteki Bilgi ve Uygulama Becerileri				

Görev	E. Yazılı çeviri yapmak			
İşlemler	Başarım Ölçütleri			Mesleki Bilgi ve Uygulama Becerileri
	Açıklama	Kod	Açıklama	
E.1	Özel alan çevirisi yapmak	E.1.1	Kaynak metni, talep, metin özellikleri, alımlama koşulları, kullanılan terimce ve alan diline uygun olarak erek (hedef) dile aktarır.	1. Çeviri soruları 2. Çeviri sorunlarını sayıyabılme 3. Çeviri sorunlarına çö/ünler üretebılme 4. Çeviri sorunlarına ve ortamına ilişkin çeviri seçimlerini gerekçelendirebılme 5. Özel alan çevirisinde kaynak metni uygun olarak erek (hedef) dile aktarma 6. Özel alan çevirisinde çeviri metni, erek (hedef) metni kontrol etme süreçleri 7. Özel alan çevirisi yazılımları 8. Yazın çevirisinde kaynak metni, erek (hedef) dile aktarma 9. Yazın çevirisi metni kontrol etme süreçleri 10. Yazın çevirisinin yayın süreçleri 11. Yazın çevirisinde telif hakları ve süreçleri 12. Görsel-işşel çeviri teknikleri 13. Görsel-işşel çeviride kaynak içşeri erek (hedef) dile çö/ünleme ve aktarma
		E.1.2	Çeviri metnini, kaynak metninden bağımsız şekilde, erek (hedef) dil açısından kontrol eder.	
		E.1.3	Çeviri işşin ait olduğu özel alanla ilgili bir uzman ile erek (hedef) metnin terimsel ve dilsel açıdan kontrolü için işbirliğı kurar.	
		E.1.4	Çeviri işşlerinde kullanılan yazılımları kullanır.	
E.2	Yazın çevirisi yapmak	E.2.1	Kaynak metni, yazınsal özelliklerine ve alımlama koşullarına uygun olarak erek (hedef) dile aktarır.	
		E.2.2	Çeviri metni, kaynak metninden bağımsız olarak erek (hedef) dilin kullanım normlarına uygunluğu açısından kontrol eder.	
		E.2.3	Çeviri işşin ait olduğu alt tür ve geleniğe uygunluğunu yayına hazırlayan ilgili kişilerle birlikte sağlar.	
		E.2.4	Yayın sürecinde, yayına hazırlayan (editör) ve düzelten (redaktör) gibi işş diğer aktörleriyle, FSEK'in ve telif sözleşmesinin maddelerine uygun şekilde eşgüdüm sağlar.	
		E.2.5	Çevirisi üzerinde, hizmet talep eden taraftan gelebilecek değışiklik taleplerini değıerlendirerek değışiklik kabul etmediğı yerlerde çeviri kararlarını gerekçelendirir.	

Görev	E. Yazılı çeviri yapmak		
İşlemler	Başarım Ölçütleri		
	Açıklama	Kod	Açıklama
E.3	Görsel-ışitsel çeviri yapmak	E.3.1	Kaynak içeriği talep, metnin görsel, işitsel ve oramsal özellikleri, alımlama koşulları, kullanılan terimce ve alan dili gibi öğelere uygun olarak erek (hedef) dile (gerektiği durumlarda altyazı, sesli betimleme ve diğer görsel-ışitsel çeviri türlerinde kullanılan çeviri programları ve yazılımları kullanarak) çözümler ve aktarır.
		E.3.2	Erek (hedef) metnin, dilsel, biçimsel, anlamsal özellikler açısından düzgünlüğe iç tutarlılığını sağlar.
		E.3.3	Değişik görsel-ışitsel çeviri türlerinin kısıtlarını ve gerekliliklerini tartarak erek (hedef) dile veya düzgiye aktarımı sağlar.
		E.3.4	Engelsiz erişim bağlamında ayrıntılı altyazı, görsel-ışitsel işaret dili çevirisi ve sesli betimleme türlerinde erek (hedef) alıcının gereksinimlerini ve özelliklerini değerlendirerek kararlarını gerçekleştirmek.
		E.3.5	Çeviri işinin ait olduğu özel alanla ilgili bir uzman veya hedef (erek) alıcı ile erek (hedef) metnin terimsel ve dilsel açıdan uygunluğunu sağlamak üzere işbirliği kurar.
		E.3.6	Çeviri işinin ait olduğu alt tür ve geleneğe uygunluğunu yayına hazırlayan ilgili kişilerle birlikte sağlar.
E.4	Yerelleştirme yapmak	E.4.1	Kaynak içeriği talep, içeriğin özellikleri, alımlama koşulları, kullanılan terimce ve alan dili ile yerel kullanıma uygun olarak (varsa yazılım kodları ve değişkenleri dikkate alıp) ilgili yazılımları kullanarak erek (hedef) dile aktarır.
		E.4.2	Yazılımın çevirisinin test edilmesi aşamasında içeriği, metinsel bütünlüğe ilişkin işlevlik ve görsellik açısından kontrol eder.
		E.4.3	Test edilen içeriğin, metinsel bütünlüğe ilişkin işlevlik ve görsellik sorunlarını giderir.
		Mesleki Bilgi ve Uygulama Becerileri	
		14. Görsel işitsel çeviride erek (hedef) metnin iç tutarlılığını sağlama 15. Değişik görsel-ışitsel çeviri türlerinin kısıtları ve gereklilikleri 16. Değişik görsel-ışitsel çeviri türlerinin kısıtlarını ve gerekliliklerini tanıma 17. Görsel-ışitsel çeviride erek (hedef) dile veya düzgiye aktarımı sağlama 18. Engelsiz erişim bağlamında erek (hedef) alıcının gereksinimlerini ve özelliklerini değerlendirme ve aktarma 19. Görsel-ışitsel çeviride editör ile eşgüdüm 20. Görsel-ışitsel çeviride yayım geleneklerini takip etme 21. Yerelleştirme yaparken kaynak içeriği erek (hedef) dile aktarma 22. Yerelleştirme çevirisinde içeriği metinsel bütünlüğe kontrol etme 23. Yerelleştirme çevirisinde test edilen içeriğin sorunlarını giderme	

Görev	F. Çeviri hizmeti ile ilgili kalite faaliyetlerini yürütmek			
İşlemler	Başarım Ölçütleri		Mesleki Bilgi ve Uygulama Becerileri	
	Açıklama	Kod		
F.1	Hizmet talep eden kişi ve kuruluşlarla ilişkileri yönetmek	F.1.1	Olası ve mevcut müşterilere ilişkin bilgileri derleyerek bir müşteri portföyü oluşturur.	- Müşteri portföyü oluşturma - Çeviri sürecini tasarlama - Hizmeti talep edenin memnuniyeti ve beklentilerini belirlemeye yönelik değerlendirme yapma - Sözlü çeviride sunulacak hizmetin kapsamı, içeriği ve yöntemi konusunda bilgilendirme - Çeviri iş süreçlerinin akışını oluşturma - Çeviri iş süreçlerini, kayıt altına alma ve raporlama - Yapılan çevirinin kalitesini kontrol etme - Sözlü çeviride meslektaşından geri bildirim alma - Engelsiz erişim için yapılan görsel-ışitsel çeviri geri bildirim alma - Yazılı çeviride geri bildirim alma - Görsel-ışitsel çeviride gelişen yeni tür ve aktarım ortamlarını takip etme
		F.1.2	Hizmet talep eden kişi ve kuruluşlarla ilişki sürecini, hizmet öncesi, hizmet/çeviri süreci ve sonrası aşamalarını içerecek şekilde tasarlar.	
		F.1.3	Hizmet talep eden kişi ve kuruluşlarla ilişkilerini oluşturduğu portföy ve tasarladığı aşamalar kapsamında yürütür.	
		F.1.4	Hizmeti talep edenin memnuniyeti ve beklentilerini belirlemeye yönelik inceleme, değerlendirme çalışmaları yapar.	
		F.1.5	Simultane (işaret dili çevirisi de dâhil olmak üzere) ve aralı çeviri hizmetlerinde hizmeti talep edenin sunulacak hizmetin kapsamı, içeriği ve yöntemi konusunda bilgilendirir.	
		F.2.1	Çeviri iş süreçlerinin hizmet öncesi, hizmet/çeviri süreci ve sonrası olarak izlenebilir ve değerlendirilebilir şekilde akışını oluşturur.	
		F.2.2	Çeviri iş süreçlerini, oluşturduğu akışa göre kayıt altına alır.	
F.2	Çeviri iş süreçlerini izlemek	F.2.3	Yapılan çevirinin kalitesini çevirinin türüne, yöntemine, akışa ve sözleşmeye göre kontrol eder.	
		F.2.4	Simultane ve aralı çeviride yaptığı iş hakkında meslektaşından geri bildirim alır.	
		F.2.5	Engelsiz erişim için yapılan görsel-ışitsel çeviri türlerinde engelli erek (hedef) alıcılardan geri bildirim alır.	
		F.2.6	Yazılı çeviride işi talep edenden geri bildirim alır.	
		F.2.7	Görsel-ışitsel çeviride gelişen yeni tür ve aktarım ortamlarını (altyazı, sesli betimleme ve diğer görsel-ışitsel çeviri türlerinde kullanılan çeviri programları ve yazılımları da dâhil olarak) takip eder.	

Görev	G. Mesleki gelişim faaliyetlerine katılmak			
İşlemler		Başarım Ölçütleri		
		Açıklama	Kod	
G.1	Bireysel mesleki gelişimini sağlamak		G.1.1	İlgili kuruluşlar tarafından mesleki konulara ilişkin eğitim etkinlikleri hakkında bilgilendirme
			G.1.2	Meslek ve sektördeki gelişmeleri ilgili kaynaklardan izleyerek çalışmalarına yansıtır.
			G.1.3	Görevleriyle ilgili mevzuat ve norm değişikliklerini ilgili kaynaklardan izleyerek çalışmalarına yansıtır.
			G.1.4	Kişisel kariyer hedeflerine göre kısa ve uzun dönemli mesleki gelişimini planlayarak uygular.
G.2	Meslek içi eğitime katkıda bulunmak		G.2.1	Çalışma yöntemi ve deneyimleri hakkında meslektaşları ile bilgi paylaşımında bulunur.
			G.2.2	Meslektaşlarının talebi halinde yapılan çevirilere, mesleki ilke ve konulara yönelik çözümleyici geri bildirimlerde bulunur.
Mesleki Bilgi ve Uygulama Becerileri				
1. Mesleki konulara ilişkin eğitim etkinlikleri hakkında bilgilendirme				
2. Kişisel eğitim ihtiyaçlarını belirleme				
3. Meslek ve sektördeki gelişmeleri izleme				
4. Mesleki gelişmeleri çalışmalarına yansıtm				
5. Görevleriyle ilgili mevzuat ve norm değişikliklerini çalışmalarına yansıtm				
6. Kısa ve uzun dönemli mesleki gelişimi planlama				
7. Meslektaşları ile bilgi paylaşımında bulunma				
8. Meslektaşlarının talebi halinde geri bildirimlerde bulunma				

3.2. Kullanılan Araç, Gereç ve Ekipmanlar

1. Ardıl çeviride mikrofon ve bloknot
2. Altyazı çevirisi için altyazı çevirisi programları
3. Bilgisayar destekli çeviri araçları
4. Bilgisayar ve donanımları (yazıcı, tarayıcı, harici bellek ve benzeri)
5. Elektronik veya basılı sözlük
6. Görsel-işitsel metin işleme ve işleme programları ve yazılımları
7. İletişim araçları (telefon, görüntülü telefon, tele-konferans sistemleri, telsiz, faks, teleks, kablosuz internet erişim cihazları ve benzeri)
8. Kaynak ve uygulama dokümanları (genel formlar, prosedürler, iş talimatları ve benzeri)
9. Kırtasiye malzemeleri (kâğıt, kalem, delgeç, tel zımba ve benzeri)
10. Kişisel koruyucu donanım
11. Ofis araçları (fotokopi makinesi, projeksiyon cihazı, evrak imha cihazı, hesap makinesi, kilit sistemi içeren evrak dolabı ve benzeri). Optik/dijital kaydetme ve görüntüleme cihazları (web cam, fotoğraf makinesi, video kamera, CD, VCD, DVD, Blu-ray disk okuyucuları ve benzeri)
12. Sesli betimleme için sesli betimleme metni oluşturma, denetim ve kalite kontrol programları
13. Simultane çeviri cihaz ve donanımları

3.3. Tutum ve Davranışlar

1. Çalışma ortamında düzenli olmak
2. Çalışma ortamında İSG ve çevre koruma kurallarının uygulanmasına özen göstermek
3. Çalışma zamanını işe uygun şekilde etkili ve verimli kullanmak
4. Çalışmalarında planlı ve organize olmak
5. Çeviri süreçlerinde dikkatli gözlem ve çözümleme yapmak
6. Çeviri süreçlerinde hizmeti talep eden, teknik süreç ve kalite odaklı çalışmak
7. Çeviri süreçlerinde risklere karşı öngörülü ve hazırlıklı olmak
8. Çeviri süreçlerinde uyarı ve eleştirilere açık olmak
9. Çeviri süreçlerinin yönetiminde hızlı ve pratik davranmak
10. Çeviri süreçlerinin yönetiminde teknik, mali ve hukuki detaylara ve kurallara özen göstermek
11. Çeviri süreçlerinin yönetiminde, yetki sınırları içinde, etkili ve hızlı inisiyatif kullanmak
12. Engelsiz erişimin sağlandığı görsel-işitsel çeviri türlerinde engelli erek (hedef) kitlenin gereksinimlerine karşı duyarlı olmak
13. Engelsiz erişim için yapılan çeviri türlerinde (görsel-işitsel, işaret dili ve benzeri) ilgili mevzuat, uluslararası normlara ve son ürün kullanıcısının isteklerine uygun çalışmak
14. Fikri mülk özelliği taşıyan basılı çevirilerde (sözlü çevirilerden elde edilmiş yazılı metinler dâhil) çevirmen olarak maddi haklar ve bu ürünlerde adının görünür biçimde yer alması konusunda duyarlı olmak
15. İş disiplinine ve işyeri çalışma prensiplerine uymak
16. İş için doğru kişilerden, zamanında ve doğru bilgiyi almak ve aktarmak
17. İşaret dili çevirilerinde işaret alanı oluşturmak için öngörülen kıyafet etiğine uymak
18. Kaynakların verimli kullanılmasına özen göstermek
19. Konferans çevirmenliği alanında ilgili AB normlarına ve uluslararası normlara uygun çalışmak
20. Mesleğine ilişkin gizlilik ilkesine uymak
21. Mesleğine ilişkin konulara yönelik yaşam boyu öğrenmeyi gerçekleştirmek

- 22.Mesleğine ilişkin yeniliklere ve yeni fikirlere açık olmak
- 23.Meslek adabına ve etik ilkelerine uygun davranmak
- 24.Saha (afet, acil durum bölgesi ve benzeri) faaliyetlerinde İSG önlemleri almak
- 25.Sesli betimlemede kaynak işitsel düzgünün bütünlüğünü bozacak çeviri girişimlerinden kaçınmak
- 26.Ulusal ve uluslararası gündemi takip etmek
- 27.Ulusal ve uluslararası kalite standartları, mevzuat ve normlara uygun çalışmak

Ek: Meslek Standardı Hazırlama ve Doğrulama Sürecinde Görev Alanlar

1. Meslek Standardı Hazırlama Ekibi ve Teknik Çalışma Grubu Üyeleri:

No	Adı – Soyadı	Eğitim Bilgileri* (Tarih - Eğitim Kurumu/Bölüm Adı)	Deneyim Bilgileri* (Tarih – İş Yeri – Unvan)
1.	Prof. Dr. A. Turgay KURULTAY	1989 – İstanbul Üniversitesi / Alman Dili ve Edebiyatı	Çeviri Derneği, Yönetici, Öğretim Üyesi
2.	Doç. Dr. Aymil DOĞAN	1981-Hacettepe Üniversitesi / Eğitim Bilimleri	Çeviri Derneği, Öğretim Üyesi
3.	Doç. Dr. Ender ATEŞMAN	1988-Universiteit Antwerpen / German Language and Literature	Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, Öğretim Üyesi
4.	Dr. Elif ERTAN	1998- Yıldız Teknik Üniversitesi / Mütercim-Tercümanlık Bölümü	Çeviri Derneği, Öğretim Üyesi
5.	H. Merve İLKUTLU AYHAN	1996- Hacettepe Üniversitesi / Mütercim-Tercümanlık Bölümü	Avrupa Birliği Bakanlığı, Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı, Mütercim
6.	Kamil KARTAL	1994 - Bilkent Üniversitesi	Tüm Çeviri İşletmeleri Derneği, Yönetici
7.	Osman KAYA	1979 – İstanbul Üniversitesi / İşletme Fakültesi	Çeviri İşletmeleri Derneği, Yönetici
8.	Özge ÖZMEN ÖZTÜRK	1999 - Hacettepe Üniversitesi / Mütercim-Tercümanlık Bölümü	Avrupa Birliği Bakanlığı, Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı, Mütercim
9.	Prof. Dr. Alev BULUT	1994 – Gazi Üniversitesi / İngiliz Dili Eğitimi	İstanbul Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Öğretim Üyesi
10.	Prof. Dr. Ebru DİRİKER	2001 – Boğaziçi Üniversitesi / Çeviribilimi Bölümü	Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü, Öğretim Üyesi
11.	Prof. Dr. Işın ÖNER	1990 – Hacettepe Üniversitesi / İngiliz Dilbilimi	Çeviri İşletmeleri Derneği, Yönetici, Öğretim Üyesi

12.	Prof. Dr. Şehnaz Tahir GÜRÇAĞLAR	2001 – Boğaziçi Üniversitesi / Çeviribilim Bölümü	Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü, Öğretim Üyesi
13.	Seher KUMBAROĞLU	1993 – Boğaziçi Üniversitesi / Çeviribilim Bölümü	Türkiye Konferans Tercümanları Derneği (TKTD) Başkan Yardımcısı
14.	Yiğit BENER	1982 – Université Libre de Bruxelles / Tıp Fakültesi	Türkiye Konferans Tercümanları Derneği, Etik Kurulu Başkanı, Yazar, Çevirmen
15.	Yrd. Doç. Dr. Betül PARLAK	2000 – İstanbul Üniversitesi / İtalyan Dili ve Edebiyatı Bölümü	İstanbul Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Öğretim Üyesi
16.	Yrd. Doç. Dr. Şirin OKYAYUZ-YENER	2001 – Hacettepe Üniversitesi / İngiliz Dilbilimi Bölümü	Bilkent Üniversitesi, Uygulamalı Yabancı Diller Yüksekokulu, Öğretim Üyesi
17.	Muammer AY	2000- Anadolu Üniversitesi / Grafik Tasarım	İşitme Engelliler Federasyonu (İEF) Başkanı
18.	Hayrünnisa SALDIROĞLU	1982 – Hacettepe Üniversitesi / Psikoloji Bölümü	DACUM Moderatörü, Eğitim ve Kariyer Danışmanı
19.	Süleyman ARIKBOĞA	2005 - Çukurova Üniversitesi / Kamu Yönetimi Bölümü	Sektör Sorumlusu, Mesleki Yeterlilik Kurumu
Meslek Standardının Güncellenmesinde Görev Alanlar			
1.	Prof. Dr. Füsun ATASEVEN	1981 – Paris V Üniversitesi / Technologie de l'éducation	Yıldız Teknik Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, Öğretim Üyesi
2.	Prof. Dr. Z. Emine BOĞENÇ DEMİREL	1988 – Université Libre de Bruxelles / Edebiyat Sosyolojisi	Yıldız Teknik Üniversitesi, Bölüm Başkanı
3.	Prof. Dr. Alev BULUT	1994 – Gazi Üniversitesi / İngiliz Dili Eğitimi	İstanbul Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü, Bölüm Başkanı

4.	Dr. Öğretim Üyesi, Sinem CANIM ALKIM	2014 – İstanbul Üniversitesi / Çeviribilim Bölümü	İstanbul Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü, Öğretim Üyesi
5.	Ebru Gevher ÇEVİKOĞLU	2016 – Bilkent Üniversitesi / Mütercim - Tercümanlık Bölümü	T.C. Başbakanlık Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı, Çevirmen, Uzman
6.	Bahar ÇOTUR	2007 – Cenevre Üniversitesi / Çeviribilim Bölümü	Türkiye Konferans Tercümanları Derneği (TKTD), Başkan
7.	Prof. Dr. Ebru DİRİKER	2001 – Boğaziçi Üniversitesi / Çeviribilim Bölümü	Boğaziçi Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü, Öğretim Üyesi
8.	Prof. Dr. Aymil DOĞAN	1981-Hacettepe Üniversitesi / Eğitim Bilimleri	Hacettepe Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, Öğretim Üyesi
9.	Burcu DURAK	1999 - Hacettepe Üniversitesi / Mütercim - Tercümanlık Bölümü	Avrupa Birliği Bakanlığı, Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı, Mütercim
10.	Ebru KANIK	1998 – Hacettepe Üniversitesi / Mütercim – Tercümanlık Bölümü	Bilkent Üniversitesi, Konferans Çevirmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı, Konferans Çevirmeni
11.	Prof. Dr. Mümtaz KAYA	1998 – Hacettepe Üniversitesi / Fransız Dili ve Edebiyatı	Hacettepe Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, Bölüm Başkanı
12.	Osman KAYA	1979 – İstanbul Üniversitesi / İşletme Fakültesi	Çeviri Derneği, Başkan
13.	Prof. Dr. A. Turgay KURULTAY	1989 – İstanbul Üniversitesi / Alman Dili ve Edebiyatı	Çeviri Derneği, Yönetici, Öğretim Üyesi
14.	Nedime MERCANGÖZ	2009 – Boğaziçi Üniversitesi / Konferans Çevirmenliği Yüksek Lisans	Türkiye Konferans Tercümanları Derneği (TKTD), Genel Sekreter
15.	Mehmet MORALI	1978 – Boğaziçi Üniversitesi / Elektrik Mühendisliği	Çevirmenler Meslek Birliği, Yazar, Çevirmen

16.	Doç. Dr. Necdet NEYDİM	2001 – İstanbul Üniversitesi / Alman Dili Eğitimi	İstanbul Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Öğretim Üyesi
17.	Doç. Dr. Ayşe Şirin OKYAYUZ	2001 – Hacettepe Üniversitesi / İngiliz Dilbilimi Bölümü	Bilkent Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü, Öğretim Üyesi
18.	Doç. Dr. Zeynep ORAL	1997 – Hacettepe Üniversitesi / Fransız Dili ve Edebiyatı	Hacettepe Üniversitesi, Mütercim-Tercümanlık, Öğretim Üyesi
19.	Prof. Dr. Işın ÖNER	1990 – Hacettepe Üniversitesi / İngiliz Dilbilimi	Çeviri İşletmeleri Derneği, Yönetici, Öğretim Üyesi
20.	Arzu ÖVÜL	1990 – Marmara Üniversitesi / İşletme Bölümü	ES Dil Hizmetleri, Proje Yöneticisi, Çevirmen
21.	Dr. Öğretim Üyesi Esra ÖZKAYA	2015 – İstanbul Üniversitesi / Çeviribilim Bölümü	İstanbul Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü, Öğretim Üyesi
22.	Özge ÖZMEN ÖZTÜRK	1999 - Hacettepe Üniversitesi / Mütercim- Tercümanlık Bölümü	Avrupa Birliği Bakanlığı, Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı, Mütercim
23.	Berrak FIRAT	2008 – Brunel Üniversitesi / Spor Bilimleri Yüksek Lisans	SEBEDER, İşaret Dili Çevirmeni
24.	Doç. Dr. Betül PARLAK	2000 – İstanbul Üniversitesi / İtalyan Dili ve Edebiyatı Bölümü	Çeviri Derneği, Öğretim Üyesi
25.	Dr. Öğretim Üyesi Jonathan M. ROSS	2002 – Kings Collaage London / German Department	Boğaziçi Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü, Bölüm Başkanı

*Yalnızca meslekle ilgili olan eğitim/deneyim bilgilerine yer verilecektir.

2. Görüş İstenen Kişi, Kurum ve Kuruluşlar:

Akdeniz Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
Ankara Ticaret Odası
Atılım, Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü
Avrupa Birliği Bakanlığı, Çeviri Eşgüdüm Başkanlığı
Bilkent Üniversitesi, Uygulamalı Yabancı Diller Yüksekokulu
Boğaziçi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü
Çeviri Derneği
Çeviri İşletmeleri Derneği
Çevirmenler Meslek Birliği
Çukurova Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
Devlet Personel Başkanlığı
Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim Tercümanlık Bölümü
Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim Tercümanlık Bölümü
Gazi Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
Gaziantep Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü
Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu
İstanbul Ticaret Odası
İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Çeviribilim Bölümü
İşitme Engelliler Federasyonu
İzmir Ticaret Odası
Karadeniz Teknik Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
Marmara Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü
Okan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü
Selçuk Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu
T.C. Adalet Bakanlığı, Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü
T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
T.C. Başbakanlık, İdareyi Geliştirme Başkanlığı
T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı
T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi
T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü

T.C. Dışişleri Bakanlığı, Tercüme Dairesi Başkanlığı
T.C. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, AB ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü
TURÇEF Yeminli Çevirmenlik Federasyonu
Tüm Çeviri İşletmeleri Derneği
Türk Akreditasyon Kurumu
Türk Standartları Enstitüsü
Türkiye Çevirmenler Derneği
Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
Türkiye İhracatçılar Meclisi
Türkiye İstatistik Kurumu
Türkiye İş Kurumu, Aktif İşgücü Hizmetleri Daire Başkanlığı
Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
Türkiye Konferans Çevirmenleri Derneği
Türkiye Noterler Birliği
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
Yaşar Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mütercim-Tercümanlık Bölümü
Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü
Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

3. MYK Sektör Komitesi Üyeleri ve Uzmanlar

Fatma Özden KUTLU,	Üye (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı)
Esra AKSOYLAR,	Üye (Milli Eğitim Bakanlığı)
Prof. Dr. Halil İbrahim GÜRCAN,	Üye (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı)
Abdurrahman ÇAKIR,	Üye (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu)
Hasan ÖYMEZ,	Üye (Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği)
Ahmet OKUMUŞ,	Üye (Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu)
Birsen Çiçek ODABAŞI,	Üye (Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu)
Duygu KARACA,	Üye (Mesleki Yeterlilik Kurumu)

Yaprak AKÇAY ZİLELİ, Daire Başkanı (Mesleki Yeterlilik Kurumu)

4. MYK Yönetim Kurulu

Adem CEYLAN,	Başkan (Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Temsilcisi)
Prof. Dr. Mehmet SARIBIYIK,	Başkan Vekili (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Temsilcisi)
Dr. Recep ALTIN,	Üye (Milli Eğitim Bakanlığı Temsilcisi)
Bendevi PALANDÖKEN,	Üye (Meslek Kuruluşları Temsilcisi)
Dr. Osman YILDIZ,	Üye (İşçi Sendikaları Konfederasyonları Temsilcisi)
Celal KOLOĞLU,	Üye (İşveren Sendikaları Konfederasyonu Temsilcisi)